

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β', τεύχος 204, Παρασκευή 30 Απριλίου 1982

Δρχ. 40

ΝΑΙ στους ΝΑΤΟ-ικούς εξοπλισμούς Η ΕΛΛΑΔΑ συμμετέχει με 1,5 δισεκατομμύρια δραχμές

Ποιές οι εισφορές
της **ΝΑΤΟ-ικής**
τριετίας 1980-1981-1982

Πόσο προοδευτικό είναι το νέφος;

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ: ΕΣΗΕΑ • Πρακτορεία διανομής
• έσοδα εφημερίδων • και ολίγος ...ΟΔΗΓΗΤΗΣ...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΒΑΝΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, τηλ. 36.10.589 — 36.00.398

Και τώρα η
ΚΟΚΑΪΝΗ

Το συγκλονιστικό βιβλίο του
Τζιαν Κάρλο Αρνάο

Ενώ μέχρι χθες ήταν «ναρκωτικό της ελίτ» που η χρήση-της περιοριζόταν σε στενούς κύκλους μεγαλοαστών, καλλιτεχνών και του υπόκοσμου, σήμερα αρχίζει να μπαίνει στην καθημερινή ζωή ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων.

Η ανάλυση της μυθολογίας της κόκας στον πολιτισμό των Ίντιος και της κοκαΐνης από τα χρόνια του Φρόντ στις μέρες-μας.

Η πλήρης περιγραφή των αποτελεσμάτων της ουσίας.

Η κριτική αναθεώρηση της έννοιας «εξάρτηση από κοκαΐνη». Η πρόληψη και θεραπεία της χρόνιας και οξείας δηλητηρίασης. Το «κόψιμο» στην παράνομη αγορά. Η πολιτική ανάλυση του όλου κυκλώματος εμπορίου κοκαΐνης που για πολλές χώρες αποτελεί σήμερα το κυριότερο εξαγωγίμο προϊόν.

Να μερικά από τα βασικά θέματα με τα οποία καταπιάνεται ο συγγραφέας του βιβλίου, φέρνοντας σε συνεχή και λεπτομερειακή αντιπαράθεση την επιστημονική αλήθεια με τις ηθικολογικές ερμηνείες που κατά καιρούς έχουν δοθεί για το φαινόμενο — ναρκωτικά και που είναι ακόμη τόσο διαδεδομένες στην κοινωνία-μας.

Κυκλοφορεί
ΚΟΚΑΪΝΗ

Επιστημονική Μετάφραση
Νίκου Αλιβιζάτου

Βιβλίο συγκλονιστικό, αποκαλυπτικό, ενημερωτικό

Ζητείστε, μαζί και το πρώτο βιβλίο της σειράς «Κοινωνικά Προβλήματα», την **ΗΡΩΪΝΗ**

Πληροφορίες - Παραγγελίες:
Αντώνης Λιβάνης «Νέα Σύνορα»
Σόλωνος 94, Τηλ. 36.10.589 - 36.00.398

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

2

GIANCARLO ARNAO

ΚΟΚΑΪΝΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ

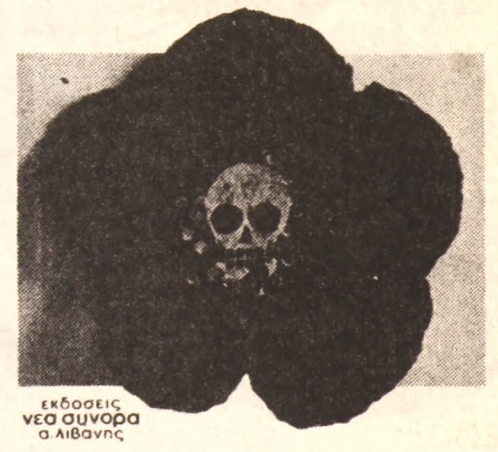
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1

GUIDO BLUMIR

ΗΡΩΪΝΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ

Περίοδος Β'
Χρόνος 9ος
Τεύχος 204

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: Όταν ο κ. Αβέρωφ ανακαλύπτει τον «ανένδοτο».....	4
ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	6
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Δυόμισι δις δίνει η Ελλάδα για τους ΝΑΤΟικούς «αμυντικούς» σχεδιασμούς.....	8
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο Ευρωπαίος.....	11
Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ: Το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Πάρκο.....	12
Θ. ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗ: Συνέντευξη — Ο Αντι-330 και το συνδικαλιστικό κίνημα.....	15
ΕΡΕΥΝΑ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ... 16-22	
Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ: Η υπόθεση της «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗΣ» — προπέτασμα καπνού.....	16
Ν.Ι. ΚΥΡΙΑΖΙΔΗ: Τα ακαθάριστα έσοδα των εφημερίδων.....	18
ΧΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Οι εκλογές στην ΕΣΗΕΑ και η ΠΡΟ-ΚΑΤ πλειοψηφία. «ΟΔΗΓΗΤΗΣ» — Η φαντασία στην εξουσία.....	20
Δ. ΨΑΛΤΗ: Το 3ο (11ο) συνέδριο του ΚΚΕ εσ.....	22
ΤΩΝΙΑΣ ΜΟΡΟΠΟΥΛΟΥ: Η δεξιά συσκότιση του Νέφους και ο δημοκρατικός εξορκισμός-του.....	23
ΜΑΡΙΑΣ ΗΛΙΟΥ: Η έρευνα στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.....	24
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Ιράκ — Διεθνής του Φασισμού.....	36
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	
ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗ: Γερική Κέφι. ΘΕΑΤΡΟ	
ΑΝΤ. ΚΟΥΦΑΛΗ: Θεατρικά μηνύματα από τη Β. Ελλάδα.....	40
ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ: Θεσσαλικό Θέατρο: «Φον Δημητράκης».....	42
ΜΟΥΣΙΚΗ	
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Ελληνικά έργα και Μπετόβεν.....	43
ΒΙΒΛΙΟ	
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ (Δ.Θ. Τσάτσος: Ι.Δ. Κουκιάδης).....	44
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.....	47
ΔΙΑΛΟΓΟΣ.....	48
	49
	50

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Νίκου Μπουκλή

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ:

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ

ΤΑΚΗ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟ

Γράφουν:

Ν. Βαγενάς, Δ. Μαρωνίτης, Η.Χ. Παπαδημητράκοπουλος και Γ. Παυλόπουλος

ΒΕΒΑΙΑ η εξωτερική πολιτική συνίσταται από ένα πολύπλευρο και πολυποίκιλο δυναμικό πλέγμα παραγόντων, όπου δεν είναι εύκολος — και πρόσφορος — οι τυπικές αξιολογήσεις «αριστερές» και «δεξιές». Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ορισμένα σημεία - κλειδιά, γύρω από τα οποία περιστρέφονται οι επιλογές και αξιολογούνται οι κατευθύνσεις. Στην περίπτωση-μας το τρίπτυχο ΝΑΤΟ - Βάσεις - ΕΟΚ, συμπυκνώνει όλα τα ουσιαστικά προβλήματα, τις μείζονες και τις ελάχιστες επιλογές των εξωτερικών — αλλά και των εσωτερικών — κατευθύνσεων της χώρας-μας.

ΚΑΙ ΕΑΝ μεν η ΕΟΚ επιδέχεται πολλαπλές αξιολογήσεις έχει υπέρ-της μια κοινή παραδοχή: ότι σίγουρα οι διαδικασίες-της «ελέγχονται», οι εξελίξεις-της παρακολουθούνται, οι επιπτώσεις-της καταμετρούνται, τα «υπέρ» και τα «κατά» δεν θίγουν άμεσα προβλήματα που φτάνουν να ψηλαφούν μέχρι και τη διακύβευση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας. Με λίγα λόγια η ΕΟΚ δεν είναι μαύρο - άσπρο και κάθε ενέργεια και χειρισμός για την Κοινότητα δεν υποθηκεύει το σύνολο των επιλογών και δεν δεσμεύει άλλες δυνατότητες και προοπτικές.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, το θέμα του ΝΑΤΟ και των βάσεων (η πιο εντοπισμένη και άμεση αμερικανο-ελληνική-του διάσταση δηλαδή), έχει έναν ριζικά διαφορετικό χαρακτήρα: ό,τι συμβαίνει στο ΝΑΤΟ και στις βάσεις αντανakλά άμεσα, δεσμεύει, επιβάλλει, εξαναγκάζει, υποχρεώνει, διακινδυνεύει. Ανέκαθεν οι Συμμαχίες υπήρχαν — και γι' αυτό άλλωστε δημιουργήθηκαν — για να εξασφαλίζουν το αλληλέγγυο των μελών. Δόγμα-τους ήταν — και είναι — «ο μη μεθ' ημών καθ' ημών». Όποιος ανήκει σε μια συμμαχία και μάλιστα τύπου ΝΑΤΟ, είναι εξ' ορισμού δέσμιος των βασικών-της κατευθύνσεων, υπάλληλος των κεντρικών-της αποφάσεων.

ΤΟ ΙΔΙΟ ισχύει και για τις βάσεις. Τυχόν παραλληλισμός με την Γκουαντανάμο της Κούβας δεν θα ήταν ιδιαίτερα επιτυχής στην περίπτωση-μας. Οι βάσεις ήταν, είναι και θα είναι αντικειμενικά, μια υποβάθμιση της εθνικής ανεξαρτησίας, ένας περιορισμός των δυνατοτήτων άσκησης αδέσμευτης εξωτερικής πολιτικής. Περιορισμός όχι συμβολικός αλλά απόλυτα πραγματικός. Δεν επαναλαμβάνουμε σ' αυτό τη σημείο τις τόσο εύστοχες αναλύσεις και διαπιστώσεις του ίδιου του ΠΑΣΟΚ πριν τις εκλογές.

Η ΟΡΘΟΤΕΡΑ λοιπόν επιλογή, θα ήταν η εξωτερική-μας πολιτική να είχε τοποθετηθεί με σαφήνεια και στα δύο σκέλη του προβλήματος (ΝΑΤΟ και βάσεις). Δεν εννοούμε βέβαια ότι έπρεπε να ρίξουμε τους Αμερικάνους στη θάλασσα στις 19 Οκτώβρη. Εννοούμε όμως πως η άμεση αποδέσμευση από το ΝΑΤΟ και μια δημόσια τοποθέτηση για το χρονοδιάγραμμα απομάκρυνσης των βάσεων, θα είχε περισσότερα κέρδη όχι μόνο στρατηγικά (αυτό είναι βέβαιο) αλλά και τακτικά (και αυτό είναι δυνατό).

ΠΑΙΧΝΙΔΙ σε «δύο ταμπλώ» δεν είναι βέβαια δυνατό — άλλωστε χάνεις και στα δύο με σιγουριά. Ούτε πάλι «από τα μέσα» ευδοκίμεις σε κάποια ελπίδα ανατροπής των ισορροπιών. Το κείμενο που δημοσιεύουμε για τη συνέχιση της καταβολής εξοπλιστικών δαπανών ΝΑΤΟ από τον ελληνικό προϋπολογισμό είναι εύγλωττο όχι μόνο οικονομικά, αλλά, κυρίως, πολιτικά.

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ λόγους να αμφιβάλλουμε για τις προθέσεις της κυβέρνησης ως προς την τελική-της στάση στα θέματα ΝΑΤΟ και βάσεων. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου οι τακτικές επιλογές ακυρώνουν τη στρατηγική στόχευση.

ΑΝ Η ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ του τόνου στη συνέντευξη του κ. Παπανδρέου στο ABC δεν εντάσσεται σε μια διαπραγματευτική λογική, τότε ίσως η κυβέρνηση επέλεξε και στη διπλωματία ένα «τρίτο δρόμο», ούτε τον στενό της αρετής, ούτε τη λεωφόρο της κακίας, αλλά την περιπέτεια μιας πορείας σε δυο μέτωπα και με δυο ταχύτητες.

ΑΝ ΟΜΩΣ μια κυβέρνηση μπορεί να ελιχθεί με τέτοιο τρόπο πράγμα καταρχήν αμφίβολο, μπορεί να ακολουθήσει τους τέτοιους χειρισμούς ο λαός; Και θα υπάρξει επιτυχής χειρισμός με το λαό εφεδρεία και όχι πρώτη γραμμή;

ΝΑ ΜΙΑ άλλη σκοπιά που πρέπει να απασχολήσει τη χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής — όπως επίσης πρέπει να προσμετρηθεί η ικανοποίηση και η αισιοδοξία της άλλης πλευράς από τις μέχρι τώρα τοποθετήσεις-της.

Όταν ο κ. Αβέρωφ ανακαλύπτει τον «ανένδοτο»...

Η ΕΞΑΜΗΝΗ πίστωση χρόνου, λοιπόν, που είχε δώσει η Νέα Δημοκρατία στο ΠΑΣΟΚ, εξέπνευσε... Και εξέπνευσε, επειδή ο αρχηγός, κ. Ευ. Αβέρωφ, «επείσθη» πλέον ότι «η κυβέρνηση του κ. Α. Παπανδρέου δεν είναι κυβέρνηση όλων των Ελλήνων — όπως ήταν, ας πούμε, η τελευταία κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας... — αλλά κυβέρνηση των πρασινοφρουρών»! Κατ' ακολουθίαν: Αφού η σημερινή κυβέρνηση της Αλλαγής είναι «κυβέρνηση των πρασινοφρουρών», ο κ. Αβέρωφ ήταν υποχρεωμένος να εγκαινιάσει κάποια «πολιτική εξόρμηση κατά του ΠΑΣΟΚ», προειδοποιώντας, ταυτόχρονα, ότι αγώνας θα είναι «ανένδοτος», πλην «έντιμος»!

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ εξόρμηση άρχισε με την περιοδεία του κ. Αβέρωφ στη Βόρεια Ελλάδα. Και ήταν, φαίνεται, τόσο επιτυχής, ώστε στα Γιαννιτσά λ.χ., τα «παραληρούντα από ενθουσιασμό πλήθη, να σηκώνουν το αυτοκίνητο του κ. Αβέρωφ στα χέρια!» — όπως μας βεβαιώνει η, κατά τα άλλα, σοβαρή και ραλλική «Μεσημβρινή»...

ΑΛΛΑ ΑΝ ΑΥΤΑ έγιναν (ή δεν έγιναν...) στα Γιαννιτσά, στην Αθήνα — όπου οι «ομάδες» και οι αμφισβητίες της Νέας Δημοκρατίας ολοένα πληθαίνουν — τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά για τον αρχηγό. Υπάρχουν, εν πρώτοις, οι πολλάπλοϊ μνηστήρες για το χρίσμα του υποψήφιου δημάρχου Αθηναίων: Γ. Πλυτάς, Τζ. Τζανετάκης, Ν. Αναγνωστόπουλος — όλοι-τους ανένδοτοι και ανυποχώρητοι... Υπάρχουν οι «προβλέποντες», μέλη και στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, που ανησυχούν μήπως οι δημοτικές εκλογές επιταχύνουν τις διασπαστικές τάσεις μέσα στην παράταξη... Υπάρχει ο πρώην αρχηγός και πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης, που «επωφελήθηκε» (ο όρος δεν είναι δικός-μας...) από την απουσία του κ. Αβέρωφ από την πρωτεύουσα, για ν' απαντήσει, χωρίς συνεννόηση με τον αρχηγό, σε δήλωση του υφυπουργού Τύπου, Δημ. Μαρούδα... Και, φυσικά, υπάρχει ο ίδιος ο κ. Αβέρωφ, που μπορεί να δέχεται ότι το κόμμα-του είναι κόμμα δημοκρατικό, όπου επιτρέπεται ο διαφορισμός απόψεων, κλπ., αλλά δεν είναι δυνατόν οι απόψεις αυτές να ξεπερνούν τα «ιδεολογικά πλαίσια» της Νέας Δημοκρατίας: Όποιος — δήλωσε στη Θεσσαλονίκη — δεν αναγνωρίζει τα πλαίσια αυτά, είτε φεύγει, είτε, αν δεν φεύγει, διαγράφεται...

Χιούμορ και «προγράμματα»

ΑΛΛΑ ΜΕ απειλές διαγραφών, με τη Νέα Δημοκρατία να κλυδωνίζεται από την παρουσία ισχυρών φυγόκεντρων δυνάμεων, με αρχηγούς ομάδων να θέτουν πότε θέμα «αποτελεσματικής ηγεσίας» και πότε θέμα «ιδεολογικής ταυτότητας» του κόμματος, είναι φανερό πως καμιά «πολιτική εξόρμηση» δεν μπορεί να αποδώσει. Κι ας πιστεύει ο κ. Αβέρωφ πως το «πρόβλημα των προβλημάτων», αυτή τη στιγμή, είναι «πως να φύγει το ΠΑΣΟΚ από την εξουσία» και όχι πως να εθισθεί η Νέα Δημοκρατία στο ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

ΑΣΦΑΛΩΣ χρειάζεται πολύ χιούμορ ή πολλή κακοπιστία, για να συμφωνήσει κανείς με τον κ. Αβέρωφ, όταν λέει ότι «το ΠΑΣΟΚ σημείωσε, παντού, πλήρη αποτυχία», ότι «ο κ. Παπανδρέου προκαλεί, με την πολιτική-του, μειδιάματα, τόσο στη Δύση, όσο και στον αραβικό κόσμο» και ότι η λύση βρίσκεται σε κάποιο... «πρόγραμμα αναπτύξεως», που «θα» ετοιμάσει η Νέα Δημοκρατία και στο οποίο «θα δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στους νέους, για τη δική-τους προκοπή, που θα είναι και προκοπή του τόπου»! Τα προγράμματα, όμως, της Νέας Δημοκρα-

τίας, τα γνώρισε ο λαός από την καλή. Και όσες και αν είναι οι ταλαντεύσεις ή οι παλινωδίες του ΠΑΣΟΚ — υπό την πίεση, συνήθως, της Δεξιάς — ο λαός είναι έτοιμος να δώσει όχι απλώς πίστωση χρόνου στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αλλά, μέσα από μια επίπονη, συνεχή αγωνιστική πορεία, να παλέψει για το μετασχηματισμό του κράτους και των θεσμών, έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να μετατραπούν σε διευθύνουσα δύναμη της κοινωνίας. Και μια τέτοια προοπτική, βέβαια, είναι έξω από τις συλλήψεις της Δεξιάς...

Τι είδους απομόνωση;

Η ΖΩΗ όμως προχωρεί πολύ πέραν από τις «εξορμήσεις» και τα «προγράμματα» του κ. Αβέρωφ... Στην Αθήνα, αναμένεται σήμερα ο Μοάμαρ Καντάφι, βέβαιος πως η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μπορεί να μεταφέρει, στην Ευρώπη, το «μήνυμα της Λιβύης»... Μια εβδομάδα πριν, ήταν εδώ ο Άνκερ Γιόρκενσεν, πρωθυπουργός της Δανίας, και, τον ίδιο καιρό, ο υπουργός Άμυνας της Γαλλίας Σαρλ Ερνύ, που, μαζί με τον υφυπουργό Εθνικής Άμυνας Γ. Πέτσο, υπόγραψαν το γνωστό πρωτόκολλο ελληνογαλλικής συνεργασίας στον τομέα των εξοπλισμών και της πολεμικής βιομηχανίας. Την περασμένη εβδομάδα, επισκέφθηκε επίσης την ελληνική πρωτεύουσα, ο διάσημος οικονομολόγος Σαμίρ Αμίν, που αισθάνθηκε την ανάγκη να διαδηλώσει την εμπιστοσύνη-του στο δυναμισμό της ευρωπαϊκής Αριστεράς: Πιστεύω, είπε, πως, στην Ελλάδα, υπάρχουν σήμερα δυνατότητες εκδημοκρατισμού και κοινωνικής ανέλιξης... Πιστεύω πως θα ήταν αδιανόητο για τη χώρα-σας, να πισωγυρίσει σε σχήματα μη δημοκρατικά.

ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ αυτές, δεν θάχαν, ίσως, ιδιαίτερη σημασία αν δεν συνέπιπταν με τη μαύρη επέτειο της 21ης Απριλίου, αν η ένταση στο Αιγαίο δεν ήταν τόσο επικίνδυνη και αν η Δεξιά, κλιμακώνοντας την οξύτητά-της κατά ΠΑΣΟΚ, δεν επέμενε ότι η σημερινή κυβέρνηση οδήγησε τη χώρα σε «μια προϊούσα απομόνωση»!

Η συνέντευξη στο ABC...

ΜΕΣΑ ΣΤΟ δεκαπενθήμερο που κύλησε, σημαντικό γεγονός ήταν, ασφαλώς, και η συνέντευξη του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου στο αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο ABC. Η συνέντευξη — για ανεξιχνίαστους, για μας, λόγους — «μεταδόθηκε» από την... «Ελευθεροτυπία», μια και το ABC την κράτησε για εσωτερική, προφανώς, πληροφόρηση!

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ, με βάση το κείμενο της «Ελευθεροτυπίας» (γιατι υπάρχουν, όπως λέγεται, και περικοπές που δεν δημοσιεύθηκαν...) καλύπτει, κατά βάση, τρεις τομείς: Τον «τρίτο δρόμο» προς το σοσιαλισμό, θέματα εξωτερικής πολιτικής, με ιδιαίτερη αναφορά στις ελληνονατοϊκές και ελληνοαμερικανικές σχέσεις, και μερικές απόψεις του πρωθυπουργού περί μαρξισμού, ταξικής κοινωνίας, κλπ.

ΚΑΙ ΣΕ Ο,ΤΙ αφορά τον «τρίτο δρόμο», που δεν ταυτίζεται, όπως είναι γνωστό, ούτε με τη σοσιαλδημοκρατία, ούτε με τον «υπαρκτό σοσιαλισμό», το «αισθαντικότερο» στοιχείο ήταν η δήλωση του πρωθυπουργού ότι η κυβέρνηση της Αλλαγής δεν προτίθεται να κοινωνικοποιήσει ούτε το ατσάλι, ούτε τα τσιμέντα, ούτε τα ναυπηγεία, ούτε οποιοδήποτε άλλο νευραλγικό τομέα της εθνικής-μας οικονομίας. Για την κυβέρνηση του

ΠΑΣΟΚ έτσι, «*πυρήνας του σοσιαλισμού*» που θα οικοδομηθεί, θα είναι τα «*εποπτικά συμβούλια*» που θα δημιουργηθούν πάνω από τις επιχειρήσεις, στα οποία θα μετέχουν εκπρόσωποι των εργαζομένων και τα οποία «*θα εξασφαλίσουν την εναρμόνιση της γενικής στρατηγικής της επιχείρησης με τους γενικούς στόχους του αναπτυξιακού προγράμματος*»... Αλλά, ως τη στιγμή αυτή, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι τα εποπτικά αυτά συμβούλια — στα οποία θα μετέχουν, βέβαια, και εκπρόσωποι της εργοδοσίας — δεν θα θητεύουν στο «*σύστημα*»! Ότι δεν θα εργάζονται για την αφομοίωση του εργοστασιακού κινήματος από το «*σύστημα*»! Άλλωστε, «*εποπτικά συμβούλια*» υπάρχουν και σε άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, χωρίς καθόλου να θιγεί η καπιταλιστική τάξη πραγμάτων. Όσο για τα πλαίσια που, σύμφωνα με τις κυβερνητικές επαγγελίες, θα δημιουργηθούν, για να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή του λαού στα κέντρα αποφάσεων, γεγονός παραμένει πως, έξι μήνες μετά τη νίκη των δυνάμεων της Αλλαγής, τα πλαίσια αυτά παραμένουν εξαιρετικά ρευστά...

... Και κάποια θέματα εξωτερικής πολιτικής

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, «*αποσαφηνισμένες*» εμφανίζονται ορισμένες θέσεις του ΠΑΣΟΚ, σε ό,τι αφορά τις ελληνονατοϊκές και ελληνοαμερικανικές σχέσεις. Ο πρωθυπουργός, σε κανένα σημείο της συνέντευξής-του, δεν υπαινίσσεται περίπτωση εξόδου-μας από στρατιωτικό ΝΑΤΟ... Και πουθενά δεν αφήνει να εννοηθεί ότι ενδέχεται να μην υπογραφεί μια νέα ελληνοαμερικανική συμφωνία για τις βάσεις!

ΘΑ ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ — για να μεταφέρουμε μια διατύπωση του ίδιου του Α. Παπανδρέου — ότι «*πρέπει να σχεδιάζουμε την πολιτική και τη στρατηγική-μας με βάση την τρέχουσα δομή της εξουσίας και των τρεχόντων προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε*». Ότι δεν πρέπει να αιθεροβατούμε, ότι μια όξυνση των σχέσεών-μας με τις ΗΠΑ σήμερα, χωρίς να έχει ακόμη empedωθεί η Αλλαγή, θα πρόδιδε έλλειψη στοιχειώδους ρεαλισμού. Από την άλλη όμως, δεν είναι δυνατό να μην καταγράψει κανείς μια έκδηλη — και έντονη, θα λέγαμε — προσπάθεια της σημερινής κυβέρνησης να «*τα βρει*», οπωσδήποτε με τους Αμερικανούς. Έστω και αν αυτό θα σήμαινε εγκατάλειψη δικών-της πάγιων αιτημάτων, όπως είναι η εγγύηση των ανατολικών συνόρων της χώρας (για την οποία ο πρωθυπουργός είχε δώσει μια θεαματική μάχη, στις Βρυξέλλες, τον περασμένο Δεκέμβριο) ή η αξίωση για διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων στο Αιγαίο, που ήταν 7:10 και γίνεται τώρα — χωρίς ν' ακουσθεί φωνή διαμαρτυρίας — 5:10.

ΦΥΣΙΚΑ, δεν λείπει, από κυβερνητικής πλευράς, ο αντίλογος: *Ναι μεν* — υποστηρίζουν οι απολογητές της κυβερνητικής πολιτικής — *δεν επιμένουμε πια στη «σχηματική» διατήρηση του 7:10, αλλά ζητούμε, από τους Αμερικανούς, υψηλής ποιότητας και τεχνολογίας οπικά συστήματα. Ζητούμε ποιότητα και όχι ποσότητα!* Το επιχείρημα, έχει, βέβαια, τη βαρύτητά-του. Το πρόβλημα όμως είναι ποιός επιλέγει και ποιός — και τι — δίνει... Όπως και αν έχει το πράγμα, βέβαιο είναι πως στην προσεχή συνάντηση του Α. Παπανδρέου με τον πρόεδρο Ρήγκαν, στη Βόννη, τον Ιούνιο, πολλά πράγματα θα ξεκαθαρισθούν. Και, κυρίως, το «*πολιτικό πλαίσιο*» μέσα στο οποίο θα κινηθούν οι τεχνικές λεπτομέρειες και συζητήσεις για τις βάσεις, όπως είναι το «*χρονοδιάγραμμα*» (γίνεται λόγος για συμφωνία διάρκειας 10-12 ετών), το ύψος της «*εφ' άπαξ*» βοήθειας, κλπ.

ΑΠΟΜΕΝΟΥΝ τα όσα είπε ο Α. Παπανδρέου περί μαρξισμού, που είναι «*σύστημα σκέψης και όχι πολιτικό σύστημα*». Αλλά ο χώρος του «*Πολιτικού δεκαπενθημέρου*» έχει ήδη καταληφθεί...

ANTHNΩP

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Κεντρική διάθεση: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Τηλ: 72.29.237 — 72.32.819

Η ΑΛΛΗ ΕΠΙΤΑΕΤΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΜΕ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ 74 ΩΣ ΤΟ 81

Προς τους φίλους του «ΑΝΤΙ»

Σχετικά με τη βιβλιοδεσία των τευχών του περιοδικού-μας, σας πληροφορούμε ότι:

● Τα παραδιδόμενα για βιβλιοδεσία τεύχη θα πρέπει να αντιστοιχούν προς τους ζητούμενους τόμους, δηλαδή ο αναγνώστης-μας που θέλει να ανταλλάξει τα τεύχη-του με τον Α' τόμο π.χ., θα πρέπει να μας φέρει τα τεύχη από 1-9.

Για τον Β' τόμο τεύχη από	10-22
Γ'	23-35
Δ'	36-48
Ε'	49-61
ΣΤ'	62-74
Ζ'	75-89
Η'	90-102
Θ'	103-115
Ι'	116-128
ΙΑ'	129-141
ΙΒ'	142-154
ΙΓ'	155-167
ΙΔ'	168-180
ΙΕ'	181-195

● Εξυπακούεται ότι τα τεύχη που θα μας παραδίδονται θα πρέπει να είναι σε πολύ καλή κατάσταση (χωρίς γραψίματα, σχισίματα, κτλ.), όπως άψογοι είναι οι παραδιδόμενοι τόμοι. Θεωρήσαμε απαραίτητη αυτή την ενημέρωση των αναγνωστών-μας, ελπίζοντας στην κατανόηση και την αγάπη-τους για το «ΑΝΤΙ», γιατί ήδη αντιμετωπίζουμε πρόβλημα επάρκειας των παλιών τευχών και, ιδιαίτερα, εκείνων που αφορούν τους τόμους Α' μέχρι και Ζ'.

- ΤΙΜΗ ΚΑΘΕ ΤΟΜΟΥ: 600 δρχ.
- ΙΕ' ΤΟΜΟΣ: 650 δρχ.
- ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ: (με παράδοση των αντίστοιχων τευχών): 300 δρχ.
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 60 δρχ.

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

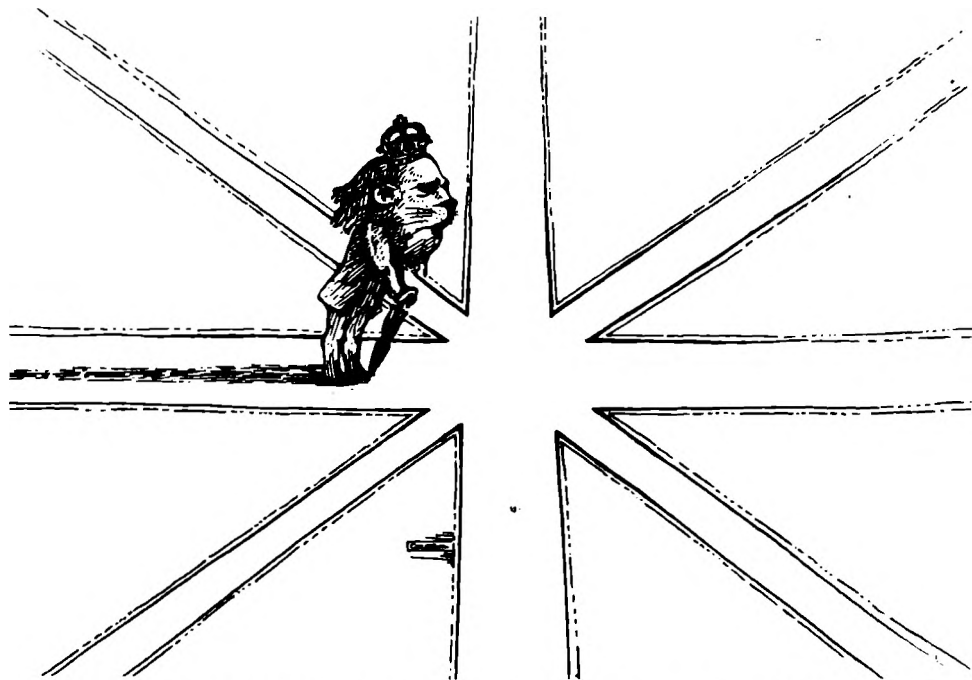
Η Πρωτομαγιά είναι μία κορυφαία εκδήλωση των εργαζόμενων, με διπλό χαρακτήρα: Απότιση φόρου τιμής στους αγώνες των εργατών, προβολή των θέσεων και αγωνιστική διεκδίκηση των αιτημάτων της εργατικής τάξης. Για να έχουν όμως οι εκδηλώσεις της Πρωτομαγιάς «ενωτικό, μαζικό και ταξικό» χαρακτήρα, πρέπει να υπάρχουν εκείνες οι προϋποθέσεις και να λειτουργούν εκείνες οι διαδικασίες στο εργατικό κίνημα που θα του επιτρέπουν όχι μόνο να διεκδικεί με αποτελεσματικότητα τα αιτήματά του, αλλά να εκφράζονται και να συμμετέχουν σε κάθε ιστορική φάση αλλαγών οι εργαζόμενοι και να προωθούν τους στόχους του εργατικού κινήματος. Η Πρωτομαγιά είναι δυνατό έτσι να διατηρεί την αγωνιστική της αιχμή, αλλά να έχει και εκείνα τα χαρακτηριστικά της γιορτής, γιορτής όμως συναγωνιστών και όχι τελετουργία συνάθροισης των εργαζόμενων στο Πεδίο του Άρεως και της εκφώνησης πανηγυρικών λόγων.

Μέχρι τώρα το εργατικό κίνημα στον τόπο-μας δεν κατόρθωσε να δημιουργήσει συνθήκες τέτοιες που θα του επέτρεπαν σε κάθε ιστορική περίοδο να έχει μια αυτόνομη παρέμβαση, ικανή να διασφαλίζει και να προωθεί ευνοϊκούς συσχετισμούς, για τη διεκδίκηση των αιτημάτων του και την επιβολή των στόχων του.

Η φετινή Πρωτομαγιά αποφασίσθηκε να γιορτασθεί με τετραήμερο εκδηλώσεων. Θέλουμε να ελπίζουμε ότι πέρα από το φόρο τιμής στους ιστορικούς αγώνες των εργατών όλου του κόσμου — θα υπάρξουν αναφορές για εκείνους σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης που αγωνίζονται για μια κοινωνία χωρίς την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Ελπίζουμε ότι οι Έλληνες εργάτες θα εκφράσουν την αλληλεγγύη-τους στους εργάτες όλων των χωρών που αγωνίζονται για δημοκρατία, αυτοδιαχείριση και ανεξαρτησία.

Θα θέλαμε να ελπίζουμε ακόμη ότι η φετινή Πρωτομαγιά μετά τις νέες συνθήκες που δημιούργησε η ήττα της Δεξιάς στις βουλευτικές εκλογές, στην οποία η συμβολή των εργαζόμενων με τους αγώνες-τους ήταν καθοριστική, θα αποτελέσει αφετηρία προβληματισμών για να δημιουργηθούν εκείνοι οι όροι που θα επιτρέψουν στο εργατικό κίνημα, μέσα από την αυτόνομη ανάπτυξη-του, να έχει διαφορετικό ρόλο και άμεσο λόγο στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στη χώρα-μας.

ΑΣΗΜΑΝΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΑ

Όσο η Αρμάδα δεν είχε φθάσει, η βρετανική κυβέρνηση μιλάγε γλώσσα πολεμική. Τώρα που έφθασε και πήρε την πρωτοβουλία στις εχθροπραξίες, το Λονδίνο μιλάει για ειρήνη, και διακατονισμό. Το αντίστροφο ακριβώς ισχύει για τη χούντα της Αργεντινής. Αυτά περί υψηλής διεθνούς πολιτικής.

Από καθαρά στρατιωτική πλευρά, τώρα, η ανακατάληψη της Ν. Γεωργίας από το βρετανικό ναυτικό δεν αλλάζει ουσιαστικά την κατάσταση. Όπως έχει επανειλημμένα τονισθεί τις τελευταίες

βδομάδες, ακόμη και από γραφίδες Άγγλων συντηρητικών, η Ν. Γεωργία βρίσκεται τόσο μακριά από τα Φώκλαντ ώστε η κατοχή της δεν βοηθάει σε μια επιχείρηση ανακατάληψης των αμφισβητούμενων νησιών. Αλλά, αν η πρόσφατη πολεμική επιτυχία του Λονδίνου, στρατιωτικά δεν λέει και πολλά πράγματα, πολιτικά λέει και παραλέει. Μεταβάλλει την εικόνα της Αγγλίας: από κει που ήταν μπατιρημένη και καταγέλαστη πριν από μερικές βδομάδες, τώρα εμφανίζεται αποφασισμένη και ικανή να υπερασπίσει τα συμφέροντά της με τα όπλα στην άλλη άκρη του κόσμου. Με τον αέρα της άκοπης (όχι όμως και ανέξοδης) «νίκης» στη Ν. Γεωργία το βρετανικό κατεστημένο βελτιώνει τη θέση-του και δημιουργεί ευνοϊκότερους όρους για να ξαναβάλλει στο χέρι το «ψητό». Αυτό δεν θα είναι και τόσο εύκολο.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Δεν υπήρξε πιο περίπλοκη πολιτική σκηνή από εκείνη της Κύπρου της τελευταίας εικοσαετίας. Μικρή χώρα, με μεγάλα και ιδιόρρυθμα προβλήματα, παρουσίαζε πάντα μια μεγάλη κινητικότητα, μεταστροφές και μεταβολές γραμμών και προσώπων. Από μια σκοπιά, η κυριαρχική παρουσία του Μακάριου υποβίβαζε όλη αυτή την ένταση σε σκηνικό βάθος, που πλαισίωνε τη δικιά του πρωταγωνιστική παρουσία. Τώρα το σκηνικό έγινε προσκήνιο — με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Είναι απόλυτα σαφές πως το «Κυπριακό» δεν μπορεί να προωθηθεί και να λυθεί παρά μόνο με τη συναίνεση και τη συγκεκριμένη πρακτική των ίδιων των Κυπρίων. Και είναι αυτονόητο ότι κάθε επιλογή τακτικής γίνεται αποτελεσματικότερη όταν το Κυπριακό εσωτερικό μέτωπο είναι ενιαίο. Η ανάγκη ενότητας μάλιστα γίνεται περισσότερο επιτακτική από τη στιγμή που η κυβερνητική μεταβολή στην Ελλάδα αλλάζει επί το ευνοϊκότερο το διπλωματικό πλαίσιο της Κυπριακής πολιτικής. «Η Κύπρος δεν έχει συμπαραστάτες αλλά συναγωνιστές».

Αυτή η ενότητα όμως μοιάζει καταρχήν να τραυματίζεται με τις εσωτερικές εξελίξεις στη μεγαλόνησο. Εν όψει των προεδρικών εκλογών στις αρχές του '83, το ΔΗ.ΚΟ (το κόμμα του κ. Κυπριανού) και το ΑΚΕΛ πραγματοποίησαν συνασπισμό κυβερνητικό, στη βάση μίνιμουμ προγράμματος και με προαποδοχή του όρου ότι κοινός υποψήφιος πρόεδρος θα είναι ο κ. Κυπριανού.

Η ενέργεια αυτή συνάντησε τη σφοδρή αντίθεση της ΕΔΕΚ του κ. Λυσσαρίδη και των μικρών κομμάτων του κέντρου, οδήγησε στην παραίτηση του κ. Ιωαννίδη από τη θέση του συνομιλητή στις διακοινοτικές και δημιουργεί ήδη τέσσερις υποψηφιότητες για το προεδρικό αξίωμα (Κυπριανού, Κληρίδης, Λυσσαρίδης, Ιωαννίδης).

Δεν φιλοδοξεί κανείς βέβαια να συμβουλευθεί εξ Αθηνών τη Λευκωσία για τα δέοντα. Απλά σημειώνουμε ότι η κακοδαιμονία του Κυπριακού είχε τη συνήθη έδρα-της μέχρι σήμερα στην Αθήνα. Τώρα που η Αθήνα έχει αλλάξει θα ήταν επώδυνο αν η Λευκωσία αναλάμβανε τον άχαρο ρόλο του «ασυγχρόνιστου γραναζιού».

Μόνη ελπίδα βέβαια είναι ότι οι σημερινές εντάσεις και οι αναπόφευκτες οξύνοιες θα αποδειχτούν μάλλον εκλογική σκοπιμότητα παρά βαθύτερη πραγματικότητα.

Όσο για την «ουσία» ένα μόνο σχόλιο: Μέχρι σήμερα, οι πιο ρεαλιστικές απόψεις για το Κυπριακό ήταν εκείνες που αντιτάσσονταν σε ένα ορισμένου Τύπου «ρεαλισμό».

Ας μη γίνουν λοιπόν ορισμένοι Κύπριοι «ρεαλιστές» για να παραμείνουν οι δυνατότητες ρεαλιστικής λύσης.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΥΡ-ΚΑΛ: ΑΠΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ

Οι απεργιακές κινητοποιήσεις των εργαζόμενων στο καλυκιοποιείο Μποδοσάκη (ΠΥΡ-ΚΑΛ) ήταν από τις πρώτες, μετά τις 18 του Οκτώβρη. Αξίζουν απ' αυτή την άποψη μιας ιδιαίτερης προσοχής, για την ανίχνευση της σημερινής συμπεριφοράς της εργοδοσίας, των συνδικαλιστικών φορέων, που πρόσκεινται όχι πια στην αντιπολίτευση αλλά στην κυβέρνηση, των ίδιων φυσικά των εργαζόμενων αλλά και του κράτους. Γιατί, μια άλλη ιδιομορφία των στάσεων εργασίας που κράτησαν ένα μήνα, ήταν ότι οι εργαζόμενοι διαπραγματεύτηκαν και ήρθαν άμεσα σε επαφή με τα υπουργεία της Εθνικής Άμυνας και της Εργασίας. Με το πρώ-

το επειδή αυτό θα επιβαρύνονταν από μια πιθανή αύξηση των μισθών και συνεπώς του κόστους των πυρομαχικών που προμηθεύεται από την ΠΥΡ-ΚΑΛ. Με το δεύτερο επειδή μεσολάβησε για την εξεύρεση κάποιας λύσης, στο πρόβλημα που είχε ανακύψει.

Ο απολογισμός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί θετικός. Οι εργαζόμενοι πήραν βέβαια μια αύξηση, κατά μέσον όρο 15% (ζητούσαν 25%), γιατί τόσο μπορούσε να δώσει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Από τους ιδιοκτήτες του εργοστασίου δεν πήραν τίποτα, επειδή «δεν μπορούσαν να δώσουν», παρά ένα 5-6% εκτός βασικού μισθού, το οποίο θα ισχύσει μόνον εφόσον κλειστεί μια παραγγελία με το εξωτερικό.

Το ύψος των τελικών αυξήσεων ίσως όμως να μην αποτελεί το πιο αρνητικό στοιχείο του απολογισμού που επιχειρούμε. Η πλειοψηφία του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) του Σωματείου των εργατοϋπαλλήλων πρόσκειται στο κυβερνών κόμμα. Και κατά τη διάρκεια της απεργίας πραγματοποίησε επανειλημμένα αιφνιδιαστικές επαφές, — κυρίως με το Υπουργείο Εργασίας, το οποίο πίεζε για την αποδοχή των προτάσεων της εργοδοσίας — χωρίς την πλήρη ενημέρωση και τη συμμετοχή των εργαζόμενων και των άλλων μελών του ΔΣ. Παρόμοια αντίληψη χαρακτήρισε και τους συνδικαλιστές της προσκείμενης στο ΠΑΣΟΚ, εργατικής παράταξης ΠΑΣΚΕ, όταν οι εργαζόμενοι ζήτησαν όχι μόνο κρατικοποίηση του ΠΥΡ-ΚΑΛ, αλλά και τη συμμετοχή-τους στις διαδικασίες εξαγοράς από το κράτος και στη Διοίκηση της μελλοντικής κρατικής επιχείρησης. Δεν διαφώνησαν για την κρατικοποίηση, που άλλωστε εντάσσεται στις κυβερνητικές εξαγγελίες, αλλά για το αίτημα της συμμετοχής, το οποίο — όπως είπαν — είναι θέμα της κυβέρνησης.

Τελικά η απεργία λύθηκε μετά από πρόταση της ΠΑΣΚΕ με σχετικά μικρή διαφορά (800 έναντι 600 ψήφων περίπου), με τους όρους της ΠΥΡ-ΚΑΛ, και σε κλίμα γενικής σύγχυσης και αντιθέσεων. Η αλληλεγγύη με τους άλλους εργαζόμενους, η αναγκαιότητα της συμμετοχής-τους στις αποφάσεις που τους αφορούν θυσιάζεται λοιπόν στο βωμό του κρατικού πατριωτισμού; Ρεαλισμός ή μήπως ανησυχητικές ενδείξεις ενός πνεύματος κρατικού συνδικαλισμού, για το οποίο είχε επικριθεί — και πολύ σωστά — η Δεξιά τον καιρό της βασιλείας-της;

Ε. ΑΒΕΡΩΦ: ΠΛΗΣΙΑΖΟΥΝ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ

Η μαχητική περιοδεία του κ. Ε. Αβέρωφ σε πόλεις της Β. Ελλάδας και ο τρόπος που προβλήθηκε από τον φιλικό Τύπο της Ν.Δ. είναι χαρακτηριστική της αντιπολιτευτικής κατεύθυνσης, την οποία φαίνεται να χαράσσει ο κ. Αβέρωφ: «Η Ελλάς οδηγείται σε απομόνωση», «διορίζονται ημέτεροι», «κύμα διωγμών» κτλ.

Χαρακτηριστικά των ομιλιών του κ. Αβέρωφ είναι η προσπάθεια ανανέωσης της κινδυνολογικής τακτικής και εισαγωγής νέων ηθών στο έργο και την πολιτική κριτική ενός αντιπολιτευτικού κόμματος. Έτσι, όμως, η αντιπολίτευση δεν προσδιορίζει την κριτική-της στη βάση απόψεων, και προβολής του προγράμματός-της απέναντι σε πράξεις της κυβέρνησης. Τα στοιχεία αυτά, επειδή συμβαίνει να μην είναι προεκλογική περίοδος, όταν γίνονται η «γραμμή» της αντιπολίτευσης σχετίζονται άμεσα με τους θεσμούς και τις μορφές λειτουργίας-τους. Αν δηλαδή, προεκταθεί αυτή η σύλληψη και αντίληψη άσκησης της αντιπολίτευσης στην ακραία λογική-της συνέπεια, ελάχιστα απέχει από υπονόμηση θεσμών, που λειτούργησαν ομαλά μετά τη μεταπολίτευση.

Αυτά κάθε άλλο όμως παρά συμβάλλουν στην άσκηση σοβαρής, έντιμης, καλοπροαίρετης και αυστηρής κριτικής στην κυβέρνηση, θέση την οποία διεκήρυξε τόσο ο ίδιος ο κ. Ράλλης την επόμενη των εκλογών, όσο και άλλα επώνυμα στελέχη της Ν.Δ.

Εν πάση περιπτώσει εμείς κατανοούμε πλήρως τη δύσκολη θέση της Ν.Δ. και ιδιαίτερα του κ. Αβέρωφ, όπως επίσης και την επιθυμία-του να μην πάρει άλλες διαστάσεις η σημερινή κρίση στη Ν.Δ. μέχρι τις δημοτικές εκλογές. Καθώς ελπίζει, ότι μια «επιτυχής» εμφάνιση του κόμματός-του στις δημοτικές εκλογές θα του δώσει τις δυνατότητες να χειρισθεί με περισσότερη άνεση τα κρίσιμα προβλήματα της Ν.Δ.

Εκείνο όμως που είναι προβληματικό και απαράδεκτο, είναι το να κατηγορούμε τους άλλους για το ότι «δεν εγκατέλειψαν τα μπαλκόνια» όταν εμείς από το μπαλκόνι του πρώτου ορόφου

σκαρφαλώνουμε σ' αυτό του τρίτου. Αλλά, για αρχές θα μιλάμε τώρα ή για το πώς θα βγούμε «λάδι» στις δημοτικές εκλογές;

ΣΚΙΑΘΟΣ: ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΠΕΦΤΟΥΝΕ ΜΑ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΜΕΝΟΥΝ

Οι βανδαλισμοί των ανδρών του Αμερικάνικου Ναυτικού στη Σκιάθο, πρόσθεσαν μια ακόμα σελίδα, στον κατάλογο των αναρίθμητων αντιστοιχών επεισοδίων του παρελθόντος.

Φίλοι του ΑΝΤΙ έτυχαν να είναι αυτόπτες μάρτυρες της αποβίβασης των Αμερικάνων μισθοφόρων (γιατί περί μισθοφόρων πρόκειται) και των γεγονότων που διαδραματίστηκαν στη συνέχεια.

Δηλαδή των ενέσεων ηρωίνης (η σύριγγα παραδίδονταν μπροστά σ' όλους τους θαμώνες των μπαρ απ' αυτόν που έβγαине από τις τουαλέτες στον επόμενο), των πειραγμάτων και των χυδαίων επιθέσεων σε κοπέλες, με αποκορύφωμα την εισβολή τεσσάρων Αμερικάνων στο σχολείο και την καταστροφή των εγκαταστάσεων-του και μιας προτομής που βρίσκονταν στο προαύλιο.

Όπως είπαμε και στην αρχή, τέτοια γεγονότα θα μπορούσαν να υπαχθούν στην κατηγορία των «συνηθισμένων επεισοδίων». Αλλά αυτό το «συνηθισμένο» είναι που τρομάζει — και εξαγριώνει — καθώς υποδηλώνει το πνεύμα που χαρακτηρίζει τους άνδρες των Αμερικάνικων στρατιωτικών δυνάμεων στην Ελλάδα. Την αντίληψη δηλαδή αποικιοκρατών προς ιθαγενείς, οι οποίοι πρέπει να υπομένουν τον όποιο βανδαλισμό, από τον κάθε ναρκομανή μεθυσμένο και σεξουαλικά ανικανοποίητο μισθοφόρο.

Απ' αυτήν και μόνο την άποψη δεν δικαιολογούνται ούτε η υποτίμηση της σημασίας των επεισοδίων ούτε και η υπαγωγή-τους στα «συνήθη». Τουλάχιστον οι κάτοικοι της Σκιάθου — και όχι μόνον αυτοί — φαίνεται να πιστεύουν ότι κάτι πρέπει να αλλάξει.

Σε κάθε περίπτωση λοιπόν το ερώτημα παραμένει: Οι κυβερνήσεις πέφτουνε μα οι Αμερικάνοι μένουν;

ΜΠΟΜΠΥ ΣΑΝΤΣ: ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΑ

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης ενός χρόνου από το θάνατο του Μπόμπυ Σαντς, έρχεται στην Αθήνα ο Richard Be-hal υπεύθυνος του Γραφείου Διεθνών Σχέσεων του Σιν Φέιν, πολιτικού τμήματος του IRA. Θα μιλήσει στις 5 του Μάη σε πολιτική συγκέντρωση, που διοργανώνει ο Πολιτικός και Πολιτιστικός Όμιλος «Πρωταγώρας».

Δυόμισι δισεκατομμύρια δίνει η Ελλάδα

2.5 . . . για τους Νατοϊκούς «αμυντικούς» σχεδιασμούς

Γενικό Επιτελείο Στρατού
(σε χιλιάδες δραχμές)

Σκοπός	1980 Δαπάνες	1981 Προϋπολ. Δαπάνες ως 11ο μήνα	1982 Προϋπολ.
1. Δαπάνες ειδικού προσωπικού (αποδοχές, οδοιπορικά)	2.160	2.400	2.500
2. Δαπάνες μελετών και επίβλεψης έργων	8.300	8.300	8.300
3. Δαπάνες εξοπλισμού και γραφείων των υπηρεσιών έργων ΝΑΤΟ, που δεν κατονομάζονται ειδικά	40	40	60
4. Τηλεπικοινωνίες και έργα προστασίας-τους	5.300	5.300	5.300
5. Αποθήκες Στρατού	4.500	4.500	4.500
6. Στρατιωτικές εγκαταστάσεις	55.000	55.000	55.000
7. Δαπάνες Πεδίου Βολής Κρήτης	550.000	430.000	990.722
8. Κατασκευές έργων Εθνικών Ευκολιών	100	1.500	1.500
9. Εισφορά Ελλάδος εις ΝΑΤΟ (από ΓΕΣ)	60.000	80.000	80.000
10. Λοιπές εισφορές (από ΓΕΣ)	49.519	70.500	70.500
11. Αποζημιώσεις εξωτερικού και συναφή έξοδα αξιωματικών και οπλιτών, που υπηρετούν στο στρατηγείο ΝΑΤΟ	53.881	85.000	85.000
12. Αποζημιώσεις εξωτερικού και συναφή έξοδα προσωπικού αποστελούμενου ή μετακινούμενου στο εξωτερικό για υπηρεσία ή ασκήσεις ΝΑΤΟ	7.985	19.840	19.840
13. Λοιπές κατασκευές Στρατού για ΝΑΤΟ	—	—	—
Σύνολον	796.685	762.500	1.323.222
			1.626.700

ΔΥΟΜΙΣΙ δισεκατομμύρια δραχμές, πέρα από τις άλλες ελληνικές αμυντικές δαπάνες του 1981, δαπανήθηκαν τον περασμένο χρόνο (που ήταν και ο πρώτος της πλήρους ένταξης στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ) για κατασκευές και έργα της Συμμαχίας σε διάφορες περιοχές της χώρας και ειδικά στο Πεδίο Βολής Κρήτης.

ΤΟ ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΟ είναι ότι οι δαπάνες αυτές δεν είχαν καν προϋπολογιστεί στα ελληνικά κονδύλια του 1981 και κρατήθηκαν ως τώρα μυστικές τόσο από την Κυβέρνηση της «Νέας Δημοκρατίας» (μάλιστα ο κ. Ευαγ. Αβέρωφ έκανε ως υπουργός Εθνικής Αμύνης παραπλανητικές δηλώσεις) όσο και από την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

ΤΟ «ΑΝΤΙ» με βάση αδιαμφισβήτητα στοιχεία και ντοκουμέντα που έχει στη διάθεσή-του παρουσιάζει σε ειδικούς αναλυτικούς πίνακες όλες τις οικονομικές δοσοληψίες της χώρας-μας με το ΝΑΤΟ την τριετία 1980-82, που αποκαλύπτουν έτσι ανάγλυφα το πλέγμα εξάρτησης και εκμετάλλευσης της χώρας-μας από το «Βορειοατλαντικό Σύμφωνο». Αρκεί να σημειωθεί, όπως σαφώς αναφέρεται και στον φετινό Προϋπολογισμό (σελίδα 39), ότι τα έσοδα της χώρας-μας κατά το 1981 από τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών του ΝΑΤΟ σε δαπάνες για έργα κοινού ενδιαφέροντος ήταν ακριβώς 1.118.227.000 δραχμές. Το σύνολο των δαπανών είχε προϋπολογιστεί σε 1.881.405.000 δρχ., δηλαδή η Ελλάδα θα επιβαρυνόταν με ένα κονδύλιο 763.178.000 δρχ. Και βέβαια αυτά τα δύο ποσά, που καταβάλλουν από τη μία μεριά η Ελλάδα και από την άλλη, όλες οι υπόλοιπες χώρες (14) με επικεφαλής τις ΗΠΑ και τη Δυτική Γερμανία για στρατιωτικές εγκαταστάσεις στην Ελλάδα αποκλειστικά του ΝΑΤΟ δείχνουν πόσο «ετεροβαρής — και οικονομικά — είναι η συμμετοχή της χώρας-μας στο ΝΑΤΟ.

ΟΜΩΣ, το εξωφρενικό δεδομένο (που είναι και απόδειξη του δουλικού φιλοατλαντισμού της «Νέας Δημοκρατίας») είναι ότι το σύνολο των επιβαρύνσεων της χώρας το 1981 (και μάλιστα τους 11 μήνες-του) έφτασε τελικά τα 3.647.044.000 δρχ.! Στους πίνακες, που συνοδεύουν το δημοσίευμα αυτό αναλυτικά κατά τομείς (και με ιδιαίτερη επισήμανση στα Γενικά Επιτελεία) αναφέρονται οι πρόσφατες αυτές επιβαρύνσεις και υπερβάσεις που αφορούν αποκλειστικά και μόνο τους στρατιωτικούς σκοπούς του ΝΑΤΟ.

ΤΟ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ πολιτικό ενδιαφέρον αυτών των υπερβάσεων και επιβαρύνσεων είναι ότι αφορούν το Πεδίο Βολής Κρήτης και εγκαταστάσεις αεροπορίας και τηλεπικοινωνιών, που σχετίζονται κυρίως με το σταθμό παρακολούθησης του ΝΑΤΟ, που κατασκευάζεται στο Άκτιο.

ΕΤΣΙ, από τα τρία Γενικά Επιτελεία οι δαπάνες (Νατοϊκές και ελληνικές) για το Πεδίο Βολής Κρήτης το 1980 ήταν ύψους 566.231.000 δρχ. Αλλά τον περασμένο χρόνο, έφτασαν το 1.139.482.000 δρχ. (έναντι προϋπολογισμού των τριών Επιτελείων για το Π.Β.Κ. μόλις 468.760 δρχ.) και για το 1982 υπολογίζονται σε 809.000.000 δρχ.

ΠΟΣΕΣ υπήρξαν οι επιβαρύνσεις της Ελλάδας για το «συμμαχικό» Πεδίο Βολής Κρήτης αυτά τα χρόνια, φαίνεται καθαρά από τη συμμετοχή όλων των άλλων κρατών - μελών του ΝΑΤΟ, ανάμεσα στις οποίες οι ΗΠΑ, η Δυτ. Γερμανία, ο Κα-

Επιβαρύνσεις και δαπάνες της Ελλάδας για σκοπούς του NATO 1980-1982

Αρμόδια υπηρεσία	1980		1981		1982	
	Δαπάνες	Προϋπολογ.	Δαπάνες ως 11ο μήνα	Προϋπολογ.	Σκοπός	
1. Υπουργείο Συντονισμού	93.800.000	162.000.000	162.000.000	344.000.000	- συμμετοχή σε εκτελούμενα έργα NATO στην Ελλάδα	
2. Υπουργείο Εξωτερικών	11.414.000	17.750.000	17.750.000	21.500.000	- κυρίως έξοδα υπηρεσίας NATO	
3. Γεν. Επιτελείο Στρατού (ΓΕΣ)	796.685.000	762.500.000	1.323.222.000	1.626.700.000	- κατασκευές στρατιωτικών έργων ΠΒΚ κτλ.	
4. Γεν. Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ)	592.496.000	607.660.000	679.201.000	1.305.400.000	- κατασκευές στρατιωτικών έργων ΠΒΚ κτλ.	
5. Γεν. Επιτελείο Αεροπορίας (ΓΕΑ)	193.150.000	308.495.000	1.418.101.000	1.551.431.000	- κατασκευές στρατιωτικών έργων ΠΒΚ κτλ.	
6. Υπουργείο Οικονομικών	1.153.000	15.000.000	38.770.000	30.000.000	- απαλλοτριώσεις δι' έργα NATO αρμοδιότητας ΓΕΝ και ΓΕΑ	
7. Υπουργείο Συγκοινωνιών (κονδύλια ΟΤΕ)	—	8.000.000	8.000.000	17.000.000	- αμοιβές ανδρών ΤΕΑ διαφύλαξη τηλεπικοινωνιακών εγκαταστάσεων NATO	
8. Υπουργείο Συγκοινωνιών	—	—	—	668.000.000	- δαπάνες για έργα NATO «κοινού ενδιαφέροντος»	
Γενικό Σύνολο	1.688.698.000	1.881.405.000	3.647.044.000	5.564.031.000		
Έσοδα Ελλάδας από NATO *	1.014.300.000	1.881.405.000	1.118.227.000	4.442.850.000		
* Έσοδα Ελλάδας από NATO για έργα κοινού ενδιαφέροντος και ΠΒΚ						

Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας (σε χιλιάδες δραχμές)

Σκοπός	1980		1981		1982	
	Δαπάνες	Προϋπολ.	Δαπάνες ως 11ο μήνα	Προϋπολ.	Δαπάνες	Προϋπολ.
1. Δαπάνες ειδικού προσωπικού (αποδοχές, οδοιπορικά)	4.500	6.367	16.367	70.850		
2. Δαπάνες μελετών και επίβλεψης έργων	50	500	500	1.000		
3. Δαπάνες εξοπλ. και λειτουργίας γραφείων των υπηρεσιών έργων NATO	450	800	800	4.000		
4. Τηλεπικοινωνίες και έργα προστασίας-τους	3.000	3.000	3.000	70.000		
5. Αποθήκ. Αεροπορίας	1.000	1.000	1.000	50.000		
6. Αεροδρόμια και συναφείς εγκαταστάσεις	5.000	50.000	550.000	500.000		
7. Λοιπές κατασκευές NATO για Αεροπορία	5.000	20.000	520.000	500.000		
8. Δαπάνες ΓΕΑ για Πε-διο Βολής Κρήτης (τομέας κατασκευών)	10.000	10.000	110.000	10.000		
9. Συμμετοχή ΓΕΑ σε δαπάνες βελτίωσης και συντήρησης έργων Π.Β.Κ.	6.060	12.000	12.000	15.000		
10. Δαπάνες λειτουργίας και συντήρησης ειδικών αποθηκών NATO του ΓΕΝ	3.540	4.000	12.000	6.000		
11. Έργα εθνικ. ευκολιών NATO, αρμοδιότ. ΓΕΑ	84.466	110.489	110.489	100.000		
12. Συνδρομές ΓΕΑ σε υπηρεσίες NATO	900	1.150	1.150	1.350		
13. Αποζημιώσεις εξωτερικού και συναφή έξοδα αξιωματικών και οπλιτών, που υπηρετούν σε Στρατηγείο NATO	42.579	63.457	63.457	94.751		
14. Αποζημίωση εξωτερικού και συναφή έξοδα προσωπικού αποστελλομένου ή μετακινούμενου στο εξωτερικό για υπηρεσία ή ασκήσεις NATO	26.605	25.732	25.338	38.480		
Σύνολον	193.150	308.495	1.418.101	1.551.431		

Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (σε χιλιάδες δραχμές)

Σκοπός	1980		1981		1982	
	Δαπάνες	Προϋπολ.	Δαπάνες ως 11ο μήνα	Προϋπολ.	Δαπάνες	Προϋπολ.
1. Δαπάνες ειδικού προσωπικού (αποδοχές, οδοιπορικά)	18.300	25.600	40.600	34.200		
2. Δαπάνες μελετών και επίβλεψης έργων που δεν κατονομάζονται ειδικά	10.800	13.000	13.000	9.000		
3. Δαπάνες εξοπλισμού και λειτουργίας γραφείων υπηρεσιών έργων NATO	1.000	1.200	1.200	1.500		
4. Τηλεπικοινωνίες και έργα προστασίας-τους	179.500	229.500	229.500	412.500		
5. Αποθήκες Ναυτικού	73.000	78.000	78.000	236.000		
6. Ναυτικ.εγκαταστάσεις	81.500	77.000	62.000	273.000		
7. Λοιπές κατασκευές Ναυτικού δια NATO	95.500	96.000	96.000	212.000		
8. Δημόσιες σχέσεις (ειδικές φιλοξενίες κτλ)	400	600	600	800		
9. Δαπάνες λειτουργίας και συντήρησης ειδικών αποθηκών του NATO στο Ναυτικό	88.167	15.000	86.541	18.000		
10. Δαπάνες λειτουργίας και συντήρησης σταθμού FORACS Κρήτης (Π.Β.Κ.)	171	16.760	16.760	34.000		
11. Συντήρηση και συμπλήρωση έργων εθνικών ευκολιών NATO στο Ναυτικό	803	2.000	2.000	2.400		
12. Συνδρομές σε υπηρεσίες NATO	3.355	5.000	5.000	6.000		
13. Αποζημιώσεις εξωτερικού και συναφή έξοδα αξιωματικών και οπλιτών, που υπηρετούν σε Στρατηγείο NATO	36.000	44.000	44.000	60.000		
14. Αποζημίωση εξωτερικού και συναφή έξοδα προσωπικού αποστελλομένου ή μετακινούμενου στο εξωτερικό για υπηρεσία ή ασκήσεις NATO	4.000	4.000	4.000	6.000		
Σύνολον	592.496	607.660	679.201	1.305.400		

**Επιβαρύνσεις και δαπάνες της Ελλάδας
για το πεδίο βολής Κρήτης**

Επιτελείο	1980	1981		1982
	Δαπάνες	Προϋπολογ.	Δαπάνες ως 11ο μηνά	Προϋπολογ.
ΓΕΣ	550.000.000	430.000.000	990.722.000	750.000.000
ΓΕΝ	171.000	16.760.000	16.760.000	34.000.000
ΓΕΑ	16.080.000	22.000.000	122.000.000	25.000.000
Γενικό Σύνολο	566.231.000	468.760.000	1.139.482.000	809.000.000
Έσοδα Ελλάδας *	450.000.000	430.000.000	430.000.000	750.000.000

* Έσοδα Ελλάδας από εισφορές των άλλων χωρών-μελών NATO, για δαπάνες και έργα

ναδάς κτλ. Όλες μαζί οι άλλες χώρες του NATO — σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Εθνικής Αμύνης, που φέρνει σε δημοσιότητα το «ΑΝΤΙ» — προσέφεραν για τις εγκαταστάσεις και τις ανάγκες λειτουργίας του Πεδίου Βολής Κρήτης το 1980 δρχ. 450.000.000, το 1981 δρχ. μόνο 430.000.000 και για το 1982 θα δώσουν 750.000.000 δρχ.

ΑΣ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ για τα πολιτικά και εθνικά ήθη της ελληνικής Δεξιάς, ότι στις 28-12-80 ο τότε υπουργός Εθνικής Αμύνης και σήμερα πρόεδρος της «ΝΔ» είχε δηλώσει ότι για τον επόμενο χρόνο (το 1981 δηλαδή) η Ελλάδα δεν θα συμμετείχε στις δαπάνες του Πεδίου Βολής Κρήτης παρά μόνο κατά 5% δηλαδή «κατά δρχ. 25 εκατ. περίπου, το δε υπόλοιπον ποσόν των 430 εκατ. δρχ., που αναφέρεται στο σύνολον του προϋπολογισμού-του, κατά το μεγαλύτερο μέρος-του, θα εισρεύσει εις την Χώραν-μας, υπό μορφήν συναλλάγματος». Ανάλογης αξιοπιστίας ήταν και τα άλλα επιχειρήματα για τα ωφέλη της επανένταξης στην ανακοίνωση του κ. Ευαγ. Αβέρωφ, που θύμιζαν τις διαψεύσεις-του για την υπόθεση «Λόκχηντ», όπως είχε αποκαλύψει το 1976 το «ΑΝΤΙ».

Η ΣΙΩΠΗ με την οποία αντιπαρήλθε η Κυβέρνηση της Αλλαγής, το οικονομικό και εθνικό σκάνδαλο της «Νέας Δημοκρατίας» για τις ελληνικές εθνικές δαπάνες των 2,5 δισεκ. δρχ. που διατέθηκαν αποκλειστικά για έργα των σκοπών του NATO, ασφαλώς μπορεί να έχει πολλές ερμηνείες. Όπως τελικά πολλές ερμηνείες μπορεί να έχει η εντυπωσιακή αύξηση για το 1982 των οικονομικών και στρατιωτικών δοσοληψιών της χώρας-μας με το NATO. Ο φετινός προϋπολογισμός, ακόμα και αν δεν παρουσιάσει υπέρβαση μιας δραχμής στο τέλος του χρόνου, δεν παύει να είναι σχεδόν τριπλάσιος από τον προϋπολογισμό του 1981, της πρώτης χρονιάς της επανένταξης στο στρατιωτικό σκέλος του NATO.

ΑΞΙΖΕΙ να σημειωθεί ότι όλες οι φετινές νατοϊκές δαπάνες των Γενικών Επιτελείων: Στρατού (ύψους 1.626.700.000), Ναυτικού (ύψους 1.305.000.000) και Αεροπορίας ύψους

(1.551.431.000) — συνοδεύονται με την παρατήρηση ότι στο μεγαλύτερο μέρος-τους «καλύπτονται από εισφορές των κρατών-μελών» και τελικά αφορούν έργα και «αμυντικές» προτεραιότητες, σύμφωνα με τους σχεδιασμούς και τις βλέψεις του NATO. Ειδικά για το ΓΕΝ τα ποσά αυτά είναι 1.179.000.000 (επί 1.305.000.000) και για το ΓΕΑ είναι 1.295.850.000 (επί 1.551.431.000).

ΦΥΣΙΚΑ η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ υποστηρίζει ότι με την παραμονή της χώρας στο NATO και τη στρατηγική συνεργασία μαζί-του, προσπαθεί να συνδυάσει τα εθνικά αμυντικά συμφέροντα με εκείνα της Συμμαχίας. Δεν έχουμε την πρόθεση να αμφισβητήσουμε ότι το προσπαθεί και ότι το επιθυμεί. Δεν είναι όμως σίγουρο ότι το εξασφαλίζει.

ΕΤΣΙ, από τους αναλυτικούς πίνακες του «ΑΝΤΙ» μπορεί να επισημάνει κανείς ότι διάθεση τόσο μεγάλων κονδυλίων για το Πεδίο Βολής Κρήτης και για τηλεπικοινωνίες (από το ΓΕΣ, το ΓΕΑ και τον ΟΤΕ), κάθε άλλο παρά συνδυάζονται με τη στρατηγική ανάλυση ότι προέχει η αμυντική-μας θωράκιση για τον μόνο εθνικό κίνδυνο, τον «εξ ανατολών».

ΣΤΟΥΣ αναλυτικούς πίνακες, που δημοσιεύει σήμερα το ΑΝΤΙ για τη νατοϊκή τριετία 1980-1982 παρουσιάζονται τα σημαντικότερα κονδύλια των δοσοληψιών και δαπανών της χώρας-μας με την Ατλαντική Συμμαχία του κ. Λουνς.

ΑΠΟΥΣΙΑΖΟΥΝ (και δεν μπορέσαμε να επαληθεύσουμε ικανοποιητικά) αρκετές πρόσθετες δαπάνες δεκάδων εκατομμυρίων. Τα ποσά αυτά είναι τα ειδικά επιδόματα, τα ενοίκια, τα έξοδα λειτουργίας κτλ. των διάφορων υπηρεσιών που ασχολούνται με το NATO και επίσης οι συνολικές αποδοχές όλων των στρατιωτικών στα τρία Γενικά Επιτελεία και τις μεγάλες στρατιωτικές μονάδες, που ασχολούνται αποκλειστικά με το NATO. Λείπουν ακόμα δαπάνες αρκετών εκατομμυρίων το χρόνο για τις ασκήσεις του NATO στις οποίες λαβαίνουν μέρος ελληνικές ένοπλες δυνάμεις. Και πρέπει ακόμα να συνυπολογιστούν — για τον προϋπολογισμό του 1982 — οι προσαυξήσεις, που θα δοθούν από την τιμαριθμική αναπροσαρμογή σε όλο το πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό των υπηρεσιών για το NATO στο εσωτερικό και το εξωτερικό, άλλες ενδεχόμενες επιβαρύνσεις και απόρρητες δαπάνες, έξοδα φιλοξενιών κτλ.

ΧΩΡΙΣ φυσικά να υπολογίζει κανείς ως πιθανές, ορισμένες νέες υπερβάσεις έστω πολύ κατώτερες από εκείνες του περασμένου χρόνου.

ΜΕ ΤΟ δημοσίευμα του «ΑΝΤΙ», τα ως τώρα πολιτικά επιχειρήματα για την παραμονή ή αποχώρηση της Ελλάδας από το NATO εμπλουτίζονται με τα αποκαλυπτικά οικονομικά δεδομένα που δείχνουν και το μέγεθος των επιβαρύνσεων στον προϋπολογισμό της χώρας. Στις σημερινές οικονομικές συγκυρίες είναι τουλάχιστο παράλογο η χώρα-μας να συμμετέχει στο παιχνίδι των εξοπλισμών. Και να συμβάλλει στη συμμετοχή που κάλυψε το «Αττίλα» και στηρίζει την Τουρκία στις επιθετικές διεκδικήσεις-της στον κυριαρχικό χώρο της Ελλάδας.

ΝΑΙ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ...
ΝΑΙ ΜΕΝ

υπάρχουν κι άλλα έντυπα για Συλλέκτες
ΑΛΛΑ

ένα είναι τό πίο υπεύθυνο!

ή Συλλεκτική
Έπιθεώρηση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΤΕΥΧΟΣ
της ΔΑΔΕΛ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Η ΤΣΙΓΓΑΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

του ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΤΟ ΕΝΗΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΟΜΙΚΣ

Το ενδιαφέρον του Τύπου, των φορέων, της Κοινής Γνώμης έχει κορυφωθεί γύρω από το επίμαχο θέμα της νέας απειλής οικοπεδοποίησης μεγάλου τμήματος του Πεδίου του Άρεως. Δεν έχει γίνει ακόμα γνωστό εάν η κυβέρνηση θα επιμείνει στη νομιμοποίηση μιας κακής απόφασης της Ν.Δ. Η ελπίδα όμως όλων των δημοκρατικών Αθηναίων είναι ότι η κυβέρνηση θα δείξει τη στοιχειώδη ευαισθησία στη γνώμη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών φορέων και στο λαϊκό αίσθημα και θα αποδώσει το πάρκο στους Αθηναίους, βρίσκοντας μian άλλη λύση για τη στέγαση του Σ.τ.Ε.

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Για τόν καθορισμό χώρου για την ανέγερση του μεγάλου του Συμβουλίου της Έπικρατείας.

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Με το Ν.Δ.1001/71, ΦΕΚ 197, μεταβιβάστηκε από το Δημόσιο Ίδρυμα Μουσείον Εὐρ. καὶ Ἀνατ. Τέχνης «δημοσία οἰκοπεδική», όπως την χαρακτηρίζει ρητὰ τὸ νομοθέτημα, ἔκταση 12420 μ², πὺ προέκυψε ἀπὸ τὴν κυκλοφοριακὴ ἀναδιάταξη τῆς ὁδοῦ Μούστοξύδης μπροστὰ ἀπὸ τὴν Σχολὴ Εὐελπίδων γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἀνέγερσιν διατάξεις τῶν ἰδρυτῶν αὐτοῦ ἀναλόγου κτιριακοῦ συγκροτήματος» (ἄρθρο 1 παρ. 1).

Στὴν οἰκοπεδικὴ αὐτὴ ἔκταση οἰκοδομήθηκε ὁλόκληρο τὸ κτιριακὸ συγκρότημα χωρὶς, ὅμως, νὰ τελειώσῃ. **2**

Με τὸ Ν.581/77, ΦΕΚ 110, τὸ ἱδρυμα διαλύθηκε (ἄρθρο 1 παρ. 1) καὶ ὁρίστηκε ὅτι ἐπανέρχεται αὐτοδικαίως στὴν κυριότητα, νομὴ καὶ κατοχὴ τοῦ δημοσίου ἡ «οἰκοπεδική» καὶ μετὰ τὸ νέο νόμο, ἔκταση πὺ εἶχε παραχωρηθεῖ γιὰ τὴν ἀνέγερση κτιριακοῦ συγκροτήματος (2 παρ. 2).

Καὶ τὸ Δημόσιο μετὰ πράξη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, πὺ ἐπικαλεῖται τὴν σχετικὴ ἐξουσιοδότηση τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ Α.Ν.1331/49 «περὶ παραχωρήσεως ἀκινήτων τινῶν τοῦ Δημοσίου εἰς νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου κ.λ.π.», παραχώρησε τὸ δημόσιον κτῆμα, μετὰ τὸ κτιριακὸ συγκρότημα πὺ εἶχε ἀναγερθεῖ σ' αὐτό, στὸ Ταμεῖο Χρηματοδοτήσεως Δικαστικῶν Κτιρίων (ΤΑΧΔΙΚ) γιὰ νὰ ἐγκατασταθεῖ τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας. **3**

Σημειώνεται ὅτι ἐπακολούθησε μειοδοτικὸς διαγωνισμός, ἀναδείχτηκε ὁ μειοδότης, καταρτίστηκε ἡ σχετικὴ σύμβαση ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου διαμορφώσεως τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος σὲ δικαστικὸ μέγαρο καὶ ἄρχισε ἡ ἐκτέλεση τοῦ ἔργου μετὰ γρήγορο ρυθμὸ ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ ὁρόφου πὺ κατέχει τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας στὸ Μέγαρο τοῦ Κοινοβουλίου γιὰ νὰ ἐπεκταθοῦν οἱ ὑπηρεσίες τῆς Βουλῆς. **4**

Ἐν ὧν τῆς πλοκῆς αὐτῆς, εἶναι βέβαιο ὅτι ἀπὸ τὸν κοινὸ νομοθέτη, ἀφιερώθηκε ἡ οἰκοπεδικὴ αὐτὴ ἔκταση τοῦ Δημοσίου γιὰ ἀνέγερση κτιρίου κοινῆς ὠφελείας, ὅπως τὸ Μουσεῖο, χωρὶς νὰ ἀσχεῖ στὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐπιρροὴ ἡ ἐπαναφορὰ στὴν κυριότητα τοῦ Δημοσίου. Ἐπειδὴ προέκυψαν, ὅμως, ἀμφιβολίες ἀντὶ τὴν ἀφιέρωση αὐτῇ περιλαμβάνεται καὶ ἡ δυνατότητα ἐγκαταστάσεως στὸ κτίσμα Δικαστηρίου, ὅπως τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, κρίθηκε σκόπιμη ἡ ἀμεση, λόγω τοῦ ἐπείγοντος, νομοθετικὴ ρύθμιση τοῦ θέματος. **5**

Ἀθήνα, 8 Φεβρουαρίου 1982

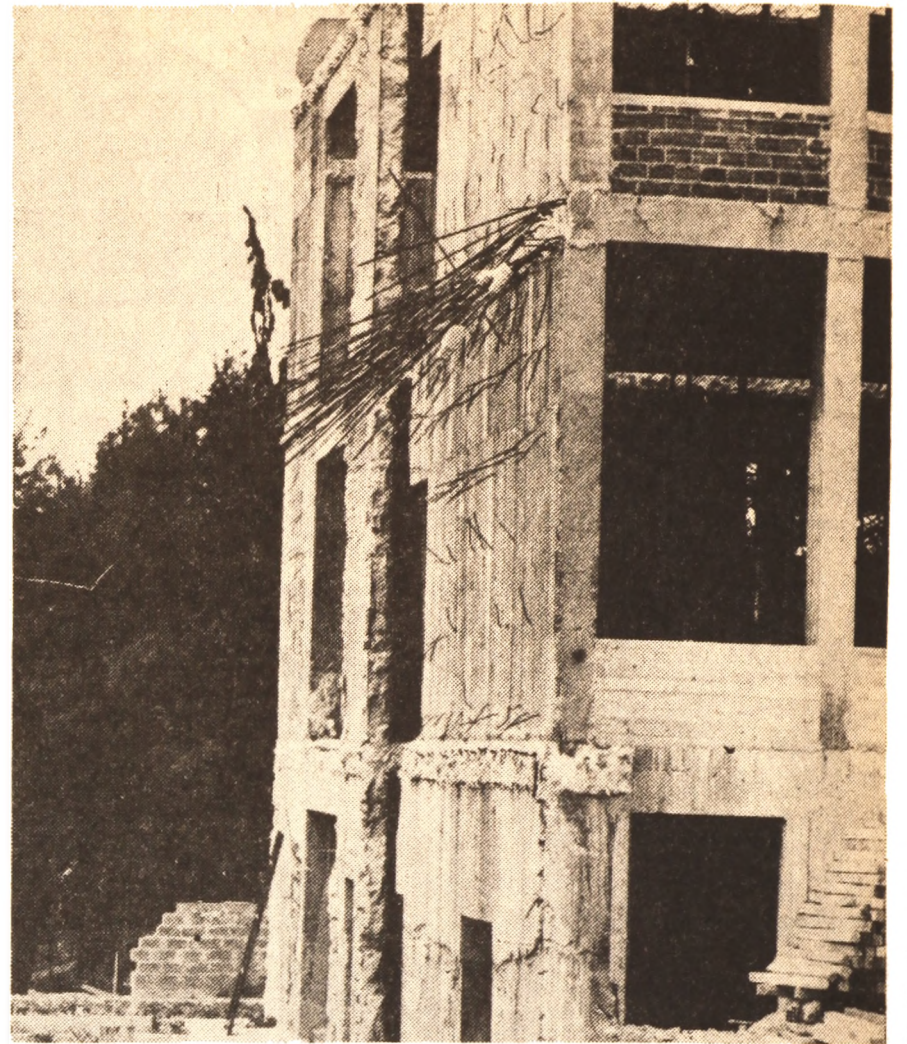
Οἱ Ὑπουργοί

Δικαιοσύνης

ΕΥΣΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

Χωροταξίας Οἰκισμοῦ
καὶ Περιβάλλοντος

ΑΝΤ. ΤΡΙΤΣΗΣ

ΜΕΡΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Σ.Σ. Για τὴν καλύτερη ενημέρωση τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ **ΑΝΤΙ**, ἀναδημοσιεύουμε τὴν πλήρη εισηγητικὴ ἐκθεση γιὰ τὴν οἰκοπεδοποίηση τοῦ πάρκου, μαζί με ὀρισμένα σχόλιά-μας στα ἐπικαιρά σημεία-της.

1 Πρόκειται γιὰ τὸ κατὰπτυστο διάταγμα τῆς Χούντας, με ὑπογραφή Παπαδόπουλου, στο ὁποῖο δύο ὑπουργοὶ δημοκρατικῆς καὶ σοσιαλιστικῆς κυβέρνησης στηρίζουν ὁλη-τους τὴν επιχειρηματολογία.

2 Αὐτὸς ὁ ἰσχυρισμὸς εἶναι παραπειστικός. Ἐγινε μόνο ὁ σκελετὸς μπετόν, δηλαδὴ τὸ 20-25% τοῦ συνόλου. Καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἔχει σήμερα κατεδαφιστεῖ ἓνα μεγάλο τμήμα (40-50%).

3 Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ τῆς κυβέρνησης τῆς Νέας Δημοκρατίας εἶναι τελείως παράνομη. Αποδείχτηκε ἔτσι ὅτι τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἐκτιζε κτίριο αὐθαίρετο, σταμάτησαν οἱ ἐργασίες καὶ μεθοδεύεται τὴν νομιμοποίηση!

4 Οἱ βρώμικες ἱστορίες τῆς Νέας Δημοκρατίας, (ἀνώμαλοι διαγωνισμοί, μελέτες ἀπὸ τὸν εργολάβο, σύντμηση προθεσμιῶν γιὰ νὰ προλάβουμε τὶς ἐκλογές, ἐναρξὴ ἐργασίας παράνομα καὶ με μυστικότητα), μετατρέπονται στο κείμενο αὐτὸ σε ἐπαινετὲς δραστηριότητες!

5 Εδὼ κλείνει ἡ επιχειρηματολογία τῆς ἐκθέσεως, οἰκόπεδο τοῦ Δημοσίου εἶναι, ἐπείγον τὸ θέμα, ἀς περάσει ἀπὸ τὴ Βουλὴ γιὰ νομιμοποίηση. Δεν μας λείπει ὅμως ἡ ἐκθεση:

- Ἀντὶ ἡ Ἀθήνα ἔχει ἐπαρκὲς πράσινο.
- Ἀντὶ ὅχι πόσο θα κοστίζει ἡ υποκατάσταση τῶν 12,5 στρεμμάτων. (Ὁ ὑπουργὸς Δ.Ε. δηλώνει ὅτι ἡ κατάργηση τοῦ κτιρίου Σ.τ.Ε. θα κοστίζει 100.000.000, δηλ. 8.000.000 τὸ στρέμμα. Ἡ ἀπόκτηση ἀντίστοιχων χώρων στο κέντρο θα κοστίζει τουλάχιστον τα δεκαπλά).
- Ἀντὶ ἐξετάστηκαν ἄλλοι χώροι (καὶ ποιοὶ) καὶ γιὰτὶ ὁ συγκεκριμένος εἶναι ὁ μόνος κατάλληλος.

της Επικρατείας και το Πάρκο

του αρχιτέκτονα Θύμιου Παπαγιάννη

Από τότε που η σύγχρονη Ελλάδα έγινε κράτος, αρχίζουν και οι προσπάθειες για την καταπάτηση των δημόσιων κτημάτων, σε έκταση και ένταση πρωτοφανή. Στην πρωτεύουσα, η καταπάτηση ξεκινά με τις εκτάσεις, που βρίσκονται στην περίμετρο του αστικού χώρου. Δημιουργούνται έτσι τεράστιες ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που προσφέρονται μετά για «αξιοποίηση»¹, αλλά και «οικισμοί» στρατιωτικών ή δημόσιων υπάλληλων (κυρίως των υπουργείων Οικονομικών ή Γεωργίας), που μεταβάλλονται και αυτοί σε αντικείμενο μικροκερδοσκοπίας (π.χ. Χολαργός, Ζωγράφου, Παπάγου).

Οι καταπατήσεις όμως δεν περιορίζονται στα πέριξ. Στρέφονται βαθμιαία και προς τους ελάχιστους ελεύθερους χώρους του κέντρου της πόλης, τον Εθνικό Κήπο, το τρίγωνο Ριζάρη, το πάρκο Βασιλίσσης Σοφίας, το Πεδίο του Άρεως. Εδώ οι βλέψεις (και οι κίνδυνοι) προέρχονται από δύο πλευρές.

Η πρώτη εκφράζει ιδιωτικά συμφέροντα, είτε με την ήπια μορφή εγκατάστασης στο πράσινο «ψυχαγωγικών» εκμεταλλεύσεων (κέντρα, θέατρα, τσίρκα), είτε με την ανέγερση διεθνών ξενοδοχείων (πραγματοποίηση του Χίλτον, επιβουλές στο τρίγωνο Ριζάρη, στο Δέλτα Φαλήρου, στους ελεύθερους χώρους Βασ. Σοφίας). Επειδή όμως, σ' όλες αυτές τις ιδιωτικές δραστηριότητες, η επικράτηση του ιδιωτικού συμφέροντος ήταν πασιφανής, μόνο κάτω από εξαιρετικά αντιδραστικές κυβερνήσεις πέτυχαν το στόχο-τους. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τη δεύτερη πλευρά. Εδώ η καταπάτηση ξεκινά από το Δημόσιο το ίδιο και έχει για δικαιολογία το δημόσιο συμφέρον². Με αυτή τη λογική παραχωρήθηκαν ελεύθερες εκτάσεις στη Βασ. Σοφίας για να κτιστεί η πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα, (αλλά και το κτίριο των Φίλων της Μουσικής), στη γωνία Βασ. Κωνσταντίνου και Γεωργίου για το Ωδείο, στον Εθνικό Κήπο για το στρατόπεδο της Προεδρικής Φρουράς, στο Πεδίο του Άρεως για το κτίριο της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, στο δασάκι του Αγίου Νικολάου για το Κέντρο Ρουμελιωτών.

Σ' αυτές και τόσες άλλες επιβουλές του Δημοσίου πάνω στους ελεύθερους χώρους της πόλης οι αντιδράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών φορέων, των αρχιτεκτόνων και άλλων πνευματικών ανθρώπων υπήρξαν τότε έντονες και μαχητικές και τότε υποτονικές και πλατωνικές. Στην πρώτη περίπτωση, όταν στρέφονταν ενάντια σε κάποια αντιδραστική κυβέρνηση και μπορούσαν να συνδυαστούν και με ευρύτερες πολιτικές διεκδικήσεις. Στη δεύτερη, όταν υπήρχε κακή ή ελλιπή πληροφόρηση, ή όταν η παρουσία μιας προοδευτικής κυβέρνησης δημιουργούσε αίσθημα εφησυχασμού.

Σ' όλους όμως τους αγώνες για τη διάσωση του πρασίνου, τελικό αποκούμπι μπορούσε να είναι μόνο η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το ανώτατο δικαστήριο, που είναι ταγμένο από το Σύνταγμα για να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων της δημόσιας διοίκησης και τη συνταγματικότητα των νόμων. Και στο θέμα της προστασίας του πρασίνου και των ελεύθερων χώρων, το Συμβούλιο της Επικρατείας, σε μια σειρά ιστορικών πράγματι αποφάσεων, όχι μόνο ανάτρεψε τις άνομες αποφάσεις των τότε κυβερνήσεων, αλλά άφησε και κάποια κείμενα πολύ διδακτικά για το μέλλον. Θα δώσω μερικά παραδείγματα από τρεις τέτοιες αποφάσεις, με σοβαρές, νομικές, πολιτικές και πολεοδομικές προεκτάσεις.

Η πρώτη (1460/1966) αφορά προσφυγή του Δήμου Αθηναίων³ για την παραχώρηση έκτασης 9,5 στρεμμάτων στο Πεδίο του Άρεως για την ανέγερση του «Μουσείου Ευρωπαϊκής και Ανατολικής Τέχνης» (Πασά). Ακυρώνοντας την παραχώρηση, γράφει η απόφαση της ολομέλειας του Σ.τ.Ε.:

«... αμφότεραι αι αιτήσεις ακυρώσεως ασκούνται μετ' εννόμου συμφέροντος, διότι δια των προσβαλλομένων πράξεων επέρχονται μεταβολαί εις χώρον, όστις, καθ' ά προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλλου και δεν αμφισβητείται, είναι κοινόχρηστος και περιλαμβάνεται εντός

των διοικητικών ορίων του αιτούντος Δήμου».

«... αι δια της πρώτης αιτήσεως προσβαλλόμεναι πράξεις, ως παραχωρούσαι κοινόχρηστον χώρον και ουχί, ως αβασίμως ισχυρίζεται το παρεμβαίνον ίδρυμα, κτήμα ανήκον εις την ιδιωτικήν περιουσίαν του Δημοσίου, είναι διοικητικά, και ως τοιαύται δεκτικά προσβολής δι' αιτήσεως ακυρώσεως,....».

«... προκύπτει ότι το παραχωρούμενον πρέπει να είναι χώρος προοριζόμενος, κατά το ισχύον σχέδιον της πόλεως, δι' ανέγερσιν οικοδομών και ανήκων κατά κυριότητα εις το Δημόσιον».

«... αι δια της πρώτης αιτήσεως προσβαλλόμεναι πράξεις, παραχωρήσασαι κατά πλήρη κυριότητα εις το παρεμβαίνον ίδρυμα ουχί οικόπεδον, αλλά άλσος, ήτοι χώρον κοινόχρηστον, παρεβίασαν κατά τα βασίμως υπό του αιτούντος προβαλλόμενα, τας ως άνω διατάξεις του νόμου 4467/1965 και είναι, δια τούτο, ακυρωτέαι. Και ναι μεν εξεδόθη μεταγενεστέρως το (δια της δευτέρας των υπό κρίσιν αιτήσεων προσβαλλόμενον) Β.Δ/γμα της 22/24 Νοεμβρίου 1965, δι' ου ήρθη ο κοινόχρηστος χαρακτήρ του χώρου, πλην και το Βασιλ. τούτο Διάταγμα είναι, ως βασίμως ισχυρίζεται ο Δήμος, ακυρωτέον, διότι, ως προκύπτει εκ των υπ' αριθ. 543/23-9-65 και 948/11-11-65 γνωμοδοτήσεων των αρμοδίων τμημάτων του συμβουλίου των δημοσίων έργων, τας οποίας επικαλείται εν τω προοιμίω-του το εν λόγω Β.Δ., ο εντός του άλσους του πεδίου του Άρεως καθορισμός χώρου προς ανέγερσιν του μουσείου δεν εγένετο, ως έδει, προς θεραπείαν πολεοδομικών αναγκών,....».

«.... μ' όλον ότι ο χώρος ούτος εκρίνετο από τα αρμόδια τεχνικά όργανα πολεοδομικώς ακατάλληλος,....».

«... τα δε αρμόδια δια την τροποποίησιν του σχεδίου της πόλεως όργανα, ήτοι ο υπουργός των δημοσίων έργων, τα παρ' αυτώ συμβούλια και το δημοτικόν συμβούλιον, παρέμενον και ταύτα αδέσμευτα όπως κρίνουν περί της συνδρομής των νομίμων δια την τροποποίησιν του σχεδίου προϋποθέσεων, εκτιμώντα συμφώνως προς τας και εν προκειμένω εφαρμοστέας διατάξεις των άρθρων Ι και επ. του Ν.Δ. της 17-7-23 «περί σχεδίων πόλεων» τας πολεοδομικάς ανάγκας».

Η δεύτερη απόφαση (1139/1978) είναι του Δ' τμήματος του Σ.τ.Ε. σε προσφυγή περιοίκων, που ακυρώνει παραχώρηση έκτασης πάλι του Πεδίου του Άρεως για την κατασκευή κολυμβητηρίου. Μεταξύ άλλων η απόφαση περιλαμβάνει και τον ακόλουθο ενδιαφέροντα συλλογισμό:

«... δια του Ν.Δ. της 24.5/12.6.1926 «περί δημοσίων δενδροστοιχιών και κήπων Αθηνών και Περιχώρων» (196) ο νομοθέτης κινούμενος υπό της ανάγκης διαφυλάξεως του πρασίνου της περιοχής Αθηνών και Περιχώρων, αποτελούντος βασικόν στοιχείον του φυσικού κάλλους και της ιδιαιτέρας φυσιογνωμίας της περιοχής ταύτης, ανήγαγεν εις σκοπόν δημοσίας ωφελείας την διατήρησιν και προστασίαν των εν αυτή υπαρχόντων δημοσίων κήπων και δημοσίων δενδροστοιχειών. Προς τον σκοπόν τούτον ανέθεσεν την διεύθυνσιν, την διαχείρισιν, την συντήρησιν και τον καθορισμόν του τρόπου εκμεταλλεύσεως τούτων εις Επιτροπήν συσταθείσαν δια του άρθρου 7 του ως άνω νομοθετήματος και χαρακτηρισθείσαν ρητώς ως νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου δια του άρθρου Ι § 1 του επί τη βάσει του από 18-2-1927 ψηφίσματος της Βουλής «περί παρατάσεως ισχύος Συντακτικών Πράξεων και Ε. Διαταγμάτων εκδοθέντων απρακτούσης της Βουλής» εκδοθέντος από 10/28-5-1927 πρ. δ/τος (100), δια του οποίου ετροποποιήθησαν αι διατάξεις του προρρηθέντος Ν.Δ/τος, ως ισχυον τότε. Δια της διατάξεως δε της παραγράφου 2 του ως άνω άρθρου Ι του τελευταίου τούτου Διατάγματος, δια της οποίας ειδικώς εμνημονεύθησαν ορισμένοι κήποι (ως ο Εθνικός), ως αποτελούντες αντικείμενα της ως άνω νομοθετικής προστασίας, ωρίσθη ρητώς ότι ο χώρος του Πεδίου του Άρεως, ο οποίος είχεν μεν χαρακτηριστεί ως κοινόχρηστος δια του από 20-7-1900 Διατάγματος «περί τροποποιήσεως του σχεδίου της πόλεως Αθηνών κατά την Πλατείαν Άρεως» (228) αλλ' άνευ ειδικωτέρου καθορισμού του προορισμού-του, θέλει μετατραπεί εις κήπον. Δια την διαμόρφωσιν του ούτω χαρακτηρισθέντος κήπου του Πεδίου του Άρεως ο νομοθέτης έλαβεν ειδικήν πρόνοιαν δια του Π. 6171/1934 «περί συμβολής του Δημοσίου προς διαμόρφωσιν του Πεδίου του Άρεως εις κοινόχρηστον άλσος των Αθηνών» εν άρ-

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ἔξ ΑΝΘΡΩΠΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ
Ο ΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΓΓΡΑΦΕΣ
Δοκίμια
ΕΠΙΛΟΓΗ I
Ποιήματα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΚΩΤΗ

TETRAΜΗΝΙΑΙΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΙΘΑΡΑΣ

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα

**Ενα περιοδικό
για όλους
τούς κιθαριστές**

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΤΗΝ 1η ΜΑΪΟΥ**

Έκδότης – διευθυντής
ΝΟΤΗΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΧΡΗΣΙΜΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ
ΜΕΛΕΤΕΣ • ΕΡΕΥΝΕΣ • ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

θρω 1 του οποίου προβλέπεται η δυνατότης προκαταβολής υπό του Δημοσίου των κατά νόμον αποζημιώσεων δια την απαλλοτρίωσιν ιδιοκτησιών προς διαμόρφωσιν του κήπου τούτου. Εν τω πλαισίω του ειδικωτέρου τούτου ενδιαφέροντος της Πολιτείας δια τον εν λόγω κήπον, η διεύθυνσις, συντήρησις, επέκτασις και εκμετάλλευσίς-του ανετέθησαν δια του άρθρου μόνου του Ν.Δ. 898/1941 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί Ειδικού Ταμείου Μονίμων Οδοστρωμάτων Αθηνών κειμένων διατάξεων» (282), κυρωθέντος δια της υπ' αριθ. 906/30-5-1906 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου (179), εις το Ειδικόν τούτο Ταμείον. Τέλος τα όρια του κήπου τούτου καθωρίστηκαν δια του άρθρου 6 του Ν.Δ. 137/1946 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί Ειδικού Ταμείου Μονίμων Οδοστρωμάτων Αθηνών κειμένων διατάξεων» (298) υπό των κρασπέδων των πέριξ του Πεδίου του Άρεως κειμένων οδών. Εκ των διατάξεων τούτων σαφώς προκύπτει ότι ο Κήπος του Πεδίου του Άρεως, προσλαβών τον χαρακτήρα-του τούτον δυνάμει διατάξεως εντεταγμένης εις τα πλαίσια της νομοθεσίας περί δημοσίων κήπων και αποτελών αντικείμενον εντόνου ενδιαφέροντος και ειδικής προστασίας του νομοθέτου, αναθέσαντος την συντήρησιν και εκμετάλλευσιν-του εις ειδικόν φορέα και καθορίσαντος τα όριά-του, δεν δύναται κατά νόμον να μεταβάλη τον τοιοῦτον χαρακτήρα-του δια διατάγματος τροποποιούντος το σχέδιον πόλεως κατά το σημείον τούτο επί τη βάσει των διατάξεων της παλεοδομικής νομοθεσίας αλλά μόνον δια νόμου».

Μια γενικότερη θεώρηση έχει και η απόφαση 3754/1981 της ολομέλειας του Σ.τ.Ε. σε προσφυγή της κοινότητας Παπάγου κατά της παραχώρησης έκτασης πρασίνου στο Α.Ο.Ο.Α. Ακυρώνοντας την παραχώρηση, γράφει η απόφαση:

«... ο Συντακτικός Νομοθέτης, εμφορούμενος υπό των νεωτέρων περί του περιβάλλοντος αντιλήψεων, ανήγαγεν εις αντικείμενον εντόνου ενδιαφέροντος και ειδικής ρυθμίσεως το φυσικόν και πολιτιστικόν περιβάλλον, καθιερώσας δια του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος υποχρεώσιν του Κράτους δια την προστασίαν του περιβάλλοντος τούτου· ειδικώτερον, δε, προκειμένου περί του δασικού, εν γένει, πλούτου της Χώρας έλαβεν, εν όψει της επιτακτικής ανάγκης διαφυλάξεως αυτού, ιδιαιτέραν μέριμναν, θεσπίσας αυστηρόν προστατευτικόν, δι' αυτό, καθεστώς».

Μετά από όλα αυτά, τα ειδικά και τα γενικά, μετά από τη ραγδαία επιδείνωση των συνθηκών περιβάλλοντος στην Αθήνα, που αποβαίνουν σε άμεσο κίνδυνο της υγείας των κατοίκων-της, μεγάλο τμήμα (12,5 στρέμματα) του Άλσους του Πεδίου του Άρεως, πρόκειται να οικοπεδοποιηθεί...

Το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχεται να στεγαστεί σε χώρο, που το ίδιο έχει χαρακτηρίσει κοινόχρηστο πάρκο, (με το νομικισμό ότι έχει μεταβληθεί σε οικόπεδο από το Νόμο 1001/71 της Χούντας).

Η Κυβέρνηση, με διακηρυγμένες προοδευτικές και σοσιαλιστικές αρχές, θα νομιμοποιήσει άραγε μια εγκληματική πράξη των προκατόχων-της της «Νέας Δημοκρατίας» και έτσι θα εκτεθεί στην κριτική ότι:

- αγνοεί και περιφρονεί το Δήμο της Αθήνας, (που έκφρασε τη διαφωνία-του με την απόφαση της 21.4.1982).
- δεν παίρνει υπόψη-της τις αντιρρήσεις των κοινωνικών και ειδικών φορέων (ΤΕΕ, Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, Σύλλογος Πολεοδόμων-Χωροτακτών⁴).
- δεν συγκινείται από τις εκκλήσεις και διαμαρτυρίες των πολιτών (ειδικών και μη), του Τύπου (όλου σχεδόν του πολιτικού φάσματος) της Κοινής Γνώμης.

Και εαν όλα αυτά τα απίστευτα συμβούν και η Βουλή ψηφίσει, τελικά, το επίμαχο νομοσχέδιο οικοπεδοποίησης, σε ποιόν θα προσφύγουν οι θιγόμενοι (ο Δήμος, οι πολίτες); Στο Συμβούλιο της Επικρατείας;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ακόμα και πρόσφατα απασχολούν τη Δικαιοσύνη τέτοιες ιδιοκτησίες, όπως του Ηλιόπουλου, του Δάσιου και άλλων.
2. Βέβαια αυτή η έννοια θέλει κάποια διευκρίνιση, γιατί στο μυαλό των εκάστοτε κυβερνώντων υπάρχει σύγχυση ανάμεσα στο συμφέρον του «Δήμου», του λαού δηλαδή, και στο συμφέρον κάποιων «λειτουργών» του Δημοσίου.
3. Οποία ειρωνία! Δήμαρχος τότε ο Γ. Πλυτάς, που το 1981 ως υπουργός ΧΟΠ συμφωνούσε στην παραχώρηση μεγαλύτερης έκτασης του Πάρκου, στο Συμβούλιο της Επικρατείας όμως τη φορά αυτή!
4. Και μάλιστα με δηλώσεις του Υπουργού Δημοσίων Έργων θεωρεί την αντίθεση των φορέων περιέργη και καθυστερημένη.

ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Η πρόσφατη κατάθεση στη Βουλή από τον υπουργό Εργασίας του νομοσχεδίου «για τον εκδημοκρατισμό του συνδικαλιστικού κινήματος και την κατοχύρωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών των εργαζομένων» δεν καταργεί απλά τον νόμο 330. Περιέχει και μια σειρά από διατάξεις που μέσα στις σημερινές συνθήκες προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για παραπέρα ανάπτυξη και εξυγίανση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, που ε-

δώ και εξήντα χρόνια μαστίζεται από τον κατακερματισμό, την εξάρτηση και μια συνολική αδυναμία σωστής έκφρασης και παρουσίας.

Απαντώντας σε μερικά ερωτήματα του ΑΝΤΙ, ο Θεοχάρης Παπαμάργαρης επιχειρεί μια αξιολόγηση του νομοσχεδίου, βλέποντάς-το μέσα στα πλαίσια και των προοπτικών που διαγράφονται από τις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις.

ΕΡ: Συνοπτικά, πώς αξιολογείται το εργατικό νομοσχέδιο;

ΑΠ: Το νομοσχέδιο αυτό, ο αντι-330 όπως έχει χαρακτηριστεί, αποτελεί αναμφίβολα τομή στη δύσκολη πορεία εξυγίανσης του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος. Περιέχει μια σειρά από διατάξεις που πρέπει να επιδράσουν θετικά στην εξέλιξη του συνδικαλισμού. Αναμφίβολα, δεν λύνει κι ούτε μπορεί να λύσει όλα τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει στο εργατικό κίνημα η πολύχρονη παρέμβαση της αντίδρασης, που ενδιαφερόταν να κρατά το κίνημα άμαζο και κατακερματισμένο για να μην μπορεί να αποτελέσει απειλή για τα προνόμιά-της. Όμως η νομοθετική αυτή παρέμβαση που επιχειρείται με το νομοσχέδιο, αφαιρεί παράγοντες που εμπόδιζαν την ελεύθερη ανάπτυξη του συνδικαλισμού και έτσι από τη σκοπιά αυτή κρίνεται σαν απόλυτα θετικό. Χωρίς διάθεση υποτίμησης του μέχρι σήμερα κυβερνητικού έργου, θα έλεγα ότι το νομοσχέδιο αυτό αποτελεί την πρώτη ουσιαστική αντιπαράθεση της κυβέρνησης με το πλέγμα των κοινωνικών δυνάμεων που συγκροτούν την ντόπια αντίδραση.

ΕΡ: Ποιές θεωρείτε σαν τις πιο θετικές διατάξεις του νομοσχεδίου; Υπάρχουν αρνητικά σημεία στο νομοσχέδιο κατά την άποψή-σας;

ΑΠ: Η αποποινικοποίηση της απεργίας, η κατάργηση της ανταπεργίας (λοκ άουτ) και η απαγόρευση πρόσληψης απεργοσπαστών στη διάρκεια μιας απεργίας αποτελούν, κατά την άποψή-μου, θεμελιακά στοιχεία του θετικού περιεχομένου του νομοσχεδίου. Η σημασία-τους είναι πολύ μεγάλη και, φυσικά, γι' αυτό και έχουμε έντονη αντίδραση, από την πλευρά της εργοδοσίας και του κεφάλαιου, στο νομοσχέδιο.

Με εξαίρεση τη διάταξη του άρθρου 6, που αφορά την κατανομή των συνδρομών ανάμεσα σε πρωτοβάθμιες, δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις (διάταξη που αν ψηφιστεί ως έχει θα οδηγήσει σε ατροφία και συρρίκνωση τις ισχυρές πρωτοβάθμιες οργανώσεις), δεν μπορούμε να μιλήσουμε για αρνητικά σημεία του νομοσχεδίου. Μπορούμε όμως να μιλήσουμε για αδύναμα σημεία, για διατάξεις που χρειάζονται βελτίωση ή διευκρίνιση, για προσθήκες που πρέπει να γίνουν. Π.χ., η διάταξη του άρθρου 6, οι διατάξεις που αφορούν τη δυνατότητα εγγραφής διασπαστικών σωματείων - σφραγίδων στις αντίστοιχες δευτεροβάθμιες και ορισμένες άλλες διατάξεις, χρειάζεται να προσεχθούν ώστε το νομοσχέδιο να γίνει ακόμη πιο θετι-

κό. Ακόμη, το θέμα της κατάργησης του ταμείου των εργατοπατέρων και του ρόλου από δω κι εμπρός της Εργατικής Εστίας πρέπει να εξεταστεί μέσα στα πλαίσια του νομοσχεδίου κι όχι έξω από αυτό.

ΕΡ: Η απλή αναλογική που καθιερώνει το νομοσχέδιο δεν είναι θετικό βήμα;

ΑΠ: Η προσωπική-μου άποψη για την απλή αναλογική έχει κατ' επανάληψη διατυπωθεί δημόσια. Δεν θεωρώ την απλή αναλογική σαν το μαγικό ραβδί που θα λύσει όλα τα προβλήματα του ελληνικού συνδικαλισμού από μόνη-της. Στην έκταση που η απλή αναλογική αποτελεί μέρος μιας διαδικασίας εκδημοκρατισμού (του γνωστού πεντάπτυχου) τη δέχομαι γιατί πιστεύω ότι πιθανό να μπορέσει να αποτρέψει την τυπική διάσπαση του κινήματος σε ιδεολογικοπολιτικές γραμμές. Και τούτο γιατί η απλή αναλογική επιτρέπει την ανάπτυξη των ιδεολογικοπολιτικών συγκρούσεων μ έ σ α στους κόλπους των οργανώσεων, κάτι που αναμφίβολα είναι προτιμότερο από τη διεξαγωγή των συγκρούσεων αυτών έ ξ ω από ένα ενιαίο οργανωτικό πλαίσιο, δηλαδή από τυπικά αυθύπαρκτες χω ρ ι σ τ έ ς οργανώσεις που το κύριο διαφοροποιό-τους στοιχείο θα είναι η ιδεολογική-τους ταυτότητα. Στο δρόμο του κακού που αποτελεί η κομματικοποίηση του συνδικαλισμού, η τυπική διάσπαση αποτελεί το αδιεξοδικό τέρμα. Η αναλογική, απλά αποτελεί το τελευταίο σκαλί πριν από το έσχατο κακό της διάσπασης και στην έκταση που την αποτρέπει, προσφέρει θετικά στην εξέλιξη του κινήματος.

ΕΡ: Πώς εντάσσεται το νομοσχέδιο στις γενικότερες κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις και προοπτικές;

ΑΠ: Χρονικά, το εργατικό νομοσχέδιο έρχεται τελευταίο σε μια σειρά από εξαγγελίες και μέτρα που στο τελευταίο τετράμηνο προσδιόρισαν αντικειμενικά την πολιτική της κυβέρνησης απέναντι στους εργαζόμενους και τις άλλες κοινωνικές ομάδες για το 1982. Η πολιτική αυτή, που περιέχεται στις δέσμες μέτρων που εξαγγείλε ο πρωθυπουργός (Δεκέμβρης '81, Γενάρης '82) και στους νόμους για τη φορολογία και τα κίνητρα (Μάρτης - Απρίλης '82), χαρακτήρηκε κάτω από το βάρος μιας αναμφίβολα πολύ δύσκολης οικονομικής συγκυρίας. Πέρα όμως από το ότι χαρακτήρηκε χωρίς ουσιαστικό διάλογο με τους εργαζόμενους, η πολιτική αυτή σημαίνει αντικειμενικά για το μεγαλύτερο μέρος των εργαζόμενων συνέχιση της μείωσης του πραγματικού-τους εισοδήματος για τέ-

ταρτη (τουλάχιστο) συνεχή χρονιά.

Κατά την εκτίμησή-μου, το περιεχόμενο του εργατικού νομοσχεδίου δείχνει ότι η εμπειρία που αντλήθηκε από τις εξελίξεις του προηγούμενου τετράμηνου, η ουδέτερη (στην καλύτερη περίπτωση) απήχηση της κυβερνητικής πολιτικής και το κλίμα αναμονής που διαμορφώθηκε στους εργαζόμενους, πρέπει να συνετέλεσε ουσιαστικά στη διαμόρφωση της πολιτικής απόφασης για την προώθηση ενός τόσο τολμηρού νομοσχεδίου. Με την έννοια αυτή, οι εξελίξεις δικαιώνουν όλους εκείνους που στήριξαν με θετική κριτική την κυβερνητική προσπάθεια.

Οι προοπτικές που διαγράφονται είναι πολύ δύσκολες. Το (ουσιαστικό) πέρασμα του νομοσχεδίου δεν θα είναι εύκολη υπόθεση γιατί οι δυνάμεις της αντίδρασης δεν θα καταθέσουν τα όπλα. Γι' αυτό και οι εργαζόμενοι, χωρίς περιττούς λιβανωτούς ή ρητορικές εξάρσεις, θα πρέπει να στηρίξουν το νομοσχέδιο. Πέρα από αυτό, οι γενικότερες οικονομικές προοπτικές δεν είναι καθόλου ευοίωνες. Θα έχουμε βάθαιμα της οικονομικής κρίσης και, κατά συνέπεια, κοινωνική ένταση. Το φιλελεύθερο πλαίσιο που διαγράφει ο αντι-330 αναμφίβολα θα βοηθήσει στην έκφραση της κοινωνικής έντασης. Δεν μπορεί όμως να προβλέψει τη θεσμοθέτηση ενός πλαισίου ουσιαστικού διαλόγου ανάμεσα στην κυβέρνηση, τους εργαζόμενους και τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες.

Η δημιουργία ενός τέτοιου πλαισίου προϋποθέτει πολιτική απόφαση για ουσιαστική συμμετοχή των εργαζόμενων στη διαδικασία λήψης όλων των αποφάσεων που τους αφορούν, σ' όλα τα επίπεδα. Και αυτό είναι κάτι που πρέπει να γίνει άμεσα γιατί το 1983 δεν είναι μακριά...

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

διαβαζε

διαδιδε

την ΑΥΓΗ

Προπέτασμα καπνού

Ο ακήρυχτος πόλεμος ξέσπασε. Δεν πρόκειται φυσικά για τις... νήσους Φώκλαντ, αλλά για τον Ελληνικό Τύπο. Στις μάχες, που τις τελευταίες μέρες πυκνώθηκαν, παίρνουν μέρος όλοι οι φορείς των ημερήσιων εντύπων: Συγκροτήματα και εφημερίδες, πρακτορεία διακίνησης, νέα και παλιά, Αθηναϊκά και Επαρχιώτικα, εργαζόμενοι στα πρακτορεία, εφημεριδοπώλες και δημοσιογράφοι. Μια ίσως ακόμα απόδειξη ότι η τέταρτη εξουσία στη χώρα-μας νοσεί από την κορυφή μέχρι τα νύχια.

Φαίνεται λοιπόν ότι προς το παρόν συγκροτήματα και εφημερίδες αναζητούν καλύτερες «θέσεις μάχης», αφού δεν μπορεί να κηρυχτεί ακόμα ο «πόλεμος».

Μια τέτοια θέση μάχης, πολύ περισσότερο σπουδαία από την μονοπώληση της διακίνησης των εφημερίδων, είναι η επιχειρούμενη συγκεντροποίηση της πληροφόρησης. Σύμφωνα με όσα ήδη έχουν γίνει γνωστά προς την κατεύθυνση αυτή εκτυλίσσονται δύο σχέδια, από το ίδιο κέντρο.

Το πώς και γιατί το «Έθνος» ανέλαβε αυτεπάγγελα το ρόλο του ενδιάμεσου μεταξύ του συγκροτήματος Μπότση και του συγκροτήματος Λαμπράκη παραμένουν βέβαια σαν ερωτήματα. Όταν μάλιστα η ίδια η «Απογευματινή» εξήγησε ότι η αλλαγή που α-

ποφάσισε οφείλεται στην προσπάθεια καλύτερης εξυπηρέτησης των αναγνωστών-της. Τα ερωτήματα πληθαίνουν αν παρθεί υπόψη ότι μεταξύ του «Αθηναϊκού» και του «Νέου» Πρακτορείου υπάρχουν οι κλασικές σχέσεις των συνεργαζόμενων «ολιγοπωλίων»: καταμερισμός αρμοδιοτήτων και τομέων διακίνησης, συντονισμός και συνεργασία για την επίλυση τεχνικών προβλημάτων και οικονομικές συναλλαγές. Μέσα σ' αυτό το πλέγμα σχέσεων αμοιβαιότητας υπάρχουν βέβαια αντιθέσεις και συγκρουόμενα συμφέροντα. Σε κάθε περίπτωση μια αντιμονοπωλιακή πολιτική θα έπρεπε κυρίως να προωθεί την εξυγίανση του κυκλώματος και όχι να υποστηρίζει το ένα μονοπώλιο εναντίον του άλλου. Όταν στους «παροικούντες την Ιερουσαλήμ» είναι γνωστό ότι ο τομέας «διακίνηση εφημερίδων» χρειάζεται ριζική αλλαγή, όπως επανειλημμένα έχει γράψει και το ΑΝΤΙ. Ασφαλώς μια εξήγηση για τη συμπεριφορά του «Έθνους» πρέπει να αναζητηθεί στην... «Αυριανή». Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, η εμφάνιση της τελευταίας σαν «διαμαρτυρόμενης» και «κατατρεγμένης» από το υπόλοιπο κατεστημένο, στάθηκε ισχυρότερο κίνητρο για το αναγνωστικό κοινό, από το μειονέκτημα του χουντικού παρελθόντος των εκδότων και διευθυντών-της.

Ερωτήματα υπάρχουν βέβαια και για το «Ριζοσπάστη», που έσπευσε να υποστηρίξει την «εθνική» εκστρατεία. Θυσία ίσως του αντιμονοπωλιακού-του προσανατολισμού στο βωμό των ισχυρών δεσμών με τη συγγενική απογευματινή. Ασφαλώς και κάποια αντιπολιτευτική νότα του ΚΚΕ προς την κυβέρνηση.

Γιατί το μένος του «Έθνους» δεν είναι καθόλου ανεξάρτητο από την πρόσφατη υπουργοποίηση του διευθυντή των Νέων κ. Γ. Καψή. Οι πωλήσεις του «συγκροτήματος» πέφτουν συνέχεια και πληροφορίες μιλούν για αρκετό εκνευρισμό, σχέδια επί σχεδίων και κάποιο πανικό. Το «Έθνος» αντίθετα έχει ανέβει και μάλιστα εντυπωσιακά.

Η υπουργοποίηση λοιπόν του κ. Καψή δίνει οπωσδήποτε κύρος στο συγκρότημα Λαμπράκη που έσπευσε τελευταία να μονομαχήσει επί... πολωνικού εδάφους (καλύτερα στην πλάτη των Πολωνών εργατών) με το «Έθνος». Όπως είναι γνωστό οι κ. Καψής και Γάτος πλειοδότησαν σε φιλογιαρουμελσκισμό προς άγραν των οπαδών και μελών του ΚΚΕ που δεν διαβάζουν ή ζητάνε κάτι καλύτερο από το «Ριζοσπάστη». Και φαίνεται ότι νικητής βγήκε ο πρώτος...

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ;

Οι εργαζόμενοι στα Πρακτορεία ζητούν βέβαια κοινωνικοποίηση. Το αίτημα υιοθέτησαν και ορισμένες εφημερίδες. Κανείς όμως δεν έχει αποσαφηνίσει τί ακριβώς σημαίνει ο όρος. Η κρατικοποίηση της διακίνησης ενέχει πάντως αρκετούς και προφανείς κινδύνους, τόσο για σήμερα όσο, ιδίως, για το μέλλον... Κι αν κάτι τέτοιο τελικά υιοθετηθεί, θα πρέπει οι σχετικοί περί Τύπου νόμοι, να μην αφήνουν κανένα περιθώριο κρατικών επεμβάσεων.

Προς το παρόν η αλλαγή του Πρακτορείου της «Απογευματινής», αναβλήθηκε για μια βδομάδα. Χρειάστηκε η παρέμβαση του υφυπουργού Τύπου για να αποσοβηθούν τα επεισόδια μεταξύ των υπαλλήλων του «Νέου» — που απέκλεισαν τα τυπογραφεία της «Α» — και των ΜΑΤ που συγκεντρώθηκαν για να «αποκαταστήσουν την τάξη».

Αμφιβάλλουμε πολύ αν ένα χρόνιο πρόβλημα βρει τη λύση-του μέσα σε 5 μέρες. Ακόμα και σ' αυτή την περίπτωση δεν θα έχει θεραπευτεί παρά μόνο ένα σύμπτωμα της κρίσης του Τύπου. Όσο η ασάφεια που περιγράψαμε στην αρχή παραμένει, το όλοι εναντίον όλων ίσως να αποτελέσει τον κανόνα συμπεριφοράς μεταξύ των φορέων του Τύπου, σε ένα πόλεμο που μόλις τώρα ξέσπασε...

Υστερόγραφο και παράδειγμα: Το «Έθνος» στο φύλλο που επιτίθεται στο συγκρότημα, στρέφει — δια στόματος κ. Γάτου — τα πυρά-του και προς τη «Μεσημβρινή». Επειδή η τελευταία είχε το 1981 αυξημένα έσοδα από τις καταχωρήσεις του Δημόσιου, όπως τα στοιχεία παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο ΑΝΤΙ στο άρθρο του Ν.Ι. Κυριαζίδη. Ξεχνώντας ο κ. Γάτος — αντίθετα με τη «Μεσημβρινή» που τα δημοσίευσε πρωτοσέλιδα — να αναφέρει την πηγή των στοιχείων (δηλαδή το ΑΝΤΙ...). Έτσι για την αλήθεια και την ελευθεροτυπία... □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Αλεξ. Αργυρίου

«Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ»

από τη σειρά
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ»

Ζητήστε-το στα βιβλιοπωλεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ
Γραβιάς 10-12, τηλ:36.05.520

Κυκλοφορούν

ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ΈΗ Δομική
άντιπολίτευση

●
Πολιτική
Κυβέρνηση
Δίκαιο
●

Σέ όλα τά βιβλιοπωλεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΝΙΚΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ

Ο ΠΕΘΑΜΕΝΟΣ
ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τρίτη έκδοση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ
ΑΘΗΝΑ 1982

Πλατεία Σταδίου 5, Αθήνα 501, τηλ. 7228-263

ΤΑ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

του Νίκου Ι. Κυριαζίδη

ΣΕ ΠΟΛΛΕΣ εκατοντάδες εκατομμύρια δραχμές φτάνουν, συνήθως, τα ακαθάριστα έσοδα των αθηναϊκών εφημερίδων, αλλά οι περισσότερες, δηλώνουν ότι σαν επιχειρήσεις έχουν ζημιά. Αυτό δεν εμποδίζει να κυκλοφορούν στην Αθήνα 15 εφημερίδες (η Νέα Υόρκη έχει τρεις) και να υπάρχουν — όπως λέγεται — πολλοί επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται είτε να αγοράσουν μία από τις «ετοιμοθάνατες» ή να βγάλουν μία καινούρια.

ΕΙΝΑΙ φανερό ότι εδώ δεν παίζει μόνο ρόλο το κέρδος αλλά και ορισμένοι άλλοι παράγοντες όπως οι πολιτικές ή οι οικονομικές ή, απλώς, οι ανθρώπινες φιλοδοξίες ορισμένων ανθρώπων.

Είναι πραγματικά πολύ δύσκολο να καταλάβει κανείς τι ακριβώς γίνεται στις εφημερίδες οικονομικά, πρώτα απ' όλα γιατί οι περισσότερες δε δημοσιεύουν ισολογισμούς. Κι ακόμη, άμα δημοσιεύουν, δε δίνουν συνήθως καμία εξήγηση γιατί σε ένα χρόνο παρουσιάζουν μεγάλα κέρδη και σε άλλο μεγάλη ζημία ή πόσα είναι τα έσοδά-τους, χωριστά, από κάθε τομέα.

Υπολογισμός των εσόδων

ΘΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑΘΩ σ' αυτό το άρθρο, να προσδιορίσω τα **ακαθάριστα έσοδα** των αθηναϊκών εφημερίδων. Θέλω, όμως, να **ξεκαθαρίσω** με πολλή σαφήνεια ότι τα ακαθάριστα έσοδα δε βρίσκονται κατανάγκη σε ευθεία αναλογία με τα καθαρά κέρδη. Μπορεί κανείς να έχει μεγάλα ακαθάριστα έσοδα και μεγάλη ζημία ή, αντίστροφα, μικρά ακαθάριστα έσοδα και σημαντικά κέρδη.

ΤΑ ΕΣΟΔΑ από διαφήμιση των αθηναϊκών εφημερίδων, τα παίρνω από τους πίνακες που είχα δημοσιεύσει στο προηγούμενο τεύχος του ANTI (16 Απριλίου σ. 22). Στηρίζονται στους υπολογισμούς της Nielsen Marketing Research που έχουν ορισμένες αδυναμίες τις οποίες και έχω επισημάνει στο άρθρο μου.

ΣΗΜΕΡΑ δημοσιεύω τους δικούς-μου υπολογισμούς για τις

ακαθάριστες εισπράξεις των εφημερίδων από την πώληση των φύλλων-τους. Οι υπολογισμοί αυτοί πρέπει να είναι αρκετά ακριβείς γιατί στηρίζονται στις γνωστές κυκλοφορίες των εφημερίδων το 1981 και στο γεγονός ότι η τιμή-τους ήταν 15 δρχ.

ΙΣΩΣ να υπάρχουν μικρές διαφορές στη περίπτωση της «ΑΥΡΙΑΝΗΣ» και του «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» που κατέβασαν την τιμή-τους από 15 σε 5 δρχ. η πρώτη και σε 12 δρχ. η δεύτερη, όταν το Συμβούλιο της Επικρατείας απελευθέρωσε τις τιμές των εφημερίδων. Με βάση, λοιπόν, τα στοιχεία αυτά ετοίμασα τους πίνακες για τις ακαθάριστες εισπράξεις των αθηναϊκών εφημερίδων. Σε μια στήλη πρόσθεσα και τη μέση ημερήσια κυκλοφορία-τους κατά το 1981.

ΕΚΕΙΝΟ που θα πρέπει εδώ να τονισθεί είναι ότι από τα ποσά που αναφέρω, οι εφημερίδες κρατούνε για λογαριασμό-τους περίπου τις δύο από τις τρεις δραχμές. Αναλυτικότερα:

- Από τα έσοδα της κυκλοφορίας οι εφημερίδες παίρνουν περίπου το 67% και το υπόλοιπο 33% τα πρακτορεία και οι εφημεριδοπώλες.

- Από τα έσοδα της διαφήμισης οι εφημερίδες παίρνουν περίπου τα 62% και τα υπόλοιπα 38% τα παίρνουν οι διαφημιστές ή το κράτος και τα διάφορα ταμεία, που για λογαριασμό-τους έχουν εισπραχθεί.

Το σύνολο των εισπράξεων

ΟΠΩΣ φαίνεται από τους πίνακες που δημοσιεύουμε το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων των αθηναϊκών εφημερίδων το 1981, από κυκλοφορία και διαφήμιση, πρέπει να πλησίασε τα 5.757 εκατ. δρχ.

- Την πρώτη θέση, έχουν πολύ φυσικά «ΤΑ ΝΕΑ» που πρέπει να εισπράξανε περίπου τη μία από κάθε τέσσερις δρχ. που εισέπραξε ο Τύπος, (1.398 εκατ. δρχ. ή 24,3% του συνόλου).

- Δεύτερη σε συνολικές εισπράξεις έρχεται η ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ παρόλο ότι έχει μικρότερη κυκλοφορία από την ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ.

- Εντυπωσιακά υψηλά βρίσκεται ΤΟ ΒΗΜΑ χάρη, κυρίως

Ακαθάριστα έσοδα των καθημερινών αθηναϊκών εφημερίδων από κυκλοφορία και διαφημίσεις το 1981

Εφημερίδες	έσοδα από κυκλοφορία			έσοδα από διαφήμιση			συνολικά έσοδα		μέση ημερήσι. κυκλοφ.	
	σύνολο σε δρχ.	% επί του συνόλου των εφημ.	% επί των εσόδ. της εφημερ.	σύνολο σε δρχ.	% επί του συνόλου των εφημ.	% επί των εσόδ. της εφημερ.	σύνολο σε δρχ. των εφημ.	% επί του συνόλου των εφημ.	αριθμός φύλλων των εφημ.	% επί του συνόλου των εφημ.
ΝΕΑ	857.773.095	25,15	61,3	539.980.458	23,5	38,7	1.397.753.553	24,27	189.354	21,8
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	514.911.435	15,10	61,6	319.852.398	13,65	38,4	834.763.833	14,49	113.667	13,1
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	546.359.595	16,02	73,2	199.404.432	8,49	26,8	745.764.027	12,95	120.609	14,0
ΒΗΜΑ	223.330.380	6,55	53,3	195.669.264	8,33	46,7	418.999.644	7,27	49.138	5,7
ΒΡΑΔΥΝΗ	250.310.700	7,34	61,9	153.614.499	6,54	38,1	403.925.199	7,01	55.256	6,4
ΑΚΡΟΠΟΛΗ	230.976.060	6,77	59,7	155.684.873	6,63	40,3	386.660.933	6,72	50.819	5,9
ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ	100.694.145	2,95	26,7	276.141.302	11,76	73,3	376.835.447	6,54	22.228	2,6
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	87.006.510	2,55	39,4	133.883.006	5,70	60,6	220.889.516	3,84	19.143	2,2
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	164.096.438	4,81	77,4	47.799.683	2,03	22,55	211.896.119	3,69	42.884	5,0
ΑΥΡΙΑΝΗ	143.401.625	4,20	80,6	34.449.867	1,46	19,3	177.851.492	3,08	75.743	8,7
ΕΘΝΟΣ	123.288.825	3,61	73,7	43.926.945	1,88	26,3	167.215.770	2,90	90.321	10,4
ΕΛ. ΚΟΣΜΟΣ	63.910.020	1,87	43,4	83.217.743	3,54	56,6	147.127.763	2,57	14.062	1,6
ΕΣΤΙΑ	32.834.115	0,96	28,8	80.847.351	3,44	71,2	183.681.466	1,97	7.248	0,8
ΑΥΓΗ	41.150.190	1,22	44,9	50.442.130	2,14	55,1	91.592.320	1,60	9.054	1,0
ΕΛ. ΩΡΑ	30.801.210	0,90	49,4	31.497.565	1,34	50,6	62.298.775	1,09	7.105	0,8
	3.410.844.341	100%	59,2%	2.346.411.516	100%	40,8	5.757.255.857	100%	866.631	100%

**Κατάταξη των καθημερινών αθηναϊκών εφημερίδων
με βάση τέσσερα κριτήρια**

Εφημερίδες	έσοδα από κυκλοφ.	έσοδα από διαφήμιση	σύνολο εσόδων	μέση ημερήσι. κυκλοφ. το '81
ΝΕΑ	1	1	1	1
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	3	2	2	3
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	2	4	3	2
ΒΗΜΑ	6	5	4	8
ΒΡΑΔΥΝΗ	4	7	5	6
ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	5	6	6	7
ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ	10	3	7	10
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	11	8	8	11
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	7	12	9	9
ΑΥΡΙΑΝΗ	8	14	10	5
ΕΘΝΟΣ	9	13	11	4
ΕΛ. ΚΟΣΜΟΣ	12	9	12	12
ΕΣΤΙΑ	14	10	13	14
ΑΥΓΗ	13	11	14	13
ΕΛΕΥΘ. ΩΡΑ	15	15	15	15

στο Κυριακάτικο ΒΗΜΑ και τη διαφήμιση. Κατέχει την τέταρτη θέση στις εισπράξεις, αν και είναι όγδοο στην κυκλοφορία.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ, στις δύο εφημερίδες του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη θα πρέπει να πηγαίνουν σχεδόν η μία από τις κάθε τρεις δρχ. (31,54%) που εισπράττουν όλες οι αθηναϊκές εφημερίδες.

ΑΡΚΕΤΑ υψηλά σε σχέση με την κυκλοφορία-τους βρίσκονται η **ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ** και η **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** χάρη στη διαφήμιση.

- Το **ΕΘΝΟΣ** που ήταν πέρσι τέταρτο σε κυκλοφορία βρίσκεται δυσανάλογα χαμηλά, αλλά αυτό οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι εκδόθηκε λίγο πριν από τις εκλογές και επομένως οι εισπράξεις-του δεν καλύπτουν όλο το έτος.

- Η **ΑΥΡΙΑΝΗ** επίσης βρίσκεται πολύ χαμηλά γιατί πουλιέται μόνο 5 δρχ. και γιατί και οι εισπράξεις-της από διαφήμιση είναι πάρα πολύ μικρές.

Αναλογία κυκλοφορίας διαφήμισης

ΚΑΤΑ μέσο όρο οι εισπράξεις από την κυκλοφορία καλύπτουν το 60% των εσόδων των αθηναϊκών εφημερίδων και οι εισπράξεις από τη διαφήμιση τα υπόλοιπα 40%. Υπάρχουν, όμως, πάρα πολλές αποκλίσεις από το γενικό μέσο όρο και προς τις δύο κατευθύνσεις, όπως δείχνουν οι πίνακές-μας:

- Η **ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ**, ο **ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ**, η **ΑΥΡΙΑΝΗ** και το **ΕΘΝΟΣ** στηρίχτηκαν πέρσι κυρίως στα έσοδα από την κυκλοφορία (73-80% του συνόλου των εισπράξεών-τους).

- Αντίθετα η **ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ**, η **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**, ο **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ**, η **ΕΣΤΙΑ**, η **ΑΥΓΗ**, η **ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ** στηρίχτηκαν κυρίως στα έσοδα από διαφήμιση (50-73% του συνόλου).

ΟΠΩΣ τόνισα και στην αρχή, δεν υπάρχει ευθεία αναλογία ανάμεσα στα ακαθάριστα έσοδα και στα καθαρά κέρδη.

ΩΣ τη στιγμή που γράφεται το άρθρο αυτό, η μόνη εφημερίδα που — απ' ότι ξέρω — έχει δημοσιεύσει ισολογισμό είναι ο **ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ** («Τυποεκδοτική ΑΕ»). Ο **ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ** έχει την ένατη θέση σε κυκλοφορία και την ένατη σε εισπράξεις. Παρ' όλα ταύτα εμφανίζει περίπου 13 εκατ. δρχ. (ακριβώς 12.815.088 δρχ.) ζημία. Αν όμως ο **ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ** δεν είχε κατεβάσει την τιμή-του και πουλιόταν όπως όλες οι άλλες εφημερίδες 15 δρχ. κρατώντας ταυτόχρονα την ίδια κυκλοφορία τότε υπολογίζω ότι αντί ζημία 13 εκατ. δρχ. θα έπρεπε να είχε εμφανίσει κέρδος εφτά εκατ. δρχ.

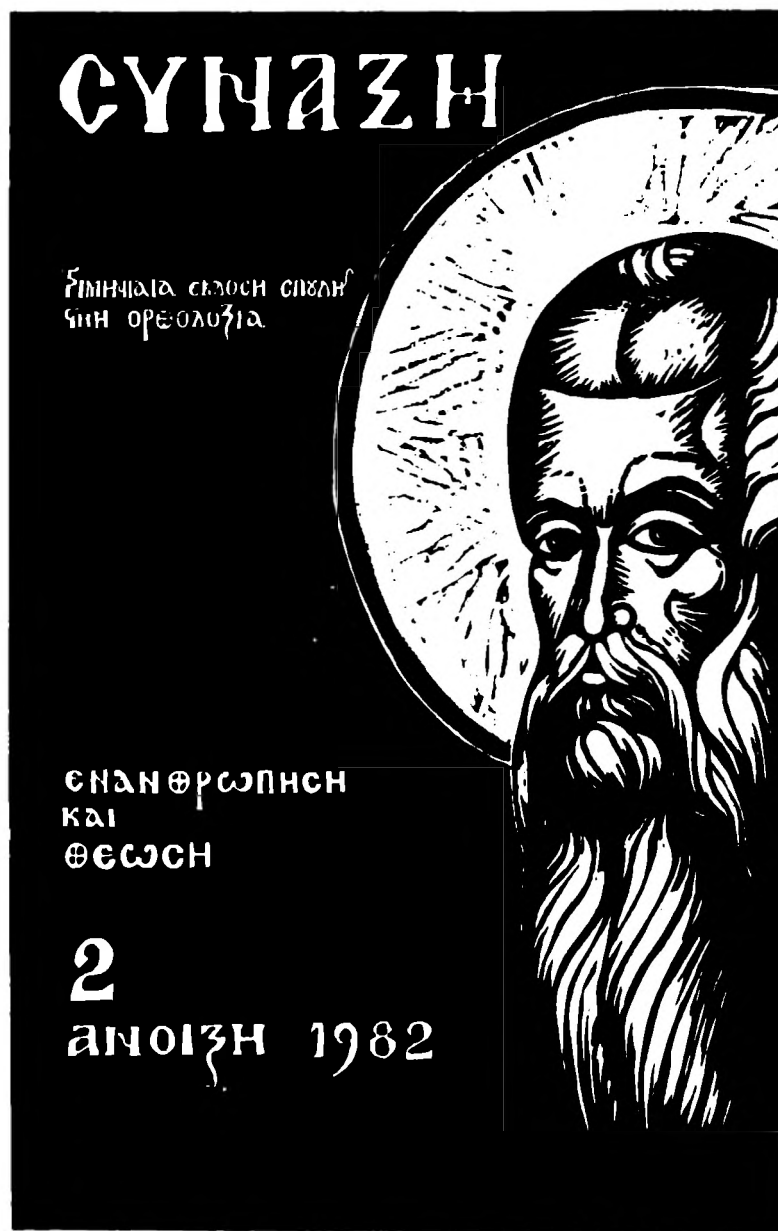
Επανόρθωση: Στο άρθρο-μου που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του **ΑΝΤΙ** («Πόση είναι η διαφήμιση στις εφημερίδες») η λεζάντα του πίνακα 2 (από αριστερά) ανήκει στον πίνακα 3 και η λεζάντα του πίνακα 3 στον πίνακα 2.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ Β' ΤΕΥΧΟΣ

Ποιά είναι τα όρια του ανθρώπου; Η εξέλιξη-του μπορεί να ξεπεράσει το χώρο και το χρόνο; Μπορεί ο άνθρωπος να εισδύσει στο άπειρο και το αιώνιο, να γίνει θεός; Τι είναι η Ανάσταση; Γιατί ο λαός-μας τη γιορτάζει τόσο πανηγυρικά;

Σ' αυτά και άλλα παρόμοια ερωτήματα απαντά το β' τεύχος του περιοδικού «Σύναξη».

Γράφουν: Ν. Γ. Πεντζίκης, Γιάννης Τσαρούχης, Αρχιμ. Βασίλειος ηγούμενος Σταυρονικήτα, Χρίστος Γιανναράς, Ιω. Ζηζιούλας, Ν. Ζίας, Κ. Καμαριάρης, Π. Νέλλας κ.ά.

ΣΥΝΑΞΗ

Μια σοβαρή προσπάθεια ανοίγματος της Ορθοδοξίας στο σημερινό κόσμο. Μια έγκυρη ενημέρωση σε όποιον ζητάει να γνωρίσει την αληθινή παράδοση αυτού του τόπου. Μια πρόσκληση σε διάλογο.

Στα κεντρικά βιβλιοπωλεία

Γραφεία: Μπιζανίου 11, Χαλάνδρι, τηλ. 68.30.165

Συνδρομή για 4 τεύχη: 600 δρχ.

**Βιβλία —
εκδόσεις**

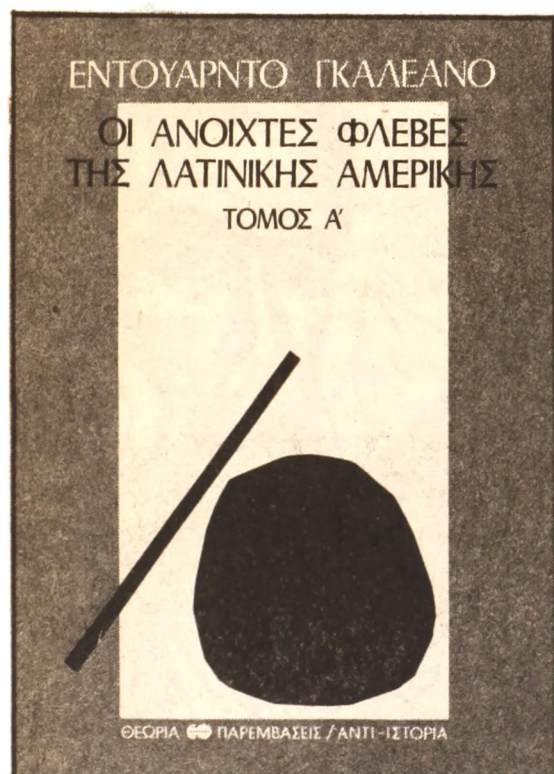
«μαστορίδη»

**κλήμης μαστορίδης
μακεδονίας 57**

Τηλ: 845-882

**με τις καλύτερες τιμές
στη Θεσσαλονίκη**

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ !

Οι "Ανοιχτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής" φωτίζουν ανελέητα. Μετά την ανάγνωση του βιβλίου αυτού, κανείς πια πάνω στη γη δεν θα μπορεί να επικαλεστεί το δικαίωμα ότι δεν ξέρει. Ό,τι συμβαίνει τούτη την ώρα στη Λατινική Αμερική, συμβαίνει με τη συνενοχή της άγνοιας που βολεύει, της αδιαφορίας που καιροφυλαχτεί και της υποκρισίας. Μπεστ σέλλερ σ' όλες τις χώρες που κυκλοφόρησε, μεταφέρεται και στη γλώσσα-μας σε μια υποδειγματική μετάφραση του Φώντα Κονδύλη.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ
ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 17
ΤΗΛ. 3624187**

Οι εκλογές στην ΕΣΗΕΑ και η ΠΡΟ-ΚΑΤ πλειοψηφία

Δυναμική και προκλητική ήταν η ομαδική παρουσία των κατάλοιπων της χούντας - μελών του Συνδικαλιστικού Σωματείου των δημοσιογράφων (ΕΣΗΕΑ) στην τελευταία Γενική Συνέλευσή-του. Επικεφαλής ο υπουργός της χούντας Παπακωνσταντίνου που τον πλαισίωσαν ο Χρ. Μπιτσιδής, ιδρυτικό μέλος του ΕΠΟΚ και διευθυντής του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων, οι λογοκριτές Π. Κουτούπης, Εγγλέζος και Ρήγας, που είχε συλληφθεί και καταδικαστεί για εκβιασμό αλλά και άλλοι γνωστοί και «επώνυμοι».

Αποκορύφωμα, όμως, της όλης υπόθεσης υπήρξε η επίθεση του Εγγλέζου εναντίον του Χρήστου Οικονόμου, τη στιγμή ακριβώς που ο παλιός συνεργάτης του ΑΝΤΙ, έλεγε με έντονο ύφος στον Πέλο Κουτούπη, ότι δεν νομιμοποιείται, ειδικά αυτός που υπηρέτησε το ανελεύθερο καθεστώς των συνταγματαρχών, να διακόπτει δημοκράτες δημοσιογράφους και να δίνει μαθήματα δημοκρατίας. Κι όλα αυτά να συμβαίνουν με την ανοχή του Προέδρου της ΕΣΗΕΑ κ. Αναστασόπουλου!

Σκηνές αποκαλυπτικές του ήθους που κυριαρχεί στο χώρο των δημοσιογράφων και που η μακρόχρονη κορπορατιστική νοοτροπία επικρατεί. Έτσι, οι επαγγελματίες της πληροφόρησης, οι έχοντες «λόγο», κατέληξαν στην πιο ακραία επίδειξη της ανεπάρκειάς-τους, τη χειροδικία.

Το άρθρο του Χρήστου Οικονόμου, μέλους της ΕΣΗΕΑ, που ακολουθεί, προσεγγίζει το θέμα των πρόσφατων, εκλογών στην ΕΣΗΕΑ και εξηγεί το είδος της «πλειοψηφίας» που επικράτησε.

Αυτή τη στιγμή το θέμα της ΕΣΗΕΑ είναι ανοιχτό. Το ΑΝΤΙ θα συνεχίσει το διάλογο και θα παρακολουθήσει τις εξελίξεις στο συνδικαλιστικό φορέα των δημοσιογράφων.

του Χρήστου Οικονόμου

«Μόνο θρασύδειλοι και αγνωστικοί απελεύθεροι, για τους οποίους ελευθερία, νομιμοφροσύνη, αίσθηση τιμής και άλλες ανάλογες αξίες δεν έχουν κανένα νόημα, εκτός των άλλων και διότι η ελευθερία δεν είναι καρπός δικών-τους αγώνων και επιδόσεων αλλ' άλλοι τους την εχάρισαν, μόνο άτομα πλεγματικά που μεταθέτουν στο χώρο της δημόσιας ζωής τις νευρώσεις και τα προσωπικά-τους πλέγματα, μπορούν να έχουν ως μόνο ελατήριο τη διαρπαγή».

Το πιο πάνω απόσπασμα προέρχεται από άρθρο που δημοσίευσε η «Καθημερινή» δύο μόλις 24ωρα (Σάββατο 24/4) από την έκδοση της απόφασης του Ειρηνοδίκειου, απόφαση σχετική με το επίμαχο θέμα του αν νομιμοποιούνται οι δύο πρόσφατες Γενικές Συνελεύσεις της ΕΣΗΕΑ και, κατ' επέκταση, οι αρχαιρεσίες του συνδικαλιστικού Σωματείου των δημοσιογράφων. Δεν πρόκειται, φυσικά, να σταθώ στο ερώτημα που θα μπορούσε να προκύψει από την προσεκτική μελέτη του άρθρου της «Κ»: Αν, δηλαδή, γράφτηκε για να επηρεάσει, ενδεχομένως, τον δικαστή, που η απόφασή-του δεν είχε εκδοθεί τη στιγμή της συγγραφής-του. Ας δώσουν οι νομομαθείς την απάντηση σ' αυτό το ερώτημα.

Αν ο βιαστικός αναγνώστης απομόνωνε την πιο πάνω παράγραφο του άρθρου της «Κ» θα έμενε με την εντύπωση ότι ο αρθρογράφος, γνωστός, άλλωστε, για την αντίθεσή-του προς τον ολοκληρωτισμό και τη μαχητική στάση-του ενάντια στο καθεστώς των συνταγματαρχών, αναφέρεται στους δημοσιογράφους — μέσα ή έξω α-

πό εισαγωγικά — εκείνους, που έγιναν υπουργοί, λογοκριτές, προπαγανδιστές και πληροφοριοδότες της Χούντας. Όλους, δηλαδή, αυτούς που συνειργήσαν στην κατάφωρη παραβίαση του Καταστατικού Χάρτη της ΕΣΗΕΑ και εμφανίστηκαν «σύσσωμοι» στην πρόσφατη Γενική Συνέλευση, για να «μεταθέσουν στο χώρο της δημόσιας ζωής τις νευρώσεις και τα προσωπικά-τους πλέγματα — που — μπορούν να έχουν ως μόνο ελατήριο τη διαρπαγή». Τελικά, όμως, μένει κατάπληκτος ο αναγνώστης, όταν διαπιστώνει ότι ο συνάδελφος της «Κ» δεν αναφέρεται σ' εκείνους τους δημοσιογράφους που διαθέτουν όλα τα πιο πάνω «προσόντα», αλλά σε συναδέλφους-του που, μαζί ή χωρία, αγωνίστηκαν για την αποκατάσταση της δημοκρατικής νομιμότητας με αποτέλεσμα να φυλακιστούν, να εξοριστούν, να βασανιστούν και να καταστραφούν οικονομικά. Και σ' αυτούς τους αγωνιστές καταλογίζει, τώρα, ο καλός συνάδελφος προθέσεις για «κατάχρηση της δημοκρατίας και της λαϊκής εντολής, ώστε να κενωθεί από το ζωντανό-της περιεχόμενο προς χάρη ιδιοτελών επιδιώξεων και συμφερόντων»! Τι κρίμα...

Παράλληλα, παρουσιάστηκε και άλλο άρθρο της ίδιας εφημερίδας, που αναφέρθηκε ευθέως στο επίμαχο θέμα των αρχαιρεσιών στην ΕΣΗΕΑ. Έτσι, λοιπόν, δεύτερος αρθρογράφος της «Καθημερινής» έθεσε το ερώτημα: «Όχι, λοιπόν, στις πλειοψηφίες»; Ανησυχούν και οι δύο αρθρογράφοι της «Κ» για την περίφημη πλειοψηφία που αναδεικνύει τις Διοικήσεις της ΕΣΗΕΑ και που, για χάρη της Δημοκρα-

τίας θα πρέπει να προστατέψουμε με κάθε θυσία!

Δεν χωρεί αμφιβολία ότι μέσα σ' αυτή την πλειοψηφία — δεν γινόταν αλλιώς — περιέχονται και αρκετοί συνάδελφοι που ψήφισαν αποκλειστικά και μόνο με γνώμονα τα πραγματικά και νόμιμα συμφέροντα του δημοσιογραφικού κλάδου. Και ανάδειξαν μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, που δεν είχαν σαν στόχο-τους αποκλειστικά τα μικροσυμφέροντα και τις χαριστικές κυβερνητικές παροχές, αλλά την εξασφάλιση ανθρώπινων συνθηκών εργασίας, τη διαφύλαξη του ήθους και την προάσπιση της ελευθεροτυπίας. Θα πρέπει δηλαδή να μην ξεχνάμε τη μέθοδο που ίσχυσε μέχρι σήμερα «κατασκευής» πλειοψηφιών. Οι κυβερνήσεις της Δεξιάς άφηναν σταθερά να διαρρέει η πληροφορία ότι υποστηρίζουν ορισμένους υποψήφιους, που, αν εκλεγούν, θα εξασφαλίσουν ή θα διαιωνίσουν τις παράτυπες χαριστικές παροχές στον κλάδο, όπως ελευθέρως, φορολογία αυτοκινήτων κτλ., κτλ. παράλληλα «έπεφτε» το σύνθημα από «αρμόδια» στόματα ότι κινδυνεύει η ΕΣΗΕΑ να αλωθεί από τους κομμουνιστές. Τα γνωστά! Έτσι, πολλοί συνάδελφοι, που δεν βλέπουν το δημοσιογραφικό λειτούργημα ποτέ ανεξάρτητα από την πείνα-τους ή από τη διάθεσή-τους να φάνε μέχρι σκασμού (!), έσπευσαν πρόθυμα να σχηματίσουν την πλειοψηφία. Ανάμεσά-τους, όσοι από καιρό έχουν πάψει ν' αποζούν από το δημοσιογραφικό επάγγελμα κι άλλοι που υποστήριζαν με την ψήφο-τους τις κρατικές πολυθεσίες-τους. Ας μην ξεχνάμε τις περιπτώσεις όπου η περιλάλητη «πλειοψη-

φία» ενέκρινε στις Γ. Συνελεύσεις της 7ετίας ψηφίσματα ευχαριστιών προς τους Παπαδόπουλους, Ιωαννίδηδες και Λάτσηδες, για τις «δωρεές»-τους προς το Σώμα. Κι ότι υπήρξαν περιπτώσεις, που, ανάλογα με το συζητούμενο θέμα, οι χουντικές διοικήσεις υποδείκνυαν στους φίλους της «πλειοψηφίας» ν' αποχωρήσουν για να μην υπάρξει απαρτία και να μην ληφθούν αποφάσεις, ή, έσπευδαν να φέρουν αρρώστους και δύσκολα μετακινούμενους συνταξιούχους για να συμπληρώσουν την απαρτία που χρειαζόταν για να στηριχθεί κάποια αντιδημοκρατική απόφαση της ΕΣΗΕΑ.

Δεν στεκόμαστε ακόμα στο σημερινό καθεστώς εγγραφής νέων μελών στην ΕΣΗΕΑ, που συντελεί στη διατήρηση των υπαρχουσών «πλειοψηφιών», καθεστώς που δίνει τη διακριτική ευχέρεια εγγραφής των «ημετέρων» — μελλοντικών ψηφοφόρων της πλειοψηφίας και ουσιαστικά θέτει σαν «όρο» εγγραφής τη μελλοντική υποστήριξη του νέου μέλους στη «δωρίζουσα» σημερινή διοίκηση.

Είναι φυσικό, λοιπόν, να γεννηθεί το ερώτημα: Τι κάνουν σ' αυτή την περίπτωση οι άλλοι, οι πραγματικοί δημοκράτες, όσοι, δηλαδή, από τους δημοσιογράφους πονούν και σέβονται το λειτούργημά-τους. Μια απάντηση στο καυτό αυτό ερώτημα δόθηκε πιο πάνω. Μερικοί προσέρχονται, μάχονται, ψηφίζουν ανεπηρέαστοι από τα μικροσυμφέροντα και τις υποσχέσεις για χαριστικές κυβερνητικές παροχές. Οι άλλοι, οι πολλοί, δεν αντέχουν και απέχουν ή αποχωρούν πριν από την ψηφοφορία. Όπως έγινε στην τελευταία Γε-

νική Συνέλευση της ΕΣΗΕΑ, όπου οι γνωστοί τραμπούκοι της 7ετίας προκάλεσαν, με την ανοχή του Προεδρείου, επεισόδια που είχαν σαν αποτέλεσμα την αποχώρηση των μισών και πλέον συναδέλφων. Έτσι, έμειναν να ψηφίσουν εκείνοι που είτε πράγματι πίστευαν ότι όλα πήγαν κατ' ευχήν (!) είτε ανήκαν στις κατηγορίες που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Γι' αυτούς τους λόγους, νομίζουμε ότι δύο ήσαν οι σημαντικές παραλείψεις στα άρθρα των συναδέλφων της «Κ»:

- Δεν στάθηκαν καθόλου στο γεγονός της ομαδικής και δυναμικής — για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση — παρουσίας «συναδέλφων» που δουλικά υπηρέτησαν το ανελεύθερο και αντιδημοκρατικό καθεστώς της 21ης Απριλίου.

- Δεν μας εξήγησαν γιατί, άραγε, ορισμένα, τουλάχιστον, μέλη της σημερινής Διοίκησης της ΕΣΗΕΑ, δέχτηκαν με περισσά χαρά τη συνηγορία σε θέματα «κυβερνητικής επέμβασης» και «προάσπιση των δικαιωμάτων της πλειοψηφίας», άτομα που υπήρξαν οι ίδιοι όργανα της αποκάλυπτης κυβερνητικής επέμβασης στα του Σωματείου-μας, αλλά και γενικότερα στον τρόπο άσκησης του λειτουργήματός-μας κατά τη διάρκεια της δικτατορίας.

Αν οι λυσσαλέα πολέμιοι της καθιέρωσης του συστήματος της απλής αναλογικής στις εκλογές της ΕΣΗΕΑ πιστεύουν, πράγματι, ότι οι 290 που ψήφισαν — μεταξύ-τους οι μισοί, περίπου, χουντικοί ή... ψιλοχουντικοί — αποτελούν την πλειοψηφία των δημοσιογράφων, τότε, αλίμονο στο λειτούργημά-μας και αλίμονο στην ελευθεροτυπία.

ΛΟΡΕΝΤΣ

Η Πίσω Όψη του Καθρέφτη

Έρευνα
για μία Φυσική Ιστορία
της Ανθρώπινης Γνώσης

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΝΟΜΠΕΛ

Θυμάρη

ανθρώπινες σχέσεις
αγωγή
συμπεριφορά

εκδόσεις Θυμάρη ανθρώπινες σχέσεις-αγωγή-συμπεριφορά
Ζαλόγγου 14 — Αθήνα — τηλ. 36.36.574

ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΛΑΚΕΑ

Παιδαγωγικές Ιστορίες & Παραμύθια για Μικρά Παιδιά

Βασισμένα στις Θεωρίες
των Άντλερ - Ντράικωρς - Ντινκμέγιερ

Σάν Τεχνική για την Αντιμετώπιση
Προβλημάτων Αγωγής & Συμπεριφοράς
και την Ανάπτυξη Ομαλών Σχέσεων

εκδόσεις Θυμάρη ανθρώπινες σχέσεις-αγωγή-συμπεριφορά

ΟΔΗΓΗΤΗΣ: η φαντασία στην εξουσία

ΠΕΡΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ...

Σε άρθρο μας στον ΟΔΗΓΗΤΗ 11.3.82 είχαμε δώσει μερικά στοιχεία για το περιεχόμενο και το χαρακτήρα του ΑΝΤΙ-Φεστιβάλ. Δημοσιεύματα στο ίδιο το ΑΝΤΙ (τ. 201) τόσο της σύνταξης του, όσο ιδιαίτερα κάμενο με την υπογραφή του Χ. Καρανίκας, γινε υπό δημοσιογράφου της διεύξας εφημερίδας «Καθημερινή», καθώς και το χαρακτηρισμό της Ε. Ανδριανοπούλου, συζήτου του Υ. Πολιτισμού της Δεξιάς επιβεβαιώνουν με τον καλύτερο τρόπο αυτό που εμείς επισημαίναμε: τον περιθωριακό αντικομμουνιστικό χαρακτήρα του ΑΝΤΙ-Φεστιβάλ, τη φιλοδοξία του να υποθέσει και να «νομομοποιήσει» τις διάφορες διεύξες, ανερχομένων και ανεπαρκών αντιλήψεις για τον πολιτισμό, την αφήνη, τον Τόσο κλπ. Και έλεγε ο κ. Καρανίκας για το χάρη όπου «ει νέτα χαρακτηριστήσαν από την ιδεολογία, αρχίζοντας όμως τη χαρακτηριστή τους από την αστική και κομματική εδρόση». ...ιδαν όσων την εδρόση τους από τα κόμματα μερόσων και χαμογέλασαν στο δειλινό τους μερόσων και το έσκασαν το χέρι...», ενέ η κ. Ανδριανοπούλου μίλουσε για «μιά εμπειρία σθε για τους στεγανοποιημένους θαμένες των διάφορων κομματικών-κομέν, αν τυχόν κέρσων από πάλ, που καλό θα τους είναι να αναμενίσουν και λίγο μη στεγανοποιημένο αίμα».

Το ΑΝΤΙ, παρ'ότι είναι το καταλόγιόμα για τον πολιτικό προσανατολισμό και το περιεχόμενο του Φεστιβάλ του, γιατί δεν μπορεί να δώσει απάντηση. Καταφέραμε λοιπόν στη νωστή μεθοδολογία («Βραδυή» προέλευσης) των υβριστικών χαρακτηρισμών και σε φτηνή καλαμπούρα, που νομίζουμε ότι χαρακτηρίζουν απόλυτα τόσο την ποιότητα της αντιπαράθεσης, όσο και το επίπεδο της πολιτικής που θέλει να ασκεί το περιοδικό αυτό, προσπαθώντας να μετατοπίσει το θέμα της αποκάλυψής του από τον «Ο» στο κατά πόσο είναι αξιόπιστος ο συντάκτης του «Ο» και η εφημερίδα μας.

Ποιάς μιλίας για αξιοπιστία! Μιλία το περιοδικό που (εκτός των άλλων που κατά επανότις έχει δημοσιεύσει) ανακοινώνει συμμετοχές στο Φεστιβάλ του χωρίς να το ξέρει ο ίδιος οι συμμετέχοντες! Που από τα μεγάφωνα του (από τα οποία ανήρουν και το όνομα του κ. Ζουράρι) ανακοινώθηκε λ.χ. ο Κ. Μοσκόφ, σαν συζητητής τη στιγμή που

ανακοινώθηκε το όνομά του χωρίς ο ίδιος να το ξέρει ούτε να έχει αποδεχτεί την πρόσκληση για συμμετοχή.

Έχει πραγματικά πολύ θράος το ΑΝΤΙ! Γιατί, αν για τον «Ο» συντάκτη (και πραγματικό συντάκτη) κάποιος λόγος να είχε εξακριβώσει κατά πόσο αυτά που αναγγέλλει από το ΑΝΤΙ πραγματοποιήθηκαν πάλι, τότε τι καλύτερο ήθελε και πολιτικό πρόβλημα να έφτιαχνε για το ΑΝΤΙ που ανακοινώνει συμμετοχές χωρίς να το γνωρίζουν οι έμμεσι ενδιαφερόμενοι!

Ενδεικτικό δε για το πόσο και από ποιάς αξιοπιστίας είναι δημοσίευσμα είναι η βισόνη της «Απογοητευμένης» να υποθεσίστα σε βήρος του «Ο» και γενικότερα των κομμουνιστών δημοσιογράφων. Γράφει λοιπόν στις 3.4.82: «Να ένας θαμνός ρεπόρτερ που δεν πρέπει να το κλείσουν ως πάρας της ΕΣΗΕΑ οι «ανδροκρατικές δυνάμεις»... (παρεθέτει απόσπασμα από το άρθρο του ΟΔΗΓΗΤΗ και την απάντηση του «Αντί»). Και συνεχίζει «Προσάγει λοιπόν όταν έλδη η έρα να γραφτεί στην ΕΣΗΕΑ ο νεαρός αυτός που θηπέτα στην αγορά της... αμάλαν ούχεν μην το κλείσει το δέμα. Τέτοια οδηγίες μας χροάδονται».

Και όλα αυτά γράφονται τη στιγμή που είναι γνωστό ότι η αντιδραστική ομάδα της ΕΣΗΕΑ προσπαθεί πάση θυσία να μην μπει στην Ένωση προοδευτικών και ειδικά κομμουνιστές δημοσιογράφους, να μην πάρουν μέρος η δημοκρατία το κατέφα του δημοσιογραφικού σωματείου! Ας αναλογιστούν λοιπόν οι καλόπιστοι αναγνώστες του ΑΝΤΙ, που σκοπεύει το δημοσίευσμά του. Εμείς τι να κόψαμε παραπάνω;

Υ.Γ. Όσο για τον κ. Ζουράρι που έσπευσε να συντάξει σε Παρίσι τον «αδικοταγγορόμενο» ΑΝΤΙ, τον συμβολίζουμε από αλλού να ζητήσει ευθύνης για το ότι ακούστηκε το όνομά του. Κατανοούμε μάλιστα πολύ καλά το πόσο του ενόησε στον «Ο» όπως δεν καμίνεμα βέβαια να έβγαζε ότι υπέρχον παλάς που δουλεύουν ή σπουδάζουν και ταυτόχρονα προσφέρουν «αδικοταγγορόμενο» έργο, γιατί στον «έτελο» του μπορεί να συναντήσουμε μόνο τους δημοσιογράφους με τους καχυλούς μεθόδους και την «αντικατασκευαστική» των πολιτικών παρασκευών.

Άργησε, αλλά τελικά αποφάσισε να μας απαντήσει ο «Οδηγητής». Όπως θα θυμούνται οι αναγνώστες-μας, είχαμε δημοσιεύσει στο τχ. 202 σ. 15 ένα σπαρταριστό κείμενό-του, «ρεπορτάζ» — υποτίθεται — για το «ΑΝΤΙ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ». Απαντήσαμε με ένα δικό-μας σχόλιο, όπου σατιρίζαμε τα αναριθμητά ψεύδη, τις ανακρίβειες και τις παραποιήσεις ενός «ρεπορτάζ» που θα μπορούσε άνετα να καταταχθεί στην κατηγορία των άρθρων πολιτικής φαντασίας με απόχρωση... θρίλλερ!!!

Σκέφτηκαν καλά λοιπόν οι — υπεύθυνοι πια και όχι ο συντάκτης του «Οδηγητή» (τι έγινε άραγε με το παιδί; προήχθη;) — και αποφάσισαν: α) να κάνουν ότι δεν κατάλαβαν τίποτα και β) να «βάλουν το ζήτημα πολιτικοϊδεολογικά».

Έτσι αναφέρονται «στο γνωστό δημοσιογράφο της δεξιάς εφημερίδας» «Καθημερινή» (μήπως αγνοούν οι υπεύθυνοι της ΚΝΕ ότι στην ίδια εφημερίδα «βλασταίνει» και δικό-τους στέλεχος, και κατά την γνώμη-μας καλά κάνει), στην Ε. Ανδριανοπούλου που καταφέρθηκε εναντίον των κομματικών φεστιβάλ (δεν ξέρουν ότι φεστιβάλ κάνει κάθε χρόνο και η ΟΝΝΕΔ;), στον Κ. Μοσκόφ, στην ΕΣΗΕΑ, την Απογευματινή και δεν συμμαζεύεται. Σε όλα δηλαδή τα θέματα εκτός από την «ταμπακίερα».

Θυμήθηκαν βέβαια και τις συμμετοχές που «αναγγέλλθηκαν από τα μεγάφωνα» ενώ οι συμμετέχοντες δεν το «ήξεραν και δεν είχαν αποδεχτεί την πρόσκληση για συμμετοχή». Δεν είναι τυχαίο βέβαια ότι ο «Οδηγητής» επικαλείται τα μεγάφωνα μια και υποθέτει ότι τίποτα δεν μπορεί να αποδειχτεί από τα «έπεα πτερόεντα». Του έχουμε όμως μια έκπληξη: Όλο το Φεστιβάλ, όπως είναι γνωστό, αναμεταδόθηκε από το ραδιοφωνικό σταθμό και μαγνητοφωνήθηκε. Οι κασσέτες είναι στη διάθεση του «Οδηγητή» για να ανακαλύψει εκεί ότι ούτε από τα μεγάφωνα ειπώθηκε ό,τιδήποτε περί συμμετοχής. Μπορεί π.χ. να έρθει ο συντάκτης του ρεπορτάζ να τις ακούσει και με την ευκαιρία να... τον γνωρίσουμε κι από κοντά. (Έτσι κι αλλιώς ετοιμάζουμε ένα αφιέρωμα για την παρουσία

των UFO στην Ελλάδα και έχουμε την αισθηση ότι θα μπορούσε να βοηθήσει). Δεν θέλουμε πάντως να σχολιάσουμε αυτή τη στιγμή τη μη συμμετοχή του Κ. Μοσκόφ.

Ο «Οδηγητής» δεν ξέχασε πάντως και τον Κ. Ζουράρι. Και τον συμβουλεύει να ζητήσει από αλλού ευθύνες γιατί ακούστηκε το όνομά-του. Και επειδή οι συντάκτες του «Οδηγητή» «κάνουν την πάπια» τους ξαναλέμε ότι η παραποίηση που καταγγείλαμε δεν ήταν επειδή έγραψαν ότι κάποιος από τα μεγάφωνα είπε, «Ζουράρις». Αλλά ότι μεταξύ των άλλων νοσηρών επινοήσεων έγραψαν και ότι έγινε συζήτηση για το εργατικό κίνημα (δεν αναγέλθηκε ποτέ ούτε έγινε, φυσικά) όπου μάλιστα μίλησε ο Κ. Ζουράρις (που διδασκε την ίδια εποχή στο Παρίσι), ο οποίος ανέφερε λεπτομερώς τις απόψεις-του και αδιάστακτα «απόδειξε ότι το εργατικό κίνημα είναι απομονωμένο» κτλ., κτλ.

Για να τους βοηθήσουμε ακόμα περισσότερο, να ένα παράδειγμα: Γίνεται το ετήσιο Φεστιβάλ του «Οδηγητή». Κάνει το ΑΝΤΙ ρεπορτάζ και γράφει ότι το Φεστιβάλ κράτησε δύο μέρες αντί για 4 (αυτό έγραψαν), ότι δεν είχε κόσμο (κι αυτό το είπαν), ότι μίλησε ο Μ. Θεοδωράκης και κατάγγειλε το γενιτσαρισμό στην πολιτική ζωή, ο Χ. Φλωράκης που ζήτησε τη ρήξη των δεσμών εξάρτησης του ΚΚΕ με την ΕΣΣΔ και ότι όλο το Φεστιβάλ ήταν αφιερωμένο π.χ. στον... Λ. Κύρκο (είπαν ότι το αφιερώσαμε στην Πολωνία). Δεν θα ήταν μια «αισχρή ψευδολογία των κύκλων της αντίδρασης που δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν τις πιο αισχρές επινοήσεις της νοσηρής ηθικής των αστών για να περάσουν τον αντικομμουνισμό-τους και να εξυπηρετήσουν τα σχέδια των ντόπιων και ξένων κύκλων της ανωμαλίας;» Θα ήταν ικανοποιημένος ο «Οδηγητής» αν «επανορθώναμε», λέγοντας ότι φταίνε οι ίδιοι που είπαν από τα μεγάφωνα ότι «θα παραστεί ο Θεοδωράκης»;

Αποφάσισαν όμως οι υπεύθυνοι του «Οδηγητή» να «το παίξουν» και πολιτικά. Και αφού μας αποδίδουν αποφυγή της πολιτικής αντιπαράθεσης (αν μ' αυτό θέλουν να

πουν ότι οι φαντασιώσεις και τα ψεύδη δεν είναι πολιτική ή τουλάχιστον αριστερή πολιτική συμφωνούμε απόλυτα), μας κατηγορούν... ότι παίζουμε το παιχνίδι της αντιδραστικής ομάδας της ΕΣΗΕΑ, γιατί εμποδίζουμε τους προοδευτικούς και ειδικά τους κομμουνιστές δημοσιογράφους «να μπουν» στην ΕΣΗΕΑ. Δεν ξέρουμε βέβαια αν ο νεαρός ρεπόρτερ έχει υποβάλλει αίτηση για «να μπει».

Αν όμως εμείς ζητάμε την εισδοχή των προοδευτικών δημοσιογράφων στην ΕΣΗΕΑ, δεν είναι επειδή δηλώνουν προοδευτικοί, αλλά γιατί και μ' αυτό τον τρόπο θα βοηθήσουν στην εξυγίανση του Τύπου, την ελεύθερη, έντιμη και αληθινή πληροφόρηση. Παραδεχόμαστε ότι ο νεαρός ρεπόρτερ του «Οδηγητή» έχει τα προσόντα «να μπει» στην ΕΣΗΕΑ, όχι όμως αυτήν που εμείς — τουλάχιστον — θέλουμε. Ζητάμε λοιπόν ταπεινά συγνώμη και στρατευόμαστε ως ΑΝΤΙ να υποστηρίξουμε με τα «φτωχά», «περιθωριακά»-μας μέσα το νέο συντάκτη να εκπορθήσει τις πύλες και να «μπουκάρει» στην ΕΣΗΕΑ, να αναδειχθεί αρχισυνάκτης του Ριζοσπάστη, υπεύθυνος Τύπου της Ελληνικής Πρεσβείας στη Μόσχα, Υπουργός Τύπου και Πληροφοριών και... εις ανώτερα.

Από τη θέση-του αυτή ας μας συγχωρήσει τους άπειρους ρόλους στην υπηρεσία της αντίδρασης που έχουμε αντικειμενικά — υποκειμενικά παίξει και ας εκτιμήσει την πολιτική-μας διορατικότητα που διοργανώσαμε το ΑΝΤΙ-Φεστιβάλ και γράψαμε το άρθρο-μας τον Μάρτη, εκτιμώντας ότι θα ξεσπάσει κρίση στην ΕΣΗΕΑ τον Απρίλη, έτσι ώστε να αποκλειστούν οι κομμουνιστές — ειδικά — δημοσιογράφοι.

Παρακαλούμε θερμά τον «Οδηγητή» να μας απαντήσει ξανά, το ΑΝΤΙ χρειαζόνταν μια χιουμοριστική σελίδα και οι συντάκτες-του την έχουν ανάγκη σαν μέσο αυτοέκφρασης. Δεν ξέρετε τί άχαρη δουλειά είναι αυτή του γραφείου. Νά 'χαμε τη χάρη των συντακτών του «Οδηγητή» που τρέχουν έξω, στα ζωντανά ρεπορτάζ (Αφήστε που «θα μπουν» και στην ΕΣΗΕΑ).

Η μετάβαση που δεν οδηγεί πουθενά

ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΑ χρόνια μετά τη διάσπαση του ιστορικού ΚΚΕ και την ίδρυση του ΚΚΕ εσ. το κόμμα αυτό πραγματοποιεί το 3ο (11ο) συνέδριό-του μέσα στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μάη. Το συνέδριο αυτό βρίσκει το ΚΚΕ εσ. στην πιο κρίσιμη καμπή της μέχρι σήμερα πορείας-του, στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας-μας. Η εκλογική ήττα της Δεξιάς και η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, η υπερίσχυση του ΚΚΕ στη διαμάχη για τον εκφραστή της κομμουνιστικής Αριστεράς, η μη εκπροσώπηση του ΚΚΕ εσ. στο Κοινοβούλιο θέτουν μια σειρά προβλήματα στο Κόμμα στα οποία είναι αναγκασμένο, αν θέλει να υπάρξει, να δώσει ουσιαστικές απαντήσεις. Να προχωρήσει δηλαδή, είτε στο Συνέδριο, είτε μετά, στην υιοθέτηση εκείνων των πολιτικών και ιδεολογικών επιλογών που κρίνονται απαραίτητες για να υπάρξει σαν ζωντανός πολιτικός οργανισμός με παρέμβαση, ώστε να διαμορφώνει απόψεις και κατάλληλους συσχετισμούς και πρακτική, για την άσκηση πολιτικής στις μετεκλογικές συνθήκες.

ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ που τελικά θα προκριθούν θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό και το μέλλον του ΚΚΕ εσ. σαν κόμματος. Θα σηματοδοτήσουν όμως είτε θετικά είτε αρνητικά και την πορεία του ευρύτερου χώρου της ανανεωτικής Αριστεράς, η οποία περιλαμβάνει στις γραμμές-της σήμερα σοσιαλιστές, κομμουνιστές, ανεξάρτητους αριστερούς καθώς και τους πρώην αριστεριστές με τη μέχρι σήμερα αποδεκτή καταγραφή-τους, αλλά και οπαδούς νέων κινημάτων, όπως εκφράσθηκαν αυτά στη μεταπολιτευτική Ελλάδα.

ΠΑΡΑΤΗΡΩΝΤΑΣ ωστόσο προσεκτικά την πορεία των προσυνεδριακών συζητήσεων στο ΚΚΕ εσ., θα καταλήξουμε σε ορισμένες διαπιστώσεις, κρίσιμες και για το τελικό σώμα του Συνέδριου. Πρώτο σημείο είναι η επιλογή της ηγεσίας του κόμματος να προσφύγει τελικά στην οργανωτική λύση για την επίλυση πολιτικών προβλημάτων, τα οποία κάθε άλλο παρά αντιμετωπίζονται ουσιαστικά και με ποιοτικά διαφορετικό τρόπο από πριν. Η επιλογή αυτή διαποτίζεται από την αρχή ως το τέλος-της από τη αντίληψη του Συνέδριου ως μιας τυπικής οργανωτικής διαδικασίας ενός κόμματος που τελεί εν πλήρη ηρεμία. Μια διαδικασία, η οποία από μόνη-της σφραγίζει πολιτικά τις δυνατότητες και τα πολιτικά όρια του συνέδριου. Το γεγονός αυτό άλλωστε στάθηκε και μία από τις βασικές αιτίες της μη συμμετοχής ανεξάρτητων και ανένταχτων της Αριστεράς στις προσυνεδριακές διαδικασίες.

ΔΕΥΤΕΡΟ αξιοσημείωτο στοιχείο είναι η προσυνεδριακή συζήτηση μέσα από τις στήλες του διαλόγου της Αυγής, αλλά και της ΚΟΘΕΠ. Ο διάλογος, με ελάχιστες εξαιρέσεις, δεν αντιμετωπίζει τα ουσιαστικά προβλήματα, στέκεται στο παρελθόν για να δικαιολογήσει τη μία ή την άλλη στάση αλλά κύρια — και αυτό είναι το ανησυχητικό — περιορίζεται σε ένα σταθερό αριθμό επώνυμων στελεχών με ελάχιστη συμμετοχή νέων μελών και στελεχών.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ σημείο είναι η στάση των μελών του κόμματος απέναντι στις θέσεις της Κεντρικής Επιτροπής, αλλά και η συμμετοχή-τους στις διαδικασίες. Μια μεγάλη μερίδα μελών και ιδιαίτερα στις οργανώσεις επιστημόνων, τοποθετείται με λευκό στις ψηφοφορίες, θέση η οποία αποτελεί και ένα δείκτη μιας γενικότερης δυσπιστίας ως προς την επάρκεια των θέσεων της Κ.Ε. Σε αρκετές οργανώσεις οι θέσεις καταψηφίζονται όπως και στη νεολαία, ενώ η υπερψήφιση των θέσεων συνοδεύεται πάντα από επιφυλάξεις τόσο σε επιμέρους σημεία, όσο και γενικότερες. Εκείνο όμως που χαρακτηρίζει τις διαδικασίες είναι ο τρόπος συμμετοχής των μελών. Ενώ στο προηγούμενο συνέδριο η διάσπαση της νεολαίας «φόρτιζε» τις διαδικασίες — σ' αυτό το Συνέδριο αν και ο αριθμός των μελών έχει αυξηθεί κατά 15-20% περίπου, λείπουν τα στοιχεία εκείνα που θα προσδιόριζαν πολιτικά τη συμμετοχή των μελών και θα τη διαφοροποιούσαν από μια απλή τοποθέτηση και ψηφοφορία για τις θέσεις.

ΚΑΤΑ ΚΑΠΟΙΟ τρόπο αυτό αποτελεί και σημάδι ότι οι θέσεις της Κ.Ε. δεν μπόρεσαν να δώσουν διέξοδο και να αποσαφηνίσουν τη σημασία των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το κόμμα και τη

βαρύτητα των επιλογών, τις οποίες είναι αναγκασμένο να κάνει για να αντιμετωπίσει τη νέα εξουσία, αλλά και να διαμορφώσει την πολιτική και ιδεολογική-του φυσιογνωμία που θα του επιτρέψει να υπάρξει σαν πολιτική δύναμη διαφοροποιημένη από το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ. Οστόσο θα ήταν άδικο να μην καταγραφεί η αγωνία ενός μεγάλου μέρους — ίσως του μεγαλύτερου — των μελών και στελεχών για το μέλλον του κόμματος. Αγωνία και ανησυχία η οποία όμως δεν έχει πολιτικές προεκτάσεις και θυμίζει αρκετά τη στάση του Χότζα με το φούρνο. Αυτό θεωρείται όμως από μια μερίδα στελεχών υγιές φαινόμενο μιας και αποφεύγονται σ' αυτό το συνέδριο οι πολώσεις και η στοίχιση πίσω από απόψεις επώνυμων στελεχών, γεγονός που εκτιμάται ως θετικό. Οι μέχρι τώρα πάντως σαφέστερα συγκροτημένες απόψεις και δεν φαίνεται ν' αλλάξει η κατάσταση, είναι αυτές των Λ. Κύρκου και Α. Μπριλλάκη.

★ ★ ★

ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ πρόβλημα του ΚΚΕ εσ. αποτελεί σήμερα η στάση-του απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Αυτό είναι και το κύριο σημείο των συζητήσεων αλλά και των αντιθέσεων, οι οποίες διαμορφώνονται στο εσωτερικό-του. Η τάση η οποία σήμερα φαίνεται να επικρατεί, χαρακτηρίζεται από το στοιχείο της αναμονής απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και αυτό φαίνεται και στις εκτιμήσεις της Κεντρικής Επιτροπής. Είναι πάντως πιθανό το Συνέδριο να μην καταλήξει σε τελικές αποφάσεις — και όχι μόνο σ' αυτό το ζήτημα.

ΤΟ 3ο (11ο) συνέδριο του ΚΚΕ εσ. μπορεί να χαρακτηριστεί ως το ήσυχο και μεταβατικό συνέδριο. Περιχαρακωμένο στον εαυτό-του, το ΚΚΕ εσ., ενδέχεται να μην καταλήξει σε τελικές επιλογές σε κρίσιμα προβλήματα. Το βάρος, αυτών των επιλογών, θα πέσει στις πλάτες της νέας ηγεσίας, η οποία, απ' ό,τι φαίνεται, θα ανανεωθεί κατά το 40% της σημερινής, με σύμφωνη γνώμη και των στελεχών που θα αποχωρήσουν και οι οποίοι φυσικά δεν θα έχουν την ευθύνη της καθοδήγησης του κόμματος μετά το συνέδριο. Αυτό, αν ληφθούν υπόψη και οι θέσεις της Κ.Ε. παρά τις διαφονίες επώνυμων στελεχών που θα εκφραστούν και στο συνέδριο, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη συνύπαρξη όλων των μέχρι σήμερα εκφρασμένων τάσεων στον ηγετικό μηχανισμό του κόμματος. Εκείνο πάντως που θεωρείται βέβαιο, είναι ότι το συνέδριο θα επικυρώσει θέσεις, οι οποίες, παρ' ό,τι επανειλημμένα έχουν εκφραστεί σε δημόσιες τοποθετήσεις ηγετικών στελεχών, δεν έχουν περιληφθεί και στις επίσημες θέσεις του κόμματος. Τέτοια ζητήματα θα είναι του «υπαρκτού σοσιαλισμού», η κριτική επαναποθέτηση για την πολιτική γραμμή του κόμματος μετά τη μεταπολίτευση (ΕΑΔΕ), οι θέσεις για το γυναικείο κίνημα και τα κινήματα κοινωνικής κριτικής.

ΘΕΜΑ επίσης που αναμένεται να προκαλέσει συζήτηση, αν και μέχρι τώρα δεν απασχόλησε έντονα τις οργανώσεις, είναι οι προτεινόμενες αλλαγές στο καταστατικό. Οι προτάσεις της Κεντρικής Επιτροπής, οι οποίες κατατέθηκαν μόλις λίγο πριν αρχίσουν οι προσυνεδριακές συζητήσεις αιφνιδίασαν πολλά μέλη και στελέχη του κόμματος τα οποία εκφράζουν τη δυσανεξία-τους για τις αλλαγές. Αρκετά στελέχη πάντως θα συνδυάσουν την κριτική-τους για την οικοδόμηση του κόμματος και τη φυσιογνωμία-του και με τις προτάσεις της Κ.Ε. για το Καταστατικό.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ λοιπόν το Συνέδριο σε πρόσωπα και θέσεις. Μετάβαση όμως από πού προς πού; Σ' αυτά τα ερωτήματα οι απαντήσεις δεν είναι ορατές. Ίσως γιατί δεν τέθηκαν τα κατάλληλα ερωτήματα. Ίσως γιατί δεν υπάρχουν και οι συνθήκες για τις κατάλληλες απαντήσεις. Αν όμως δεν δοθούν τώρα, θα υπάρξει χρόνος και δυνατότητα για να τεθούν αργότερα; Ή για άλλη μια φορά στο χώρο της ανανεωτικής Αριστεράς τα γεγονότα θα είναι πιο γρήγορα από τις σχετικές κομματικές αποφάσεις; Αυτό το τελευταίο φαίνεται και πιθανότερο από τη νηνεμία των εσωκομματικών διαδικασιών του ΚΚΕ εσ. Και αυτή είναι η τραγωδία όχι μόνο η δική-του, αλλά του συνόλου των ανανεωτικών δυνάμεων.

Η δεξιά συσκότιση του νέφους και ο δημοκρατικός εξορκισμός-του

της Τώνιας Μοροπούλου

Το όραμα της οικολογικής κοινωνίας δε λέει όχι στην ανάπτυξη γενικά, αλλά στην ανάπτυξη που καταστρέφει. Λέει όχι στη συγκεντρωμένη, μονόδρομη, ενεργοβόρα, ρυπαντική σύνθετη, υψηλής απασχόλησης μέσων, παραγωγή και προτείνει μια άλλη ανάπτυξη. Που λέει ναι στην ανακύκλωση, στη βιοτεχνολογία, στις ήπιες μορφές ενέργειας, στην αποκέντρωση. Που μεταθέτει το κέντρο βάρους-της από την ποσότητα στην ποιότητα, από τα βραχυπρόθεσμα προϊόντα (μιας χρήσης) στα μακροπρόθεσμα, απ' το κέντρο στην περιφέρεια, από το γενικό συμφέρον στο ειδικό. Δεν πρόκειται για ουτοπική ενατένιση του μέλλοντος, Οι τεχνικές δυνατότητες υπάρχουν. Είναι οι εναλλακτικές τεχνολογίες.

Πάει καιρός, που το νέφος έφερε δάκρυα στα μάτια-μας, αγωνία στην αναπνοή-μας, παλμό στις πρώτες σελίδες των εφημερίδων-μας, ελπίδες για την αποπομπή-του και... καθιερώθηκε.

Την επίσημη σιγή, που ακολούθησε την επίμονη εμφάνιση και επανεμφάνισή-του στο καθημερινό προσκήνιο της ζωής-μας, διαδέχτηκε:

- η σκόπιμη πολιτική συσκότιση, που, για την απόδοση των ευθυνών, έθετε το ερώτημα: ποιος φταίει; η βιομηχανία ή το αυτοκίνητο; Χωρίς να ρωτάει: ποιά βιομηχανία; ποιο αυτοκίνητο; και κάτω από ποιές συνθήκες;
- η εύκολη τεχνική συσκότιση: καθησυχαστικών εκτιμήσεων, χωρίς ενημέρωση, χωρίς μετρήσεις, χωρίς λήψη μέτρων·
- και η εγκληματική υγειονομολογική συσκότιση: της αγνόησης, της μη καταγραφής ή της απόκρυψης των διαστάσεων που πήραν εξαιτίας-του οι βλάβες της υγείας-μας.

Σ' αυτό το πλαίσιο ένας, πυκνότερος απ' το νέφος, μαύρος καπνός κάλυψε τη γέννηση και τα στοιχεία ταυτότητάς-του, διανοίγοντας το δρόμο στην πολιτική του αυτονόητου της ατομικής ευθύνης και στον προσωπικό εκβιασμό: το αυτοκίνητό-μου ή το νέφος;

Η στάση που εκμαίευσε, στάση συνενοχής του πολίτη στην κρατική συσκότιση του νέφους, πριμοδότησε την αποδοχή-του ως αναγκαίου κακού της ανάπτυξης και εναπόθεσε μαζί με όλες τις άλλες ελπίδες και... το νέφος στον από εκλογών «θεό», που χωρίς να αφαιρέσει απ' τους μη προνομιούχους το μοναδικό-τους σίγουρο προνόμιο, το αυτοκίνητο, έπρεπε να ξεκρεμάσει με έναν «άλλο» τρόπο αυτήν, την πρώτη απ' τις επτά πληγές του Ράλλη, απ' τον ουρανό και να μας τον αποδώσει καθαρό ξανά στις παλινοστημένες μετά είκοσι έτη — ανένδοτος..., βασιλικό πραξικόπημα, στρατιωτικό πραξικόπημα, η άλλη επταετία... — γειτονιές των ονείρων-μας.

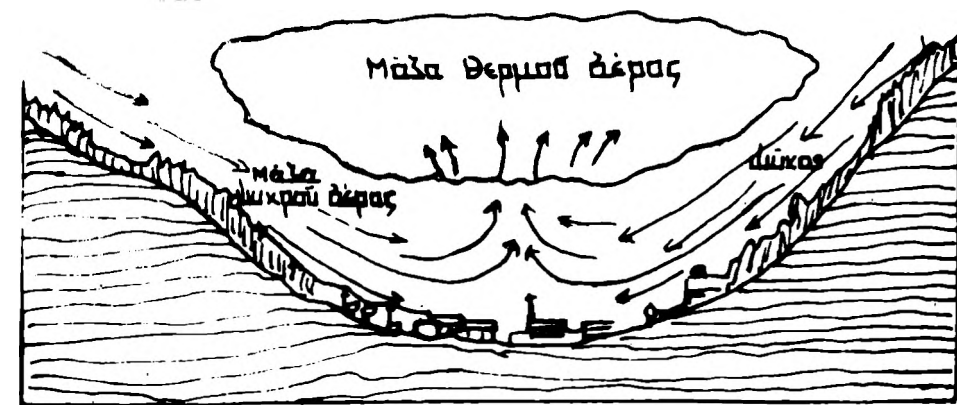
Με την αποκαλυπτική, για τη δεξιά αποσιώπηση, διαπίστωση ότι, το «νέφος είναι πολιτικό», η σοσιαλιστική κυβέρνηση της αλλαγής δε διστάζει να εξαπολύσει, ανάμεσα στις άλλες, και αντιρρυπαντικές «δέσμες» απ' τις εφημερίδες και την TV και να επιστρατεύσει πολιτικά από γιωταχήδες έως ηλεκτροστατικά φίλτρα (γενικώς φίλτρα, όπως γενικώς... φρούτα) εξορκίζοντας το νέφος με όλο το κύρος της νέας εξουσίας.

Και μόνο το νέφος χλευάζει ασυγκίνητο την πολιτική κατακραυγή εναντίον-του, καθώς εξακολουθεί να γεννιέται απ' την άθικτη μήτρα-του της κοινωνικής παραγωγής, καθημερινός εφιάλτης, σκοτεινός και επίμονος στον αττικό ουρανό, κρατώντας άγνωστο πάντα το πρόσωπό-του και ολοένα πιο γνώριμο τον ασφυκτικό εναγκαλισμό-του.

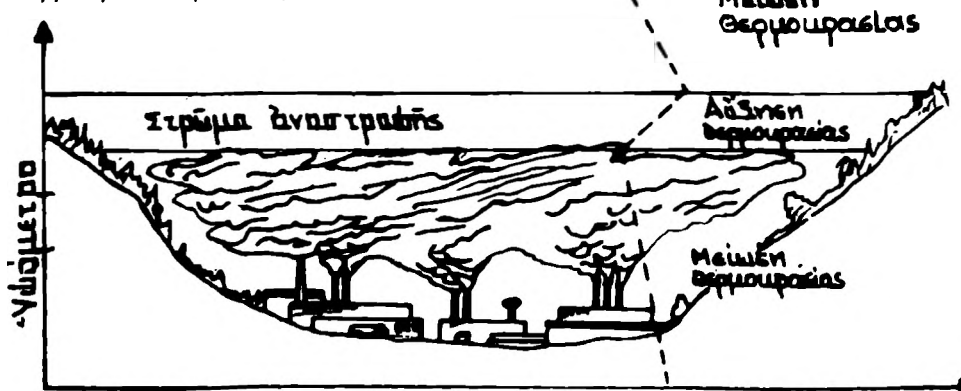
Σήμερα δεν υπάρχουν πια περιθώρια αδιαφορίας, αποσιώπησης, συσκότισης. Ούτε όμως και πεδία πειραματισμού δημοκρατικών εξορκισμών.

Σήμερα όλοι μιλάνε για όρια συναγερμού, τεχνολογίες, αντιρρυπανσης — ξέρουμε απ' το '52 το καθαρίσανε το Λονδίνο — και θε-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΚΗ ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ
ΕΝΑ «ΝΕΦΟΣ» ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

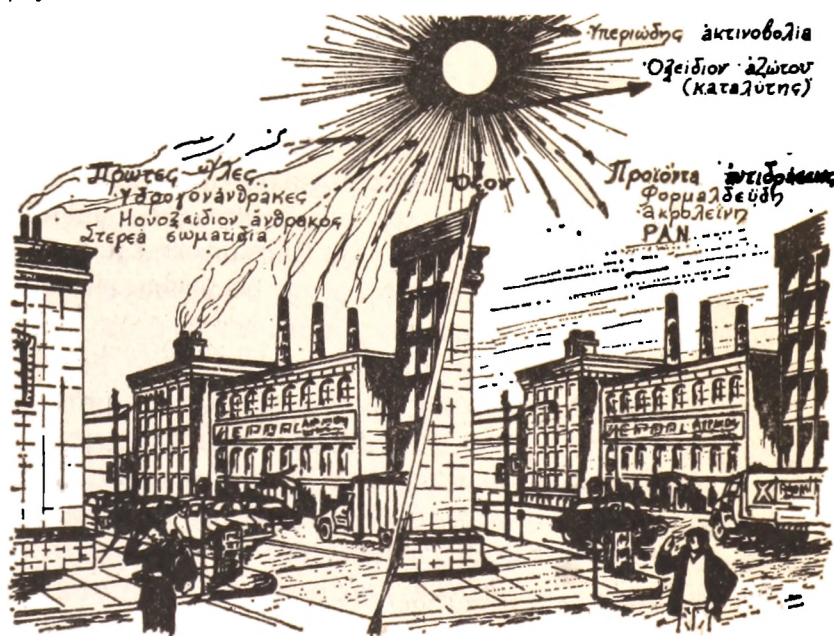

Θερμοκρασιακή αναστροφή

Θερμοκρασία

Ψυχρές μάζες αέρα εκτοπίζονται προς τα πάνω το θερμότερο αέρα της κοιλάδας και εγκλωβίζονται

ΠΡΩ΄Η

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Ένα εργοστάσιο στον ουρανό

Πηγή: ΕΡΥΕΑ, Το περιβάλλον-μας και η προστασία-του 1977.

ωρούν αυτόνοτο, ότι η νέα κυβέρνηση θα πρέπει να δώσει σάρκα και οστά σε κάποιες βασικές θεραπείες, πριν πνιγούμε.

Πόσο σίγουρο είναι όμως, ότι αυτές οι «μαγικές» (;) τεχνολογίες εξαφανίζουν και δεν περιορίζουν απλά το νέφος; — Ναι! Στο Λονδίνο ζούνε ακόμα με το νέφος! Μόνο που απ' το '52 μέχρι σήμερα το μείωσαν κατά 40% για να περιορίσουν σε ανθυγιεινές τις θανατηφόρες επιπτώσεις-του.

Να κάνουμε λοιπόν το νέφος πιο ανθρώπινο; Όχι βέβαια!
Η εντολή που έδινε ο λαός, στις 18 Οκτώβρη, μαζί με την κυβέρνηση, στο ΠΑΣΟΚ δεν ήταν να γιατρέψει απλά, να μπαλώσει τα συμπτώματα μιας γενικότερης για την ελληνική κοινωνία κρίσης, και να γλυκάνει τις πληγές-μας' αλλά ήταν να ξεριζώσει το κακό βαθιά απ' τη ρίζα-του για να μη φυτρώσει ποτέ ξανά. (Σήμερα η λαϊκή θυμοσοφία ερωτά απ' τους τοίχους: — «Ο λαός μπορεί. Το ΠΑΣΟΚ θέλει;»).

Για τούτο πρέπει να γνωρίσουμε και το νέφος-μας για να το αντιμετωπίσουμε στη ρίζα-του.

Μήπως ο αφορισμός του νέφους ως «πολιτικού» δεν αρκεί για να εκφράσει το πρόβλημα πέρα απ' την εύστοχη απόδοση της συσκότισής-του; Δεν είναι άλωστε το νέφος πρώτ' απ' όλα σίγουρα φυσικό; Και σαν τέτοιο, είναι άραγε το σύμπτωμα μιας απλής διαταραχής των φυσικών λειτουργιών, ή κάποια απ' τις όψεις μιας συνολικής κρίσης;

Ποιές είναι οι διαδικασίες και οι δυνάμεις που το παράγουν; Μην είναι άραγε το νέφος, παρα-προϊόν καπιταλιστικό;

Πόσο είναι ατόπημα μιας τεχνολογικής ανεπάρκειας και ποιές είναι οι δυνατότητες, τα όρια και οι προϋποθέσεις μιας τεχνολογικής παρέμβασης;

Σε σχέση μ' αυτά τα ερωτήματα είμαστε υποχρεωμένοι να αρθρώσουμε το δυναμικό σύστημα εξέτασης και αντιμετώπισης του νέφους, όχι για να συρρικνώσουμε στο πεδίο ενός «ειδικού» λόγου το πραγματικό πολιτικό ζήτημα της συμμετοχής των πολιτών, αλλά για να την απελευθερώσουμε, με τη γνώση, που θα μας επιτρέψει να διαμορφώσουμε μια ριζική στρατηγική και τακτική. Ίσως γιατί μια τέτοια θεώρηση θα καταδείξει ότι πρέπει να αναθεωρήσουμε και αυτό το ίδιο το σύστημα αναφοράς-μας: την κοινωνία που ρυπαίνει' και ότι η βασική προϋπόθεση γι' αυτό είναι να εγκαταλείψουμε την παθητική θέση του παρατηρητή - θύματος και να συμμετάσχουμε.

Εδώ ναι. Η θεώρηση του νέφους δεν μπορεί να είναι μόνο επισημονική - τεχνολογική. Είναι πάνω απ' όλα πολιτική. Αλλά αυτή η ευθύνη ανήκει σε όλους. Ας την πάρουμε.

1. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΝΕΦΟΣ;

Αναζητώντας το νέφος, ανακαλύπτουμε ότι έχει πολλά πρόσω-

πα και ανάμεσά-τους γυρεύουμε πια το μίτο, την «αλληλουχία των κρυφών νοημάτων», που τα συνέχει.

1.1. Τοξικές εκπομπές ή εργοστάσιο στον ουρανό;

Τα νέφη ποικίλλουν. Πουλιάζουν στα παζάρια των πολιτειών της γης. Ζυγίζουν όσο οι ρυπαντές-τους, ανάλογα με τη διάχυση και τη διασπορά-τους. Κόβονται στα «εθνικά - τοπικά» μέτρα της γεωγραφικής διαμόρφωσης και του μικροκλίματος. Διαγράφονται απ' την τοπική και χρονική σύμπλεξη και τη χωροθέτηση των πηγών¹.

Τα νέφη ποικίλλουν. Έχουμε νέφη ρυπαντικά πλούσια σε πρωτογενείς τοξικές ουσίες και αιθαλομίχλη — (Λονδίνο). Έχουμε νέφη φωτοχημικά (Los Angeles).

Η οικογένεια του «τοξικού» νέφους είναι πρωτογενής, μα πολυπρόσωπη. Ξετυλίζει τα κλωνάρια-της στο γενεαλογικό δέντρο, που τροφοδοτεί η έκλυση πρωτογενών ρυπαντών. (Διοξειδίο του άνθρακα και του θείου, μονοξειδίο του άνθρακα, αιωρούμενα σωματίδια, οξειδία του αζώτου, μόλυβδος, βρωμιούχες ενώσεις, υδρόθειο, αμμωνία και ακόρεστοι υδρογονάνθρακες σε διάφορους συνδυασμούς και συνθέσεις). Η παρουσία καπνού στην περίπτωση αυτή δίνει στο νέφος... το χρώμα-του.

Η οικογένεια του φωτοχημικού νέφους είναι πιο σύνθετη και πιο εκλεκτική. Γεννιέται όταν μια θερμοκρασιακή αναστροφή συλλάβει και γονιμοποιήσει τους κατάλληλους πρωτογενείς ρυπαντές με τη βοήθεια οξειδίων του αζώτου που αυξάνουν την ευαισθησία-τους. Ένα εργοστάσιο στήνεται τότε στον ουρανό με φωτοχημικό ενεργοποιητή τον ήλιο και παράγει νέους, δευτερογενείς ρυπαντές — PAN: νιτρικο-υπεροξυ-ακετύλιο οξειδία του αζώτου και όζον — , με ταχύτητες πολλαπλασιασμένες απ' την παρουσία αιωρούμενων σωματιδίων (Π1).

Η... νεφολογία δεν υστερεί και σε μυστηριώδεις διπρόσωπους Ιανούς, όταν συμπλέκονται παρά φύσιν, όχι οι θεοί, αλλά οι ρυπαντικοί μηχανισμοί που διαγράφουν την προσωπικότητα κάθε νέφους. Και δεν υστερεί σε δυναμισμό, καθώς ένα νέφος περνά με άνεση απ' τη μια οικογένεια στην άλλη... όταν ο καιρός το επιτρέπει.

1.2. Νέφος ή οικολογική κρίση;

Η αυθαίρετη αριθμητική της ρύπανσης

Κι όμως παρ' όλα αυτά, η τρέχουσα δημοσιογραφία του νέφους υποτιμά την πολύπλευρη και δυναμική προσωπικότητά-του, όταν επιμένει να το περιχαράκωνει σε πινακάκια μετρήσεων, που καταγράφουν στατιστικά την «ολική»-του σύνθεση σε ρυπαντές.

Παρόμοια αυθαίρετεί, όταν για ν' αποδώσει την κρισιμότητα του... καπνού, πολώνεται στις σημερινές εμφανείς, αλλά περιστασιακές επιπτώσεις-του στην υγεία και τις ταξινομεί — πάντα σε

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

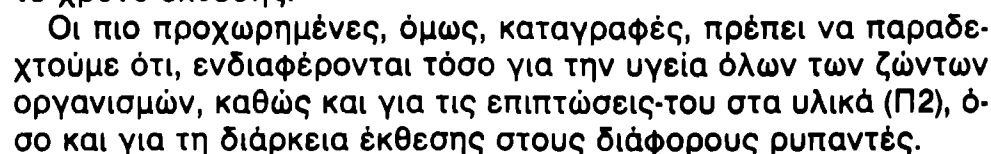
Συνέπειες της παρουσίας στην ατμόσφαιρα διαφόρων ποσοτήτων διοξειδίου του θείου (SO₂) σε συνδυασμό με τα αιωρούμενα σωματίδια. Οι οριακές τιμές της συγκέντρωσης για κάθε είδος δράσης καθορίστηκαν πρόσφατα από την Π.Ο.Υ (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας)

Συνέπειες

	α	β	γ	δ
Μέση συγκέντρωση εικοσιτετραώρου (μg/m³)	Αύξηση θνησιμότητας και εισαγωγής ασθενών στα νοσοκομεία, βλάβες στη γεωργία και στην υγεία των ζώων. Απότομη επιτάχυνση της διάβρωσης των μετάλλων' όξινη προσβολή και θείωση μαρμάρων' ξεθώριασμα χρωμάτων	Ένταση των πνευμονικών παθήσεων, βλάβες στη γεωργία και στην υγεία των ζώων' επιτάχυνση της διάβρωσης των μετάλλων' όξινη προσβολή και θείωση των μαρμάρων' ξεθώριασμα χρωμάτων	Ανωμαλίες στην αναπνοή, βλάβες στη γεωργία και στην υγεία των ζώων' επιτάχυνση της διάβρωσης των μετάλλων' όξινη προσβολή και θείωση των μαρμάρων' ξεθώριασμα χρωμάτων	Ελάττωση της όρασης' ερεθισμός των ματιών, βλάβες στη γεωργία και στην υγεία των ζώων' επιτάχυνση της διάβρωσης των μετάλλων' όξινη προσβολή και θείωση των μαρμάρων'
500 SO₂ + 500 αιωρούμενα σωματίδια	+	+	+	+
500 - 250 SO₂ + 250 αιωρούμενα σωματίδια	(+)	+	+	+
100 SO₂ + 100 αιωρούμενα σωματίδια	—	(+)	+	+
80 SO₂ + αιωρούμενα σωματίδια Μέση ετήσια συγκέντρωση	—	—	(+)	+

Πηγή: Θ. Σκουλικίδη, Ατμοσφαιρική Ρύπανση.

**Ρύπανση ηλικίας 5 αιώνων: δοκιμασία της ζωτικής
επάρκειας των ειδών**

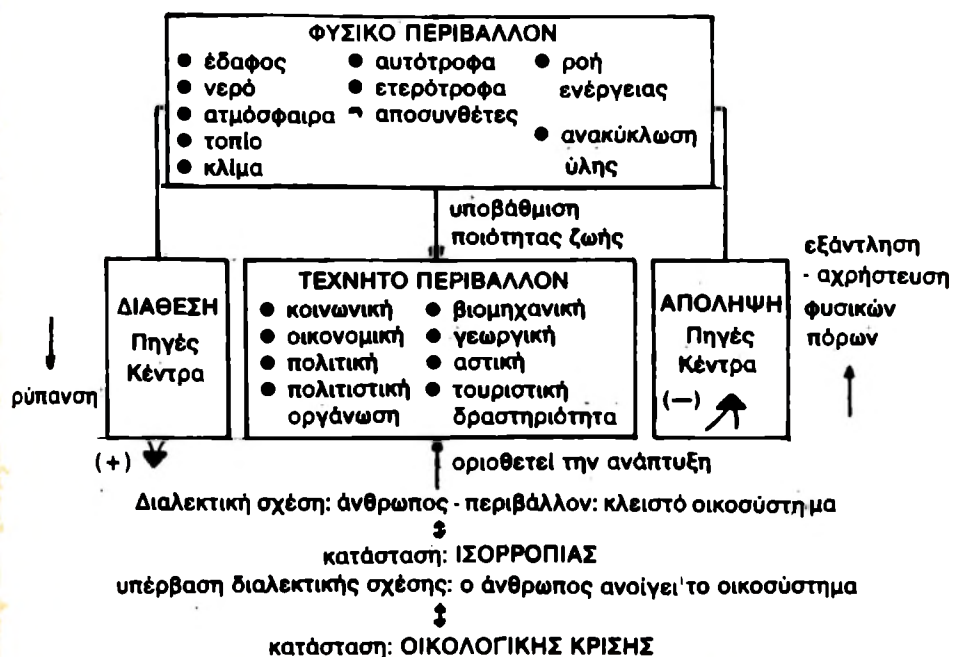
**Ο κύκλος του διοξειδίου του θείου
(συμβάλλει κατά 18% για την ατμοσφαιρική ρύπανση)**

Πηγή: Συμπόσιο επί των προβλημάτων του περιβάλλοντος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Το σύνθετο περιβάλλον του κοινωνικού ανθρώπου

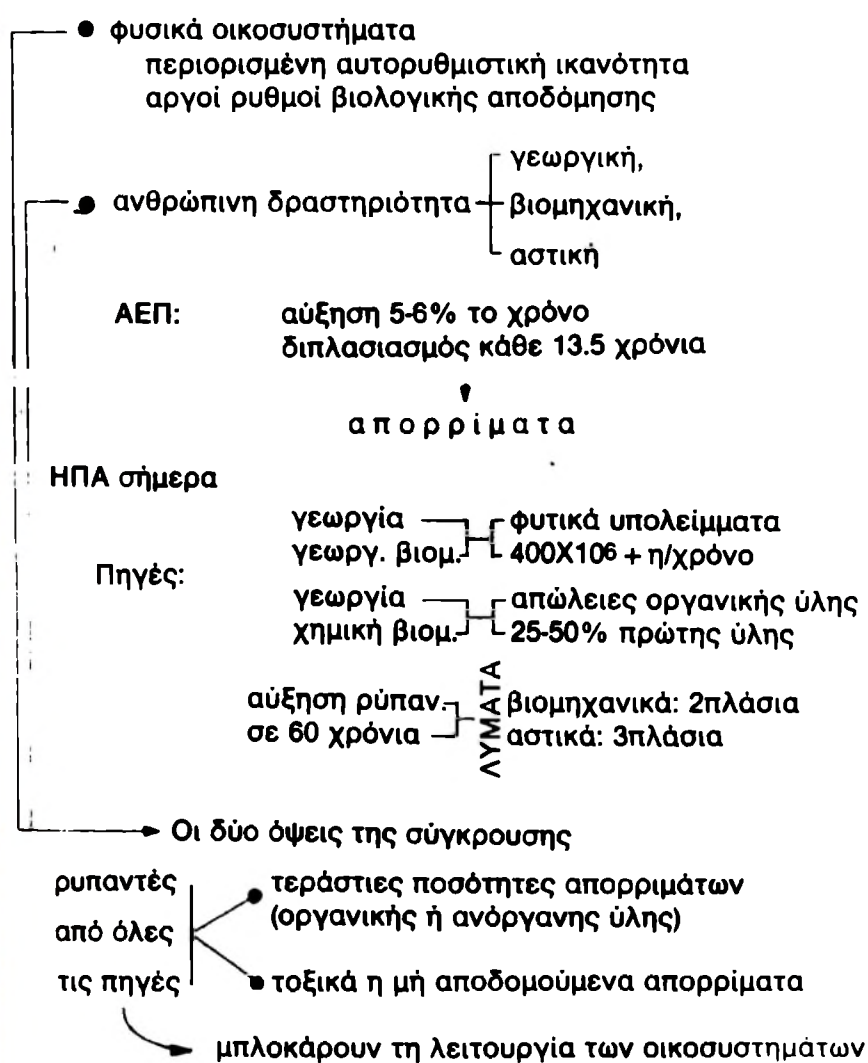
Υποβάθμιση περιβάλλοντος

Έτσι, το νέφος από περιστασιακός επιδημιολογικός κίνδυνος αναγορεύεται σε πολλαπλό και μόνιμο ανατροπέα των ισορροπιών της φύσης και παραπέμπει, για την κατανόηση και τη ριζική αντιμετώπισή-του, στη μελέτη της δομής και της λειτουργίας του περιβάλλοντος — ως οικοσυστήματος — με «εισόδους» απ' την

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Ρύπανση: προϊόν μας σύγκρουσης

προϊόν χημικής βιομηχανίας

30-60: 60-70.000 προϊόντα καθημερινά στην αγορά σε ποσοτήτες 105 πρ. ΗΠΑ > 12X10⁶ Kg κάθε χρόνο

80 πρ. ΗΠΑ > 50X10⁶ Kg κάθε χρόνο

Οι ρυθμοί αύξησης είναι αλματώδεις:

Ποσοτικά: συνθετικές οργανικές ουσίες

1980 > 50X10¹² Kg

1940 > 5X10⁶ Kg

Ποιοτικά: + 900 προϊόντα κάθε χρόνο

Πηγή: Λ. Λουλούδη, Εν ονόματι του οικολογικού αντιλόγου και Laptev, Man and his environment.

κοινωνική παραγωγή.

Γιατί αυτό είναι το σύστημα αναφοράς, που δημιουργεί ο ίδιος ο άνθρωπος όταν, πραγματοποιώντας την κοινωνική οργάνωση της ζωής-του σε βάρος της φύσης, αποσπά τον εαυτό-του απ' το περιβάλλον και το τροποποιεί (Π7), αδιαφορώντας, αν έτσι πυροδοτεί και την αντίστροφη δράση της «απόρριψής»-του απ' το περιβάλλον.

Κι όταν οι κυριαρχικές πιέσεις, που ασκεί στη φύση, ξεπερνούν όλα τα θαυμαστά περιθώρια ανοχής, που διαθέτει η αφομοιωτική-της ικανότητα (Π8), τότε η διαλεκτική-τους σχέση ανατρέπεται και το σύνθετο περιβάλλον του κοινωνικού ανθρώπου ανοίγει χωρίς επιστροφή στη διαδικασία της οικολογικής κρίσης (Π7).

1.3. Πόσο «προοδευτικό» είναι το νέφος;

«Ένα είδος μαύρου καπνού καλύπτει την πόλη. Ο ήλιος, ένας δίσκος χωρίς αχτίδες, μόλις που φαίνεται μέσ' απ' αυτόν. Σε τούτο το ημίφως 300.000 άνθρωποι δουλεύουν ακατάπαυστα. Ένας μαύρος υγρός λαβύρινθος...».

Όχι δεν πρόκειται για το δικό-μας νέφος. Το πρόβλημα του νέφους είναι παλιό. Τόσο παλιό, όσο κι η πρώτη φωτιά, το πρώτο αποψιλωμένο βοσκοτόπι, το πρώτο κατεστραμμένο δάσος. Κι όμως, παρά τις μερικές καταστροφές, δεν είναι ούτε η αγροποικονομική εποχή, ούτε ο Μεσαίωνας, ούτε η προβιομηχανική εποχή, η εποχή της κρίσης.

Αλλά είναι η «βιομηχανική επανάσταση» — όπως μαρτυρεί παραπάνω ο Alexis de Toqueville στο Μάντσεστερ του 1835 — η μήτρα του πρώτου νέφους, που ανοίγει την ιστορική εποχή μιας συνολικής κρίσης και μέσ' απ' τους δύο αιώνες της αστικής επανάστασης και της «προόδου», «σπάει το συμβόλαιο του ανθρώπου με τη φύση».

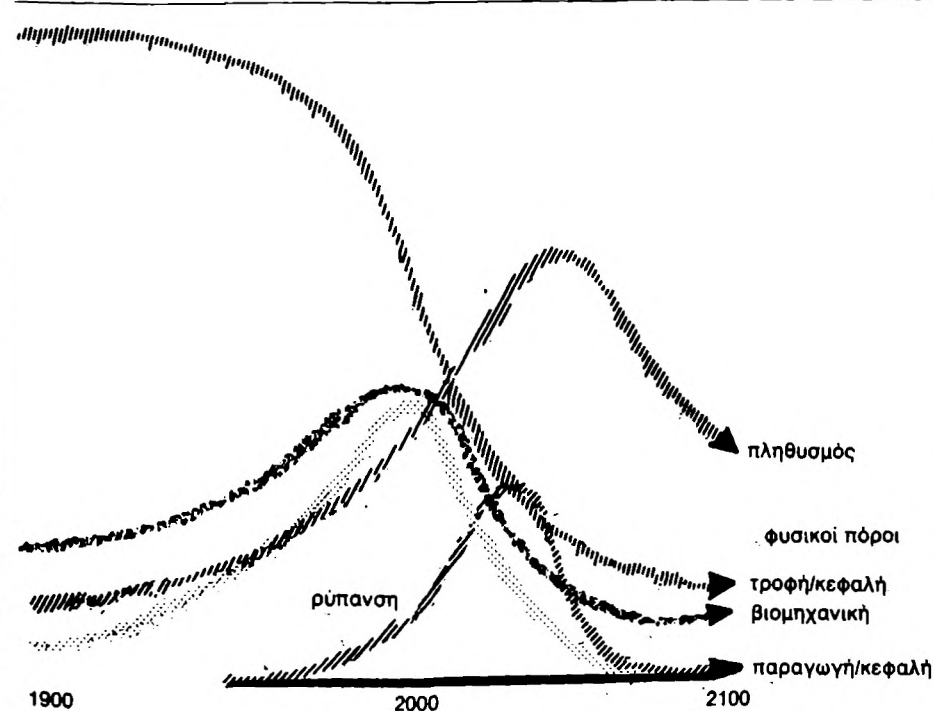
Ποιές είναι λοιπόν οι ρίζες που θρέφουν το νέφος; Η ιστορική αναγκαιότητα της «προόδου»;

Πολύ κουρασμένοι, απ' την περιήγηση στη δαιδαλώδη και έντεχνη συσκοτίση του νέφους, φτάνουμε επιτέλους μπροστά στον ύστερο μύθο του «αναγκαίου κακού», που επιμένει να φρουρεί πεισματικά τα επίμαχα άδυτα της κοινωνικής και οικονομικής-του προσωπικότητας. Για να βρεθούμε μπροστά σε αποκαλυπτικά και για την ίδια «πρόοδο» συμπλέγματα:

• Όταν η ανιούσα πορεία της ρύπανσης δημιουργείται, καθώς συγκεντρώνεται και ανεβαίνει εκθετικά η παραγωγικότητα — MIT, Club Ρώμης (Π9) — συμπαρασυρμένη από τη συγκέντρωση και τη συγκεντροποίηση του κεφαλαίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

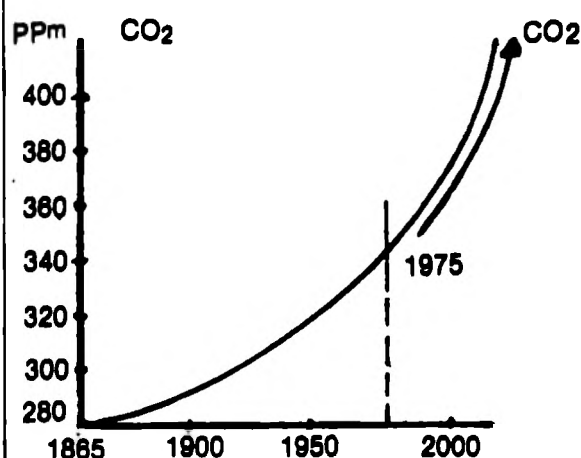
Η ρύπανση ανεβαίνει εκθετικά με την παραγωγικότητα

Πηγή: Έκθεση MIT-Club Ρώμης 1972.

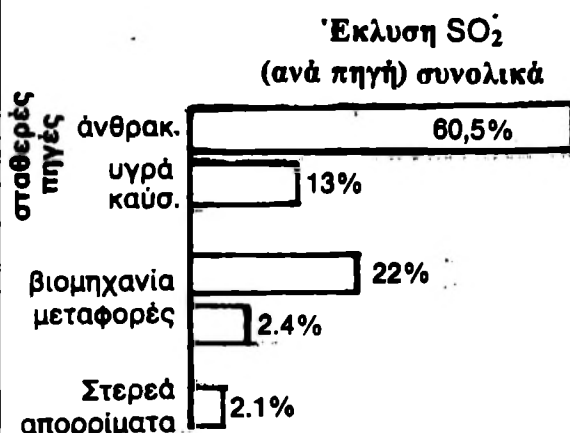
Εκρηκτική έκλυση ρυπαντικών αερίων - τίμημα ή αποκάλυψη της ενεργειακής οικονομίας;

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
Έκλυση CO₂ (ολικά)

Πηγή: Γ. Βουρνά, το περιβάλλον και οι νέες αντιλήψεις στην επιστήμη και τεχνολογία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10α

Πηγές SO₂ (ΗΠΑ 1968)

Πηγή: ΕΡΥΕΑ, Το περιβάλλον-μας και η προστασία-του.

• Όταν η εκρηκτική έκλυση των ρυπαντικών αερίων και κύρια των CO₂ (Π10) και SO₂ (Π10α), ακολουθεί μια ενεργειακή έκρηξη (Π11) εκτεθειμένη σε κρίσιμα ερωτήματα, όπως:

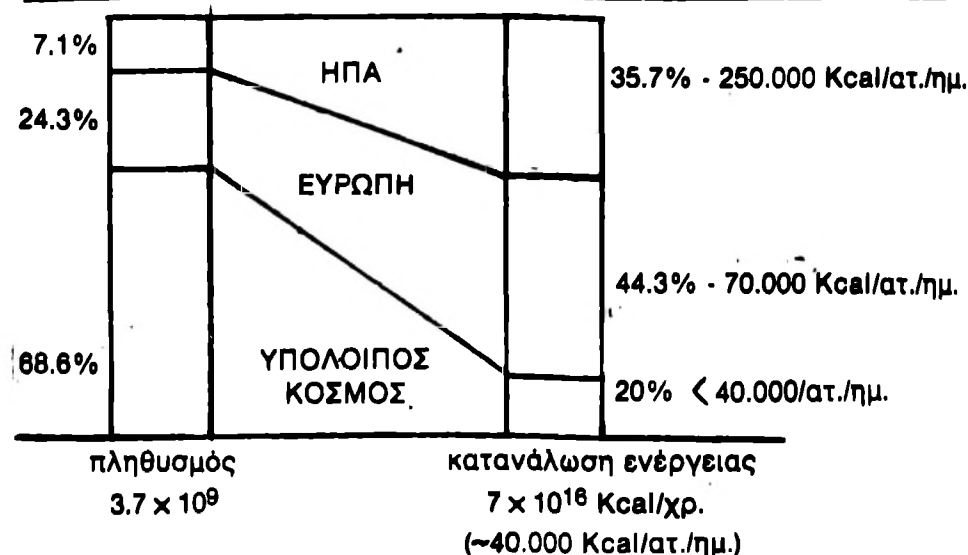
• Πόσο φτάνει η δημογραφική έκρηξη, όταν τα 3/4 του κόσμου καταναλώνουν μόνο το 1/5 της παραγόμενης ενέργειας; (Π12).

• Πόσο είναι ενεργοβόρα η ανάπτυξη, όταν οι βιομηχανίες που καταναλίσκουν την περισσότερη ενέργεια, είναι αυτές με το υψηλότερο επενδεδυμένο κεφάλαιο;2.

Έτσι, αφήνοντας πίσω-μας την παγωμένη και ανιστόριτη αριθμητική αυθαιρεσία της φλύαρης νεφολογίας φτάνουμε στην έξοδο του λαβύρινθου με μίτο δίκλωνο: την οικολογική λογική του περιβάλλοντος απ' τη μια και απ' την άλλη τη λογική της κοινωνικής ιστορίας. Για να ανακαλύψουμε το νέφος σε όλο το πολυπρόσωπο μεγαλείο-του να κυνηγιέται με την καπιταλιστική «πρόοδο» σε κύκλο δαιμονικό, που δεν έχει ακόμη σπάσει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Πόσο φταίει ο υπερπληθυσμός για την ενεργειακή έκρηξη όταν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

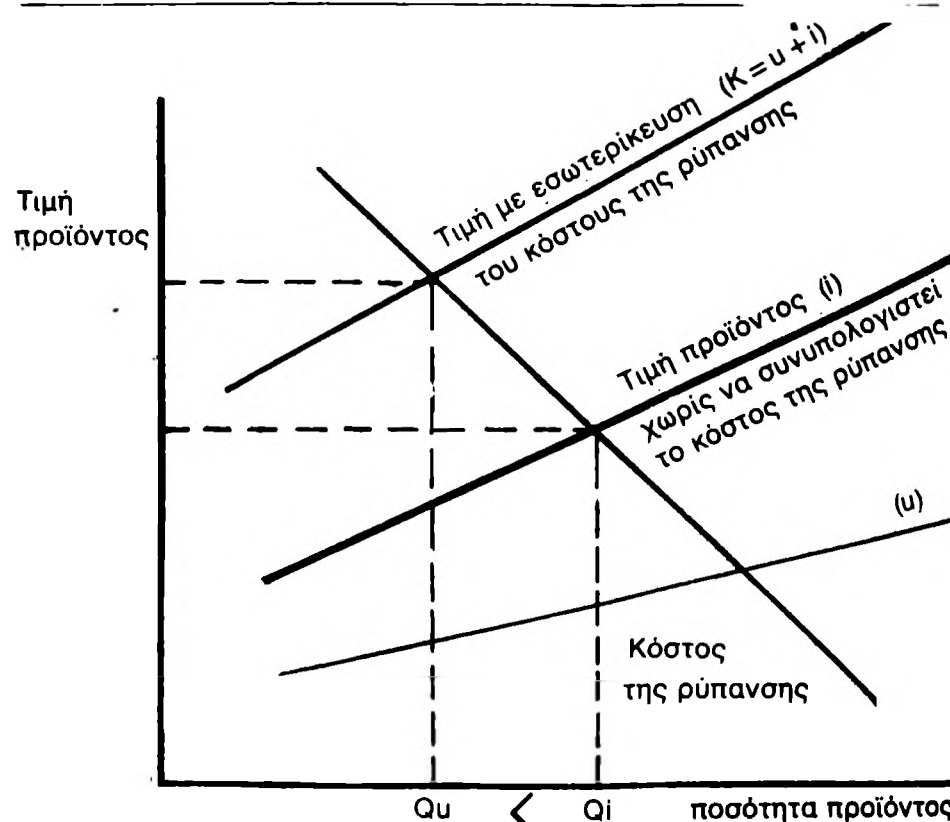
Η χρονική εξέλιξη της ζημίας από την ατμοσφαιρική ρύπανση (σε δισεκατ. δολάρια): Πορεία προς τα ύψη

Χρονιά	Σημερινές τιμές	Τιμές 1972	Χρονιά	Σημερινές τιμές	Τιμές 1972
1950	11.5	20.2	1964	32.7	43.2
1951	13.5	22.3	1965	36.2	47.0
1952	14.4	23.3	1966	40.4	50.9
1953	15.4	24.4	1967	43.7	53.8
1954	15.7	24.7	1968	48.7	57.6
1955	17.4	27.1	1969	54.1	61.1
1956	18.6	28.4	1970	46.5	50.3
1957	19.9	29.4	1971	48.3	50.0
1958	20.5	29.7	1972	53.3	53.3
1959	22.6	32.1	1973	58.2	55.2
1960	23.9	33.3	1974	60.0	51.3
1961	25.3	34.8	1975	63.6	50.3
1962	27.8	37.8	1976	69.2	52.0
1963	29.9	40.0	1977	75.0	53.3

Πηγή: X. Zolotas, Economic growth... 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Η αγνόηση του κόστους της ρύπανσης επιτείνει τη ρύπανση

Η παραγωγή του προϊόντος Q σε ποσότητα Qi προσδιορίζεται απ' την τιμή (i) χωρίς να συνυπολογιστεί το κόστος της ρύπανσης (u). Η εσωτερικευση του κόστους της ρύπανσης στην τιμή (u + i = K) προσδιορίζει ως επιθυμητή την παραγωγή μικρότερης ποσότητας της Qi. Η μη εσωτερικευση του προϊόντος της ρύπανσης οδηγεί σε υπερπαραγωγή προϊόντος άχρηστου αλλά κερδοφόρου.

Πηγή: Δ. Καράγιωργας, Οικονομικές λειτουργίες του κράτους 1980.

2. ... και ΠΟΙΑ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ-ΤΟΥ;

2.1. Η τακτική λύση:

ΤΕΧΝΙΚΗ και ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΑΝΤΙΡΥΠΑΝΣΗΣ

2.1.1. Στη λογική του περιβάλλοντος ή της αγοράς;

Η αντιμετώπιση του νέφους δεν ακολούθησε ωστόσο τη λογική που η περιβαλλοντολογική συντήρηση και ανάπτυξη θα επέβαλλε, αλλά τη λογική του καπιταλισμού. Του καπιταλισμού, που στο ναδίρ της οικονομικής-του κρίσης, επιδιώκοντας μεγαλύτερο, πε-

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Ενεργειακή έκρηξη

Ανθρώπινη κατανάλωση απ' την ενέργεια της βιόσφαιρας

ΠΟΣΗ;

Ιστορική περίοδος	Ατομική κατανάλωση ενέργειας/ημέρα	Διάρθρωση
• Προϊστορική εποχή	2-4.000 Kcal/ημ.	όλη ή 2/3 τροφή
• Αγροποικεμική εποχή	12-25.000 Kcal/ημ.	1/3-1/4 τροφή
• Μεσαιώνας		
— Προβιομηχανική εποχή	—25.000 Kcal/ημ.	1/3-1/4 τροφή
• Βιομηχανική εποχή	40.000 Kcal/ημ.	
	X3.7X10 ⁹ πληθ.	
	= 7X10 ¹⁶ Kcal/ Χρ	~ εν. φωτοσύνθεσης
2000 μ. Χ.	7 δις πληθ. X	
	250.000 Kcal/ημ.	> εν. φωτοσύνθεσης
	X10>X1	
ΜΕ ΤΙ ΡΥΘΜΟ;	κατανάλωση >	φωτοσύνθεση
	x 1	x 10

Πηγή: Γ. Βουρνά, Το περιβάλλον και οι νέες αντιλήψεις...

ρισσότερο, ταχύτερο κέρδος, προσέφυγε στην κατασπατάληση των φυσικών πόρων, χωρίς έγνοια για τ' αποτελέσματά-της.

Η αγνόηση της ρύπανσης — που ήδη απ' τη δεκαετία του '60 βρισκόταν σε έξαρση — δεν ήταν καθόλου ηθικό παράπτωμα. Ήταν πολύ υλικό. Γιατί, καθώς η ρυπαίνουσα παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων προσδιοριζόταν μόνο απ' τις τιμές της αγοράς και αγνοούσε το ιλιγγιωδώς αυξανόμενο κοινωνικό κόστος της ρύπανσης (Π13), ξεπερνούσε το κοινωνικά επιθυμητό προϊόν, με αποτέλεσμα να επιτείνει τη ρύπανση (Π14).

Καί μόνο όταν, στη δεκαετία του '70 η ζημία από τη ρύπανση προσέλαβε διαστάσεις (Π15), που απειλούσαν την έκταση της αγοράς, αλλά και την ίδια τη δυνατότητα αυτής της καταστροφικής παραγωγής να επιβιώσει, τότε ο καπιταλισμός απόκτησε στα υστερνά ευθεία και ανέλαβε τρυφερά (;) τη φροντίδα του περιβάλλοντος, της ατμόσφαιρας.

Όχι όμως για να καλύτερέψει την ποιότητα της ζωής, όπως πίεζε η κοινή νύμφη, ούτε βέβαια για να υιοθετήσει τη μεγάλη αμφισβήτηση του '68 και το συνακόλουθο οικολογικό ενθουσιασμό. — που ανίχνευαν τις ρίζες της κρίσης στις δομές και τις αξίες της καταναλωτικής κοινωνίας.

Αλλά, για να εναγκαλιστεί τη ρύπανση, ως νέα προσφερόμενη αγορά.

Είναι σ' αυτή τη δεκαετία που κάνει την εμφάνισή-της η πολλά υποσχόμενη τεχνική και τεχνολογία της αντιρύπανσης. Και είναι τότε που η ρύπανση αρχίζει να προσφέρει ακόμη και κέρδη σ' εκείνες τις μεγάλες εταιρείες (MOTOROIL, CIBA-GEIGY, MOBIL, κ.ά.), που τη δημιουργούν, καθώς είναι σε θέση να παράγουν και το αντίδοτό-της³.

Έτσι απ' τη γέννησή-της η τεχνολογία της αντιρύπανσης είναι ταγμένη να εξαλείψει τα συμπτώματα και όχι τις αιτίες της ρύπανσης.

2.1.2. Η δυναμική και η παθολογία-της

Η πρώτη τεχνική επινόηση για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης ήταν ο κατάλληλος σχεδιασμός και υπολογισμός του ύψους των βιομηχανικών καπνοδόχων — συχνά έφταναν ακόμη και τα 300m — για την καλύτερη διάχυση και αραιώση των σωματιδίων. Και πέτυχε μεν ν' απομακρύνει, για παράδειγμα, το SO₂ απ' το Λονδίνο, αλλά κατέληξε να το μεταφέρει στη Στοκχόλμη. Έτσι η πρώτη τεχνολογική αντιμετώπιση της ρύπανσης είναι... η μεταφορά-της.

Το πρόβλημα, που καλείται να λύσει σήμερα η τεχνολογία, είναι η αποτελεσματική δέσμευση κάθε ρυπαντή στην πηγή-του.

Έτσι επιστρατεύονται φυσικές, φυσικοχημικές, χημικές δράσεις για να διαμορφώσουν τις τεχνολογίες αντιρύπανσης του αέρα (Π16) (και ξεπερνώντας γρήγορα — πλην ελαχίστων — το ερευνητικό στάδιο), εξελίσσονται προνομιακά, με εντυπωσιακά υψηλές αποδόσεις που κυμαίνονται απ' το 98-99,9%! (σε σύγκριση μ' αυτές των υγρών αποβλήτων που δεν ξεπερνούν το 95%).

Με δυο λόγια, υπάρχουν αποτελεσματικές τεχνολογίες ικανές να προστατεύσουν την ατμόσφαιρα απ' τη ρύπανση, κι ακόμα παρ'όλα αυτά, ικανές να μετεξελιχθούν από τεχνολογίες συντήρησης, σε τεχνολογίες ανάπτυξης. Υπάρχουν δηλαδή παράλληλες επεξεργασίες, που απ' τους βλαβερούς ρυπαντές μπορούν να ανακτήσουν τις πρώτες ύλες, για την παραγωγή ωφέλιμων νέων προϊόντων, όπως θείο, θειικό οξύ, γύψο, αζωτούχα, αμμωνία, νιτρικό οξύ κ.ά., και μάλιστα με τρόπο ανταγωνιστικό (π.χ. μονάδες αποθειώσεως στα διυλιστήρια).

Σ' αυτόν όμως τον αναπτυξιακό προσανατολισμό εξαντλείται η δυναμική των τεχνολογιών αντιρύπανσης και εμφανίζεται η παθολογία-τους.

Γιατί οι περισσότερες απ' την ίδια-τους τη σύλληψη:

είναι βαριές σύνθετες και κεφαλαιοβόρες, με υψηλό

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Οι εφαρμοζόμενες τεχνολογίες αντιρύπανσης Βασικά χαρακτηριστικά

I. Μέθοδοι συγκράτησης αιωρούμενων σωματιδίων

- εκπλύσεις
- φυγοκεντρικές κατακρημνίσεις σε κυκλώνες
- για τα κολλοειδή αιωρήματα ηλεκτροστατικά φίλτρα υψηλού βολτάζ (50-90.000V). Απόδοση >98% προβλήματα ελέγχου της υγρασίας και της ηλεκτρικής αντίστασης — που δημιουργεί η κατακράτηση αιθάλης — καθώς και η υψηλή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας.

II. Μέθοδοι δέσμευσης των εκλυομένων ρυπαντικών αερίων

Χρησιμοποιούνται καύσεις, εκπλύσεις, απορροφήσεις, προσροφήσεις, χημικές δράσεις ή και μεικτές μέθοδοι ανάλογα με τη φύση των ρυπαντικών αερίων, όπως:

- υγρή και ξηρή παραλαβή του H₂S
- υγρή προσρόφηση του SO₂ σε διαλύματα αμμωνίας, (απόδοση 90%), ή καυστικού νάτριου, ή υδροξειδίου του ασβεστίου, ή κωκ
- καθαρισμός των καυσαερίων με έκπλυση με νερό σε υψηλές θερμοκρασίες και ταχύτητες ροής
- αλκαλική έκπλυση των καυσαερίων με δολομίτη
- συμπληρωματική καύση των καυσαερίων καταλυτικά και σε υψηλές θερμοκρασίες
- δέσμευση H₂S και SO₂ και καταλυτική αναγωγή (απόδοση 93-97%)
- δέσμευση οξειδίων του αζώτου με υγρή προσρόφηση ή καταλυτική διάσπαση

ποσοστό πάγιου κεφαλαίου στο επενδεδυμένο*

είναι ενεργοβόρες*

είναι ρυπαντικές, καθώς μεταφέρουν τη ρύπανση απ' τον αέρα στη στερεή ή την υγρή φάση*

κι αν ακόμη δίνουν καθαρή, δίνουν νεκρή φύση: νεκρό αέρα, νεκρό νερό, χωρίς τους βιολογικούς οργανισμούς που θ' αποκαθιστούσαν τη ρυθμιστική-της ικανότητα.

Τι πετυχαίνουν λοιπόν οι τεχνολογίες αντιρύπανσης; Να μας αποδώσουν σχετικά καθαρό, τελικά, αλλά υποβαθμισμένο περιβάλλον. Να δημιουργήσουν πλάι σε κάθε αντιρυπαντική δράση μια νέα ρύπανση, που θ' απαιτεί κάθε φορά, μια νέα αντιρυπαντική δράση κ.ο.κ. και θα κλείνει γύρω-μας, όλο και πιο ασφυκτικά, έναν φαύλο κύκλο, όπου η τεχνολογική αντιμετώπιση της ρύπανσης είναι μεν άμεσα αποδοτική, αλλά μακροπρόθεσμα αδιέξοδη.

Γι' αυτό και η μόνη διέξοδος που δίνει η τεχνολογία αντιρύπανσης, είναι η αντιμετώπιση προβλημάτων αιχμής.

Ακόμη όμως και σ' αυτήν την προοπτική η εφαρμογή-της έχει τα «όρια»-της. Όρια τεχνολογικά; Όχι γιατί η απόδοση μπορεί να αυξηθεί, με την προϋπόθεση ν' αυξηθεί το κόστος.

Όρια συνεπώς οικονομικά;

2.1.3. και η ανυποληψία των «ορίων» εφαρμογής-της

Η τεχνολογία αντιρύπανσης καλείται σήμερα να δώσει τόσο καθαρό τον αέρα, όσο απαιτούν οι προδιαγραφές για την ποιότητά-του, οι οριακές δηλαδή, τιμές συγκέντρωσης για ορισμένη διάρκεια, που κάτω απ' αυτές κάθε ρυπαντής δεν είναι επικίνδυνος.

Τα όρια διαφέρουν εξαιρετικά από χώρα σε χώρα: στην Ελβετία, Σουηδία, ΕΣΣΔ είναι χαμηλά, στη Βρετανία, Γαλλία, Αμερική είναι ψηλά, και στην Ελλάδα ανύπαρκτα.

Τα όρια είναι παράδοξα. Όχι μόνο εξαιτίας της γεωγραφικής κατανομής-τους, αλλά και της χρονικής στρατηγικής-τους. Έχουμε άλλα όρια επιτρεπτά για σήμερα και άλλα όρια επιθυμητά για αύριο (Π17).

Τα όρια είναι εκλεκτικά. Δεν αφορούν στην ολόπλευρη υπονόμευση της λειτουργίας του οικοσυστήματος, που θίγεται, αλλά μονόπλευρα στην υγεία του ανθρώπου.

Τα όρια είναι ανεξάρτητα. Ποιός όμως παίρνει την ευθύνη να προσδιορίσει ως ανεξάρτητη κι όχι επάλληλη, πλην ίσως όχι και πολλαπλασιαστική τη δράση των ρυπαντών; Και μάλιστα όταν είναι ήδη γνωστό, ότι τα αιωρούμενα σωματίδια σε κολλοειδή διασπορά και συνθήκες υγρασίας είναι φορείς υψηλοτάτων συγκεντρώσεων των υπολοίπων ρυπαντών;

Και το κυριότερο: τα όρια είναι γενικά! Ενώ αντίθετα οι ρυπα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Επιθυμητές οριακές τιμές, ατμοσφαιρικής ρύπανσης καθορισμένες από την Π.Ο.Υ.

Ρυπαντές	Οριακές τιμές (μg/m ³)
Διοξείδιο του θείου (SO ₂)	Μέση ετήσια οριακή τιμή 60 3 φορές το χρόνο 200
Αιωρούμενα σωματίδια	Μέση ετήσια οριακή τιμή 40 3 φορές το χρόνο 120
Μονοξείδιο του άνθρακα (CO)	Μέση οριακή τιμή οκταώρου 10 Κατά τη διάρκεια μιας από τις ώρες αυτές 40
Φωτοχημικά οξειδωτικά (O ₃ , PAN)	Μέση οριακή τιμή οκταώρου 60 Κατά τη διάρκεια μιας από τις ώρες αυτές 120

ντές εκλύονται σε συγκεκριμένες ποσότητες, από συγκεκριμένες πηγές και έχουν επίσης συγκεκριμένο χώρο δράσης — το υπό μελέτη οικοσύστημα — (προσδιορισμένο απ' το μικροκλίμα, τη γεωγραφική διαμόρφωση, τη χωροταξία των πηγών).

Με ποιά στοιχεία προσδιορίζονται τα όρια;

Με βάση τα στατιστικά στοιχεία, που διαμορφώνουν την πυραμίδα της επιδημιολογίας του νέφους (Π18). Κάθε αύξηση της συγκέντρωσης του SO₂, π.χ., στην αρχή συσσωρεύεται, μετά προκαλεί επιπτώσεις άγνωστης σημασίας, μειώνει την αντίσταση του οργανισμού, προκαλεί νοσηρότητα και έπειτα... θάνατο! Το μόνο παρήγορο, ότι ο πληθυσμός που ταλαιπωρείται, μειώνεται αντίστροφα προς την αύξηση των βλαβερών συνεπειών του... καπνού!

Ποιός όμως είν' αυτός που τραβάει την επιτρεπτή, ή την επιθυμητή γραμμή εδώ ή εκεί, π.χ. στα 60 mg/m³ SO₂;

Ποιός παίρνει την ευθύνη ν' αποφασίζει ότι είναι απαράδεκτο μεν να περιορίζεται η ορατότητα, επιτρεπτό όμως να συσσωρεύεται ο ρυπαντής στον ανθρώπινο οργανισμό; Με άγνωστες ακόμη συνέπειες, αλλά γνωστές ενδείξεις για πιθανές μεταλλαξιγεννέσεις. Δηλαδή μελλοντικά αν όχι ήδη από σήμερα, τα παιδιά θα γεννιώνται με το σπέρμα του καρκίνου στα κύτταρά-τους...

Σίγουρα δεν αποφασίζει η οικολογική επιστήμη κι ούτε πρόκειται για τ' αντικειμενικά όρια μη υπονόμησης της φύσης.

Παρ' ότι υπάρχει τρόπος γι' αυτό, γιατί η τεχνολογία, που δημιούργησε την οικολογική κρίση, έχει σήμερα και τις δυνατότητες για τη διάγνωση και την εκτίμησή-της. Η τεχνολογία των υπολογιστών, της πυρηνικής ενέργειας, των πληροφοριών, οι φυσικοχημικές μικρομετρήσεις, επιτρέπουν να υπολογιστεί το κάθε οικοσύστημα ως προς τις εισροές και τις εκροές-του, και να προσδιοριστούν αντικειμενικά τα απαγορευτικά όρια της ρύπανσης.

Πυραμίδα της επιδημιολογίας του νέφους

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

Η στατιστική των κινδύνων της ρύπανσης

Αναλογία πληθυσμού που επηρεάζεται

Παγκόσμια οργάνωση υγείας

SO₂ (μg/m³)

500

500-250

100

επιτρεπτό 80

επιθυμητό 60

αποτελέσματα

θνησιμότητα

πνευμονικές παθήσεις

συμπτώματα

στους πνεύμονες

περιορισμένη

ορατότητα

Μια τέτοια διαδικασία θα προσδιόριζε ως άριστο επίπεδο ρύπανσης, τη μη ρύπανση: το σημείο κορεσμού, όπου ισορροπούν οι κοινωνικές με τις οικολογικές ροές, πριν ανοίξει ο κύκλος. Το σημείο Ο στην πυραμίδα της επιδημιολογίας, όπου δεν συσσωρεύονται ρυπαντές. Το σημείο Ο στην καμπύλη της ζημίας απ' τη ρύπανση. Πλην όμως κάτι τέτοιο απαιτεί υψηλό κόστος αντιρύπανσης. Γι' αυτό και δεν ακολουθείται η οικολογική διαδικασία.

Επειδή ακριβώς την ευθύνη να προσδιορίσει το άριστο επίπεδο ρύπανσης, την παίρνει αυτός ο ίδιος παράγοντας, που παράγει τη ρύπανση, ο παράγοντας ελαχιστοποίησης του κόστους, ή το συνώνυμό-του, ο παράγοντας αύξησης του κέρδους.

Έτσι, ως άριστο προσδιορίζει το επίπεδο της ρύπανσης, που αντιστοιχεί στην τομή της ζημίας και του κόστους αντιρύπανσης (Π19).

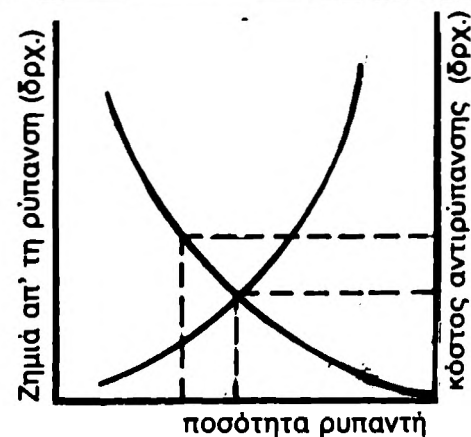
Ο... γενναιόδωρος αυτός συμβιβασμός δεν είναι παρά η, κατά καπιταλιστική οικονομία, αριστοποίηση της τεχνολογίας αντιρύπανσης, ο περιορισμός-της δηλαδή σε κείνα τα όρια, που άλλο στόχο δεν διασφαλίζουν, παρά τη συντήρηση του περιβάλλοντος, που θα επιτρέψει στη βιομηχανία, που το καταστρέφει, να αναπαράγεται.

Η φενάκη της τεχνολογίας αντιρύπανσης και η ανυποληψία των άριστων «ορίων» εφαρμογής-της, εικονογραφούνται τόσο παραστατικά στην παραμένουσα ψαλίδα (Π13, Π20), ανάμεσα στη ζημία απ' τη ρύπανση και στο κόστος ελέγχου-της, που δεν αφήνουν περιθώρια, ούτε καν για... εξανθρωπισμό του νέφους!

Και πραγματικά, είναι ίδια η τεχνολογία του ελάχιστου κόστους που αντί για το μαγικό κλειδί προς τους καθαρούς ουρανούς του αύριο, όπως υπόσχεται, ανοίγει τελικά, στις μέρες-μας, το κουτί της Πανδώρας. Όταν οι καρκίνοι γίνονται... συνήθεια, ακολουθώντας τη συσσώρευση των ρυπαντών⁴, παρότι τα επιτρεπόμενα όρια διασφαλίζουν την... όρασή-μας (!), όταν στο Σεβέζο οι άνθρωποι αρρωσταίνουν, τα παιδιά γεννιώνται παραμορφωμένα και τα ζώα πεθαίνουν, ανεξάρτητα απ' τα «κατώφλια» της διοξίνης⁵, όταν στην Αμερική η πραγματικότητα διαψεύδει τα εγγυημένα (!) όρια ασφαλείας της ραδιενέργειας⁶ κι αποδεικνύει στην απεριόριστα προσθετική δράση-της ο κύκλος της εμπιστοσύνης, που περιέβαλε την τεχνολογία, σπάει. Μαζί-του καταρρέει και το προοδευτικό, ανθρώπινο πρόσωπο της τεχνολογίας κι αναδεικνύεται το μοναδικό πραγματικό, το ιστορικό και κοινωνικό-της πρόσωπο, αυτό, που τελικά οριοθετεί τις δημιουργικές-της δυνατότητες: η τεχνολογία αντιρύπανσης δεν είναι τίποτε παραπάνω από μια ρύθμιση διαμορφωμένη έτσι, ώστε να επιτρέψει στην καπιταλιστική κοινωνία να ανακυκλώνει κατ' εξακολούθηση την αδιέξοδη σχέση-της με το περιβάλλον.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

Το προσδιοριζόμενο ως άριστο επίπεδο ρύπανσης Ποιός αποφασίζει; Ο παράγοντας ελαχιστοποίησης του κόστους

Πηγή: Δ. Καράγωργας, Οικονομικές λειτουργίες του κράτους 1980.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

Η πραγματική ψαλίδα ανάμεσα στη ζημία από τη ρύπανση και από το κόστος ελέγχου-της. Σύγκριση ΠΙΝ. 20 με ΠΙΝ. 13 Κόστος ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (σε δυσεκατομμύρια δολάρια).

Χρονιά	Σημερινές τιμές	τιμές 1972
1970	1.8	1.9
1971	2.6	2.7
1972	3.8	3.8
1973	5.5	5.2
1974	8.0	6.8
1975	11.6	9.2
1976	13.7	10.3
1977	16.3	11.6

Πηγή: Χ. Zolotas, Economic growth... 1981

2.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΛΥΣΗ:

Αναπροσαρμογή του καπιταλισμού, ή;...

Αλλά, επειδή οι καταστάσεις είναι οριακές, τόσο σε πρώτες ύλες, όσο και σε ρύπανση·

επειδή η τεχνολογία αντιρύπανσης καταναλώνεται απ' την ίδια τη βιομηχανία και αυξάνει κρίσιμα το κόστος αναπαραγωγής του κεφαλαίου.

ο καπιταλισμός αναγκάζεται να παραδεχτεί ότι ούτε αυτή η διαδικασία δεν είναι αεικίνητη, και αφού εξαντλήσει τα περιθώρια παρέμβασης και οικονομικής βοήθειας απ' την κυβέρνηση - κράτος, επινοεί στη θέση-της μια νέα στρατηγική λύση: την εξαγωγή της βιομηχανίας και της ρύπανσης στις υπο-ανάπτυξη χώρες, καθώς και σ' αυτές του «υπαρκτού» σοσιαλισμού.

Σ' αυτά τα νέα περιθώρια για εντυπωσιακές αυξήσεις του κέρδους ένας άλλος κύκλος διαγράφεται καθώς η ρύπανση μεταφέρεται με τη μεταφορά του κεφαλαίου και εξαπλώνεται με την ολοκλήρωσή-του.

Το προβάδισμα έχει η αμερικάνικη ολοκλήρωση σε βάρος της ευρωπαϊκής, που μετά από μια δεκαετία ('70-'80) άνισης μεταχείρισης, τελευταία και καταϊδρωμένη παίρνει τη σκυτάλη με κατεύθυνση προς τον Τρίτο Κόσμο και το εσωτερικό-της μέτωπο Βορρά-Νότου· ενώ ο «υπαρκτός» σοσιαλισμός υποδέχεται με χαρά τη βρώμικη καταναλωτική βιομηχανία στα εδάφη-του, αναγκαίο συμπλήρωμα της ανάλογα συγκεντρωμένης παραγωγικής και άρα βρώμικης, βαριάς βιομηχανίας-του.

Αλλά ούτε η κρατική παρέμβαση, ούτε η εξαπλώση, ούτε η ολοκλήρωση φαίνεται να μπορούν να ανατρέψουν τη δαιμονική πορεία ανάπτυξης - περιβάλλοντος. Αντίθετα (μέσα στις σχέσεις μιας παγκόσμιας, πια, αγοράς), τη γενικεύουν και την επιτείνουν, έτσι, που στον ορίζοντα του 2.000 μ.Χ. η κοινωνία, που παράγει την οικολογική κρίση, με τη μία ή την άλλη μορφή-της («σοσιαλισμός» της κρατικής, ή καπιταλισμός της μονοπωλιακής αναπαραγωγής του κεφαλαίου και των κοινωνικών σχέσεων που τη στηρίζουν), μοιάζει να προσεγγίζει τα όριά-της.

Στο σημείο αυτό δύο αντίπαλες στρατηγικές διασταυρώνουν τα οράματά-τους. Απ' τη μια πλευρά, στην «έρημη χώρα» της μεταβιομηχανικής κοινωνίας η μηδενική ανάπτυξη⁷, κι η πυρηνική ενέργεια κυνηγιώνται στους πιο ρόδινους εφιάλτες των «διαπιστευμένων» εσχατολόγων του μέλλοντος.

Στην πυρηνική ενέργεια, μαρτυρικό κληροδότημα της αμερικάνικης πρόκλησης απ' τα επινίκια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, επενδεδυμένη στον φιλειρηνικό Σοβιετικό μεγαλοϊδεατισμό, αντικατοπτρίζονται κι οι δυο παραλλαγές της παραγωγικής συγκεντρωτικής κοινωνίας, σαν σε καταραμένο νερό, που για να κορέσει τη δίψα της «προόδου» θα την ποτίσει φαρμάκι.

Απ' την άλλη μεριά, το οικολογικό κίνημα απαντά στους κατα-

στροφολόγους του μέλλοντος, ότι η σχέση του ανθρώπου με τη φύση δεν είναι απλά βιολογική για να περιμένει τη ζωτική ανεπάρκεια ως φυσική-του μοίρα, αλλά ότι είναι ιστορική και κοινωνική. Το οικολογικό κίνημα αναζητά τα αίτια της οικολογικής κρίσης, της κρίσης της τεχνολογίας και της ανάπτυξης στις δομές, τις σχέσεις, τις αξίες της κεφαλαιοκρατικής κοινωνίας. Κι όταν λέει όχι στην πυρηνική ενέργεια, είτε από Ανατολή έρχεται, είτε από Δύση, και δεν δέχεται όρους και όρια, είναι γιατί δε δέχεται αύριο την απειλή της ζωτικής ανεπάρκειας και σήμερα τη ζωή στην αυταρχική, ιεραρχημένη και αστυνομευμένη κοινωνία, που συνεπάγεται.

Το όραμα της οικολογικής κοινωνίας δε λέει όχι στην ανάπτυξη γενικά, αλλά στην ανάπτυξη που καταστρέφει. Λέει όχι στη συγκεντρωμένη, μονόδρομη, ενεργοβόρα, ρυπαντική σύνθετη, υψηλής απασχόλησης μέσω, παραγωγή και προτείνει μια άλλη ανάπτυξη. Που λέει ναι στην ανακύκλωση, στη βιοτεχνολογία, στις ήπιες μορφές ενέργειας, στην αποκέντρωση. Που μεταθέτει το κέντρο βάρους-της απ' την ποσότητα στην ποιότητα, απ' τα βραχυπρόθεσμα προϊόντα (μιας χρήσης) στα μακροπρόθεσμα, απ' το κέντρο στην περιφέρεια, απ' το γενικό συμφέρον στο ειδικό. Δεν πρόκειται για ουτοπική ενατένιση του μέλλοντος. Οι τεχνικές δυνατότητες υπάρχουν. Είναι οι εναλλακτικές τεχνολογίες⁸, που πειραματίζονται σε μια αναπτυξιακή διαδικασία, ικανή να προσομοιάζει στο φυσικό κύκλο παραγωγής (Π21). Αλλά δεν εφαρμόζονται, γιατί σε αντίθεση με την «ορθόδοξη» τεχνολογία δεν είναι άμεσα «αποδοτικές», κερδοφόρες για το μεγάλο κεφάλαιο. Γιατί, αν η «ορθόδοξη» τεχνολογία χάνει την κοινωνική-της υπόλειψη, επειδή δεν μπορεί να λύσει και αντίθετα ανακυκλώνει τα σύγχρονα και ζωτικά προβλήματα της ανάπτυξης, η εναλλακτική τεχνολογία, παρ' όλο που τ' αντιμετωπίζει στη ρίζα-τους, δεν έχει τα στηρίγματα της εξουσίας, ώστε, αντικαθιστώντας την προηγούμενη, να αναγορευτεί σε παραγωγική δύναμη. Κι αυτό, επειδή ακριβώς αντιστρατεύεται τα άμεσα συμφέροντα των ιδιοκτητών και των διευθυντών.

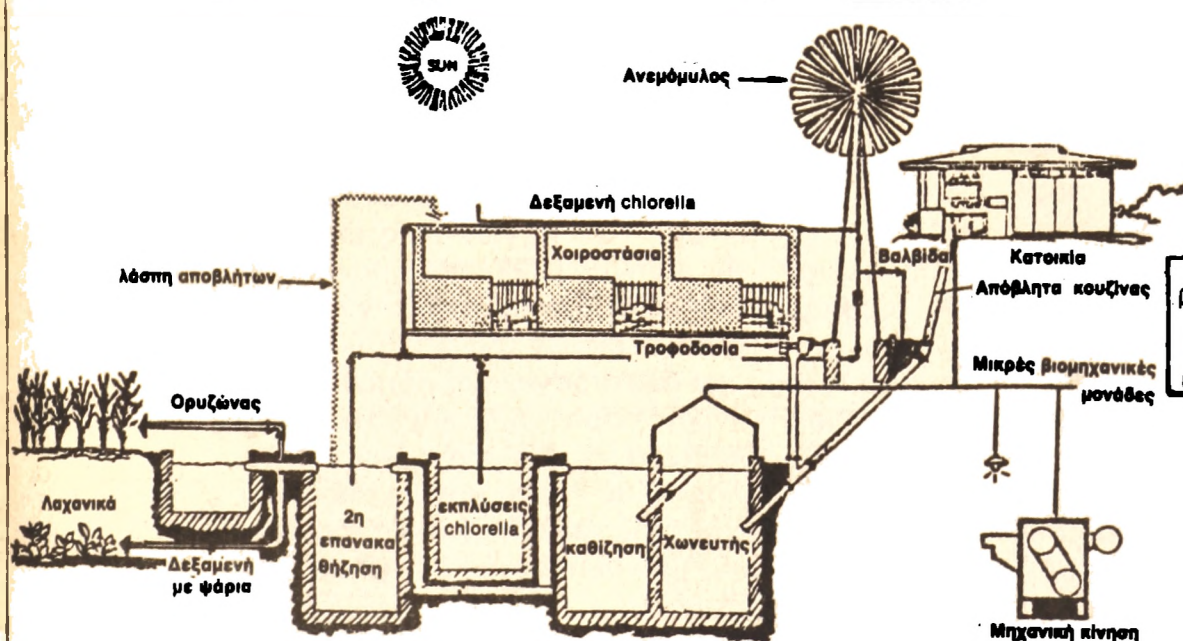
Αλλά, επειδή ο καπιταλισμός πάνω απ' όλα και απ' το «εδώ και τώρα κέρδος», θέλει επιβίωση παντού και πάντα, κι επειδή βλέπει ότι τα δικά-του όρια είναι που προσεγγίζονται, καθώς οι δυνατότητες της ανάπτυξης, που πυροδοτήσε, υπονομεύονται, αναγκάζεται τελικά να ωριμάσει και να αγοράσει αυτή τη φορά ακριβά την προοπτική-του, στην αναθεώρηση του μοντέλου της ανάπτυξης.

Έτσι, υιοθετεί τη νέα τεχνολογική αντίληψη, ώστε να σχεδιάσει και να διασφαλίσει:

- 1) αύξηση του χρόνου ζωής των αγαθών·
- 2) συστηματική ανάκτηση και ανακύκλωση πρώτων υλών·
- 3) οργάνωση των μονάδων παραγωγής σε μικρή και μεσαία κλίμακα.

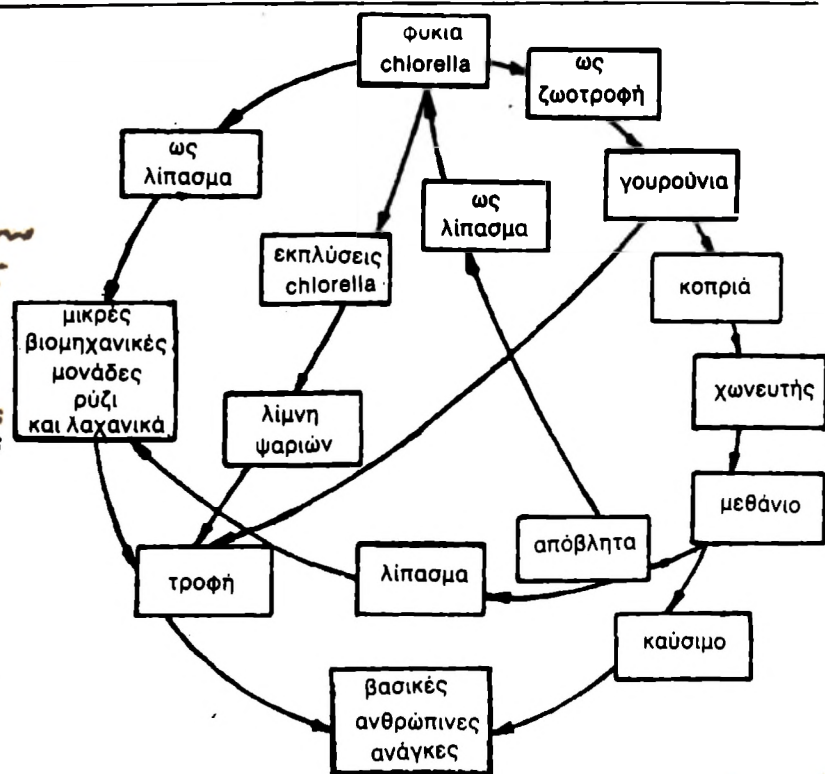
ΠΙΝΑΚΑΣ 21

Ολοκληρωμένο Γεωργικό - κτηνοτροφικό - βιομηχανικό συγκρότημα με ανακύκλωση υλικών και εναλλακτική ενεργειακή τροφοδοσία, από ήπιες πηγές και αξιοποίηση αποβλήτων.

Πηγή: Jose Eusebio - Beatriz I. Rabino Univesty of Philippines (Los Ba-
nos, Lagyna). με τη φροντιδα του Μανώλη Κούκιου.

Η διαδικασία ανακύκλωσης σ' ένα ολοκληρωμένο γεωργικο-κτηνο-τροφικο-βιομηχανικό συγκρότημα.

Το δικό-μας νέφος ξεπερνά κάθε όριο!
Συγκεντρώσεις ρυπαντών στην ατμόσφαιρα της Αθήνας και διεθνή ανώτατα επιτρεπτά όρια

	ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΡΥΠΑΝΤΩΝ (ΑΘΗΝΑ)	ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ	
ΑΙΘΑΛΗ (ΚΑΠΝΟΣ)	0,41-2,33 COH/1000	(1)	
ΑΙΩΡΟΥΜΕΝΑ			
ΣΩΜΑΤΙΔΙΑ	117-243 µg/m ³	(1)	40 µg/m ³
ΜΟΛΥΒΔΟΣ	0,26-4,1 µg/m ³		
ΘΕΙΚΑ	11-18 µg/m ³	(1)	6,5-13 µg/m ³
ΝΙΚΕΛΙΟ	0,045-0,145 µg/m ³	(2)	-
ΑΝΑΠΙΠΤΑ	72-196 ton/mile ² month	(3)	100 ton/mile ² month
ΔΙΟΞΕΙΔΙΟ			
ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ	34-112 µg/m ³	(1)	60-80 µg/m ³
ΟΖΟΝ	20-40 µg/m ³	(2)	120 µg/m ³
ΔΙΟΞΕΙΔΙΟ			
ΤΟΥ ΑΖΩΤΟΥ	240 µg/m ³	(4)	200 µg/m ³

(1) Ετήσιοι μέσοι όροι

(2) Μέσες τιμές από το σύνολο των μετρήσεων

(3) Τόνοι ανά τετραγωνικό μίλι ανά μήνα

(4) Μέγιστη τιμή 24-ωρων μετρήσεων

Στοιχεία από την ενδιάμεση τεχνική έκθεση του ΠΕΡΠΠΑ

Πηγή: ΤΕΕ, Η ατμοσφαιρική ρύπανση της Αθήνας και το πρόβλημα του νέφους 1980.

Τέλος του παραμυθιού; Η τεχνολογία ξαναστήνεται στα πόδια της, ο καπιταλισμός εγγυάται την οικολογική κοινωνία και συμφιλιώνεται με τα κινήματα κοινωνικής κριτικής;

Όχι, δεν πρόκειται για χάπυ-εντ. Πρόκειται για το τελευταίο ψέμα, που παίζεται στη διεθνή σκηνή μ' ευθύνη τόσο των ηθοποιών, όσο και των θεατών του δράματος. Γιατί, η κοινωνία δεν είναι οικοσύστημα, αλλά κρίνεται στις σχέσεις-της, που δεν είναι ουδέτερες. Γιατί ούτε κι η τεχνολογία είναι ουδέτερη, αλλά πραγματώνει αυτές τις σχέσεις.

Γιατί μπορεί ο καπιταλισμός να υιοθετεί απ' το οικολογικό όραμα της ανάπτυξης την εναλλακτική τεχνολογία, αλλά την μεταποιεί με τους δικούς-του μεγα-θεσμούς και μεγα-εργαλεία, την εκμεταλλεύεται ως παραγωγική δύναμη, και την εξαργυρώνει με τη σειρά-του στην αγορά, διασφαλίζοντας έτσι τη διευρυμένη αναπαραγωγή του κεφαλαίου, καθώς και των σχέσεων εκμετάλλευσης ανάμεσα στους ανθρώπους, ανάμεσα στον άνθρωπο και στη φύση. Γι' αυτό και δεν μπορεί να εγγυηθεί την επιστροφή στην οικολογική ισορροπία, πόσο μάλλον, όταν η «οικολογικότερη» ανάπτυξη τραμπολίζεται σε ισορροπίες τρόμου με τη δοσμένη επιτακτικά προς απόσβεση από παλιά, πυρηνική ενέργεια.

Ενώ αντίθετα, η οικολογική ανάπτυξη στηρίζει το όραμά-της σε μια κοινωνία πολιτών, σε σχέσεις αυτοδιαχείρισης, που θα υποσκελίζουν το κράτος.

Δεν είναι λοιπόν οικολογική η αναπροσαρμογή του καπιταλισμού. Αλλά τα φαινόμενα απατούν και δημιουργούν συγχίσεις και αυταπάτες. Επειδή το οικολογικό κίνημα, παρά τις διακηρύξεις-του ότι «ανήκει σε μας και όχι στις Αρχές, η αλλαγή της ζωής-μας», παραμένει περιστασιακό· δεν μπορεί να κινήσει πρακτικά, πολιτικά τις δυνάμεις που προτρέπει, δεν μπορεί να τις πείσει ότι η κοινωνία, που παράγει την οικολογική κρίση, τις εξαθλιώνει, παράγοντας σύγχρονα την αφθονία όχι των αγαθών, αλλά της έλλειψης, κι ότι υπεύθυνη γι' αυτά είναι η ίδια η φύση του κεφαλαιοκρατικού συστήματος.

Αυτό είναι το στοίχημα σήμερα, αλλά είναι ένα στοίχημα που δεν έχει τεθεί, ελλείψει αντιπάλου.

Θα θελήσει άραγε η Αριστερά, να κατανοήσει ότι πάνω στα σενάρια της ανάπτυξης, που θέτει επί τάπητος ζωτικά το πρόβλημα του περιβάλλοντος, θα κριθεί η δυνατότητα αναπροσαρμογής του καπιταλισμού; Θα θελήσει πράγματι να τον αντιπαλέψει στα κομβικά σημεία όπου αρθρώνονται οι νέες στρατηγικές-του, ή θα προτιμήσει να συνεχίσει με «καθαρότητα» τον αγώνα του «καλού» ξιφουλκώντας εναντίον των φαντασμάτων του προηγούμενου αιώνα;

Ή μήπως θα εξακολουθήσει ν' ακυρώνεται, αγκυλωμένη στον «υπαρκτό» σοσιαλισμό που έχει υιοθετήσει πλην υπό κρατική διαχείριση, και ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, την καπιταλιστική ανάπτυξη, τις δυνάμεις και τις σχέσεις-της και ακολουθεί αναπότρεπτα την κρίση-της σε όλα τα επίπεδα;

Θα θελήσει άραγε η Αριστερά να υπάρξει; Και θα μπορέσει άραγε τότε να δώσει περιεχόμενο στο στρατηγικό ερώτημα «όχι στην αναπροσαρμογή του καπιταλισμού, αλλά τι;...».

ΑΝΤΙ-ΕΠΙΛΟΓΟΥ: ΤΟ ΔΙΚΟ-ΜΑΣ ΝΕΦΟΣ

Το δικό-μας νέφος είναι άγνωστο. Κρατά καλά κρυμμένο το πρόσωπό-του πίσω από λειψές μετρήσεις¹⁰, ώστε να μην μπορούμε να διακρίνουμε με αξιοπιστία, αν τα κύρια χαρακτηριστικά-του είναι τοξικά ή φωτοχημικά. Αλλά οι συγκεντρώσεις των ρυπαντών-του έχουν από καιρό αφήσει πίσω, ακόμη και τα πιο αμφισβητούμενα όρια (Π22).

Δεν έχει ταυτότητα επιδημιολογικής συμπεριφοράς, αλλά καταγγέλεται, από περιστασιακές, πλην δραματικές μαρτυρίες, ότι, ξεπερνώντας κάθε όριο, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου στη δημόσια υγεία.

Δεν έχει το αποκλειστικό προνόμιο να ρυπαίνει το περιβάλλον, βαρυμένο άλλωστε και από άλλες καταστροφές και ρυπάνσεις — της θάλασσας, του πράσινου κ.ά. — αλλά συμβάλλει στις ανατροπές των οικολογικών ισορροπιών-του.

Είναι, λοιπόν, η άγνοια του φυσικοχημικού, επιδημιολογικού και οικολογικού-του προσώπου, υπεύθυνη για την αναμφισβήτητη κυριαρχία-του;

Όχι. Γιατί η ιστορία-του και παλιά είναι και γνωστή.

Είναι στον ανύποπτο χρόνο της δεκαετίας του '60, που καταγράφεται η ατμοσφαιρική ρύπανση της Αθήνας, έμμεσα, με την ένταση της διάβρωσης του σιδηροπλισμού των οικοδομών, και των σιδερένιων συνδέσμων, που χρησιμοποιήθηκαν για την αναστήλωση της Ακρόπολης¹¹.

Και είναι το '73 που η ΠΕΡΠΑ μετρά για πρώτη φορά υψηλές τιμές ρύπανσης από διοξείδιο του θείου, το '75 που κατηγορείται η ενεργειακή χρήση του μαζούτ για την καταστροφή των μνημείων της Ακρόπολης, και τα τελευταία 4 χρόνια, που η επιδημιολογική δράση-του, προσλαμβάνει διαστάσεις μαζικές και κρίσιμες.

Είναι γνωστή λοιπόν η κρίση, μόνο που η κατάδειξή-της δε συνιστά πια σήμερα νεολογισμό, κι ούτε και αντιμετώπιση. Ούτε και η ύστερη σχολαστική επιμονή, να ζυγίσουμε σωστά, να μετρήσουμε καλά το νέφος-μας, πετυχαίνει τίποτε, πέρ' από τη μετάθεση του προβλήματος.

Και είναι βέβαια πραγματική η ανάγκη να καταγραφεί και να αναλυθεί φυσικοχημικά, επιδημιολογικά και οικολογικά το νέφος, για να βρεθούν τα αττικά-του όρια και μάλιστα να βρεθούν υπολήψιμα, ως αντικειμενικά όρια μη υπονόμευσης της φύσης, αλλά η αντιμετώπιση της σημερινής αιχμής, παρ' ότι μπορεί να προγραμματίζει αυτή τη φάση δεν μπορεί να την περιμένει.

Ποιές είναι όμως οι δυνάμεις που αγνόησαν και αντέδρασαν στην αντιμετώπιση της ρύπανσης; Ποιές αντιστάσεις πρέπει να καμφθούν ώστε να υλοποιηθεί αυτή η θέληση; Και επειδή το νέφος δεν είναι προϊόν παρθενογένεσης, το λόγο εδώ έχουν τα στοιχεία μητρός και πατρός, οι κοινωνικές δυνάμεις, που το παράγουν μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες και στο πλαίσιο ορισμένων σχέσεων.

Οι πληροφορίες που έχουμε στη διάθεσή-μας για την ολική ποσοστιαία συμμετοχή των πηγών στις εκπομπές των ρυπαντών στην περιοχή της Αθήνας (Π23) επισημαίνουν την κύρια ευθύνη:

- της βιομηχανικής δραστηριότητας για την έκλυση αιωρούμενων σωματιδίων και οξειδίων του αζώτου (παραγόντων τόσο πρωτογενούς, όσο και δευτερογενούς ρύπανσης).
- της βιομηχανικής παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας για το διοξείδιο του θείου (πρωτογενής ρύπανση)
- και της κυκλοφορίας για το μονοξείδιο του άνθρακα και τους υδρογονάνθρακες (πρωτογενής όσο και δευτερογενής ρύπανση).

Ωστόσο οι επισημάνσεις αυτές δεν μπορούν να οδηγήσουν σε γενικά συμπεράσματα,

— γιατί η έκλυση των ρυπαντών δε νοείται ολικά, αλλά κατά πηγή. (Γι' αυτό και η Νεο-Δημοκρατική ρήση, ότι το αυτοκίνητο φταίει για το 60% της ρύπανσης, κάνει πολιτική κατάχρηση των δυνατοτήτων προβολής και μάλιστα πάνω σ' ένα φαινόμενο - νέ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

Κύριες πηγές ρυπαντών και η συμβολή-τους (%) στην ολική ρύπανση το χειμώνα και το καλοκαίρι (περιοχή Αθηνών)

Πηγή	Διοξείδιο του θείου (SO ₂ %)		Αιωρούμενα Σωματίδια %		Μονοξείδιο άνθρακα (CO, %)	
	Χειμώνας	Καλοκαίρι	Χειμώνας	Καλοκαίρι	Χειμώνας	Καλοκαίρι
Βιομηχανίες	49	54	96	97	3,8	3,6
Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής	34	37	0	0	0	0
Κεντρική θέρμανση	9	0	1	0	0,2	0,1
Κυκλοφορία	8	9	3	3	96	96,4

Πηγή: ΤΕΕ, Η ατμοσφαιρική ρύπανση της Αθήνας και το πρόβλημα του νέφους, 1980.

φος, που αγνοεί τους μηχανισμούς-του,

— γιατί δεν είναι γνωστή η συσχέτιση της έκκλυσης κάθε ρυπαντή με το μικροκλίμα, τη χωροθέτηση των πηγών, και τη γεωγραφική διαμόρφωση του λεκανοπεδίου, και μάλιστα σε συνθήκες συνδυασμένης δράσης των ρυπαντών. (Γι' αυτό άλλωστε ούτε από άλλες ειδικές μελέτες, όπως π.χ. αυτή του Αστεροσκοπείου Αθηνών για την κατεύθυνση των ανέμων, μπορούν να βγουν γενικά συμπεράσματα. Ποιός μπορεί, π.χ. ν' αποφανθεί ότι στο κέντρο φταίει μόνο η κύρια τ' αυτοκίνητο, αποκλείοντας, ή υποτιμώντας τον καταλυτικό ρόλο που παίζουν τα εξαιρετικά πλούσια σε αιωρούμενα σωματίδια βιομηχανικά απόβλητα, ως πυκνοί φορείς των υδρογονανθράκων και των οξειδίων του αζώτου, στις φωτοχημικές δράσεις;

Είναι καιρός να ξεφύγουμε απ' την παραπλανητική λογική επιμερισμού των ευθυνών στη μια ή στην άλλη πηγή γενικά, και να αναζητήσουμε τη λογική των ίδιων των πηγών.

Ποιά βιομηχανία, ποιά ενέργεια, ποιά αυτοκίνητο ευθύνεται για τη ρύπανση;

Αν στη βιομηχανική ρύπανση της θάλασσας πρωτοστατούν γνωστές πολυεθνικές, όπως η ΠΕΣΙΝΕ στον Κορινθιακό κόλπο ή η ΕΘΥΛ στο Θερμαϊκό, δίνοντας την εντύπωση, ότι μαζί με το κεφάλαιο-τους επενδύουν υπεξαιρώντας και το ελληνικό περιβάλλον, στην ατμοσφαιρική ρύπανση του λεκανοπεδίου η έλλειψη τέτοιων εντυπωσιασμών μας στερεί το άλλοθι της πολυεθνικής ασυδοσίας και μας οδηγεί στον υπαίτιο μέσ' από δρόμους πιο δαιδαλώδεις.

Αν θεωρήσουμε ως κριτήριο για την ανοδική πορεία της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, το ύψος της ενεργειακής κατανάλωσης/μονάδα, το προβάδισμα, ανάμεσα στις μεγάλες χημικές βιομηχανίες του λεκανοπεδίου, ανήκει σε γνήσια ελληνικά μεγαθήρια: την τσιμεντοβιομηχανία και τη Χαλυβουργική¹². Τόσο όμως ο έντονος εξαγωγικός χαρακτήρας-τους (τσιμεντοβιομηχανία), όσο και η έλλειψη καθετοποίησής-τους (Χαλυβουργική), έχουν ως αποτέλεσμα την απόσβεση των ενεργειακών και περιβαλλοντολογικών επενδύσεων έξω από τη χώρα, που βαρύνεται με την επιδότησή-τους. Το ελληνικό περιβάλλον, υποχρεωμένο να πριμοδοτήσει αυτήν την «εξωστρεφή» αυτόχθονη ανάπτυξη, αντιπαρέχεται δωρεάν, προς τελική, όμως, δόξαν της αναθέρμανσης όχι της εθνικής, αλλά ξένων οικονομιών. Όμως η ελληνική ιδιομορφία δεν εξαντλείται εδώ.

Γιατί δεν παρουσιάζεται μόνο στην κλασική θεώρηση της συγκέντρωσης της παραγωγής σε μεγάλες μονάδες ως ρυπογόνου παράγοντα, αλλά και σε μια παράδοξη ιδιαιτερότητα, όταν τα νούμερα μιλούν και λένε ότι πάνω απ' το 90%¹³ στο σύνολο των βιομηχανικών μονάδων είναι μικρές μεταποιητικές βιομηχανίες ή βιοτεχνίες, (δηλαδή πηγές κύρια αιωρούμενων σωματιδίων, αιθάλης και προϊόντων καύσης, που πολλαπλασιάζουν τη δράση των τοξικών εκκλύσεων της παραγωγής και καταλύουν τη φωτοχημική-τους σύνθεση). Έτσι, η εικόνα της βιομηχανικής συμβολής συμπληρώνεται αντιφατικά, γιατί εμφανίζεται ως υπαίτια πλην της μεγάλης συγκέντρωσης της παραγωγής και η μεγάλη διασπορά της μεταποίησης. Και ολοκληρώνεται βρίσκοντας το κοινό-της πλαίσιο στην αιτίαση της βιομηχανικής συγκέντρωσης στην Αθήνα¹³ ως γενικά υπεύθυνης για τη βιομηχανική γέννηση του νέφους.

Αλλά αν συζητιέται σήμερα, ποιά θα είναι τα κίνητρα, ποιός θα πληρώσει το κόστος της αποκέντρωσης, ένα είναι σίγουρο: τα

προνόμια της υποδομής που παρέχει η πρωτεύουσα, ήδη λειτουργούν ως αντικίνητρο, καθώς καταναλώνονται ιδιωτικά και μάλιστα δωρεάν, ενώ πληρώνονται δημόσια και μάλιστα επιβαρυνόμενα με το κόστος της εκμετάλλευσής-τους, το κόστος του νέφους.

Απ' όλες αυτές τις πλευρές, είναι φανερό ότι το ελληνικό πρόσωπο της ανάπτυξης ορισμένο απ' τις επιλογές του καπιταλισμού διαγράφει τα δικά-του χαρακτηριστικά, όχι αβίαστα, αλλά στο χώρο που διαμορφώνει η θέση της Ελλάδας στο διεθνές καταμερισμό: ως αγοράς ξένων προϊόντων, με προϊούσα διόγκωση της μικρής και μεταποιητικής βιομηχανίας, ή ως εφελθρίου — της ευρωπαϊκής άραγε μόνο ολοκλήρωσης; — σε αγορές του τρίτου κόσμου με σύγχρονη παραγωγική ανάπτυξη της βιομηχανίας, υπό συνθήκες πριμοδότησης του μεγάλου κεφάλαιου για να μπορέσει να επεκταθεί ή για να προσελκυσθεί.

Η ιδιομορφία αυτή ολοκληρώνεται, αν δούμε την εικόνα της άμεσης εξάρτησης ή χρήσης-της: την εικόνα της Ελλάδας, ως χώρου της ελάχιστης αντίστασης, όπου εισάγονται και καθιζάνουν ανεξάρτητα απ' τη δυναμική της ελληνικής ανάπτυξης, βρώμικες βιομηχανίες — ποιός φοβάται τα πετροχημικά; — ξεπερασμένες και βρώμικες τεχνολογίες — ποιός υπολόγισε το περιβαλλοντολογικό κόστος της «επανάστασης» του άνθρακα στην ενεργειακή οικονομία, όταν η αιθάλη θα συγκρίνεται με το διοξείδιο του θείου των σημερινών πετρελαιοκινήτων θερμοηλεκτρικών; — ή ακόμη και νέες, αλλά επικίνδυνες τεχνολογίες — θα χρειαστεί να θυμηθούμε ξανά απ' τα δυτικά ή απ' τα ανατολικά, την πυρηνική ενέργεια;

Κι ας συνεχίσουμε τη διερεύνηση με το επίμαχο προσωπικό πια θέμα-μας: «Ποιό αυτοκίνητο?».

Αλλά όταν το περιβάλλον μολύνεται 14 φορές περισσότερο από το μονοξείδιο του άνθρακα, (CO) λόγω συμφόρησης και 2 φορές περισσότερο από υδατάνθρακες λόγω κυκλοφοριακών συνθηκών, όταν σ' αυτές τις συνθήκες, η κατανάλωση καυσίμων είναι 2,5 φορές μεγαλύτερη¹⁴, μήπως πρέπει πρώτ' απ' όλα να ρωτήσουμε και ποιό κυκλοφοριακό;

Μόνο που όσοι και όταν έψαυσαν αυτή την πληγή και προτειναν μονοδρόμηση του βασικού οδικού δικτύου με παράλληλη ανασύνταξη της φωτεινής σηματοδότησης, κατασκευή περιφερειακών λεωφόρων ελεύθερης και ταχείας κυκλοφορίας, διερεύνηση για επέκταση της ηλεκτροκίνησης στα μέσα μαζικής μεταφοράς και κατασκευή του νέου Μετρό χωρίς αναβολές, προσέκρουσαν στο μολυσματικό ιο, που έκανε την ασθένεια ανίατη: τον υψηλό συντελεστή δόμησης. Επί τέλους το οικοδομικό θαύμα της καθαρόαιμης νεοελληνικής ανάπτυξης σε όλο του το μεγαλείο: η τεχνητή υπεραξία της γης κάνει αδύνατη κάθε δημόσια παρέμβαση στην πόλη.

Σ' αυτήν ακριβώς την πόλη, που πλάστηκε έτσι τερατώδης και πανάκριβη απ' τις πάγιες κρατικές παρεμβάσεις, που φωτισμένες και αφειδώλευτες σε δύσεκτους οικονομικά καιρούς, μπορεί να ξεπουλούσαν πολύτιμο παραγωγικό δυναμικό και πηγές του τόπου, αλλά έσπευδαν κάθε φορά με κίνητρα για την οικοδομική δραστηριότητα ν' ανακυκλώσουν το αναπτυξιακό δράμα της οικονομίας-μας, και να εκτονώσουν την κρίση, που θα οδηγούσε σε λύτρωση (;

Όχι δεν παρακάμπουμε το πρόβλημα του αυτοκινήτου, αλλά πόσο είναι ιδιωτικά απευθυντέο τελικά αυτό το ερώτημα, όταν η κρατική πολιτική των τελωνειακών δασμών και των φόρων, ανε-

βάζει το χρόνο ζωής του αυτοκινήτου από 5-10 χρόνια που είναι στις άλλες χώρες, σε πάνω από 15 στην Ελλάδα με βαρύτερες συνεισφορές για τη ρυπαντική συμπεριφορά-του;¹⁵

Και γιατί δεν επιτρέπει την εισαγωγή της νέας τεχνολογίας αυτοκινήτου του κινητήρα Diesel στα αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης;

Γιατί τουλάχιστον δεν λύνει το λυμένο, αλλού πρόβλημα της ποιότητας των καυσίμων; Γιατί η Αμερική έχει την πολυτέλεια να γλυτώνει τη ρύπανση από μόλυβδο με τη χρήση βενζίνης υψηλού αριθμού οκτανίων ενώ εμάς μας τριβελίζει το μυαλό επειδή η βενζίνη μας έχει χαμηλά οκτάνια; Ποιάς διαλογής τεχνολογία μας αντιστοιχεί;

Ποιάς διαλογής υγεία; Ποιάς διαλογής ποιότητα ζωής;

Ανιχνεύοντας τις μήτρες του νέφους, βλέπουμε συγκεκριμένα αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε γενικά: ότι η χώρα-μας είτε εισάγει, είτε παράγει, μέσα απ' την ιδιόμορφη ανάπτυξη-της, τη ρύπανση, πάντως είναι η ίδια, πριν καν εφαρμόσει οποιαδήποτε τεχνολογία αντιρύπανσης, στρατηγική λύση αντιρύπανσης του αναπτυγμένου καπιταλισμού και το νέφος μας το πειστήριο της τιμής.

Κι αν μέχρι τώρα η αποδοχή της λογικής της εξάρτησης δεν ήθελε να θέσει φραγμούς στην εισαγωγή της ρύπανσης στον τόπο-μας, αν εσωτερικευμένη στη λογική-μας υπαγόρευε — κι αυτό ακόμη κάτω από κοινωνικές πιέσεις — τη μετατόπιση της ρύπανσης απ' την Ιτέα στο Νεοχώρι και απ' το Νεοχώρι πού (;) — ο χάρτης γυρνά και το δάχτυλο δεν τολμά να δείξει ακόμη —, σήμερα η κατάσταση αιχμής δεν επιτρέπει ούτε δισταγμούς, ούτε υπαναχωρήσεις.

Απαιτεί άμεση αντιμετώπιση.

Τεχνολογίες υπάρχουν και δεν είναι μόνο τα φίλτρα. Αλλά, σίγουρα τουλάχιστον, και τα φίλτρα, καθώς οι γνωστές τεχνολογίες αντιρύπανσης όπως αναφέρθηκαν, σχεδιασμένες για κάθε πηγή. Και μάλιστα όχι μόνο ως τεχνολογίες συντήρησης, αλλά και ως τεχνολογίες ανάπτυξης, όπου απόβλητα μιας δράσης θα χρησιμοποιούνται για παραγωγή χρήσιμων ουσιών¹⁶.

Γιατί δεν εφαρμόζονται όμως; Πόσο ακριβά μπορούν να θεωρηθούν τα ηλεκτροστατικά φίλτρα, όταν έχοντας π.χ. στην τιμή του 1.500.000 δρχ. συγκριθούν με την καθημερινή εισπραξη από 5.000.000 δρχ. που έχει η 200η σήμερα στη σειρά βιομηχανία της Ελλάδας; Ας σημειώσουμε ότι οι 100 μεγαλύτερες βιομηχανίες στην Ελλάδα είχαν το '79 130% περισσότερα κέρδη απ' το '78. Αυτό το 30% παραπάνω θά έφτανε για να καλύψει τις αναγκαίες εγκαταστάσεις ενάντια στη ρύπανση¹⁷.

Αυτό όμως είναι το πριμ, που δίνει η δωρεάν αντιπαροχή του ελληνικού περιβάλλοντος στο κεφάλαιο. Αυτήν την αντίσταση έχει να κάμψει η πολιτική για την αντιμετώπιση του νέφους. Η όποια τακτική στην Ελλάδα σήμερα κρίνεται σ' ένα ερώτημα λυμένο για τον αναπτυγμένο καπιταλισμό «όποιος ρυπαίνει πληρώνει» —, αλλά άλυτο για τη δική-μας υποταγμένη ανάπτυξη: «ποιός πληρώνει;».

Σ' αυτό το σημείο δεν μετεωρίζεται άλλωστε σήμερα όλο το παιχνίδι των μέτρων;

Γιατί ο ΣΕΒ γίνεται ξαφνικά ριζοσπαστικός και θέτει επί τάπητος το ενεργειακό πρόβλημα, ζητώντας απ' το κράτος να εξασφαλίσει και να πληρώσει βέβαια, αποθειωμένο πετρέλαιο;

Γιατί ο Υπουργός Βιομηχανίας, που είχε καταθέσει στη δίκη της Πάτρας για τις ευθύνες της Πειραιϊκής Πατραϊκής στη ρύπανση του Πατραϊκού κόλπου, δεν εμφανίστηκε στην επανάληψη της δίκης επί Αλλαγής;

Και σε ποιά κατεύθυνση θα δράσουν τα κίνητρα που εξαγγέλθηκαν για τη λήψη περιβαλλοντολογικών μέτρων στις νέες βιομηχανικές μονάδες, παρά στο να priμοδοτήσουν τις βρώμικες βιομηχανίες και να τιμωρήσουν τις καθαρές, που απ' το χαρακτήρα των προϊόντων και της τεχνολογίας -τους δεν ρυπαίνουν το περιβάλλον;

Πώς θα υλοποιηθεί η ευρωπαϊκού τύπου προχωρημένη εξαγγελία του Υπ. ΧΟΠ «όποιος ρυπαίνει θα πληρώνει»;

Μήπως η έλλειψη κατηγορηματικού θεσμικού πλαισίου και δραστικών μέτρων σ' αυτήν την κατεύθυνση μας καθλώνει αναγκαστικά πρακτικά στην εποχή των συντηρητικών νεοκλασικών οικονομολόγων, του Pareto, που έλεγαν, ότι το κόστος για τη διαπραγμάτευση ανάμεσα στον κόσμο, που βλάπτεται και τους φορείς της ρύπανσης είναι τόσο μεγάλο, που να είναι απαγορευτικό για την αντιρύπανση;

Μήπως ίσως προχωράμε διστακτικά στη μετριοπαθή άποψη, που θεμελιώνει την κρατική παρέμβαση με κίνητρα, έμμεσα μέτρα και φόρους, και διογκώνει τη σχετική γραφειοκρατία με δυσανάλογο αποτέλεσμα αντιρύπανσης;

Μήπως θα πρέπει άραγε να ξεχάσουμε, ή να μην πούμε ότι είναι ήδη κατακτημένη στον καπιταλισμό η φιλελεύθερη άποψη, ότι επιβάλλονται όρια εκπομπής ανά πηγή; Κι ότι ακόμη και αυτή έχει ιστορικά ξεπεραστεί απ' τους ριζοσπάστες, που με εκπρόσωπο το σημερινό Πρωθυπουργό της χώρας¹⁸ θέτει ως προϋπόθεση για την «εσωτερικευση» του κόστους της ρύπανσης στην τιμή, το ξεπέρασμα των οικονομιών της αγοράς, μέσα από κοινωνικό σχε-

ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΑΚΟΜΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΝΑ ΔΙΑΛΕΓΕΤΕ ΜΟΝΟΙ ΣΑΣ ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΘΕΛΕΤΕ Ν' ΑΚΟΥΤΕ...

ΘΥΜΗΣΙΤΕ ΤΗ ΣΟΦΗ ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

ΚΑΛΙΟ ΠΑΡΑ ΑΥΓΑ ΠΟΥΡΕ®

ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΥΣΤΙΚΟ ΧΑΡΤΗ

MISTICOS HARTIS

LONDON PARIS MOSCOW

ADINA-OMFALOS ΤΟΥ COSMOS

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

ΘΑ ΦΤΑΣΙΤΕ ΕΛΘΟΝΤΕΣ

ΕΝΑΣ ΦΥΣΙΚΟΣ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΚΙ ΕΝΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΛΕΞΕΤΕ ΜΑΖΙ ΤΟ ΚΑΜΙΤΕΡΟ ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΙΚΟ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΕΤΕ ΚΑΙ ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΣΑΣ ΝΑ ΠΙΑΣΟΥΝ ΤΟΠΟ

STUDIO HI FI

ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΜΑΣ ΘΑ ΒΡΗΤΕ

- * ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΑΡΚΕΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
- * ΕΥΘΑΛΕΙΣ ΓΙΑΤΡΩΝΗΣ
- * ΤΙΣ ΚΑΜΙΤΕΡΕΣ ΔΥΝΑΤΕΙΣ ΤΙΜΕΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΤΕΡΟ ΤΟΙΣ ΚΑΜΙΤΕΡΟΥΣ ΣΥΝΔΙΑΣΜΟΥΣ ΣΤΟ ΠΟΣΟ ΠΟΥ ΔΙΑΒΕΙΤΕ

ΑΝ ΜΕΝΕΙΣ Σ' ΕΡΕΩΝΑ ΓΡΑΨΤΕ ΜΑΣ-ΘΑ ΣΑΣ ΣΤΕΛΙΟΥΜΕ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΑ...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο 15ος ΤΌΜΟΣ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»

διασμό της παραγωγής;

Ίσως τότε αν λύσουμε το βασικό αυτό κόμπο και χαράξουμε και πράξουμε την άμεση αντιμετώπιση του νέφους που θα μας ανακουφίσει, να αναπνεύσουμε βαθιά και να το χτυπήσουμε στη ρίζα-του, παρεμβαίνοντας στην ανάπτυξη, που θ' αφορά τόσο την οργάνωση, όσο και την ιδιοκτησία, όσο και την επέκταση και τις σχέσεις της παραγωγής και τον προσανατολισμό-της.

Μόνο που η «άλλη» ανάπτυξη δεν περιμένει στη γωνία της ιστορίας. Η ελληνική ιδιομορφία στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του περιβάλλοντος, δε βρίσκεται μόνο στο εμπόδιο, την ασυδοσία της εκμετάλλευσης, του κέρδους, που πρέπει να κάμψει για να μπορέσουν να ληφθούν άμεσα μέτρα, αλλά και στην ευνοϊκή συγκυρία, ότι σήμερα βρισκόμαστε ταυτόχρονα και στο σταυροδρόμι για την επιλογή του δρόμου της ανάπτυξης.

Γι' αυτό και ο χαρακτήρας των άμεσων μέτρων δεν θα πρέπει να είναι περιστασιακός, ή να δημιουργεί μελλοντικά εμπόδια, αλλά ως λύση αιχμής, να εμπνέεται και να ανοίγει το δρόμο στην αλλαγή της ανάπτυξης.

Γι' αυτό και τα άμεσα μέτρα δεν μπορούν να σημαίνουν λιτότητα στην ποιότητα ζωής· ακόμη και αν πρόκειται για το... προνόμιο — ποιός ξεχνάει το αυτοκίνητο — της ένοχης φυγής απ' τον τόπο του εγκλήματος. Κι ούτε χρειάζεται να μεταφέρουν το «προνόμιο» του νέφους της πρωτεύουσας στη μη προνομιούχα επαρχία, για λόγους δικαιότερης κατανομής των... βαρών της ανάπτυξης (!), αλλά αποκεντρώνοντας τη βιομηχανία, ν' αλλάξουν σύγχρονα και το χαρακτήρα-της.

Ποιά θα είναι η «άλλη» ανάπτυξη λοιπόν;

Θα είναι η ανάπτυξη των γεωργικο-βιομηχανικών συγκροτημάτων, που θα συνδέονται με στρατηγικούς για τη χώρα παραγωγικούς κλάδους, στη βάση της αποκέντρωσης, της αυτοδιαχείρισης, της λαϊκής συμμετοχής, ή θα είναι η μεγάλη συγκεντρωμένη

παραγωγή των επιλογών του κεφαλαίου, που θα διευθετεί τις κοινωνικές αντιδράσεις με μεγάλους ή έστω και αποκεντρωμένους κρατικούς θεσμούς;

Θα μας βοηθήσει άραγε η ευτυχής συγκυρία, να κρίνονται τόσο η άμεση όσο και η στρατηγική αντιμετώπιση του περιβάλλοντος εδώ και τώρα, να αποκαθλώσουμε τα οράματά-μας απ' το σταυρό της αχρηστίας και του απώτερου μέλλοντος, όπου τα παραπέμψαμε συνένοχοι με χρόνια δίσεκτα, και να τα κάνουμε σημαία αγώνα;

Θα κατεβούμε άραγε σήμερα μαζί και σε ποιά «οδό των ονείρων-μας» — στον πρώτο, στο δεύτερο, ή στον τρίτο δρόμο, — όχι μόνο για να ληφθούν μέτρα, που θα επιτρέψουν στη γκρίζα ζωή-μας ν' ανακυκλώνεται αποδοτικά (!), αλλά κυρίως για ν' αλλάξουμε τα χρώματά-της;

Αυτό το γκρίζο σύννεφο δεν απειλεί μόνο την υγεία-μας, η συνεχής παραγωγή και αναπαραγωγή-του δεν απειλεί μόνο την ευμάρειά-μας. Μας κλέβει το φως και τον αέρα, μας κλέβει την ομορφιά, μας κλέβει τη φαντασία-μας, μας κλέβει το σώμα-μας.

Κι όταν τα γυρέψουμε στη θάλασσα, τη βρίσκουμε κι αυτή μολυσμένη απ' την ίδια μήτρα — της δευτερογενούς ή της τριτογενούς ανάπτυξης: εδώ η βιομηχανία και ο τουρισμός γίνονται συνένοχοι.

«Μια γυναίκα... δεν είναι σα μια χώρα, που αξιοποιεί τα ερείπιά-της, τους τάφους-της... που τα ξεπουλάει όλα για εθνικό συνάλλαγμα... ζώντας απ' αυτά. Εγώ δεν θέλω νά 'μαι χώρα... Τι θα μείνει όμως απ' αυτήν χωρίς εμάς; Τι θα είναι αυτή, όταν δε θά 'χει μείνει τίποτε από μάς; Το χώμα-της έχει πάρει το σχήμα-μου... το σώμα-μου έχει πια τις διαστάσεις-της... Έχω μέσα-μου τη μοίρα-της. Πεθαίνω σα χώρα...» ... «Αλλά εγώ θέλω νά 'μαι η ζωή. Θέλω να ζήσω...»¹⁹.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Πηγές: Βιομηχανία, σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, κυκλοφορία, οικιακή χρήση / κινητές ή σταθερές.
2. Για την ίδια προστιθέμενη αξία η πετροχημική βιομηχανία, για παράδειγμα, χρειάζεται 11 φορές περισσότερο κεφάλαιο και 12 φορές περισσότερη ενέργεια από τη βιοπροεξία. Βλ. Barry Commoner "The Poverty of Power" N.Y.: Knopf, 1976.
3. Στη Γαλλία η βιομηχανία αντιρύπανσης απασχολούσε το 1978, 170.000 εργαζόμενους, είχε τζίρο 16 δις φράγκα και 3 δις φράγκα εξαγωγές. Βλ. «Το περιβάλλον και οι καινούριες αντιλήψεις στην επιστήμη και τεχνολογία». Γ. Βουρνά, Διαλέξεις ΤΕΕ, Φεβρ. '80, Αθήνα.
4. Ένας στους τρεις απ' όσους καταφέρνουν να φτάσουν στα 50, πεθαίνουν από καρκίνο, στη σημερινή Αμερική. Κατηγορείται η βιομηχανική κοινωνία και κύρια η ρύπανση (Science et vie, No 117, Dec. 1976, p.p. 52-92).
5. Όταν στο Σεβέζο έγινε η εκκρηκτική έκκλυση τοξικής διοξίνης, οι ειδικοί χαρακτήρισαν την περιοχή, σύμφωνα με τις ανάλογες συγκεντρώσεις διοξίνης σε 3 ζώνες: στην 1η δεν επιτρεπόταν να περάσει κανείς, στη 2η μπορούσαν να ζήσουν ζώα, αλλά όχι άνθρωποι και μόνο στην 3η μπορούσαν να ζήσουν άνθρωποι.
6. Στον Καναδά πέθανε αυτές τις μέρες ο πρώτος εργάτης, θύμα «χαμηλής» πυρηνικής ακτινοβολίας.
7. Πρόταση MIT - Club Ρώμης το 1972.
8. Μ. Κούκιος «Τεχνολογική ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο. Το παράδειγμα της βιοτεχνολογίας». Συνέδριο για την Ανάπτυξη της Ελλάδας ΤΕΕ Μάιος 1981. Πρακτικά και μελέτη επιτροπής έρευνας - τεχνολογίας «Εναλλακτικές Τεχνολογίες» Η Ατματζίδης, Δ. Δενιόζος. Α. Κτενάς, Τ. Μωροπούλου, Γ. Μπατής, Μ. Τρυπιά.
9. Κατά το MIT-Club της Ρώμης (1980) και κατά τον OECD.
10. Μέχρι σήμερα δεν υπήρχαν υπεύθυνοι κρατικοί φορείς καταγραφής-του. Μόνο η ΠΕΡΙΠΑ στο Υπ. Κοινών. Υπηρεσιών έχει κάνει κάποιες μετρήσεις που, ενώ άρχισαν το '73 ως προς 9 διαφορετικούς ρυπαντές και σε 9 διαφορετικά σημεία συνέχισαν φθίνουσες σε 3 σημεία το '81, και σε σχέση με λιγότερους ρυπαντές.
11. Th. Scoulíkidis "Atmospheric corrosion-Electrochemical society, Hollywood Miami, Florida 1980" και "Deterioration des materiaux..." 1ο Διεθνές Συνέδριο καταστροφής λίθων και μαρμάρων μνημείων. La Rochelle, Γαλλία, 1972.
12. «Εξοικονόμηση ενέργειας στη βιομηχανία» Δ. Μαρίνος, Ν. Λαβδάκη, Μ. Μαυροπούλου, Τ. Μωροπούλου, Κ. Μπαμπή, Πανελ. Συνέδριο για τη βιομηχανία στην Ελλάδα ΤΕΕ Φεβρ. 1981, πρακτικά.
13. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (1975): Βλ. Μ. Γέραλη, Ελληνική Βιομηχανία - οικονομική παρουσίαση 1982.
α. Σε 120.846 βιομηχανικές μονάδες στην Ελλάδα, οι 42.650 είναι στην Αθήνα.
β. Απ' το σύνολο των βιομηχανικών μονάδων στην Αθήνα, οι 38.600 είναι μικρές (κάτω από 10 απασχολούμενοι/μονάδα) και μόνο 578 μεγάλες (πάνω από 50 απασχολούμενοι).
14. Μ. Στύλου: «Μονοδρομική του βασικού οδικού δικτύου πόλεως Αθηνών για

βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών». Δελτίο ΠΣΜΗ τ.120,6 41-50, Οκτώβριος 1981.

15. «Το αυτοκίνητο και η ρύπανση της ατμόσφαιρας στην πρωτεύουσα» Ι.Μ. Φρατζεσκάκη - Δελτίο ΠΣΜΗ τ. 121, 6.48-55, Νοέμβριος '81.

16. Οι τεχνολογικές αυτές δυνατότητες θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ιδιαίτερες συνθήκες της Ελλάδας και να τις αξιοποιήσουν. Ενδιαφέρον σ' αυτήν την κατεύθυνση είχαν προτάσεις όπως: Το CO₂ και το SO₂ μπορούν να δεσμευτούν φτηνά με διαβίβαση των προϊόντων καύσης — αφού περάσουν από ηλεκτρόφιλο — μέσ' από διάλυμα υδροξειδίου του ασβεστίου, παράγοντας γύψο (όπως στην Φλώριδα). Επίσης η κόκκινη λάσπη που αποβάλλεται απ' τα εργοστάσια αλουμινίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δέσμευση των CO₂ και SO₂ εξοικονομώντας ενέργεια και παράγοντας χρήσιμα προϊόντα από τα οξείδια του σιδήρου, του τιτανίου ή ακόμη από τα ψήγματα χρυσού. (Βλ. Α. Κοντόπουλος, Ι. Χρυσουλάκης, Π. Βασιλείου, Δ. Μαρίνος, Π. Βρεττού: «Φυσικά χημικά, μεταλλειολογικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κόκκινης λάσπης». Proc. 4th ICSOBA, 3, 168/88 Αθήνα 1978.

17. Θ. Σκουλικίδη: Ατμοσφαιρική ρύπανση, Επιστημονική Σκέψη Τ. 1, Αθήνα 1981.

18. Α. Παπανδρέου: Πατερναλιστικός καπιταλισμός,

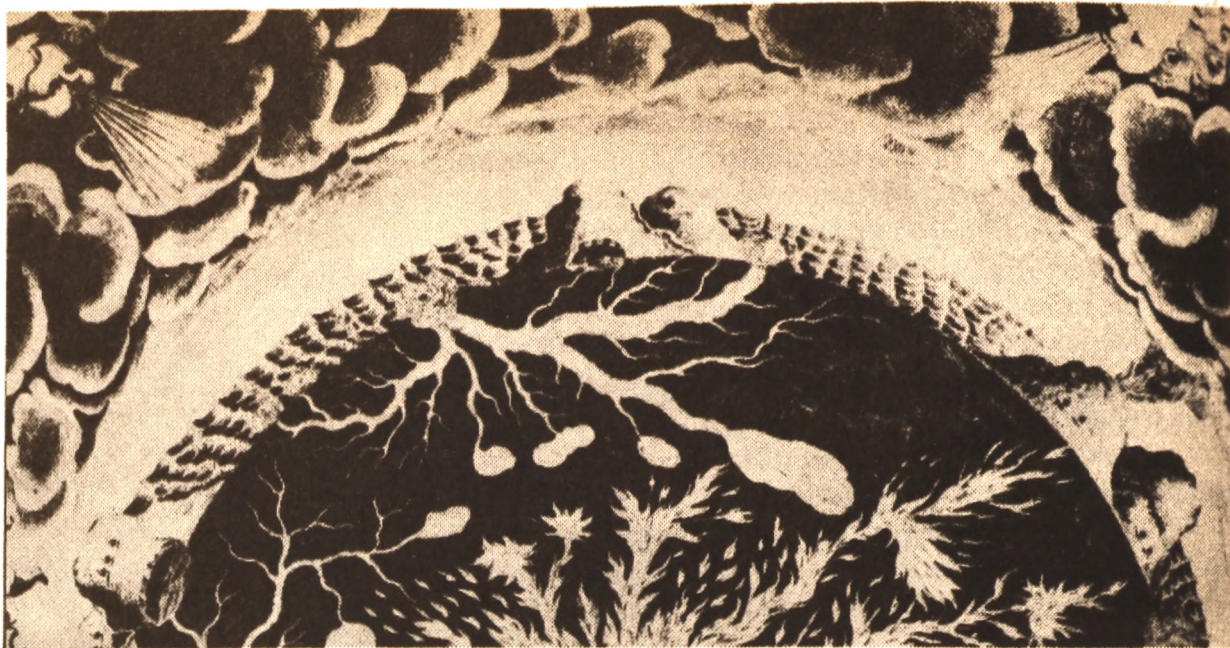
19. Δ. Δημητριάδη: Πεθαίνω σα χώρα, Εκδ: «Άγρα», Αθήνα 1980.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- André Gorz "Ecology as politics" South Press, Boston 1980
- Barry Commoner, "The poverty of power", Knopf, N.Y. 1976
- Χ. Zolotas "Economic growth and declining social welfare", Bank of Greece, Athens 1981
- Δ. Καράγιωργας "Οικονομικές λειτουργίες του κράτους", Αθήνα 1980
- OCDE "Pollution atmospherique par les polluants photochimiques", Paris 1975
- Research and education association "Pollution control technology", N.Y. 1974
- B. Ferris "Health effects of exposure to low levels of regulated air pollutants, a critical review" J. of Air Pollution Control Association 5, 6.482 (1978)
- ΕΡΥΕΑ "Το περιβάλλον-μας και η προστασία-του" Μάιος '77
- Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας "Η ατμοσφαιρική ρύπανση της Αθήνας και το πρόβλημα του νέφους", Αθήνα 1980
- Γ. Βαλκανά "Βιομηχανική ρύπανση, αίτια-τεχνολογία-αξιοποίηση" ΕΜΠ, Αθήνα 1972
- "Συμπόσιο επί των προβλημάτων του περιβάλλοντος" ΕΜΠ, Αθήνα 1973
- Θ. Σκουλικίδη "Ατμοσφαιρική ρύπανση" Επιστημονική Σκέψη, τ. 1, σ. 52-61, Αθήνα 1981
- Λ. Λουλούδη "Εν ονόματι του οικολογικού αντιλόγου", Σύγχρονα Θέματα, τ. 7, Αθήνα 1980
- Γ. Βουρνά "Το περιβάλλον και οι καινούριες τάσεις στην επιστήμη και τεχνολογία", Διαλέξεις ΤΕΕ, Φεβρ. '80, Αθήνα

Ἡ ἔρευνά στά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα

τῆς Μαρίας Ἡλιοῦ

Οἱ ἐπιπτώσεις τῆς κατάστασης στήν ὁποία βρίσκεται ἡ ἐπιστημονική ἔρευνα στά ἑλληνικά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα ἔχουν πολλαπλές προεκτάσεις. Τό γεγονός ὅτι ἡ λειτουργία τῆς πανεπιστημιακῆς ἔρευνας παραμένει ὑποτονική ὑπονομεύει τό ἐκπαιδευτικό ἔργο, ἀπομονώνει τά Πανεπιστήμια ἀπό τόν κοινωνικό χῶρο στόν ὁποῖο ἐντάσσονται, ἐνισχύει τήν οἰκονομική καί πολιτισμική ἐξάρτηση τῆς χώρας, ἀποδυναμώνει τήν κοινωνική κριτική καί παρεμποδίζει τίς διαδικασίες τοῦ κοινωνικοῦ μετασχηματισμοῦ.

Ὅσο κι ἂν ἡ διδασκαλία ἀποτελεῖ βασικό ἄξονα τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἔργου, σέ βαθμό πού νά συγχέεται συχνά μέ τή συνολική του ὑπόσταση, ἡ σημασία τῆς ἔρευνας εἶναι καίρια γιά νά προσδιοριστεῖ τό Πανεπιστήμιο σάν ἀνώτατο ἐκπαιδευτικό ἴδρυμα, δηλαδή σάν χῶρος ὅπου ἐπιχειρεῖται ἡ κριτική ἀνάλυση τῆς παραγωγῆς, τῆς μετάδοσης καί τῆς χρησιμοποίησης τῆς γνώσης.

Ἔτσι, ἡ πρώτη προσέγγιση τοῦ ρόλου τῆς ἀνώτατης ἐκπαίδευσης ἀναφέρεται στή σχέση της μέ τή γνώση: τό Πανεπιστήμιο εἶναι ὁ χῶρος τῆς μετάδοσης γνώσεων (θεωρητική διδασκαλία), τῆς προετοιμασίας γιά τήν ἐφαρμογή τῶν γνώσεων (ἐπαγγελματική κατάρτιση), τῆς παραγωγῆς γνώσεων (ἔρευνα).

Μία δεύτερη προσέγγιση ἐνσωματώνει τήν προβληματική τῆς σχέσης ἀνάμεσα στή γνώση καί τήν ἐξουσία, στή γνώση καί τή χρήση της: τό Πανεπιστήμιο εἶναι λοιπόν καί χῶρος πράξης.

Ὅλες οἱ διαστάσεις τοῦ ρόλου τῆς ἀνώτατης ἐκπαίδευσης, ἀλληλένδετες καί ἀλληλοτροφοδοτούμενες, μετέχουν σέ διεργασίες πού τίς μεταβάλλουν.

Σήμερα, ἡ τεράστια συσσώρευση τῶν γνώσεων σέ κάθε ἐπιστημονικό τομέα ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα σέ κατατμήσεις, πράγμα πού δημιουργεῖ τήν ἀνάγκη τόσο τῆς παροχῆς ἐπιστημονικῶν ἐργαλείων γιά μία γενικότερη θεώρηση, ὅσο καί τῆς διεπιστημονικῆς ἀντιμετώπισης τοῦ ἀντικειμένου. Αὐτή ἡ ἐξέλιξη ἐνισχύει τίς διασυνδέσεις ἀνάμεσα στή μετάδοση τῶν γνώσεων καί τίς ἄλλες διαστάσεις τοῦ ρόλου τῆς πανεπιστημιακῆς παιδείας.

Ἡ ζωτική ἀνάγκη μιᾶς ὁργανωμένης ἐπιστημονικῆς ἔρευνας στά Πανεπιστήμια γίνεται ἔτσι φανερή. Ὅπως καί τό ὅτι ἡ πανεπιστημιακή ἔρευνα δέν μπορεῖ νά ἀντιμετωπίζεται μόνο ὡς διαδικασία παραγωγῆς γνώσεων ἀποτελεῖ συγχρόνως καί ἐρ-

γαλεῖο ἐκτίμησης καί κριτικῆς τῶν γνώσεων. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ ἐπιστημονική ἔρευνα εἶναι καί ἐκπαιδευτική μέθοδος πού ἐπιτελεῖ πολλαπλές λειτουργίες: συντελεῖ στόν τρόπο ἀποτελεσματικῆς μετάδοσης τῆς γνώσης, ἀλλά καί στήν πνευματική-ἐπιστημονική διαμόρφωση καί ἐργήγορη τοῦ δάσκαλου, ἰδιαίτερα τοῦ πανεπιστημιακοῦ δάσκαλου.

Ἡ ἔρευνα ἀποτελεῖ τή λυδία λίθο τοῦ ἐπιπέδου τῆς παρεχόμενης ἐκπαίδευσης στά Πανεπιστήμια.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

Πανεπιστημιακή διδασκαλία πού δέν δίνει τήν εὐκαιρία τῆς ἐξοικείωσης μέ τήν ἔρευνα διδασκόντων καί διδασκομένων, μετατρέπει τα Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα εἴτε σέ ἕνα εἶδος μέσων ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, εἴτε σέ ἐκπαιδευτήρια πού παρέχουν μόνο γενικές ἐγκυκλοπαιδικές γνώσεις, κάποια «μόρφωση», σάν τά παρθεναγωγεῖα περασμένων ἐποχῶν, εἴτε ἀκόμα σέ ἐξεταστικά κέντρα, χωρίς οὐσιαστικό ἐκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Πρός τά ἐκεῖ ὁδηγοῦνται τά ἑλληνικά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα (ΑΕΙ), ὅσο ἀφήνονται νά βουλιάζουν ἀκολουθώντας τό νόμο τῆς ἀδράνειας. Κι ὁμως, δέν εἶναι λίγες οἱ φορές πού ὑπογραμμίστηκε ἀπό πανεπιστημιακοὺς φορεῖς ἡ ἀνάγκη τῶν ΑΕΙ γιά κονδύλια ἔρευνας, γιά ἀποδέσμευσή τους ἀπό τίς ἐφιαλτικές γραφειοκρατικές διαδικασίες τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ πού ἀναιροῦν τή λειτουργικότητα καί τῶν ἐλαχίστων σημερινῶν πιστώσεων, γιά δημιουργία ὁλοκληρωμένου συστήματος μεταπτυχιακῶν σπουδῶν.

Ἀναλύοντας τό ἄρθρο 16 § 1 τοῦ Συντάγματος¹, ὁ Ἀριστόβουλος Μάνσης τονίζει, ὅτι ἡ διατύπωσή του θεμελιώνει ὄχι μόνο τήν «ἀρνητική ἀξίωση γιά ἀποχή τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἀπό ἐπεμβάσεις στή διαδικασία κτήσης καί μετάδοσης γνώσεων», ἀλλά καί τή «θετική ἀξίωση» πανεπιστημιακῶν δασκάλων καί φοιτητῶν «γιά παροχή ἐκ μέρους της τῶν ἀναγκαίων μέσων καί γιά ἐξασφάλιση τῶν ἐν γένει προϋποθέσεων γιά ἐλεύθερη ἐπιστημονική ἔρευνα καί διδασκαλία»².

Ἡ χρηματοδότηση τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, ἰδιαίτερα τῆς πανεπιστημιακῆς, εἶναι στήν Ἑλλάδα ἀπαράδεκτα χαμηλή. Ὅταν κατά μέσο ὄρο στίς χώρες τοῦ ΟΟΣΑ διατίθεται τό 0,35% τοῦ ἀκαθάριστου ἐγχώριου προϊόντος γιά τήν πανεπιστημιακή ἔρευνα³, στήν Ἑλλάδα, σύμφωνα μέ ἐπίσημα στοι-

* Τό κείμενο αὐτό γράφτηκε πρὶν ἕνα χρόνο καί δημοσιεύτηκε πρόσφατα, σέ ἀγγλική μετάφραση, στό *Journal of the Hellenic Diaspora*, VIII, ἀρ. 1-2, 1981. Χρειάζεται νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ μεγάλη πολιτική ἀλλαγὴ τοῦ Ὀκτωβρίου 1981 ἀνοίγει σήμερα καινούριες προοπτικές γιά τήν ἐκπαίδευση καί τήν ἔρευνα καί ὅτι ἡ ἀναγγελία γιά τήν προσεχὴ ἰδρυση Ὑπουργείου Ἐρευνας καί Τεχνολογίας εἶναι μία ἐνδιαφέρουσα ἐνδειξη γιά τή σημασία πού ἀποδίδεται στόν τομέα αὐτό, τόν τόσο ζωτικό γιά τήν ὑπαρξη, τήν ἀνεξαρτησία καί τήν προκοπή τοῦ τόπου.

1. «Ἡ τέχνη καί ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἔρευνα καί ἡ διδασκαλία εἶναι ἐλεύθεροι, ἡ δὲ ἀνάπτυξίς καί προαγωγή αὐτῶν ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ κράτους...».

2. Ἀρ. Μάνσης, Ἡ συνταγματική προστασία τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐλευθερίας, Ὁ Πολίτης, τεύχος 6, 1976.

3. OCDE, Comité de la politique scientifique et technologique, *Evolution de la recherche universitaire dans les pays membres de l' OCDE depuis 1965 et son impact sur l' effort de recherche fondamentale nationale* (note du Secrétariat, 15-10-1979).

χεία της 'Υπηρεσίας 'Επιστημονικής 'Ερεύνης καί Τεχνολογίας, τό αντίστοιχο ποσοστό μόλις φθάνει τό 0,05%⁴.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι στίς συγκριτικές μελέτες τών διεθνών οργανισμών γιά τήν έρευνα, ή 'Ελλάδα συνήθως απουσιάζει⁵, ή αναφέρεται μετά βίας σέ κάποια μοναχική παράγραφο, εάν καταφέρουν οί συντάκτες νά διασταυρώσουν κάποια χρησιμοποιήσιμα στοιχεία.

Είναι εύκολο νά διαπιστώσει κανείς, ότι στό γνωστό συνθετικό έργο τής Ούνεσκο *Apprendre à être*⁶, στό όποιο ένσωματώθηκαν τά έπιτεύγματα καί οί άναζητήσεις στόν τομέα τής εκπαίδευσης κατά τίς άρχές τής δεκαετίας του 1970 όπου γής, ή 'Ελλάδα δέν αναφέρεται ούτε μία φορά στό σώμα του κειμένου. 'Επισημαίνεται όμως σέ δύο παραρτήματα, όπου φαίνεται νά έχει, μαζί μέ τήν Κύπρο, τή μικρότερη διάρκεια υποχρεωτικής εκπαίδευσης στήν Εύρώπη⁷ καί νά κατέχει μόνη τής τήν τελευταία θέση στήν Εύρώπη ως πρός τίς δημόσιες δαπάνες γιά τήν εκπαίδευση, σέ ποσοστό επί του άκαθάριστου έθνικού προϊόντος (καί τή 12η θέση από τό τέλος σέ 100 περίπου κράτη-μέλη τής Ούνεσκο, γιά τά όποια ύπήρχαν τά σχετικά στοιχεία).

Όταν λοιπόν οί δαπάνες γιά τήν εκπαίδευση είναι τόσο χαμηλές καί όταν ή κατανομή τών δαπανών αυτών στό έσωτερικό του εκπαιδευτικού συστήματος είναι τέτοια, ώστε τό ύψος τών δαπανών κατά εκπαιδευόμενο σέ άρκετά άνώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα νά άντιστοιχεί στίς δαπάνες κατά μαθητή γυμνασίου⁸, μοιάζει χωρίς άντικείμενο ή άναζήτηση έπιτευγμάτων στόν τομέα τής επιστημονικής έρευνας στά Πανεπιστήμια.

Δέν είναι όμως μόνο τό ύψος τής χρηματοδότησης γιά τήν έρευνα (καί τήν εκπαίδευση) πού διαφοροποιεί τήν 'Ελλάδα από τίς χώρες μέ τίς όποιες επιδιώκει νά συγκρίνεται. Είναι καί οί διαδικασίες τής οίασδήποτε χρηματοδότησης, χαρακτηριστικές μιās άρρωστης διοικητικής μηχανής, διαδικασίες τόσο δεσμευτικές πού άναιρούν τό στόχο τους καί καταφέρνουν μέχρι σήμερα νά έξουδετερώνουν κατά μεγάλο μέρος όχι μόνο τίς ήρωικές προσπάθειες όσων επιχειρούν νά πραγματοποιήσουν έρευνες στά Πανεπιστήμια, αλλά άκόμα καί τό ίδιο τό 'Εθνικό πρόγραμμα έρευνας καί τεχνολογίας, τή φιλόδοξη καινοτομία τής 'Υπηρεσίας 'Επιστημονικής 'Ερεύνης καί Τεχνολογίας⁹.

'Η έλλειψη έρευνητικής υποδομής καί οργανωμένης έρευνας στά Πανεπιστήμια είναι σύμφυτη μέ τήν έλλειψη συστήματος μεταπτυχιακών σπουδών¹⁰. 'Η εισήγηση τής ομάδας μελέτης μεταπτυχιακών σπουδών πρός τό 'Υπουργείο Παιδείας¹¹ περιλαμβάνει καταγραφή τής ύπάρχουσας κατάστασης, καθώς καί συγκεκριμένες προτάσεις. 'Αλλά, τρισήμιση χρόνια μετά τήν κατάθεσή της, δέν έχει άκόμα γίνει ούτε τό πρώτο βήμα γιά τήν άντιμετώπιση του θέματος. Τρισήμιση χρόνια, κατά τή διάρκεια τών όποιων ή 'Ανώτατη Παιδεία δέν έπαψε νά βρίσκεται στό κέντρο μιās καυτής επικαιρότητας καί νά ύφίσταται τούς κραδασμούς διαφόρων μέτρων πού παίρνονταν — καί παίρνονται — σπασμωδικά καί εύκαιριακά¹².

Κι έτσι, ή τεχνολογική καί πολιτισμική έξάρτηση τής χώρας έδραιώνεται μέσα στά Πανεπιστήμια.

Μία άνέκδοτη έρευνα¹³ προσκόμισε πλούσια στοιχεία γιά τήν καταγωγή, τίς δραστηριότητες καί τίς άπόψεις γιά τά πανεπιστημιακά προβλήματα, του εκπαιδευτικού προσωπικού τών 'Ανωτάτων 'Εκπαιδευτικών 'Ιδρυμάτων¹⁴. 'Αποσπούμε έδω μερικές πληροφορίες σχετικά μέ τίς ξένες πολιτισμικές επιδράσεις στήν έλληνική άνώτατη εκπαίδευση, όπως διαγράφονται μέσα από τήν επιστημονική διαμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού της.

Σύμφωνα μέ τίς άπαντήσεις πού συγκεντρώθηκαν, 29% τών βοηθών είχαν παρακολουθήσει μεταπτυχιακά μαθήματα μικρής ή μεγάλης διάρκειας, αλλά μόνο τό 10% τά είχαν παρακολουθήσει στήν 'Ελλάδα· 9% είχαν άποκτήσει διδακτορικό δίπλωμα. 'Από τούς έπιμελητές, 81% είχαν παρακολουθήσει μεταπτυχιακές σπουδές καί είχαν ύποστηρίξει διδακτορική διατριβή, αλλά μόνο τό 8% είχε φοιτήσει μεταπτυχιακά σέ έλληνικό πανεπιστήμιο.

Όσο γιά τούς καθηγητές καί έντεταλμένους ύφηγητές, 39% προετοίμασαν καί ύποστήριξαν τή διδακτορική διατριβή τους στήν 'Ελλάδα (τό ποσοστό άνεβαίνει στό 74,6% στίς ιατρικές επιστήμες, αλλά φθάνει μόλις τό 22% στίς νομικές καί οικονομικές), 16,3% συνδύασαν τήν 'Ελλάδα καί τό έξωτερικό, ένώ 42,6% προετοίμασαν τή διδακτορική διατριβή τους άποκλειστικά στό έξωτερικό, όπου καί τήν ύποστήριξαν.

'Η διαφοροποίηση τών άπαντήσεων άνάλογα μέ τήν ήλικία, όπως παρουσιάζεται στόν Πίνακα 1 είναι στατιστικά σημαντική καί δείχνει ότι οί χώρες του έξωτερικού ύποδέχονται όλο καί περισσότερο τίς νεότερες ομάδες ήλικιών τών μελλοντικών ύφηγητών καί καθηγητών.

Πίνακας 1

Γεωγραφικός χώρος όπου προετοιμάστηκε καί ύποστηρίχτηκε ή διδακτορική διατριβή καθηγητών καί ύφηγητών κατά ομάδα ήλικιών

'Ομάδες	'Ελλάδα		'Εξωτε- ρικό		'Ελλάδα καί έξωτερικό		Χωρίς άπάντηση		Σύνολο	
	'Αρ.	%	'Αρ.	%	'Αρ.	%	'Αρ.	%	'Αρ.	%
60 +	22	44,0	13	26,0	13	26,0	2	4,0	50	100,0
50-59	44	47,3	35	37,6	11	11,8	3	3,3	93	100,0
40-49	51	35,4	69	47,9	23	16,0	1	0,7	144	100,0
— 39	5	20,0	16	64,0	4	16,0	—	—	25	100,0
Σύνολο	122	39,1	133	42,6	51	16,3	6	2,0	312	100,0

'Ενδιαφέροντα είναι καί τά στοιχεία πού άφορούν τίς πηγές χρηματοδότησης τών μεταπτυχιακών σπουδών τών καθηγητών καί τών ύφηγητών. 'Από τόν Πίνακα 2 φαίνεται ότι δόθηκε

ταπτυχιακών σπουδών, όπως καί τό ότι διεξάγονται όρισμένες έρευνες στά Πανεπιστήμια, κυρίως στίς ιατρικές σχολές, δέν άναιρεί τό γεγονός ότι δέν ύπάρχει σύστημα μεταπτυχιακών σπουδών ούτε οργανωμένη πανεπιστημιακή έρευνα.

11. 'Εθνικό Τυπογραφείο, 'Αθήνα, 'Ιούνιος 1977, 250 σελ.

12. "Όπως ό γνωστός νόμος 815/1978 «περί ρυθμίσεως θεμάτων άφορώντων εις τήν όργάνωσιν καί λειτουργίαν τών 'Ανωτάτων 'Εκπαιδευτικών 'Ιδρυμάτων».

13. Μαρία 'Ηλιού, Χρ. 'Αλεξόπουλος, Λ. 'Αναστοπούλου, 'Αν. Τζανίμης, Σ. Τσίλη, *Πανεπιστημιακοί δάσκαλοι*, 'Ερευνα ομάδας του 'Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών 'Ερευνών υπό τή διεύθυνση τής Μαρίας 'Ηλιού, 'Αθήνα, 1979, 323 σελ. δακτυλογραφημένες.

14. 'Η έρευνα άφορά όλόκληρο τό εκπαιδευτικό προσωπικό τών έλληνικών 'Ανωτάτων 'Εκπαιδευτικών 'Ιδρυμάτων πού ύπηρετούσε τό 1977. Συνέβαλαν στήν έρευνα αυτή πολλές εκατοντάδες πανεπιστημιακών δασκάλων πού άντιστοιχούσαν στό 39% του συνόλου τών καθηγητών καί τών έντεταλμένων ύφηγητών καί σέ ένα άντιπροσωπευτικό τυχαίο δείγμα 10% του συνόλου τών βοηθών καί τών έπιμελητών.

4. Βλ. καί Δ. Δεονόζος, 'Η επιστημονική έρευνα: ή κατανομή τών δαπανών άνάλογα μέ τίς πηγές χρηματοδότησης καί τή σκοπιμότητα, *'Η Καθημερινή*, 17-18/8/1980.

5. Πρβλ. τή μελέτη του ΟΟΣΑ πού αναφέρθηκε πιό πάνω (σημ. 3), όπως επίσης: OCDE, *Recherche et développement en matière d'enseignement*, 1974 καί Council of Europe, *Educational Research Policies in European Countries 1978-1979 Survey*, Documentation Centre for Education in Europe, Strasbourg, 1979.

6. Edgar Faure et coll. *Apprendre à être*, Unesco, 1972.

7. Μέ τό νόμο 309/1976 ή διάρκεια τής υποχρεωτικής εκπαίδευσης επεκτάθηκε από 6 χρόνια πού ήταν προηγούμενα, σέ 9 χρόνια.

8. Μ. Δρεττάκη, Τρέχουσες δαπάνες του δημοσίου γιά τήν εκπαίδευση, 1962-1972, *'Επιθεώρησης Κοινωνικών 'Ερευνών*, τ. 25, 1975.

9. Πού ιδρύθηκε μέ τό νόμο 706/1977 «περί προωθήσεως τής 'Επιστημονικής 'Ερεύνης καί Τεχνολογίας».

10. Τό ότι λειτουργούν όρισμένα τμήματα ή προσφέρονται κάποια μαθήματα με-

Τζώρτζ Μπέρναρντ Σώ

Ένας ακοινώνητος σοσιαλιστής

Το πιο φιλόδοξο καυστικό μυθιστόρημα
του μεγάλου Ιρλανδού συγγραφέα

«Είχα διαβάσει τον πρώτο τόμο από το
Κεφάλαιο του Μάρξ και έκανα τον ήρωά
μου μαρξιστή σοσιαλιστή... έναν κόκκινο,
έναν εχθρό του πολιτισμού, έναν κλέφτη
του κόσμου, αθεϊστή, μοιχό, αναρχικό,
απόστολο του Σατανά...»

Έτσι ακριβώς περιέγραψε ο Μπέρναρντ Σώ τον Τρε-
φούζη, ήρωα αυτού του φιλόδοξου μυθιστορήματος που
κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1884. Ο Τρεφούζης,
ήταν σοσιαλιστής στρατολόγος. Οπλισμένος μ' ένα ιδιό-
τυπο χιούμορ, με ειρωνία και παραδοξότητα, είναι απο-
φασισμένος να γκρεμίσει μία κοινωνία βυθισμένη στην
ταξική και σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η άποψη του Σώ ήταν ότι η λανθασμένη εξιδανίκευση των
γυναικών από τους άντρες σκλάβωνε και τα δυο φύλα.
Στό πρόσωπο του κλόουν-προφήτη Τρεφούζη, ο Σώ πα-
ρουσίασε για πρώτη φορά τις ιδέες του για το πώς
ακριβώς φανταζόταν τις σχέσεις των δύο φύλων.

Μία λαμπρή σάτιρα για τις κοινωνικές προκαταλήψεις,
ο **Ακοινώνητος σοσιαλιστής**, είναι ταυτόχρονα και μία
απόλαυση - μία αληθινή κωμωδία, πνευματώδης, εκδηλω-
τική και ακαταμάχητα διασκεδαστική.

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457

αποκλειστικά ξένη χρηματοδότηση στο 23,4% του συνόλου, αποκλειστικά χρηματοδότηση από ατομικούς και οικογενεια-
κούς πόρους στο 17,7%, αποκλειστικά ελληνική χρηματοδό-
τηση από κρατικές και άλλες πηγές στο 14,1% των καθηγητών
και ύφηγητών που απάντησαν στην έρευνα. Είναι φανερό, ότι η
ελληνική χρηματοδότηση παίζει δευτερεύοντα ρόλο για τη με-
ταπτυχιακή κατάρτιση των μελλοντικών πανεπιστημιακών
δασκάλων.

Πίνακας 2

Κατανομή του κύριου διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ
ως προς τις πηγές χρηματοδότησης
των μεταπτυχιακών σπουδών τους
(σε ποσοστά)

Πηγές χρηματοδότησης	%
Προσωπικά οικονομικά μέσα	8,7
Ή οικογένεια	6,1
Προσωπικά μέσα και οικογένεια	2,9
IKY	8,3
* Άλλη ελληνική πηγή	5,8
Ξένο κράτος	11,5
Ξένος οργανισμός	9,0
Διεθνής οργανισμός	2,9
Πολλές πηγές συγχρόνως ή διαδοχικά	43,9
Δέν απάντησαν	1,0
Σύνολο	100,0

* Ας σημειώσουμε ακόμα, ότι 56,2% των καθηγητών και ύ-
φηγητών εργάστηκαν σε ανώτατο εκπαιδευτικό ή έρευνητικό ή-
δρυμα του έξωτερικού, από τους οποίους τα 2/3 για χρονικό
διάστημα μεγαλύτερο από 3 χρόνια. Οι χώρες που υποδέχτη-
καν τους μελλοντικούς ύφηγητές και καθηγητές για την προε-
τοιμασία της διατριβής τους είναι κατά σειρά: Γερμανία,
ΗΠΑ, Άγγλία, Γαλλία, Ίταλία. Οι χώρες που τους ενέταξαν
στο ακαδημαϊκό και έρευνητικό τους προσωπικό είναι κατά
σειρά: ΗΠΑ και ακολουθούν σε απόσταση: Άγγλία, Γερμα-
νία, Γαλλία, Ίταλία.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Έάν αναφερθήκαμε στις πολιτισμικές επιδράσεις, όπως έκ-
φράζονται στην επιστημονική διαμόρφωση του διδακτικού
προσωπικού της ανώτατης ελληνικής εκπαίδευσης, δεν είναι
για να άρνηθουμε το θετικότατο ρόλο της διαφοροποίησης των
επιστημονικών έμπειριών και της συμπληρωματικότητας των
πολιτισμικών σχημάτων. Ούτε για να υποστηρίξουμε κάποια
μυθική αυτάρκεια. Άλλά για να υπογραμμίσουμε την έλλειψη
ελληνικής έρευνητικής υποδομής και παράδοσης που αφήνει
τό καράβι της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης να κλυδωνί-
ζεται χωρίς έρμα.

Το άρνητικό στοιχείο δεν είναι ή ξένη έμπειρία που έμπλου-
τίζει και τα άτομα και τις χώρες που είναι σε θέση να την άφο-
μοιώσουν, αλλά ή έλλειψη ντόπιων αντίστηριγμάτων, ή έλλει-
ψη ελληνικών πλαισίων αναφοράς που να καταστήσουν δυνα-
τή αυτή την άφομοίωση.

Είναι πιά κοινός τόπος, ότι ακόμα και για την άπλή μεταφο-

ρά ξένης τεχνολογίας χρειάζεται να υπάρχει υψηλό επίπεδο αυτόχθονης έρευνας, ώστε να γίνουν οι κατάλληλες επιλογές και προσαρμογές προς όφελος της χώρας που πραγματοποιεί την εισαγωγή. 'Αλλά αυτό ισχύει για όλους τους τομείς της έπιστημονικής γνώσης. Στην έκθεση του ΟΟΣΑ για την έρευνα και ανάπτυξη στα εκπαιδευτικά θέματα¹⁵ διαβάζουμε: «'Η απουσία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος έρευνητών σε έθνική κλίμακα έμποδίζει τις χώρες, τις λιγότερο καλά εφοδιασμένες στο έπιστημονικό επίπεδο να έπωφεληθούν από τον κοινό διεθνή πλούτο των γνώσεων, γιατί αποδεικνύεται ακόμα πιο δύσκολο τό να επιλέξει κανείς τις κατάλληλες πληροφορίες από τό να έχει πρόσβαση σε αυτές...». (σελ. 14).

Τό θέμα της έρευνας, τόσο στα 'Ανώτατα 'Εκπαιδευτικά 'Ιδρύματα, όσο και στα ανεξάρτητα κέντρα έρευνών, θά έπρεπε να θεωρηθεί έθνική προτεραιότητα. Καί είναι θλιβερό ή διαπίστωση ότι ή πολιτεία, χρόνος μπαίνει — χρόνος βγαίνει, δέν προχωρεί πέρα από τή διατύπωση καλών προθέσεων.

'Ετσι, οι θετικότερες από τις αποφάσεις της πρόσφατης διυπουργικής σύσκεψης για την έρευνα που δόθηκαν στη δημοσιότητα στις 16-12-1980¹⁶, έπαναλαμβάνουν για μία ακόμη φορά άλλες, προηγούμενες διακηρύξεις και δέν κάνουν τίποτα άλλο παρά να υπογραμμίζουν τή διάσταση ανάμεσα στην εκφρασμένη πολιτική βούληση και τή διοικητική πρακτική (μήπως ανάμεσα στην εκφρασμένη και τή σιωπηλή πολιτική βούληση;) ή ακόμα ανάμεσα σε δυνάμεις που αντιπαρατίθενται μέσα στην ίδια τή διοικητική μηχανή και από τις όποιες οι ισχυρότερες δέν είναι ίσως οι έμφανεστερες.

Στό χώρο της έρευνας είναι ζωτική ανάγκη να υπάρξει τομή. 'Εάν οι έλληνες όρθόδοξοι δεσποτάδες προέρχονταν από σχολές ήσουιτών, εάν οι έλληνες πολιτικοί είχαν σαν κύριο προσόν τους την εύδοκιμη μακρόχρονη ύπηρεσία σε ξένα κοινοβούλια, εάν οι έλληνες επιτελάρχες είχαν σταδιοδρομήσει στη Λεγεώνα των Ξένων, ίσως τά έρωτηματικά ως προς την έθνική μας υπόσταση να οδηγούσαν σε κάποια γενικευμένη συνειδητοποίηση του προβλήματος. Τώρα, την ώρα που ή ανώτατη παιδεία και ή έρευνα κινούνται μεταξύ ανυπαρξίας και έξάρτησης, τά έρωτηματικά καλύπτονται από τό γεγονός ότι τά άτομα μπορεί να έχουν την αναγνώριση της διεθνούς έπιστημονικής κοινότητας — ενώ ή χώρα έχει μόνο τή συγκατάβασή της.

'Η έρευνα στα Πανεπιστήμια, σε όσες χώρες υπάρχει οργανωμένη έρευνα που έχει δημιουργήσει έπιστημονική παράδοση και λειτουργεί κριτικά, κινείται όλο και περισσότερες ανάμεσα σε δύο πόλους: ανταλλαγή πληροφοριών και μεθοδολογικών εργαλείων με την παγκόσμια έπιστημονική κοινότητα από τή μία πλευρά, ανάγκη να απαντηθούν τά έρωτήματα που θέτει ή τοπική κοινότητα από την άλλη.

Διδασκαλία και έρευνα, κατάρτιση στελεχών και έπιστημονική συνείδηση, συνδέονται με την πράξη μέσα από την άσκηση και τή συνείδηση της κοινωνικής ευθύνης διδασκόντων και διδασκομένων.

Τά Πανεπιστήμια άφουγκράζονται τό λόγο και τή σιωπή που τά περιβάλλουν. Τα Πανεπιστήμια δέχονται και εκπέμπουν κραδασμούς, μαντεύουν έρωτήματα πριν διατυπωθούν, διαλέγονται με τή συνολική κοινωνία και τις συνισταμένες της.

'Ο πολυδιάστατος κοινωνικός ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης και της έρευνας δέν παραπέμπει σε αναζητήσεις κάποιας πρωτοπορίας. 'Αποτελεί πιά αντικείμενο γενικευμένου εκπαιδευτικού, πολιτικού, κοινωνικού προβληματισμού.

Στις εκθέσεις των διεθνών οργανισμών¹⁷ υπογραμμίζεται τό γεγονός ότι ή ανώτατη εκπαίδευση έμπεριέχει από τή φύση της όρισμένες αντιθέσεις: ανάμεσα στην άσκηση της κοινωνικής κριτικής και την έξυπνέτηση ενός συγκεκριμένου κοινωνικού και οικονομικού συστήματος; ανάμεσα στη δημοκρατική ιδεολογία και την αναπαραγωγή σχέσεων ανισότητας. Οι αντιθέ-

σεις αυτές δέν αίρονται εύκολα. Δέν συνιστούν όμως και αδιέξοδα. 'Η αναγνώριση της ύπαρξης των συμπληγάδων έπιτρέπει να επιλεγεί τρόπος πλεύσης.

'Ο κοινωνικός ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης και της έρευνας διαμορφώνεται συνεχώς μέσα από διαδικασίες που ενσωματώνουν σειρά όλόκληρη συγκρούσεων:

α) ανάμεσα στην αρχή της κοινωνικής ευθύνης (πού οδηγεί και σε εντάξεις, συσπειρώσεις, εξαρτήσεις καμιά φορά) και στην ανάγκη για αυτόνομία και έλευθερία, σαν προϋποθέσεις εξάσκησης αυτής της ευθύνης;

β) ανάμεσα στην πίεση για την ανάλυση συνειδητοποιημένων προβλημάτων και την προοπτική διερεύνησης αναγκών που δέν βρήκαν ακόμα την έκφρασή τους;

γ) ανάμεσα στο γεγονός ότι τά έρωτήματα τίθενται πιο εύκολα από την κρατική μηχανή ή τά οργανωμένα συμφέροντα και τις προτεραιότητες μιās λαϊκής κοινωνικής πολιτικής;

δ) ανάμεσα στην ικανοποίηση των προσδοκιών της κοινότητας για διδασκαλία και έρευνα και τή συμβολή στη διαμόρφωση των προσδοκιών.

Ποιος μπορεί να αναγνωρίσει σε αυτά τά τόσο ουσιαστικά θέματα, προβλήματα του έλληνικού πανεπιστημιακού χώρου; Είναι φανερό, ότι τό επίπεδο της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα έλληνικά ΑΕΙ, ή ίδια ή έθνική τους υπόσταση, ή δυνατότητά τους να λειτουργήσουν σαν χώρος προσδιορισμού και ανάλυσης προβλημάτων, σαν χώρος μελέτης έναλλακτικών λύσεων που προσφέρονται στις κοινωνικές δυνάμεις για να διαμορφώσουν τις επιλογές τους, ή δυνατότητά τους να ανταποκριθούν στο σύνθετο κοινωνικό τους ρόλο, θά εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από τή δημιουργία ή όχι της κατάλληλης έρευνητικής υποδομής στα Πανεπιστήμια.

15. Βλ. πιο πάνω, σημ. 5.

16. Προώθηση νόμου για ρύθμιση της επαγγελματικής υπόστασης των έρευνητών και πρόταση Προεδρικού Διατάγματος για την αξιοποίηση των κονδυλίων έρευνών στα ΑΕΙ «έκτός των κανόνων του δημοσίου λογιστικού».

17. Πρβλ. OCDE-CERI, *Les relations entre l'enseignement supérieur et la collectivité* (rapport général, 27-9-1978).

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΑΝΤΩΝΗ ΜΠΡΙΛΑΚΗ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Ιστορική διαδρομή • Κρίση • Προοπτικές

ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 — τηλ. 72.29.237 - 72.32.819

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΡΔΟΧΉ ΠΗΓΗ 17,
236-37 980

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΑΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΞΕΛΑΣΤΙ-
ΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

Ψυχολογική και ψυχαναλυτική
προσέγγιση στη λογοτεχνία

27

Κυκλοφορεί

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Μάρτιος 1982 Τεύχ. 49

Άννας Φραγκουδάκη, «Σελδζούκοι ροπαλοφόροι καραδοκούν», Θούλης Στάικου, «Σχετικά με το μονοτονικό, ΧΧΧ «Το καλάθι της νοικοκυράς», Λεφτέρη Παπαγιαννάκη, Το βήμα της πληροφόρησης με πιασμένα μάτια ● Γιώργου Καρρά, Έντμος κι εκτός παρενθέσεως, Μιχάλη Παπαγιαννάκη, Τάσσην, τὰ πλὴν, καὶ κυρίως τὰ ἴσως τοῦ νέου προϋπολογισμοῦ ● Λεωνίδα Λουλουδή, Ρητορεία καὶ ρεαλισμός, Δημήτρη Κέκου, Νέα πλαίσια τῆς ἐξουσίας στὰ ΑΕΙ, Έφη Αβδελά, Λήδα Μασχονά, Γεωργία Παπαγεωργίου, Μαρία Παπαγιαννάκη, Άννα Φραγκουδάκη, Άλλαγή καὶ γυναικεῖο κίνημα ● Κώστα Ζουράρη, Ἐταιρεία Πολιτικῆς Ἐπιστήμης καὶ πολιτικῆς συμπαγνῆς ● Γιώργου Πρεβελάκη, Ὁ «προσωρινός» οἰκιστικὸς νόμος τοῦ κ. Τρίτη, ● Άνταμ Μίχνικ, Εἰραστε ὅλοι ὄμηροι, Μάρκ Ρακόφσκι, Ὁ μαρξισμὸς ἀντιμέτωπος μετὶ τῆς κοινωνικῆς οὐβιετικῆς τύπου ● Θόδωρου Χατζηπανταζή, Ἡ εἰσβολὴ τοῦ Καραγκιόζη, στὴν Ἀθήνα τοῦ 1890, Άντῶνη Λιάκου, Γιά τὴν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ● Ἐλένης Κατσαϊδάκη, «Ξενικὴ ἐξάρτηση καὶ ἐθνικὴ πολιτικὴ 1910-1918» τοῦ Π. Πετρίδη (βιβλιοκριτικὴ), Σημειώματα, Βιβλία.

ἡ λέξη

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ, Ἡ Μετακίνηση
ΠΡΩΤΑ ΚΑΚΑΒΑΝΑΚΗ, Μὴ λυγρὸν πλῆθος ἐστὶν ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΤΕΡΕΣΙΑ ΜΙΛΩΝ, Στὴν ἑπομένη, Στὴν ἐπομένη, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ
ΜΑΡΚ ΣΟΙΚΑ, Μὴ λυγρὸν πλῆθος
ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΠΡΕ, Ἄντμος Φωτιστικὸς, Μαρξισμὸς καὶ ἐθνικὸς ρεαλισμὸς
ΣΠΗΡΙΔΟΣ ΠΑΛΑΣΚΟΠΟΥΛΟΣ, Ἐκδοτικὸς καὶ πλῆθος
ΜΑΝΟΣ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΛΙΑΝΗ ΕΚΙΝΣΜΗΤΙΚΗ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΝΙΚΟΣ ΦΟΥΚΑΣ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΕΚΙΝΣΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΡΑΚΑΛΗΣ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΒΙΚΤΟΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΟΥΡΝΙΚΗ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό
ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΑΡΚΑΡΑΚΗΣ, Ἡ ποίηση ὡς ὁ δόλος τοῦ Μιχαὴλ Κατσαρό

13

Μάρτιος-Ἀπρίλιος 1982

ὅτι πρὸς τὴν ἀρχὴν 150

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Προς δόξαν του ιρακομπααθικού σοσιαλισμοῦ

Εφήμερες οι δάφνες που έδρεψε ο ιρακινός μπααθισμός από την εισβολή-του στην Περσία. Σήμερα, πάνω από δεκαοκτώ μήνες μετά την επίθεση που υποσχόταν, να αλλάξει το χάρτη δίνοντας τη χαριστική βολή στην παραπαιούσα Ισλαμική Δημοκρατία των μουλάδων, βρίσκεται στα πρόθυρα της κατάρρευσης όχι μόνο το μέτωπο των ιρακινών δυνάμεων, αλλά και η δολοφονική κλίκα του Σάνταμ Χουσεΐν. Έχοντας οδηγήσει το λαό της χώρας σ' έναν αποτυχημένο επιθετικό πόλεμο με εξουθενωτικό κόστος, ο επίδοξος «προστάτης» του Περσικού Κόλπου βλέπει τις μέρες-του μετρημένες (είναι γνωστοί, άλλωστε, οι κανόνες διαδοχής στην κορυφή της μπααθικής πυραμίδας). Ίσως, όμως, όχι και τόσο σύντομα. Ίσως χρειαστεί προηγουμένως να δεχτεί νέα ραπίσματα στο πεδίο της μάχης, και να υπογράψει ταπεινωτική συνθήκη ειρήνης για να περισώσει, όχι βέβαια το δίαυλο Σατ Ελ Άραμπ, αλλά... τη Βαγδάτη. Δεν αποκλείεται να δούμε τους μνηστήρες της εξουσίας στο Ιράκ ν' αφήσουν τον «αρχηγό» να φορτωθεί τις ευθύνες της ήττας μέχρι τέλους και μόνο τότε να τον κόψουν.

Με πόσο διαφορετικές προοπτικές ξεκίνησε αυτός ο πόλεμος πριν από ενάμιση χρόνο περίπου! Και κοντεύει να καταλήξει στα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα από κείνα που προσδοκούσαν και αυτοί που τον κήρυξαν και όσοι, ποιος λιγότερο ποιος περισσότερο, ποντάρισαν στο Ιράκ. Το καθεστώς της Τεχεράνης όχι απλώς δεν κατέρρευσε, αλλά, χάρη στην εισβολή, άντλησε νέες δυνάμεις συνοχής και κατάφερε να κρατάει το στρατό της χώρας διαρκώς απασχολημένο. Αφού ξεπέρασαν τον αρχικό αιφνιδιασμό, οι Πέρσες κατάφεραν να σταθεροποιήσουν την αμυντική-τους διάταξη για να περάσουν σήμερα πια στην αντεπίθεση και να έχουν κόψει στα δύο το μέτωπο των εισβολέων μετά την πρόσφατη νίκη στη Ντεζφούλ. Αν είναι ακριβείς οι πληροφορίες των διεθνών ειδησεογραφικών πρακτορείων, οι ιρακινές δυνάμεις βρίσκονται σε τέτοια αποδιοργάνωση ώστε δεν είναι σε θέση να αποκρούσουν τις νέες αντεπιθέσεις των Περσών που θα εκδηλωθούν, κατά πάσα πιθανότητα, μέσα στις προσεχείς βδομάδες.

Παρά τις σαφείς αυτές προοπτικές, ο Σαντάμ Χουσεΐν δεν μπορεί να διατάξει υποχώρηση, γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε αυτομάτως παραδοχή της ήττας και ανατροπή-του. Έτσι, αναγκάζεται να συνεχίσει την αιματοχυσία που εκείνος άρχισε, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για βαρύτερη ήττα-του. Γιατί δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι οι «ένθεοι» μουλάδες, με τον αέρα της νίκης, δε θα επιχειρήσουν στρατιωτική εξαγωγή της επανάστασής-τους, στο Ιράκ των 7 εκατ. σιτών. Ποιός το είπε ότι αν η Βαγδάτη προτείνει ανακωχή κι ε-

πάνοδο στο status quo ante, η Τεχεράνη θα το δεχτεί; Έχοντας χάσει την πρωτοβουλία, αιχμάλωτο της διαδικασίας που κίνησε, το καθεστώς του Σαντάμ δεν μπορεί παρά να παρατείνει, όσο το δυνατόν περισσότερο, την αλληλοσφαγή, πασχίζοντας να περιορίσει την έκταση της διαφαινόμενης συντριβής-του. Οι εμπνευστές αυτού του πολέμου τα είχαν λογαριάσει σωστά όλα, εκτός από ένα: ότι η Ισλαμική Δημοκρατία, σκοταδιστική, οπισθοδρομική και ολοκληρωτική, υπήρξε, ωστόσο, προϊόν επανάστασης και, ως τέτοια, ήταν ικανή να αντλεί τεράστιες δυνάμεις από την έξαρση και το πνεύμα θυσίας εκατομμυρίων Περσών.

Η σημερινή κατάσταση στον Περσικό Κόλπο δεν εμφανίζεται δυσώϊωνη μόνο για τη Βαγδάτη αλλά και για άλλες αδελφές πρωτεύουσες στην περιοχή. Στο Ριάντ, στο Αμμάν, στα Εμιράτα, οι άρχουσες τάξεις, σε διαρκή ανασφάλεια μετά την ανατροπή του Σάχη, κατέχονται σήμερα από μεγάλο φόβο. Και δικαιολογημένα· γιατί αν πριν από ενάμιση χρόνο έβλεπαν με κάποια δυσπιστία την πρόθεση του Ιράκ να γίνει η ισχυρότερη στρατιωτική δύναμη της περιοχής, τρέμουν τώρα την αποσταθεροποιητική δύναμη ενός Ιράν που θα έχει νικήσει στον Πόλεμο του Κόλπου. Και μάλιστα, όταν οι Αγιατολάχ δεν κρύβουν την πρόθεσή-τους να υπονομεύσουν τα «διεφθαρμένα καθεστώτα των αρνητών του Ισλάμ». Ορισμένα γεγονότα των τελευταίων μηνών σηματοδοτούν τους φόβους αυτούς. Προς το τέλος του 1981, τα Εμιράτα και η Σαουδική Αραβία υπέγραψαν σύμφωνο αμυντικής συνεργασίας και συγκρότησαν ένα είδος κοινού στρατηγείου. (Σημ.: οι πετρελαιοφόρες περιοχές στο ανατολικό τμήμα της Σαουδαραβίας κατοικούνται από φυλές σιιτών). Λίγο αργότερα, ο Χουσεΐν της Ιορδανίας έστειλε επιλεκτικές μονάδες να ενισχύσουν τους Ιρακινούς στον πόλεμο.

Τέλος δε, πριν δύο μήνες περίπου, μαθεύτηκε ότι στο Μπαχρέιν έγιναν, συλλήψεις πολλών δεκάδων σιιτών που ήσαν επικεφαλής συνομωσίας για την ανατροπή του καθεστώτος της χώρας.

Τούτες οι εξελίξεις, όσο κι αν αναδεικνύουν πάλι το ρόλο του «αστάθμητου» Ιράν, δεν δυσαρεστούν κατ' ανάγκη τη Δύση και κυρίως την Ουάσινγκτον. Αν τα πλούσια αλλά ολιγάνθρωπα και στρατιωτικά αδύναμα βασίλεια της ερήμου δεν μπορούν ν' αναθέσουν την τήρηση της τάξης στην περιοχή-τους σε κανένα ντόπιο και συγγενή αστυνόμο, θα δεχτούν, χωρίς δισταγμούς, τις νέες προσφορές των Αμερικανών για «προστασία». Απ' αυτή την άποψη, η ήττα του Ιράκ ανοίγει το δρόμο στην αύξηση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στον Περσικό. Εκτός αν τους προλάβει ένα νέο, διόλου απίθανο, επαναστατικό ξέσπασμα στην έρημο.

Πάντως, υπάρχει και μια άλλη πλευρά που ενδιαφέρει τη Δύση. Μετά τον αναμενόμενο τερματισμό του πολέμου στον Κόλπο, και το Ιραν και το Ιρακ θα ξαναμπούν στην παγκόσμια αγορά πετρελαίου με τριπλασιασμένη (το λιγότερο) την παραγωγή-τους προκειμένου να επουλώσουν το ταχύτερο τα τραύματα από τον πόλεμο. Μια τέτοια νέα αύξηση της προσφοράς μέσα στις σημερινές συνθήκες υπερπροσφοράς μαύρου χρυσού υπόσχεται να προκαλέσει ραγδαία πτώση των τιμών του καυσίμου και να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη του ΟΠΕΚ.

Φασιστική Διεθνής: τα νήματα οδηγούν στο Λίβανο

Για τους Ιταλούς νεοφασίστες ο Λίβανος αποτελεί, τουλάχιστον από το 1978, σημαντικό κέντρο συνάντησης και στρατιωτικής εκπαίδευσης στο αντάρτικο πόλης. Στη Βηρυτό, σε μία περιοχή στα βόρεια της λιβανικής πρωτεύουσας, το κόμμα ΚΑΤΑΕΒ των Μαρωνιτών του Bashir Gemayel διαμόρφωσε κατάλληλα μερικές κατασκήνωσεις - στρατόπεδα, όπου Ιταλοί και Γερμανοί τρομοκράτες υποβάλλονται σε σκληρή εκπαίδευση επί δύο περίπου μήνες. «Σκληρή ζωή», γράφει σε γράμμα που έπεσε στα χέρια δικαστικών αρχών της Ρώμης στα τέλη του '79 ένας νεαρός από την Τεργέστη, «που εμείς οι νεολαίοι τη δεχόμαστε με χαρά για χάρη της Πατρίδας».

Η προσέλευση των δεξιών Ιταλών εξτρεμιστών σ' αυτά τα στρατόπεδα είναι διαρκής. Τουλάχιστον εκατό Ιταλοί, τα δύο τελευταία χρόνια, λένε οι δικαστικοί που διεξάγουν τις ανακρίσεις για τη φασιστική τρομοκρατία, εκπαιδεύτηκαν στον Λίβανο. Καταφθάνουν λίγοι - λίγοι και μόνοι-τους απ' όλη την Ιταλία αλλά το πιο σημαντικό κανάλι του δικτύου ξεκινάει από την Τεργέστη και τροφοδοτείται από το τοπικό παράρτημα της FUAN (Ενωμένο Μέτωπο Εθνικής Πρωτοπορίας).

Η μέθοδος για να αποκτήσεις την άδεια εισόδου στον Λίβανο είναι απλή και τώρα πια εξακριβωμένη. Ο μέλλων «guerrigliero» φθάνει στην Αθήνα ή στην Κύπρο ή ακόμη και στο Παρίσι και παρουσιάζεται στο Λιβανικό Προξενείο για να πάρει την άδεια εισόδου. Εν συνεχεία, περιμένει.

Μέσα σε λίγες μέρες, θα φθάσουν από τα κέντρα των Μαρωνιτών στο Μιλάνο, στη Ρώμη και στη Βενετία, οι αναγκαίες εγγυήσεις και η απαιτούμενη έγκριση. Απ' αυτή τη διαδικασία πέρασαν όλοι οι τρομοκράτες της Τεργέστης: Azzaro, Cettin, Paris, Grilz και οι δύο αδελφοί Livio και Ciro Lai. Και μαζί-τους πολλοί άλλοι.

Στην ίδια την Μπολώνια, τον Ιούνιο του '80, συνελήφθη ο Camil Tawil, επίσημος εκπρόσωπος των Ενωμένων Λιβανικών Δυνάμεων (FRL) στην Ιταλία. Πιστευόταν ότι αυτός ήταν ο υπεύθυνος για την αποστολή των νεοσύλλεκτων στη χώρα-του. «Ποτέ, κανείς ξένος δεν ήρθε στη Βηρυτό για να ενισχύσει τη δική-μας υπόθεση», υποστήριξε κατά την υπεράσπισή-του ο Tawil. Αλλά ένας μετανιωμένος εξτρεμιστής από την Τεργέστη ομολόγησε στους δικαστικούς ότι πήγε στον Λίβανο με τη βοήθεια των εκπροσώπων των Μαρωνιτών. Το αποτέλεσμα ήταν να καταλήξει ο Tawil στη φυλακή. Τα στρατόπεδα εκπαίδευσης των Φαλαγγιτών παρακολουθούνταν πάντοτε με μεγάλη προσοχή από τους δικαστικούς που διεξήγαγαν τις ανακρίσεις για τη μαζική δολοφονία της 2 Αυγούστου 1980 στο σιδηροδρομικό σταθμό της Μπολώνιας. Αυτό αποδεικνύεται από το μεγάλο αριθμό παρακολουθήσεων τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και την ποσότητα αλληλογραφίας προς και από τον Λίβανο που κατασχέθηκε από ορισμένους δεξιούς τρομοκράτες. Οι ανακρίσεις, όμως, δεν έφθασαν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Τώρα, όμως, υπάρχει κάποιο νέο γεγονός; ένας καινούριος προσανατολισμός των ανακρίσεων που οδηγεί από τη Βηρυτό στην Μπολώνια και θα μπορούσε σε σύντομο χρόνο να προσφέρει εκείνα τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία οι ανακριτές αναζητούν περισσότερο από ένα χρόνο.

Οι ανακριτές και μία ομάδα καραμπινιέρων που ασχολιούνται μ' αυτή την υπόθεση, απέδειξαν ότι στη Βηρυτό υπάρχει ένα φαλαγγίτικο στρατόπεδο εκπαίδευσης με τελειώς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: δεν έχει εκπαιδευτικά πεδία και πεδία βολής, και ούτε κανέναν εκπαιδευτή πάνω στις τεχνικές του ανταρτοπολέμου. Στο στρατόπεδο αυτό απαγορεύεται αυστηρά η εισοδος ακόμη και στους ίδιους τους στρατιωτικούς των Ενωμένων Λιβανικών Δυνάμεων. Βρίσκεται υπό τον άμεσο έλεγχο του Bashir Gemayel και Ισπανών και Γερμανών φασιστών. Δεν υπάρχουν εκπαιδευτές, αλλά εμπειρογνώμονες, που διδάσκουν στους λίγους εκπαιδευόμενους (τους οποίους ενέκριναν για τα «μαθήματα» αφού τους πέρασαν από σκληρές δοκιμασίες και αυστηρή επιλογή) να χρησιμοποιούν εκρηκτικούς μηχανισμούς υψηλής τεχνολογίας.

Σ' αυτό το υπέρ στρατόπεδο, όπως το χαρακτήρισαν οι ιταλικές ανακριτικές αρχές, πήγαν, πριν από τη δολοφονική ενέργεια της Μπολώνιας και μετά από αυτήν, μερικά σημαντικά στελέχη της ιταλικής άκρας Δεξιάς, υπό την καθοδήγηση του διαβόητου φασίστα Alfredo.

«μουσική γωνιά»
MAMPIO Ε.Π.Ε.
Βουλής 12 Τηλ. 32.34.269
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΔΙ ΚΑΠΗ ΝΟΗΜΕΡΟΥ

BEETHOVEN: ΣΟΝΑΤΕΣ ΓΙΑ ΒΙΟΛΙ ΚΑΙ ΠΙΑΝΟ (4 ΚΑΟΣΗ ΠΛΑΤΗ) Arthur Gruenbaum (βισ) / Clara Haskil (βιολ)
4 Δ Philips (αρχ. 1320) αντί 2400

BEETHOVEN - ΣΥΜΦΩΝΗΣ ΑΡ. 8 & 9
Ορχήστρα Φιλαρμονική του Λονδίνου / Διευθ. ο Bernard Haitink
2 Δ Philips (αρχ. 680) αντί 1200

BRUCH: ΟΥΒΥΛΙΤΡΑ ΓΙΑ ΒΙΟΛΙ ΚΑΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ (4 ΚΑΟΣΗ ΠΛΑΤΗ) (3 ΚΟΝΤΙ ΠΛΑΚΕΤ.)
Salvatore Accardo (βισ) / Ορχήστρα του Gewandhaus Leipzig / Kurt Masur
4 Δ Philips (αρχ. 1310) αντί 2400

BEETHOVEN: 32 ΣΟΝΑΤΕΣ ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ (4 ΚΑΟΣΗ ΠΛΑΤΗ) Alfred Brendel (πια)
13 Δ Philips (αρχ. 400) αντί 7800

MOZART: 56 ΣΥΜΦΩΝΗΣ (4 ΚΑΟΣΗ ΠΛΑΤΗ) (βισ) / Concertgebouw του Amsterdam / Josef Krips / Academy of St. Martin in the Fields / Neville Martin
16 Δ Philips (αρχ. 430) αντί 9600

SCHUMANN: 14 ΣΥΝΟΛΟΜΟΡΦΑ ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ ΠΙΑΝΟ Claudio Arrau
9 Δ Philips (αρχ. 3200) αντί 5400

HAYDN: 6 ΣΥΜΦΩΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ (7 Αρ. 82, 83, 84, 85, 86, 87) Φιλαρμονική του Βερολίνου / Herbert von Karajan
3 Δ DG Digital (αρχ. 1450) αντί 1950

MOZART: ASCANIO IN ALBA (ΟΠΕΡΑ) Δ. Ballo, E. Mathis, A. Auger, U. Suke / Χειρόγραφο του Mozarteum του Salzburg / Leopold Hauser
3 Δ DG (αρχ. 160) αντί 1800

STRAUSS: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΛΠΩΝ (εργ. 64) Φιλαρμονική του Βερολίνου / Herbert von Karajan
1 Δ DG Digital (αρχ. 590) αντί 650

MAHLER: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡ. 1 Συμφωνική του Βερολίνου / Claudio Abbado
1 Δ DG Digital (αρχ. 590) αντί 650

BRUCKNER: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡ. 3 Φιλαρμονική του Βερολίνου / Herbert von Karajan
1 Δ DG Digital (αρχ. 90) αντί 650

TCHAIKOVSKY: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡ. 6 - ΠΑΘΗΤΙΚΗ (εργ. 66) του Βερολίνου / Arturo - Carlo Maria Giulini
1 Δ DG Digital (αρχ. 590) αντί 650

TCHAIKOVSKY - DVORAK: ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΡΑΧΥΛΟΡΑΝ (εργ. 48 και 22) Φιλαρμονική του Βερολίνου / Herbert von Karajan
1 Δ DG Digital (αρχ. 90) αντί 650

WAGNER: PARSEFA P. Hofmann, D. Verjovic, K. Moll, J. Van Dam, S. Nimsorn Φιλαρμονική του Βερολίνου / Herbert von Karajan
1 Δ DG Digital (αρχ. 90) αντί 650

MOZART: MAFFEMINOΣ ΑΥΓΟΣ (εργ. 11) A. Tomowa-Sintow, A. Ballo, U. Van Dam Φιλαρμονική του Βερολίνου / Herbert von Karajan
3 Δ DG Digital (αρχ. 1450) αντί 1950

MOZART: APOLLO ET HYACINTHUS (οπερ) U. Mathis, A. Auger, H. Schwarz, U. Winkler / Ορχήστρα του Mozarteum του Salzburg / Leopold Hauser
2 Δ DG (αρχ. 160) αντί 1200

Δεχόμαστε παραγγελίες
απ' όλη την Ελλάδα
MAMPIO Ε.Π.Ε.
Βουλής 12 - Σύνταγμα
32.34.269

«Αυτόκλητοι καθαρολόγοι»

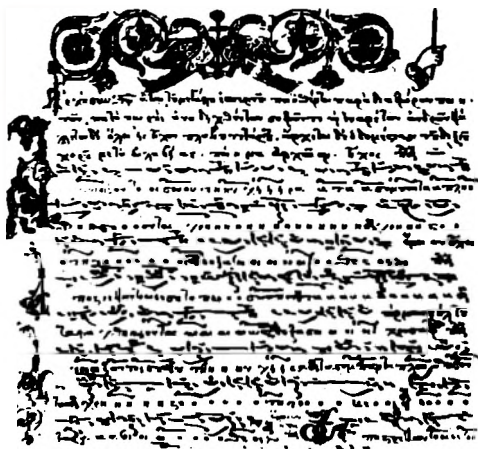
Από τη στιγμή που πρωτοείδε το φως της δημοσιότητας ο «Ελληνικός Γλωσσικός Όμιλος», με τη «διακήρυξη» της 18ης Μαρτίου, σειρά από κείμενα δημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο με ανάλογο θέμα. Από αυτή την άποψη θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει την πρωτοβουλία του Ε.Γ.Ο. θετική. Όμως, κατά τη γνώμη-μας, ένας διάλογος για τη γλώσσα στις μέρες-μας θα έπρεπε να ξεκινάει από κάποια σημεία κατακτημένα. Η αναφορά των επτά του Ε.Γ.Ο. στη «βαθύτατη σύγχυση ως προς την ιστορική εξέλιξη, την διδασκαλία και την γλωσσολογική αντιμετώπιση των ζητημάτων της Ελληνικής» που «σοβεί», θα έπρεπε να είχε γίνει με μεγαλύτερη φροντίδα, ώστε να μην επιτείνεται η σύγχυση με τέτοιες ασάφειες ως προς τους δράστες ή έστω απλά υπεύθυνους αυτού του φαινομένου.

Όσο και να θελήσουν να εξωραΐσουν τις απόψεις-τους οι συντάκτες της «διακήρυξης» θα μένει πάντα βασικό κρατούμενο ότι από τη μία πλευρά οι ίδιοι οι οποίοι θεωρούν ότι «η διαμόρφωση μιας γλώσσας υπερβαίνει οποιαδήποτε νομοθετική στοιχειοθέτηση», είναι που υποστηρίζουν τους εαυτούς-τους με την παρακάτω διατύπωση: «Μέλημα του Ομίλου αυτού θα είναι να εκφράζει ορισμένες γενικές αρχές και απόψεις για τη χρήση της ελληνικής γλώσσας και της σύγχρονης επιστημονικής ορολογίας και να προτείνει λύσεις για την προφύλαξη της Ελληνικής από την αθρόα, άκριτη κι αδικαιολόγητη εισβολή ξένων λέξεων που ρυπαίνουν τη γλώσσα και αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία-της».

Η κατηγορία που διατυπώνουν για «αυτόκλητους "εκλαϊκευτές" ή "εκσυγχρονιστές"» της γλώσσας καταλήγει να επιστρέφει σ' αυτούς τους ίδιους που «αυτόκλητοι» θα ήθελαν να παίξουν το ρόλο του ελεγκτή της «καθαρής», κατά την άποψή-τους, ελληνικής γλώσσας: ένα τέλειο, δηλαδή, μπορούμε-

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

● Το Ελληνικό Πολιτιστικό Κέντρο Λονδίνου είχε την εξαιρετική πρωτοβουλία της ζωντανής ηχογράφησης και παραγωγής ενός συνόλου πέντε δίσκων με τον τίτλο «Τα Πάθη τα Σεπτά». Πρόκειται για μια συλλογή που μας «διδάσκει» την ψαλτική παράδοση της Μεγάλης Εβδομάδας και του Πάσχα έτσι όπως ακόμη λειτουργεί στον Πατριαρχικό Ναό του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Ο μουσικολόγος Γρ. Στάθης είχε τη φροντίδα της όλης έκδοσης που εκτός από τους δίσκους περιλαμβάνει μια επιστημονικά τεκμηριωμένη εισαγωγή στην ψαλτική τέχνη, βυζαντινή και μεταβυζαντινή. Παράλληλα, στο φυλλάδιο που συνοδεύει τους δίσκους, περιέχονται όλα τα ποιητικά και άλλα κείμενα των αναγνωσμάτων και ψαλμάτων που ακούγονται στους δίσκους, εμπλουτισμένα με ιστορικά ή μουσικολογικά σχόλια και φωτογραφίες από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, καθώς

9. Έκτετυλο κώδικας. Κώδικας Ξηροπόταμου 309 (έτος 1789), φ. 23α. Decorative motif. Codex Xeropotamou 309 (dated 1789) p. 23 r.

και μουσικών χειρογράφων. Η σημαντική αυτή πράξη οφείλει την αρχική-της έμπνευση στον Κώστα Ι. Καρρά, που είχε και τη γενική φροντίδα της παραγωγής. Μια παραγωγή που τιμά την ιστορική μνήμη του ελληνισμού και μας παραδίδει την πρώτη ζωντανή ηχογράφηση της Μεγάλης Εβδομάδας στο Πατριαρχείο. Αξίζει να ακουστεί από όλους όσους — παρά την κρίση ιδεών και πολιτισμού των ημερών-μας — εξακολουθούν να αναζητούν την πολιτιστική-τους ταυτότητα, πέρα από συνθηματολογίες και δογματισμούς.

ρανγκ. Παρακαλώ ας μας βοηθήσουν να απαλλαγούμε από αυτή την απεχθή στο ελληνικό αυτί λέξη! (Μήπως μάχαιρα αμφίστομος;).

Όσο για «τους κινδύνους που διατρέχει σήμερα» η ελληνική γλώσσα νομίζουμε ότι αυτή η διατύπωση περιέχει μέσα-της την έσχατη υποκρισία. Δε θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε διαφορετικά μια άποψη που ταυτίζει την κακή χρήση της δημοτικής — αποτέλεσμα της μακρόχρονης επιβολής της καθαρεύουσας στην εκπαίδευση — με την ίδια τη δημοτική. Γιατί, τι άλλο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι είναι αυτή η παράφορη κινδυνολογία για μια γλώσσα που η με κάποιο σύστημα εισαγωγή-της στην εκπαίδευση έχει ζωή μόνον έξι χρόνων; Μήπως «το πιο αξιόλογο προϊόν εξαγωγής του τόπου-μας στο διεθνή χώρο»; Μα τότε στ' αλήθεια θα φτωχύνουμε. Πώς δεν το κατάλαβαν αυτό οι «αυτόκλητοι» καθαρολόγοι;

Η συζήτηση, πάντως, αν και ξεκίνησε ως «χρονογραφία», θα μπορούσε να πάρει ένα χαρακτήρα θετικότερης προσφοράς, ιδίως αν απαλλάσαμε ΟΛΟΙ τους εαυτούς-μας από το δυσοίωνα πλέγμα γλώσσας και εξουσίας.

Αρχή λογοκρισίας;

Ο γνωστός θεατρικός συγγραφέας Μάριος Ποντίκας, με επιστολή-του, καταγγέλλει την παρέμβαση «άνωθεν» που διέκοψε τη ραδιοφωνική εκπομπή-του «Τέτοια ώρα, τέτοια λόγια» την ώρα της μετάδοσής-της (8-4-82).

Η υπεράσπιση της ελευθερίας του λόγου ιδιαίτερα από τους πνευματικούς ανθρώπους είναι μια άγραφη υποχρέωσή-τους και πάντα όλοι-μας απαιτούμε, πρώτα από αυτούς, να την τηρήσουν, ανεξάρτητα από το όποιο τιμήμά-της. Είναι καιρός, νομίζουμε, να ευαισθητοποιηθούμε προς αυτή την κατεύθυνση, γιατί, όπως φαίνεται, η τάση για λογοκρισία δεν εγκαταλείπει τους κυβερνώντες, όποιοι κι αν είναι αυτοί. Είναι η τάση που ελοχεύει στις συνειδήσεις όλων-μας όταν ασκούμε κάποια μικρή ή μεγάλη εξουσία, να ελέγξουμε.

Η διαμαρτυρία του Μάριου Ποντίκα απευθύνθηκε στον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως, τον υφυπουργό Τύπου και τον Γ. Γραμματέα της Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών, αλλά και στις περισσότερες αθηναϊκές εφημερίδες.

Η εντολή για τη διακοπή δόθηκε, όπως με πληροφόρησε ο διευθυντής ραδιοφωνίας κ. Καμπανέλης, από την Προεδρία της Κυβερνήσεως. Αλλά δεν ενδιαφέρει αυτή τη στιγμή το παρασκήνιο της ιστορίας, όσο το πνεύμα που κυριάρχησε και τροφοδότησε την εντολή διακοπής της εκπομπής, που το περιεχόμενό-της εσωκλείω στο γράμμα-μου.

Αυτό το πνεύμα της εξουσιαστικής αυθαιρεσίας εμπεριέχει — το ξέρουμε όλοι — αναρρίθμητους κινδύνους, γιατί οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στη στέρηση της ελευθερίας του λόγου και καθιερώνει πρότυπα κρατικής παρέμβασης τέτοια, που κατοχυρώνουν τις αντιδραστικές δομές της κοινωνίας-μας και τρομάζουν το όραμα της αλλαγής. Είναι ανησυχαστικό σύμπτωμα, ίσως όχι το μοναδικό, και προδίδει μιαν ανεξήγητη «ευαισθη-

σία» των κρατούντων σε θέματα κοινωνικής αιχμηρότητας και ανοίγει το δρόμο για ένα ραδιόφωνο μονοφωνικό, άτολμο, με έλλειψη φαντασίας και αδυναμία συνειδητοποίησης του σοβαρότατου κοινωνικού ρόλου που οφείλει να παίζει: να αποκαλύπτει δηλαδή και όχι να καλύπτει, να διεγείρει τη σκέψη και όχι να την αποχαυνώνει. Ιδιαίτερα όταν στην εξουσία βρίσκεται μια προοδευτική κυβέρνηση.

Οφείλω να διευκρινίσω ότι η διαμαρτυρία-μου δεν έχει κίνητρα προσωπικά, μια και από τη διεύθυνση της ραδιοφωνίας μου δηλώθηκε ότι μπορώ να συνεχίσω τις εκπομπές. Δεν τις συνεχίζω γιατί αρνούμαι να παζαρέψω το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου: αρνούμαι να αποσιωπήσω ένα παρόμοιο θέμα που οι αφανείς συνέπειές-του είναι μεγαλύτερες και πιο επιζήμιες από το ίδιο το περιεχόμενο της εκπομπής, ακόμα και από αυτήν την πιθανή κομματική εκμετάλλευσή-του.

Απευθύνομαι λοιπόν στους κυβερνητικούς αρμόδιους και στους πνευματικούς ανθρώπους του τόπου και ζητώ να πάρουν θέση σε παρόμοια προβλήματα διακριτικής αλλ' αποτελεσματικής λογοκρισίας, όχι από αντιπολιτευτική διάθεση, αλλά με την ελπίδα ότι το γράμμα-μου θα προσφέρει θετικές υπηρεσίες στο έργο όσων αγωνίζονται για μιαν ουσιαστική αλλαγή. Από σήμερα κιόλας πρέπει να δοθεί ρητή διαβεβαίωση στους συνεργάτες των μαζικών μέσων επικοινωνίας ότι — μια και επιλέχθηκαν σαν καλύτεροι δε θα λογοκρίνεται με οποιονδήποτε τρόπο το έργο-τους.

Είναι φανερό πως το όλο θέμα και ουσιαστικά και τυπικά αφήνει έκθετους όσους το χειρίστηκαν και με τον τρόπο που το χειρίστηκαν.

Η πολιτική ευθύνη τους ανήκει ολοκληρωτικά. Θα πρέπει, νομίζουμε, να δοθεί κάποια εξήγηση και να προσεχτεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι ο «Ελεύθερος Κόσμος» επαινέσε τη διακοπή της εκπομπής. Ο έπαινος των χειρότερων εχθρών της δημοκρατίας, θα πρέπει να προβληματίσει κάπως περισσότερο τους δράστες της λογοκρισίας...

ΓΚΡΗΚ ΚΕΦΙ

Οι μουσικοί, οι «Ντέβιλς», ήταν βέβαια ελληνικό συγκρότημα, από εκείνα που παίζουν λίγο απ' όλα για όλες τις εθνικότητες, τις ηλικίες και τις εποχές. Το κοινό ήταν ελληνικό και ευρωπαϊκό, ελληνικό λόγω διακοπών Πάσχα και ευρωπαϊκό απ' αυτά των «πακεταρισμένων» εκδρομών γκρουπ. Ξεκίνησαν να παίζουν στη μεγάλη πλαστική σάλα λίγο μετά τη μαγειρίτσα κι έτσι προτίμησαν τα μπλουζ για καλή χώνευση. Στη συνέχεια τὸ 'ριξαν λίγο σε πιο γρήγορα, χόρεψαν μερικοί, μα ήταν προφανές πως όλα αυτά ήταν η σάλτσα. Το κλου της βραδιάς δεν είχε φτάσει ακόμα.

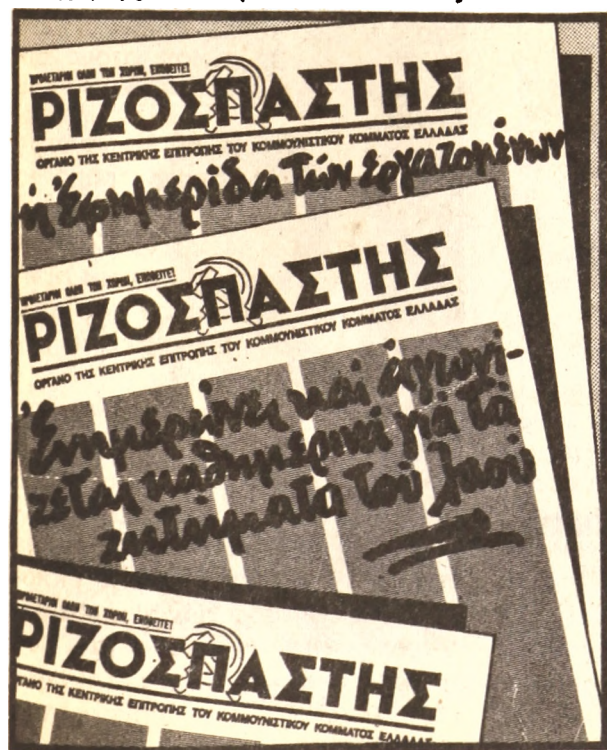
Μα να που μετά από λίγο η γαλλίδα κονφερανσιέ πήρε το μικρόφωνο και σε τρεις γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) ανάγγειλε πανηγυρικά: «Και τώρα ο Νικό Τόλης!» Ο κιθαρίστας άλλαξε την ηλεκτρική κιθάρα με ηλεκτρικό μπουζούκι και ξεκίνησε κάτι λίγο φάλτσες γρήγορες πεννιές. Η κουρτίνα τραβήχτηκε και φάνηκε ο Νίκος Τόλης με ένα μικρόφωνο στο χέρι, πεσμένο στο μέτωπο το τσουλούφι, ανοιχτά τα τρία πάνω κουμπιά του πουκαμίσου, ένα κράμα Βοσκόπουλου και Δομάζου.

«Όταν σφίγγουν το χέρι» τραγούδησε μ' ένα λίγο παιχνιδιάρικο σπάσιμο της φωνής. Αυτό ήταν! Μερακλωμένος ο έμπορος αυτοκινήτων με το τιγρέ πουκάμισο και το μαύρο λουστρίνι άρπαξε τη βαμμένη ξανθιά γυναίκα-του — ντόπια απόπειρα Τζαϊν Μάνσφελντ — και όρμησε αμπλαούμπλικά στην πίστα, φουσκωμένος από νεοαποκτημένη ελληνικότητα που 'θελε να τη μοιραστεί με τους θαμώνες. Μετά δύο λεπτά, όταν ο Νίκος Τόλης το γύρισε στο «Τώρα όπου νά 'ναι θα σημάνουν οι καμπάνες», ακράτητοι πια όλοι χύμηξαν στην πίστα ποιός να

πρωτοχορέψει και ποιός να πρωτομάθει. «Θεοδωράκης» απάντησε το γκαρσόνι σε σχετική ερώτηση ηλικιωμένης Ελβετίδας, «Ζορμπά, γιου νόου» πρόσθεσε, κι εκείνη έγνεψε ενθουσιασμένη καταφατικά.

Ο πανζουρλισμός συνέχισε αμείωτος μέχρι που ξαναμπήκε στη μέση η γαλλίδα κονφερανσιέ κι ανάγγειλε πάλι σε τρεις γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά): «Τώρα θα χορέψουν ελληνικούς χορούς τα γκαρσόνια». Τραβήχτηκαν όλοι κι εμφανίστηκαν στην πίστα πιασμένα από τον ώμο τα γκαρσόνια, ενώ η μουσική, πάντα με Νίκο Τόλη, το γύρισε στο ρεμπετοπρόσχαρο. Ενθουσιασμός στο ακροατήριο και ξεκίνημα των γκαρσονιών με τσακίσματα και καθίσματα και τούμπες στον αέρα. Και δώστου πέφταν τα «μπράβο» από τους έλληνες θαμώνες με μια δόση υπερηφάνειας που 'χει η πατρίδα τέτοιους λεβέντες και τους δείχνουμε και στους ξένους, δώστου τα παλαμάκια από τους τουρίστες ενθουσιασμένους που ζούσαν αυτή τη μοναδική στιγμή γνήσιου φολκλόρ και αυθορμητισμού. Δώστου χαμόγελα και τσακίσματα τα γκαρσόνια, ενθουσιασμένα που 'χαν εντυπωσιάσει και πάλι, γιατί βέβαια, αν και μέσ' το πρόγραμμα, η εμφάνισή-τους ήταν εθελοντική, ήταν η επίδειξη της λεβεντιάς-τους, πασαπόρτι για πιθανές ενδιαφέρουσες γνωριμίες μετά. Δώστου κι έτριβε τα χέρια-του ο ιδιοκτήτης που 'ξερε πως με τέτοιες επιτυχίες θά 'χει πάντα γεμάτο στη σαιζόν το ξενοδοχείο-του.

Γουάντερφουλ αναστέναζε χαζοχαρούμενα η αγγλιδούλα στο συνοδό-της, τοπικό «καμάκι». «Γκρηκ Πάσχα» εξήγησε εκείνος και «γκρηκ κέφι». Σπύρος Καβουνίδης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ο 15ος τόμος του **ANTI**
Β' εξάμηνο 1981
(τεύχη 181 - 195)

αντι

1981 β'

Σε 780 σελίδες αποτυπώνεται η πολιτική και πολιτιστική-μας ζωή.

Στον τόμο περιλαμβάνονται τα τεύχη - αφιερώματα για τον Ν. Πουланτζά και τον Δ. Χατζή, ντοκουμέντα για το ΕΑΜ και ντοκουμέντα για την Πολωνία, επισκόπηση των εκλογών του '81 και το ειδικό - γελοιογραφικό τεύχος.

Ζητείστε-τον στα γραφεία του περιοδικού «ANTI»:

Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601)

Τηλ. 732.713 και 732.819

Ακόμη μπορείτε να βρείτε τους παλιότερους τόμους του περιοδικού, με εξαίρεση τους Α' και Β' που έχουν ήδη εξαντληθεί.

Το «ANTI» παραμένει σταθερά ένα πλούσιο ενημερωτικό περιοδικό που με τους τόμους, σας προσφέρει μια άμεση πρόσβαση στο πλούσιο υλικό της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας.

Θεατρικά μηνύματα από τη Βόρεια Ελλάδα του Αντώνη Κούφαλη

Σε μια Θεσσαλονίκη, όπου τα θεατρικά γεγονότα κινδυνεύουν να λειτουργήσουν σαν μνημόσυνα της χαμένης-μας αθωότητας, μια τετραγωνισμένη φιγούρα, που ο Αλέξης Μινωτής θα χαρακτήριζε σίγουρα «πιτορέσκ», τυλιγμένη στην αχλύ του θρύλου της και τα εξαισία υφάσματα του Διονύση Φωτόπουλου, κερδίζει εύκολα, σχεδόν εγωιστικά, τη μάχη των εντυπώσεων.

Είναι η Αυρηλία, κατά κόσμον ηρωίδα του Ζαν Ζιρωντού, στο διάσημο ποιητικό θεατρογράφημά-του «Τρελή του Σαγιώ». Είναι μια κατ' εξοχήν... αντικαθεστωτική παρουσία, ένα αντιτεχνολογικό συνάμα παραλήρημα, τυλιγμένο σ' ένα ονειρικό Παρίσι, γεμάτο σκόνη, λαμπρόνια και καλούς τρελούς. Είναι ακόμα η πρώτη και καθοριστική παρουσία ενός ανθρώπου, που κάπου μέσα στη διασπορά του εαυτού-του (αμερικάνος ή βέρος φραντζέζος;) ανακαλύπτει την ταυτότητά-του και διασκορπάζει στην ευρύχωρη σκηνή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος το άρωμα και την τύρφη της αληθινής θεατρικής μαγείας. Ο Αντρέας Βουτσινάς είναι φέτος το θεατρικό πρόσωπο της Σαλονίκης. Σε μια περίοδο ομαδοποίησης της θεατρικής δουλειάς, επειδή ακριβώς απουσιάζουν τα χαρισματικά άτομα, ο σκηνοθέτης της «Τρελής» δείχνει στους θεατές το δρόμο του οράματος της τελειότητας.

Η Αυρηλία ανακαλύπτει τη συνωμοσία, που εξυφαίνεται σε βάρος του αθώου Παρισιού-της, από μια σατανική ομάδα «τεχνοκρατών» και αποδύεται σ' έναν

ατομικό αγώνα διάσωσης-του. Ο Ζιρωντού δεν υποπευδεται την αντιδραστικότητα του θέματός-του. Δεν αναζητάει στους μαυροφορεμένους απατεωνίσκους-τους αυριανούς ανιχνευτές του μαύρου χρυσού στα σπλάχνα της ίδιας της γης-μας (μ' όλες τις ευεργετικές, βέβαια, οικονομικές επιπτώσεις). Βυθισμένος σε μια ποίηση, που καταδειχνει το ασήμαντο και μεγιστοποιεί το γελοίο, αναπλάθει την πρωτεύουσα της μπελ επόκ και ανασυνθέτει την αντιδραστικότητα της ηρωίδας-του, σε μια ξέφρενη αντιπαράθεση του καλού και του κακού, που αγγίζει σχεδόν τη μονοδιάστατη αφέλεια της ντισεϊκής θεωρίας.

Οι κακοί εξαφανίζονται στην καταπακτή του υπόγειου της Τρελής, ενώ πάνω από την ξύλινη ταφόπετρά-τους, διάφορα παρασιτικά στοιχεία, η αυλή της Ορελί, στήνουν χορό θριάμβου!

Ο Αντρέας Βουτσινάς μέσα από την οπισθοδρομικότητα του θέματος, συνέλαβε το όραμα μιας αναπόφευκτης φθοράς στις ιδέες και στα πρότυπα. Τυλιγμένη σ' ένα εξαιρετικό φόρεμα, η Αλεξάνδρα Λαδικού μπαينوβγαίνει στη σκηνή, ανεξάρτητα με τη σκηνική δράση, μεταφέροντας το όραμα του σκηνοθέτη γι' αυτό, που χάθηκε και που στην ίδια την «Τρελή» εκφράζεται μέσα από ένα χοντροδεμένο κορμί και μια σκέψη, που συνταιριάζει στους πρωτόγονους. Η προώθηση της αισθητικής μιας πόλης, που σβύνει στο φως των εκατοντάδων κεριών, έρχεται να ταυτισθεί με την αισθητική μιας γενικότερης φροντίδας και άποψης

Από την παράσταση της «Μπερνάρντα Άλμπα»

για τη ζωή, όπου παραμονεύουν πάντα η υγρασία, η κρυψίνοια και μια διάθεση άρνησης σ' αυτό, που ονομάζουμε προοδευτικό ή καιρίο.

Η κατά Βουτσινά «Τρελή» είναι ένα πρότυπο οργάνωσης, σκηνικής καλαισθησίας και ποιητικού εξπρεσιονισμού. Έχει μάλιστα το προσόν να ενεργοποιεί γύρω από μια αξονική (εξαιρετική) Δέσπω Διαμαντίδου μια σειρά από λαμπρούς νέους ηθοποιούς του ΚΘΒΕ, τον Καρέλλη, τον Βαλαβανίδη, την Κράλλη, την Κομνηνού, την Φωτοπούλου, τον Αξελο, τον Ίτσιο, την Χατούπη σ' ένα αξιοθαύμαστο, ενεργητικό σύνολο, που κεντρίζει ακόμη και τις πλέον φανερές συγγραφικές αδυναμίες.

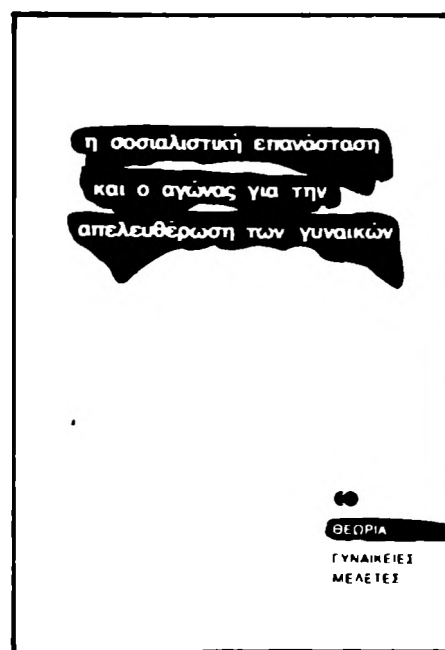
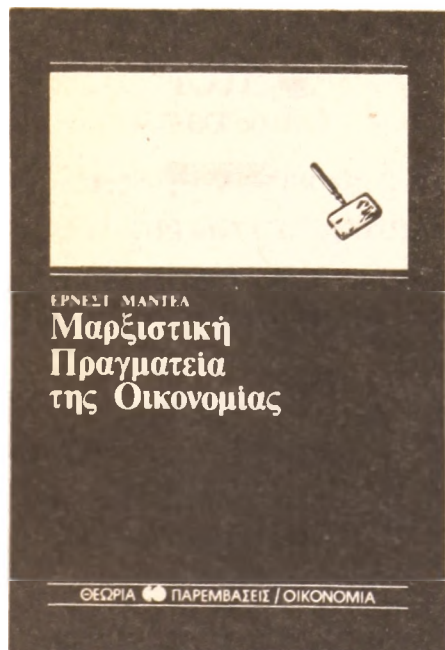
Η λάμψη του Βουτσινά και της «Τρελής»-του κάνει τις άλλες παραστάσεις του ΚΘΒΕ να φαντάζουν σαν φτωχοί συγγενείς. Δουλειές σαν αυτή της «Υπατίας» του Φραγκόπουλου ή τη μαζική παραγωγική των θυγατρικών θιάσων, που δρουν στη Θράκη και τις Σέρρες, επιδρούν καταλυτικά στη συγκεκριμένη στιγμή του ΚΘΒΕ να αξιοποιήσει το υλικό-του, φέρνοντας στο βορειοελλαδίτικο χώρο την αναπνοή και τους θεατρικούς ρυθμούς της Δύσης.

Μερικά χιλιόμετρα πιο πέρα,

στην Καβάλα, πόλη εξήντα χιλιάδων — πλειοψηφικά — μικροαστών, μια ντόπια ομάδα, η «Ομάδα Έρευνας» του Θεατρικού Εργαστηρίου πειραματίζεται πάνω στην «Μπερνάρντα Άλμπα» του Λόρκα με σκηνοθέτη τον Ηρακλή Δούκα, έχοντας στα χέρια το εργαλείο της σύγχρονης ψυχαναλυτικής. Στον κορμό του ποιητικού, σαρκαστικού έργου του Ισπανού ποιητή ενσωματώνονται αφηγήσεις κρατουμένων σε γυναικείες φυλακές, συχνά με θεατρική μορφή, ενώ μια καθαρίστρα πειραματίζεται μεθόδους εφαρμόζονται στους ηθοποιούς, αποσκοπώντας να κεντρίσει τις οργανικές-τους αντιδράσεις στην τρέλα, την καταπίεση και τη σεξουαλική αποστέρηση.

Δουλειά κόπου και ομαδικού μόχθου, διάρκειας τρισήμισι ωρών επιτρέπει στην ομάδα να επαγγελματοποιηθεί, να καθορίσει την παραπέρα πορεία-της και να δώσει στο θεατή το επιθυμητό «σοκ», που στην επαρχία, φαντάζομαι, είναι εντονότερο. Δίνει, ακόμη, σ' ένα νέο ηθοποιό τον Κώστα Ζαχαράκη, την ευκαιρία να ερμηνεύσει την Μπερνάρντα, έλκοντας το καλοδουλεμένο νεανικό σύνολο με βίαια σχεδόν σκληρότητα σ' ένα σκηνικό παιχνίδι ερωτικής αναίρεσης.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ, ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 17, ΤΗΛ. 3624187

Η επίπονη πορεία ενός θεάτρου Ο «Φον Δημητράκης» του Δ. Ψαθά από το «Θεσσαλικό Θέατρο»

της Βασιλικής Παπαγιάννη

«Πρόσεχε! Θα σε ονομάσω κριτικό!» — έρχεται στο νου-μου ο λόγος, από ένα πρόσωπο του Μπέκετ, θαρρώ.

Το ακούω, σαν απειλή διατύπωσης μομφής — σαν υπενθύμιση του κινδύνου μιας έκπτωσης και σαν ένα πρόσταγμα, ακόμη, απαγορευτικό.

Έχω ένα φόβο, μην χαρακτηρισθώ κριτικός. Δεν είναι παράξενο. Σε πολλούς κριτικούς κυριαρχεί η διάθεση να σαρκάσουν, να κομματιάσουν ή, να απορρίψουν ολοκληρωτικά. Τη φωνή τους δεν τη θεωρούν συμπλήρωμα του κρινόμενου έργου.

Όμως, οι ποιητές, περισσότερο από τον καθένα, αισθάνονται βαθύτατη ανάγκη ν' ακούν απόψεις για το έργο-τους. Την τέχνη τη σκοτώνει η σιωπή.

Κι εγώ θέλω να μιλήσω για το τελευταίο έργο που ανέβασε το «Θεσσαλικό Θέατρο» — το «Φον Δημητράκης» του Δ. Ψαθά — απλά, σαν ένας ευαίσθητος θεατής — σαν κοινωνός μιας αισθητικής απόλαυσης. (Αγνοώντας πλήρως την επιστήμη του θεάτρου, την ορολογία-του, τη θεατρική πρακτική.)

Η πόλη-μου, η Λάρισα, φημιζεται για τις πολλές ταβέρνες-της, τα σκυλάδικα, και τα άλλα παρόμοια. Και οι κάτοικοι όλης της Θεσσαλίας, μας λέει ο Πλούταρχος, φημιζονταν ως οι πιο αμαθείς από τους άλλους Έλληνες.

Είναι ένα κακέκτυπο της Αθήνας. Θερισμένα τα δέντρα-της στους δρόμους-της σκουπίδια. Και μες στα σκιερά στενά διαμερίσματα, ένα κοινό πιο καινούριο από χτες. Βροχερό, κρύο βράδυ Κυριακής, και δεν ξαπλώνουν στην πολυθρόνα μπροστά στην τηλεόραση γεμίζουν, ασφυχτικά, το Ωδείο — αΐθουσα παμπάλαιη, απρόσφορη, σχεδόν πρωτόγονη — όπου το «Θεσσαλικό Θέατρο» παρουσιάζει το νέο έργο της περιόδου. Και γεμίζουν, ετούτη την αΐθουσα, κάθε βράδυ.

Είναι ένα κοινό εντελώς διαφορετικό, απ' τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του «Θεσσαλικού Θεάτρου». Ήρεμο — διακριτικό — ευχάριστα απορημένο — χαμογελαστό. Χαιρετιούνται. Το αίσθημα της απόλαυσης βαθαίνει — μοιράζοντας το γέλιο, την έκπληξη, ανταλλάσσοντας τις σκέψεις-σου. Τα μέλη της κοινότητας των θεατών, συχνά, δεν είναι άγνωστα, εδώ, μεταξύ-τους. Κοινό με θεατρική, πια, παιδείση. Ψυχαγωγείται — κατά τη Μπρεχτική άποψη η ψυχαγωγία — στο θέατρο — αφού το «Θ.Θ.», εφτά

χρόνια τώρα, έσκαψε, ημέρεψε μια χέρσα και άνυδρη, πολιτισμικά, γη, με νύχια και με δόντια.

Ο «Φον Δημητράκης» είναι έργο δραματικό. Χαρακτηρίζεται ως κωμωδία. Μα πίσω από την κωμική επιφάνεια, κι αν υπάρχει τέτοια, κυριαρχούν οι δραματικές συγκρούσεις. Πρωταγωνιστές είναι οι συνειδήσεις.

Το κεντρικό πρόσωπο του έργου, ο «Φον Δημητράκης», είναι εκπληκτικά επίκαιρο. Η κατοχή, είναι ένα πλαίσιο προσδιορισμού του χρόνου — η εσωτερική κατοχή, στον καιρό της πρόσφατης δικτατορίας, είναι ένα παρόμοιο πλαίσιο. Τα παράλληλα εκείνων των «ανώμαλων» εποχών, πιστεύω πως εκτεινονται ακόμη πιο πέρα. «Φον Δημητράκηδες» εκτρέφει κάθε εποχή. Δειλοί, φιλόδοξοι — αδίσταχτοι, και ασημαντοί — λυσσασμένοι για εξουσία. Μια καρέκλα, και μια σφραγίδα είναι τα «ιδανικά» για την αυτοβεβαιώσή-τους. Σε χαμηλότερους τόνους — πόσοι «Φον Δημητράκηδες», γύρω-σου! Συζύγους «Φον Δημητράκηδων», θαρρώ πως συναντώ κάθε τόσο. Μωροφιλόδοξες — τρομαγμένες — επαρκείς για όλα — ικανοποιημένες ανυποψίαστες για τα μηνύματα των καιρών. Και, στο βάθος-τους, όχι και τόσο ανελεήμονες.

Τους γιούς και τις κόρες, και τ' αδέρφια αυτού του ζευγαριού, δέστε-τους, και χτες, στο Πολυτεχνείο!

Ο «Φον Δημητράκης» λειτουργεί και προφητικά.

Τα σκηνικά και τα κοστούμια είναι του Γιώργου Ζιάκα. Χαίρεσαι την καθαρή γραμμή-τους — τίποτα το περιττό, το κραυγαλέο. Σε σφιχτό δέσιμο — με τις απαιτήσεις του έργου. Μια μουσική, κι ετούτα. Το αστικό σαλόνι, το μπακάλικο, το γραφείο του κ. υπουργού — χώροι με γνήσια έκφραση. Τα μάτια-σου ταξιδεύουν και προς τα έξω. Τίποτα, εδώ, δεν ορθώνεται σαν ένας τοίχος απροσπέλαστος.

Σκηνοθέτησε το έργο ο κ. Κώστας Τσιάνος. Τόλμη, και μόχθος. Να επιλέξει τη σκηνοθετική έκδοχή, ανάμεσα στις πολλές, που του ταίριαζε — και για ένα κοινό με φρέσκια κι αιχμηρή την αισθητική-του δίψα. Και να διδάξει, ο ίδιος, τον εαυτό-του.

Και η μουσική — την επέλεξε ο Λουκιανός Κηλαηδόνης, προσδιορίζοντας, καιρία, την ατμόσφαιρα της κατοχής. Εκείνος ο ρυθμός, ο αργός, του «Έχε γεια καημένε κόσμε», αντηχούσε τόσο σπαραχτικά, ξεσήκωνε τόσες μνήμες.

Πρωταγωνιστής ο Κώστας Τσιάνος — υποκρίθηκε το «Φον Δημητράκη», μετέχοντας όλη-του η ύπαρξη. Ρόλος εξουθενωτικός. Περνούσε με πλήρη άνεση από τους δραματικούς τόνους στο γκροτέσκο. Εδώ, το ταλέντο-του, στην πιο λαμπρή-του ανάπτυξη. Η υπερβολή, — συχνά, φτάνοντας στην πληθωρικότητα, — δεν ξέρω αν είναι στοιχείο της υποκριτικής ή, της συγκεκριμένης σκηνοθετικής-του αντίληψης.

Ο Κώστας Μπάσης, λιτός, απροσποίητος, εύστοχα συγκρατημένος — θυμάσαι τη γλυπτική του Τζιακομέτι όπου έχει απομείνει μόνο η ουσία, η ψυχή, απορρίπτοντας κάθε τι το περιττό. Κάτω από τις σιωπές-του ή, την κίνησή-του τη συγκρατημένη υπάρχει μια πλούσια δραματική κλίμακα.

Ο Κώστας Τζουβάρας, ένας, γνήσια, λαϊκός τύπος. Χειρονομίες, ύφος, στάση σώματος, λόγος, σε αρμονική αλληλουχία.

Ο Γιώργος Ζωγράφος έχει δραματικές κορυφώσεις που λάμπουν ιδιαίτερα.

Η Άννα Χατζησοφιά μας έδωσε με σαφήνεια και ενάργεια το περίγραμμα μιας αστής, με την ασημαντότητά-της, την αθώα της έπαρση, τη ζαβλακωμάρα-της. Από τις καλύτερες γυναικείες παρουσίες.

Δίπλα-τους οι κ. Μαρία Κανελλοπούλου, Γκέλη Τριάντη, Τζίνα Δράκου, Βαγγέλης Αργυρούλης, και Αντώνης Κουτσελίνης, δίνοντας τον καλύτερο εαυτό-τους, ολοκλήρωναν μια παράσταση από τις εξέχουσες του «Θεσσαλικού Θεάτρου».

Ένα από τα αξιολογότερα στελέχη του Θεάτρου, η κ. Άννα Βαγενά, δεν εμφανίζεται στη σκηνή. Έρχεται, μπρος στα μάτια-μου, μέσα στον πόνο-της, στην επιμονή-της, στις επιμοχθες προσπάθειές-της για να στηθεί, ωστόσο, ετούτη η παράσταση. Μεσ στην άσχημη και υγρή πόλη-μου, ανοίγει το παράθυρο της θεατρικής μαγείας — ευαίσθητοποιούνται οι ασκητές της πολιτισμικής ερήμου — προβάλλονται υψηλά ερωτήματα: «Γιατί μας αρνούνται μια μόνιμη στέγη για το Θέατρο; μια σχολή θεάτρου;». Οι εραστές μιας άλλης ποιότητας ζωής, γίνονται περισσότεροι. Κι αυτοί, που, πρώτοι, έστησαν και ψύχωσαν το «Θεσσαλικό Θέατρο» — τέτοιο πάθος! — οι κ. Άννα Βαγενά, Κώστας Τσιάνος, Γιώργος Ζιάκας — αυτοί, με τους ηθοποιούς που τους παισιώνουν, οδεύοντας μες σε λάσπες, χιόνια, και νιώθοντας άπειρες απογοητεύσεις, και δουλεύοντας σε πρωτόγονες συνθήκες — αυτοί, σ' ετούτη την πόλη, στα βουνά, στα κεφαλοχώρια του κάμπου, φέρνουν εκτός από την ευφορία της τέχνης, και την ελπίδα μιας καθημερινότητας πιο φιλικής.

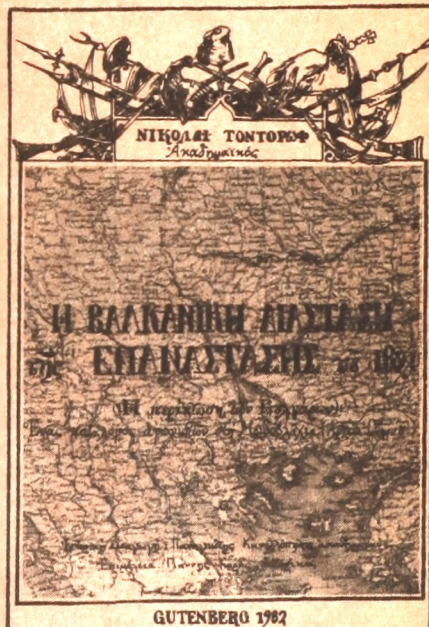
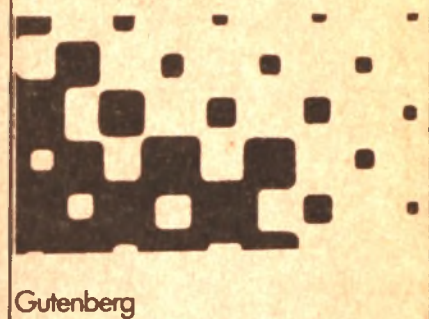
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΝΤΩΝΗ
ΜΠΡΙΛΑΚΗ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ
ΚΙΝΗΜΑ

ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
τηλ. 72.29.237 - 72.32.819

ΒΑΣΩ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Gutenberg
Σόλωνος 103 - Τηλ. 3600.127

ΙΟΟ - ΚΟΝ-ΜΠΕΝΤΙΤ
ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΩΝ
ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΩΝ
(ΜΑΗΣ 1968)

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

ΝΕΦΕΛΗ ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Από τὰ κόκκαλα
θγαλμένη
(ΜΥΣΤΕΡΙΟΝ)

νεφέλη

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΝΕΡΑΪΔΑ
ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΔΗΜ. ΝΟΛΛΑΣ

Πολυξένη

ΒΕΡΟΝΙΚΗ ΔΑΛΑΚΟΥΡΑ

Ο ύπνος

ΕΡΣΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Εορταστικό τριήμερο
στα Γιάννενα

ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΑΚΝΙΑ

Το μπαλκόνι

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Ονόματα

3M + 3M = 6M

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9

Αθήνα 143

τηλ: 36.07.744 — 36.04.793

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ

της Ντόρας Ηλιοπούλου - Ρογκάν

Εκθέσεις Δ. Γαλάνη

Συνέπεσε να παρουσιαστούν την ίδια εποχή στην Αθήνα σε δύο διαφορετικούς χώρους, έργα του ονομαστού — διεθνώς — για την ποιότητα του καλλιτεχνικού του έργου, κυρίως, όμως για τη συμβολή-του στη χαρακτηριστική Δ. Γαλάνη (1879-1966).

Πρόκειται ειδικότερα για λάδια, ακουαρέλες, παστέλ, σχέδια με μολύβι, με σαγκουίνα, με μελάνι, για μονοτυπίες, χαλκογραφίες, ξυλογραφίες στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών όπου η έκθεση χαρακτηρίζεται από ένα ιδιαίτερα πλούσιο σε ποικιλία και σε ποιότητα περιεχόμενο. Στην ίδια αίθουσα παρουσιάζονται και περιοδικά και εκδόσεις στις οποίες είχε κατ' εξοχήν συμβάλλει, εικονογραφώντας, ο μεγάλος Έλληνας καλλιτέχνης. Στα λάδια του Γαλάνη εντύπωση κάνουν οι χρωματικές αρμονίες εννοημένες έτσι ώστε να αποφεύγονται στα μέτρα του δυνατού οι έντονες αντιθέσεις. Μιαν απόλυτα επιτυχημένη ενόραση στον ψυχικό κόσμο των μορφών επισημαίνει κανείς στα πορτραίτα όπως π.χ. στο τόσο αποκαλυπτικό του γιού-του Γιάννη (ακουαρέλα), της νεαρής γυναίκας (σχέδιο με μολύβι), της Μαριλένας Βυζαντιού (σαγκουίνα) κ.ά.

Από τις μονοτυπίες του καλλιτέχνη ξεχωρίζει εκείνη με θέμα τα καϊκία (χαλκός) για την ευστοχή κίνηση στην οποία υποβάλλει. Τέλος στις χαλκογραφίες με «τα γυμνά» εντύπωση προκαλεί η πλαστικότητα με την οποία ο Γαλάνης έχει χειριστεί την τεχνική. Καθώς δεν χωράει εδώ να ασκηθεί κριτική πάνω στον Γαλάνη παρά μόνο μια συνοπτική παρουσίαση αναφέρουμε απλώς και μερικά από τα περιοδικά που εικονογράφησε και που συμπεριλαμβάνονται στην έκθεση της ΑΤΑ («Le Frou-Frou», Lustige Blatter, L' Assiette au Beurre) καθώς και βιβλία: Ζ. Ντε Νερβάλ: Οι Νύχτες του Οχτώβρη (1913, έκδοση NRF 1920, Παρίσι χαλκογραφίες). Α. Ζιντ: «Les Nourritures Terrestres» εκδ. Gallimard, 1930 Παρίσι χαλκογραφίες.

Στην Αίθουσα Αντήνωρ παρουσιάστηκε μια επιλογή από 70 έργα (χαλκογραφίες, ξυλογραφίες και σχέδια), καθώς και μερικές εκδόσεις τις οποίες και πάλι είχε εικονογραφήσει ο καλλιτέχνης.

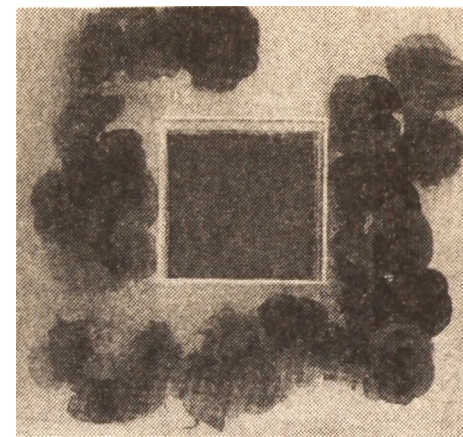
Τα Παρεπιπτόντα του Δ. Μυταρά

Παρουσιάζεται το βιβλίο με έργα ζωγραφικά, εφαρμογές, σκηνικά, κ.ά. του Δ. Μυταρά και εισαγωγή της Μ. Κοτζαμάνη. Με

την ευκαιρία της εκδήλωσης αυτής οργανώθηκε έκθεση με έργα του Μυταρά (τέμπερες και μεικτή τεχνική) εμπνευσμένα από την Κομέντια Ντελ Άρτε. Στις συνθέσεις αυτές ο ζωγράφος αποκαλύπτει για μια ακόμη φορά την ευχέρειά-του στο σχέδιο και γενικότερα στους χειρισμούς της τεχνικής (Πολύπλανο).

Τα Ενθυμήματα της Ε. Βερναρδάκι

Πρόκειται για συνθέσεις - κατασκευές από πλεξιγκλάς, πλαστικά λουλούδια και καμβάδες, καθώς και καθρέφτες στα οποία η δημιουργός καλλιεργεί και εκφράζει τον προσωπικό-της μύθο μέσ' από ευρηματικές, κάθε φορά εναλλαγές και ευστοχές επιμέρους λύσεις. Το ευτελές αντι-

κείμενο, προικίζεται εδώ με μian ιδιότητα άλλη καθώς υλοποιεί έναν ορισμένο ειρμό σκέψης και θέσης από μέρους της καλλιτέχνιδας. Με την ευκαιρία της τωρινής δουλειάς της Βερναρδάκι κυκλοφόρησε και ένα λεύκωμα — χειροποίητο — με κείμενο της Μ. Κοτζαμάνη (Πολύπλανο).

Η τελευταία δουλειά του Μανώλη Πολυμέρη

Μια αληθινή αποκάλυψη η δουλειά του νέου αυτού αυτοδίδαχτου καλλιτέχνη που θα αντιπροσωπεύσει φέτος τη χώρα-μας στη 12η Μπιεννάλε των Νέων στο Παρίσι. Μορφές εξεπτηδές αλλοιωμένες και παραμορφωμένες, μορφές που παράτηρούν με τα μάτια της ψυχής και που πάλλονται από διάφορα συναισθήματα και καταστάσεις, μορφές συγκεντρωμένες γύρω από ένα πρόσωπο, ένα βλέμμα, ή που, αντιθετα, ξεχειλίζουν ολόγυρά-του, κα-

τοικούν την αίθουσα μεσ' από το απόλυτα προσωπικό ύφος που εκφράζουν και τα έντονα χρώματα. Ακόμη και στα ευτελή αντικείμενα που έχει απεικονήσει ο Πολυμέρης κατορθώνει να τους προσδώσει μian ιδιαίτερα έντονη υπόσταση και ζωή (Γκαλερί «Ζυγός»).

Η ζωγραφική του Δανιήλ από τα παιδικά-του χρόνια μέχρι το 1947:

Με την ευκαιρία του αυτοβιογραφικού-του βιβλίου «Κιαρόσκουρο Α» που κυκλοφόρησε πρόσφατα ο Δανιήλ παρουσίασε μian επιλογή από παλιά-του έργα στα οποία εντυπωσιάζει με τη σχεδιαστική-του ευχέρεια και την ευαισθησία ή μάλλον την ετοιμότητά-του στο χρώμα. Πρόκειται κυρίως για τοπία και για νεκρές φύσεις στα οποία ο καλλιτέχνης έχει πιάσει άμεσα κάτι από την υπόσταση του απεικονιζόμενου (Γκαλερί «Μέδουσα»).

Τα Βουκολικά του Μίνου Αργυράκη

Την ιδανική γυναίκα έχει απεικονίσει στα σχέδια με λάδια και στις ακουαρέλες-του ο Μ. Αργυράκης. Ενορχηστρώνει τη γυναίκα αυτή σε λογής - λογής καταστάσεις: Να γεύεται τα νερά της θάλασσας, το φως του φεγγαριού, τη μυρωδιά των λουλουδιών. Η ρίζα των έργων αυτών βρίσκεται στα χρόνια της Κατοχής. Συνεπαρμένος από τη γυναικεία υπόσταση ο Μίνως κατορθώνει στα έργα αυτά να εκφράσει όσο πιο άμεσα γίνεται τα συναισθήματά-του (Γκαλερί «Το Τρίτο Μάτι»).

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ελληνικά έργα και Μπετόβεν του Γιώργου Λεωτσάκου

1. Βραδυά Καλομοίρη

Πόσοι από τους 100 περίπου συνθέτες-μας που αξίζουν αναφορά σε ελληνικές εγκυκλοπαιδείες αντέχουν στη φοβερή δοκιμασία μιας συναυλίας αποκλειστικά με έργα-τους; Λίγοι σχετικά. Ανάμεσά-τους από τους πρώτους ο μεγάλος Μανώλης Καλομοίρης (1883-1962). Η τρίτη και ίσως ωραιότερη από τις συναυλίες του ομώνυμου Συλλόγου στην «Έκφραση» του Υπ. Πολιτισμού άφησε εντυπώσεις βαθύτατες. Στο α' μέρος η νέα πιανίστα Δανάη Καρρά, σε μια από τις ευτυχέστερες ως τώρα επιδόσεις-της, έπαιξε τα 5 Πρελούδια (1939) σε φευγαλέα ηχητικά οράματα, σε κλίμα λυρισμού σχεδόν ρομαντικού με ελευθερία - πλαστικότητα ρυθμού και *toucher* που άλλοτε άπλωνε την απαλότητά του σε ωραία «περλέ» κι άλλοτε με σκληρότητα ελεγμένη συμπύκνωνε συγχορδίες και πυκνογραμμένα περάσματα σε «συμπαγείς» ακουστικές εντυπώσεις. Κάπως έτσι (τη θέλαμε κάπως ελαστικότερη ρυθμικά λ.χ. στο «Στου βραδιού τη στιγμή») συνόδεψε, δίχως να σκεπάζει τη φωνή και την Αλεξάνδρα Καμπουροπούλου στον εξαίσιο κύκλο «Πέρασες» (1946), σε στίχους από τους «Βραδινούς Θρύλους» του Χατζόπουλου. Εδώ η χαρισματική ευρηματική ενότητα μελωδικής γραμμής και ποιητικής εικόνας (σε επίπεδο Χούγκο Βόλφ αλλά πόσο ελληνικά!) βρήκε στην Καμπουροπούλου μια αρθρωμένη ερμηνεύτρια: φωνή λίγο λεπτή σε όγκο, άψογης ευελιξίας και τονικής ακρίβειας σε περάσματα χρωματικά, με ωραία ομοιογένεια και άρθρωση, ζωνάνεψε τη μουσικοποιητική ατμόσφαιρα αυτού του αριστουργήματος και μας αιχμαλώτισε μέσα-της.

Α' παγκόσμια εκτέλεση κατά το πρόγραμμα (ο συνθέτης Λεωτσάκος Ζώρας θυμάται κάποια δοκιμή-του, πολύ παλιά, στο Εθνικό Ωδείο), το **Κουαρτέτο σε φαντασία** (1921/54) για άρπα, φλάουτο, αγγλικό κόρνο και βιόλα. Τόσο διαφορετικός ο λυρισμός-του από τη μορφολογική ευρηματική και την αντιστικτική πυκνότητα του α' μέρους του «Κουίντέτου» (1912) ή «Τρίο» (1921)! Δύσκολα θα πίστευε κανένας πως οι μαρρόσυρτες ρωμικές μελωδίες του κυριαρχούν εδώ θα πλέκονταν αντιστικτικά σ' αυτό το γοητευτικά ασυνήθιστο για την τότε μουσική Ελλάδα συνδυασμό ηχοχρωμάτων! Όμως στα 150 χρόνια μουσικής ζωής-μας φαίνεται ότι ποτέ δεν αποχτήσαμε έ-

να αγγλικό κόρνο της προκοπής εξόν από το μακαρίτη Ευαγγελίδη. Ο Χρ. Αγγελόπουλος απλώς πελεκούσε νότες τέλεια ξένος προς κάθε έννοια έκφρασης και ηχητικής σύμπνοιας με τους άλλους: από τους οποίους μόνο η Στέλλα Γαδέδη (φλάουτο) και η Αλίκη Κρίθαρη (άρπα) είχαν μελετήσει συστηματικά και με μεράκι την πάρτα-τους: τραγούδησαν, έβγαλαν ήχο, έκαμαν μουσική. Ο Γιάννης Βατικιώτης (βιόλα), θέλησε να τα βγάλει πέρα μόνο με την πείρα-του. Δέθηκε σαν ήχος και έκφραση με το φλάουτο και την άρπα, υστέρησε όμως σε τονική ακρίβεια. Ουσιαστικά ακούσαμε το μισό έργο! Μακάρι να το ακούσουμε κάποτε ολόκληρο έτσι όπως του αξίζει. («Λουζιτάνια», 23.3.1982).

2. Η πρωτοπορία υποχωρεί...

Κυρίαρχη εντύπωση από τη συναυλία του Ελληνικού Μουσικού Εργαστηρίου (ιδρ. 1980) — ενδιαφέρουσα γιατί παρουσίαζε τελευταία έργα και τάσεις της μουσικής-μας σε ευπρεπέστατες εκτελέσεις υπό τον Βασ. Ριζιώτη — η επιστροφή αρκετών... ασώτων της πρωτοπορίας-μας και από άλλους δρόμους στην παλιά καλή μελωδία. Σχήμα λόγου βέβαια το «ασώτων» αφού όσοι πραγματικά βίωσαν την πρωτοπορία έδωσαν έργα αξιολογικά. Οπωσδήποτε τις «νεομελωδικές» (ελλείψει καλύτερου όρου!) τάσεις αντιπροσώπευαν οι: 1. Δημ. Τερζάκης (γ. 1938) με το «Ερωτικό» (1979 κείμενο;), για σοπράνο, βιολί, κλαρινέτο και τσέλο (Αλεξ. Καμπουροπούλου, Νίνα Πατρικίδου, Γ. Κούφαλης, Ντάνα Χατζηγεωργίου). Ένα από τη φύση-του εκφραστικό μελωδικό υλικό («τροπική» μελωδία με τριμημίτνια) δεν απογειώθηκε ως την έξαρση που υποσχόταν ο τίτλος. Όσο για τα μικροδιαστήματα που τόσο αγαπά ο συνθέτης... μας μπερδύσαν! Κάποια στιγμή ακούσαμε μια ταυτοφωνία σε... 3-4 διαφορετικά τονικά ύψη που απείχαν μεταξύ τους κατά μικροδιαστήματα! Γύρευε ποιά ήθελε έτσι ο συνθέτης και ποιά οφείλονταν σε τονική αστάθεια των εκτελεστών! 2. Βασίλης Ριζιώτης (γ. 1945) με τα «τρία μικρά κομμάτια» (1980) για βιολί και πιάνο (Νίνα Πατρικίδου, Ντάνα Βρανούση). Ευαίσθητη επάνοδος στη μελωδία και αντίστιξη που όμως τη ροή-τους διέκοπταν σε καίρια σημεία τομές και ηχητικά «εφέ» σύγχρονα. 3. Κυριάκος Σφε-

τσάς (γ. 1945) με το «Ερωτικό τραγούδι» (1978 κείμενο;) για ψάλτη, φλάουτο, κλαρινέτο, βιολί, τσέλο και κοντραμπάσο (Λυκ. Αγγελόπουλος σε πολύ καλή στιγμή, Στέλλα Γαδέδη, Κούφαλης, Χατζηγεωργίου, Α. Ροδουδάκης), πολύ ερωτικότερο του Τερζάκη. Μια λιτή, ανήσυχη, βυζαντινόληχη γραμμή διαγράφει μαϊανδρους που κάποτε, θυμίζουν αλαργινά Σοστακόβιτς. Φορώντας ένα περίτεχνο οργανικό ντύμα, άξιο του συνθέτη της «Δοκιμολογίας» (1969) για 13 όργανα, λες και καταπίνει ολοένα το ξέσπασμα και τις εκρήξεις που εγκυμονεί: μουσική αυτοπροσωπογραφία του φίλτατου Σφέτσα!

Τα άλλα έργα: το «Ντουέτο» (1971) για βιολί και πιάνο (Πατρικίδου, Βρανούση) του Δημ. Δραγατάκη (γ. 1914) και σ' αυτή τη νέα, ακόμη καλύτερη εκτέλεση, επικύρωσε εντυπώσεις-μας σχετικά πρόσφατες (Φεστιβάλ Πεντέλης, 13.7.81, βλ. κριτική-μας «ΑΝΤΙ» τχ. 185, 28.8.81) ως μια από τις ρωμαλεότερες σελίδες της νεότερης μουσικής δωματίου-μας. Ενδιαφέρον το «Μπλουζ» (1970) για φλάουτο και πιάνο (Γαδέδη, Βρανούση) του Αργ. Κουνάδη (γ. 1924): η κάπως συμβατική δεξιοτεχνία του πνευστού «σώζεται» αέναα από τη χορευτική μελωδία του πληκτροφόρου. Τέλος, δίνουμε το λόγο σε ξένο μουσικό αξιολογικής παιδείας και ευαισθησίας που άκουσε τις «Κατασκευές» (1960) για φλάουτο και κρουστά (Γαδέδη, Σάββας Ζάννας) του Ν. Μαμαγκάκη (γ. 1929): το τοποθέτησε ως ύψος μεταξύ Ζαν-Κλωντ Ελουά και Μπουλέζ και βρήκε ασαφή τα όρια μεταξύ αυτοσχεδιασμού και οργανωμένης σύνθεσης! Ακόμη η Ντιάνα Βρανούση, με άψογο έλεγχο του ήχου έπαιξε 3 (Νανούρισμα, Ονειροπόλημα σε νέο ύφος, Γκαβότα) από τα 32 κομμάτια για πιάνο του Σκαλκώτα, με λεπτές εκφραστικές αποχρώσεις στο πνεύμα ενός Σούμαν. («Έκφραση '81-'82», Λουζιτάνια, 24.3.1982).

3. Άτυχε Λούντβιχ βαν...

Όσο αν, κατά το πρόγραμμα, παίζουν μαζί ως τριό από το 1975, μήτε η συχνότητα των «ζωντανών» εμφανίσεών-τους μήτε και η μουσική (κάθε άλλο παρά θητεία στο κλασικό ρεπερτόριο) που έπαιξαν σ' αυτές, θα έπρεπε να ενθαρρύνουν τους Νέλλη Σεμιτέκολο (πιάνο), Δημ. Βράσκο (βιολί) και Χρ. Σφέτσα (τσέλο) στο να καταπιαστούν με τον κολλοσό που λέγεται Τριπλό Κοντσέρτο, σε ντο μείζ., έργο 56, του Μπετόβεν και που τόσο σπάνια απαντά στα προγράμματα φημισμένων ορχηστρών, ακριβώς επειδή σπάνια βρίσκονται μαζί τρεις μεγάλοι σολίστ. Από τη στιγμή μάλιστα που το έργο είχε παιχτεί (πολύ καλύτερα όπως α-

ποδείχθηκε) από την Κ. Ο. Θεσσαλονίκης και τους Βακαρέλη, Γαλιλαία και Ζέλχαϊμ στις 8.9.80 στο Ηρώδειο. Η πέρα από κάθε όριο ασφαλείας τονική αστάθεια των δύο εγχόρδων εκμηδένισε δυστυχώς σαν εντύπωση τη φιλότιμη προσπάθειά-τους να σμιξουν ηχητικά και να κάνουν μουσική. Αμέτοχη (τουλάχιστον φαινομενικά: η προβληματική-της για το έργο, που ασφαλώς θα υπήρχε, δε διαγράφηκε καν) στην προσπάθεια αυτή η Σεμιτέκολο πόζαρε σε μοναδική σολίστ, σφυροκοπώντας με την ψυχή-της το κλαβιέ σ' έναν ακάθεκτο ρυθμικό καλπασμό. Προσθέστε και τη ρουτινιέρικη πλαισίωση των τριών από την ορχήστρα υπό τον Βύρωνα Κολάση που με ωχαδερφισμό γραφειοκράτη είχε ήδη «διεκπεραιώσει» με το μηχανικό-τερο τρόπο δυο άλλα μπετοβενικά αριστουργήματα: τον «Έγκμοντ» και την 4η Συμφωνία! Σημειώνουμε ότι μετά τη συναυλία της 19.3.82 (η μισή με Μπετόβεν!) και η συναυλία της 12.4.82 (Μεγάλης Δευτέρας) αναγγέλλεται με έργα Μπετόβεν. Ακούστηκαν από έντιμους και άξιους μουσικούς οι χαρακτηρισμοί «προβοκάτσια» και «πρόκληση». Τους προσυπογράφουμε θυμίζοντας ότι για την ώρα, αναγκαστικά, η Κ.Ο.Α. εξακολουθεί να λειτουργεί με τον προγραμματισμό Χατζιδάκι... («Ολύμπια», 5.4.1982).

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ιδιαίτερα μαθήματα
καθώς και σε ομάδες
τριών μαθητών
από πεπειραμένο καθηγητή
Τηλ. 726.107

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΙΣ

ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ

Σχίζω/ισόλια

Ο Δ.Θ. Τσάτσος γράφει για το βιβλίο του Ι.Δ. Κουκιάδη «Εργατικό Δίκαιο — Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις», (Δίκαιο και Πολιτική 5) — Εκδόσεις «Παρατηρητής», Θεσσαλονίκη 1981.

1. Η ιδεολογική κατασκευή που ήθελε τις σχέσεις εργοδότη / εργαζόμενου ως σχέση δύο νομικά / οικονομικά ίσων υποκειμένων είχε ως άμεση και βασική συνέπεια την εξάρτηση του εργατικού δικαίου ως επιστημονικού κλάδου από τα εννοιολογικά και μεθοδολογικά εργαλεία του ιδιωτικού Δικαίου.

Το φαινόμενο αυτό — έκδηλο και στη χώρα-μας — είχε διπλό αποτέλεσμα: Πρώτο, μία επιστημολογική ανεπάρκεια του εργατικού δικαίου που ασφυκτιούσε στα πλαίσια του ιδιωτικού Δικαίου — με βάση την κλασική και ιδεολογικά ένοχη διάκριση σε δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο. Δεύτερο, ένα ιδεολογικοπολιτικό στίγμα που ήταν «Συγγενές»: αποτέλεσμα, δηλαδή, της ιστορικής αφετηρίας ή μάλλον του νομικού προτύπου της εργασιακής σχέσης που δεν ήταν άλλο από την ενοχική σχέση νομικά «ί-

σων» υποκειμένων.

2. Ο Ι.Δ. Κουκιάδης - τακτικός καθηγητής του Εργατικού Δικαίου στη Νομική Σχολή Θεσ/νίκης - διαπραγματεύεται στο νέο-του βιβλίο το κοινωνικοπολιτικά — επομένως και επιστημονικά «κρυσμώτερο» τμήμα του εργατικού δικαίου: τις συλλογικές εργασιακές σχέσεις.

Με το έργο-του ο Ι.Δ. Κουκιάδης, πρώτα έρχεται να αποκαταστήσει επιστημονικά το εργατικό δίκαιο εξοπλίζοντας την έρευνα και τη γραφή-του με όπλα από το εννοιολογικό και μεθοδολογικό οπλοστάσιο του συνταγματικού δικαίου. Δεύτερο, έρχεται να αναιρέσει απόλυτα την ιδεολογική λειτουργία της θεωρητικής κατασκευής που θέλει την εργασιακή σχέση ως σχέση νομικά «ίσων» υποκειμένων αναλύοντας — πολυδιάστατα, δυναμικά, διεισδυτικά — τις συλλογικές εργασιακές σχέσεις ως συνταγματικά ρυθμιζόμενη ύλη, επομένως ως πεδίο κοινωνικοπολιτικής έντασης, η ιστορική δυναμική του οποίου έχει προπολλού διαρρήξει τις κατασκευές του κλασικού ιδιωτικού δικαίου.

Κάτω από το πρίσμα αυτό ως συγγραφέας αντιμετωπίζει το ελληνικό σύστημα επαγγελματικών σχέσεων, την ατομική και τη συλλογική συνδικαλιστική ε-

λευθερία αποδεικνύοντας διαρκώς ότι το εργατικό δίκαιο ως αιχμή επιβάλλει τη συνεχή - καθημερινή επαγρύπνηση του συνταγματικού δικαίου. Η διαπίστωση αυτή νομίζω ότι επαρκεί για να νομιμοποιήσει την υπογραφή-μου, υπογραφή ενός μη ειδικού στο εργατικό δίκαιο — στο κείμενο αυτό.

Από τις θεματικές που καλύπτει το βιβλίο του Ι.Δ. Κουκιάδη θα ήθελα — ενδεικτικά και μόνο να επισημάνω τα εξής:

α) Ήδη από τον προσδιορισμό του αντικειμένου-του (επαγγελματικές σχέσεις) ο συγγραφέας κρατάει τις αποστάσεις που πρέπει από τη «δογματική» νομική επιστήμη: Θεωρεί τις επαγγελματικές σχέσεις όχι μόνο ή, μάλλον, όχι κατά βάση ως νομικές σχέσεις, αλλά ως *ιστορικό φαινόμενο*, γεμάτο από συγκρούσεις, αντιφάσεις και αντιθέσεις, δηλαδή, ως πολιτικό φαινόμενο που εκτείνεται σε πολλά επίπεδα (οικονομικό, θεσμικό, ιδεολογικό). Άμεση μεθοδολογική συνέπεια της θέσης αυτής είναι η *διακλαδική προσέγγιση* των επαγγελματικών σχέσεων που είναι, άλλωστε και η μόνη προσέγγιση που αποκαλύπτει όλες τις *νομικές-τους διαστάσεις*.

β) Η νομική τυποποίηση της συλλογικής συνδικαλιστικής ελευθερίας όπως την επιχειρεί ο συγγραφέας, μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά προς την

κατεύθυνση της υπέρβασης της εγγενούς και σχεδόν μόνιμης κρίσης του ελληνικού εργατικού κινήματος.

γ) Η ανάλυση ή μάλλον η διείσδυση στο πρόβλημα «πολιτική απεργία» αποτελεί υπόδειγμα αποκάλυψης του ιδεολογικού χαρακτήρα που κρύβουν οι νομικές κατασκευές και φωτίζει μία από τις πολλές αντισυνταγματικές πτυχές του περιβόητου ν. 330.

3. Με το νέο-του βιβλίο ο Ι.Δ. Κουκιάδης, διευρύνει και προωθεί ένα ολόκληρο ρεύμα της ελληνικής επιστήμης του εργατικού δικαίου που στηρίζεται στην ανάλογη αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων. Είναι από την άποψη αυτή «σημαδιακό» το γεγονός πως το βιβλίο εντάσσεται στη σειρά «Δίκαιο και Πολιτική» που εκδίδει στη Θεσ/νίκη ο «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ» σειρά που διευθύνει ο Αριστόβουλος Μάνεσης. Επίσης, ο συγγραφέας παρεμβαίνει αποφασιστικά με τις λύσεις που εισηγείται στη διαμόρφωση της σχετικής νομολογίας.

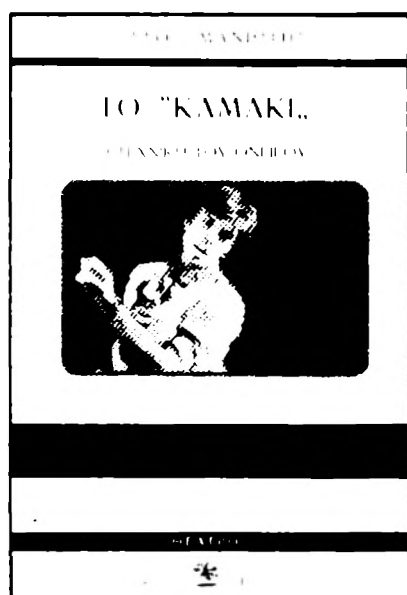
Τέλος, προσφέρει ένα κείμενο χρηστικό και αναγκαίο για κάθε νομικό της θεωρίας (και) ή της πράξης (εξοπλισμένο με πλούσιες βιβλιογραφικές και νομολογιακές παραπομπές, ευρετήρια και παράρτημα κειμένων) και ένα κείμενο εύληπτο για το φοιτητή.

Περιμένουμε γρήγορα τη συνέχεια.

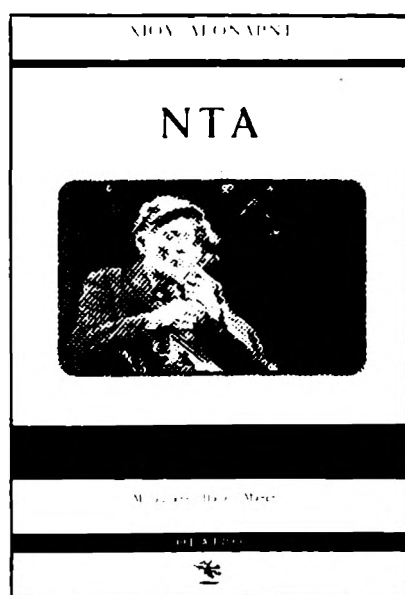

τά βιβλία της «γνώσης»

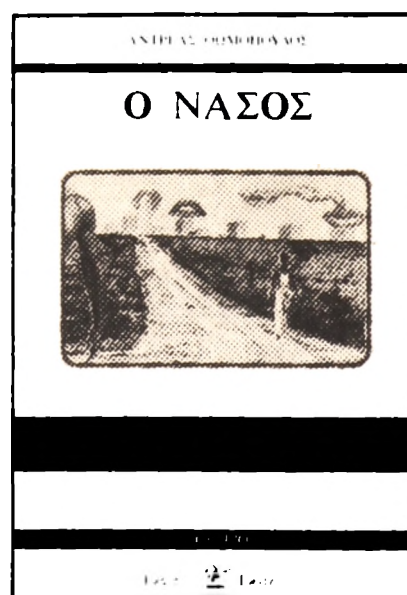
Οι τέσσερις μεγάλες θεατρικές έπιτυχίες του χειμώνα
ΤΩΡΑ καί σέ βιβλίο

Γ.Ν. ΜΑΝΙΩΤΗΣ
Τό «καμάκι»
ή η τεχνική του όνείρου

ΧΙΟΥ ΛΕΟΝΑΡΝΤ
Ντά
(Μετ. Παύλος Μάτεσις)

ΑΝΤΡΕΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Ο Νάσος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΜΕΝΗΣ
Ο τρομερός λήσταρχος
Χρήστος Νταβέλης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

ΠΗ ΔΑΡΑΚΗ ΟΧΥΡΩΤΟΙ

Κέδρος, Αθήνα 1981

Η Πέπη Δαράκη έχει γράψει απέντε τόμους με διηγήματα, νωνικά σχόλια, μυθιστορήματα ξιδιωτικά και παιδική λοεχνία. Με το έργο-της αυτό η ράκη δείχνει πως η λογοτε- μπορεί να λειτουργήσει ως ο πληροφόρησης και κοινωνι- επαγρύπνησης. Συγχρόνως σφύρει μια ευχάριστη απα- ληση και απολαυστική ανά- ιση για τα παιδιά.

Ο τόμος *Ανοχύρωτοι*, αποτε- αι από 19 διηγήματα και ρε- ιτάζ που περιγράφουν τα βιώ- α-της ανάμεσα στους αβοή- ους, τους ξεριζωμένους, τα αιπωρημένα από την ανέχεια δία στις φτωχωγειτονίες της ήνας. Είναι ένα καλό λογοτε- κό δείγμα γραφής στο οποίο ηλώνεται η συμπάθεια στα ιατα και στους πάσχοντες κα- την περίοδο του Εμφυλίου Πο- ου, όπως τα έζησε η ίδια. Δεν όκειται για ιστορία ή πολιτικό λιασμό, πρόκειται απλώς για συναισθήματα και την αγάπη ο διακατέχουν έναν καλλιτέ- ο, δημόσιο λειτουργό, στην οσπάθειά-της να κοινοποιήσει να μεταφέρει τα πάθη των α- ήθητων στις αρχές και το ελ- κικό κοινό.

Το βιβλίο μπορούσε να θεωρη- πως αποτελείται από δύο μέ- , όμως το υπόβαθρο πάνω στο οίο όλα τα διηγήματα στηρί- νται — η συμπάθεια της συ- αφέως για τους ανοχύρωτους χρησιμεύει ως ενωτικό ρεύμα ταξύ-τους. Τα πρώτα τέσσερα ηγήματα δημοσιεύονται εδώ ι πρώτη φορά και αφορούν ξε- ναχιασμένα άτομα που αγωνί- νται να επιζήσουν ανάμεσα ις πιέσεις και τις αντιξοότητες ο κοινωνίας, αυτών δηλαδή ο κατέχουν τα μέσα και τη δύ- μη. Τα υπόλοιπα καταγρά- ον τα βιώματα και τις εμπει- ις της συγγραφέως στις φτω- γειτονίες και προκαλούν τον αγνώστη να αναλάβει την ευ- η και να πάρει ενεργό μέρος. Το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα μήριο όπου καταφαίνεται πως κοινωνικό υλικό μπορεί να α- τελέσει στοιχείο για δημιουρ- και επίσης πως τέτοια λογο- γνία μπορεί να επιφέρει αλλαγή ο νου και στην καρδιά του α- γνώστη, ώστε να κινητοποιη- ον τα συναισθήματά-του για ιωνική δράση.

Γ. Γιάνναρης

ΠΑΥΛΟΣ Β. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ξενική εξάρτηση και εθνική πολι- τική 1910-1918

Εκδ: Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1981

Μια πολύ ενδιαφέρουσα μελέ- τη για το πώς οργανώθηκε στην Ελλάδα, μετά το κίνημα στο Γουδί (1909), η εσωτερική και ε- ξωτερική πολιτική της Κυβέρνη- σης των Φιλελευθέρων με επικε- φαλής τον Ελευθ. Βενιζέλο. Με ποιο τρόπο και με ποιά «στηρίγ- ματα» ασκήθηκε η πολιτική ε- ξουσία από τους φορείς-της, κα- θώς και ποιο ρόλο είχε το στέμμα και η «συμπαράσταση» των ξέ- νων Δυνάμεων. Η μελέτη φιλοδο- ξεί να αναλύσει την πολιτική του ηγέτη των Φιλελευθέρων κατά την περίοδο 1910-1918, το ρόλο που έπαιξαν τα κόμματα και ο Τύπος και τη συμπεριφορά της μεγαλοαστικής τάξης απέναντι στο Βενιζέλο. Η βασική επιδίωξη ενισχύεται και με την χρησιμο- ποίηση πολλών ανέκδοτων πη- γών.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Η μη αναγκαιότητα της τέχνης

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Η μελέτη του Π. Μπούρα φιλο- δοχεί να θεμελιώσει τόσο τη «μη αναγκαιότητα της τέχνης», όσο και το «επικίνδυνο πρόσωπό- της», ανεξάρτητα απ' τις οποιεσ- δήποτε πολιτιστικές συνθήκες μέσα στις οποίες δημιουργείται και διαμορφώνεται το καλλιτε- χνικό φαινόμενο.

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ

Εξορία

Εκδ: Εστία, Αθήνα 1982

Το θεατρικό έργο η «Εξορία» είναι έργο πολιτικό και όχι κομ- ματικό. Οι ήρωές-του είναι από- μαχοι του εμφύλιου πολέμου. Θέμα-του είναι το πώς οι κρα- τούντες εξαναγκάζουν τον προο- δευτικό πολίτη σε εξορία από το χώρο της ευνομίας, που είναι η φυσική κατοικία του ανθρώπου, στο χώρο της αυτοδικίας. Και πώς, όταν βιάζεται η πολιτική συνείδηση του πολίτη αναπόφευ- κτα στρεβλώνεται ο ψυχισμός- του.

Η κατασκευή του έργου στηρί- χτηκε σε πρωτογενείς θεατρικές μορφές, συνθεμένες με τελειώς προσωπική, πρωτοποριακή σκη- νική άποψη.

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Ζητείται... ήθος!!

Εκδ: Παπαζήση, Αθήνα 1981

Σύλλογή από άρθρα του Γ. Χιονίδη από τη Βέροια, τα οποία γράφτηκαν και δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες της Αθήνας, της Βέροιας και της Νάουσας, στο χρονικό διάστημα 1978-1981. Γράφτηκαν σε διαφορετικές χρο- νικές στιγμές για να κριτικάρουν

γεγονότα και πράξεις εκείνης της περιόδου. Τα κείμενα έχουν περι- ληφθεί στον τόμο με την πρώτη- τους μορφή.

MARIO ΜΠΕΝΕΝΤΕΤΙ

Η ανακωχή

Εκδ: Οδυσσέας, Αθήνα 1982

Ο Μ. Μπενεντέτι είναι ένας α- πό τους πιο γνωστούς κι αγαπη- μένους συγγραφείς της Λατινι- κής Αμερικής. Διωγμένος από τη χώρα-του έχει γίνει ένα από τα πιο ζωντανά σύμβολα της δια- σποράς της λατινοαμερικάνικης ηπείρου. Το βιβλίο αυτό είναι το ημερολόγιο ενός υπαλλήλου του Μοντεβιδέο, χήρου με τρία παι- διά. Περιγράφει την προσωπική ζωή ενός άντρα που, καθώς πλη- σιάζει να βγει στη σύνταξη, βρι- σκει στον έρωτα μιας νέας κοπέ- λας τα κίνητρα για μερικές σύ- ντομες ευτυχισμένες στιγμές. Η πίκρα που υπάρχει στο ημερολό- γιο αφήνει να διαφανεί η μοίρα του αντι-ήρωα, του συνηθισμένου ανθρώπου και οι λεπτομέρειες μιας μονότονης ζωής.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Ένα καπέλο Έλληνες

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1981

Μια σειρά από δέκα διηγήμα- τα. Κάποτε πρωτότυπα, κάποτε εύκολα μέσα στην επιδίωξη της πρωτοτυπίας. Πάντως, δίνουν έ- να δείγμα μιας νέας έκφρασης και το στίγμα της προβληματι- κής μιας μερίδας — τουλάχιστον — της νεολαίας.

ΛΟΥΛΑ ΡΙΤΣΟΥ-ΓΛΕΖΟΥ

Τα παιδικά χρόνια του αδελφού- μου Γιάννη Ρίτσου

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1981

Μια ενδιαφέρουσα αφήγηση της αδελφής του ποιητή Γιάννη Ρίτσου που μας εμπλουτίζει τη γνώση-μας για τον ποιητή. Η κα- ταγραφή και επιμέλεια της αφή- γησης έγινε από τον Μιχάλη Δη- μητρίου.

ΦΟΣΤΕΡ ΧΙΡΣ

Έρωτας, σεξ, θάνατος και το νόημα της ζωής στην κωμωδία του ΓΟΥΝΤΥ ΑΛΛΕΝ

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα 1981

Μια ενδιαφέρουσα προσπάθεια «αποκρυπτογράφησης» και αξιο- λόγησης του έργου του διάσημου κωμικού, δοκιμιογράφου και σκηνοθέτη Γούντυ Άλλεν.

Τα στοιχεία για την ιδιότυπη φυσιογνωμία, τον τρόπο δου- λειάς και η καταγραφή της εξέλι- ξης του Γ. Άλλεν από τα πρώτα- του βήματα μέχρι σήμερα, θα εν- διαφέρουν οπωσδήποτε τους φί- λους του κινηματογράφου.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

Σημεία και τέρατα

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1981

Πραγματικότητα και φαντα- σιώσεις χωρίς διαχωρισμό συνθέ- τουν αυτή την αυτογραφική διή- γηση του Π.Α. Η γέννηση, τα παιδικά χρόνια μες στην Κατο-

χή, η ηρωική επέμβασή-του κατά του χιτλερισμού, ως το τέλος με τη γεροντική άνοια. Ένα μυθι- στόρημα με την κυριολεξία της λέξης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Ντόμπρα και σταράτα

Αυτοβιογραφία

Εκδ: Κάκτος, Αθήνα 1982

Η αυτοβιογραφία του Γιάννη Παπαϊωάννου ενός από τα «ιερά τέρατα» του ρεμπέτικου τραγου- διού συνοδευμένη από ένα κινη- ματογραφικό σενάριο που είχε γράψει ο ίδιος, από στίχους τραγουδιών-του, πολλές φωτο- γραφίες, με επεξηγήσεις και επι- μέλεια του Κ. Χατζηδουλή.

Εντύπωση προκαλεί το γεγο- νός ότι το βιβλίο αρχίζει με πρό- λογο του Γ. Παπαϊωάννου που δηλώνει ότι ο τίτλος του βιβλίου θα μπει «όπως τον γράφω εγώ» «Η ζωή και η ιστορία του βετερά- νου Γιάννη Παπαϊωάννου», ενώ ο τωρινός τίτλος είναι διαφορετι- κός... κατά τα άλλα ο συγγραφέ- ας τα λέει πραγματικά «Ντόμ- πρα και σταράτα»: για τους συ- νάδελφούς-του, τη διαφθορά των πολιτικών, τις εταιρείες δίσκων κτλ.

ΛΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥ — ΣΕΦΕΡΙΑ- ΔΗ

Εξάλλου ο Λένιν ήτο πολύ καλής οικογένειας

Εκδ: Εξάντας, Αθήνα 1981

Δέκα διηγήματα και ένα άσμα («αφιερωμένο εξαιρετικά» στα ΜΑΤ) που αναφέρονται σε σύγ- χρονα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα. Η καταναλωτική μανία και ο ψευτοπροοδευτι- σμός, η καταπίεση της γυναίκας, η δικαιοσύνη και γενικά η ηθική αποσύνθεση της ελληνικής κοι- νωνίας είναι μερικά από τα θέμα- τα — αντικείμενα της εύστοχης κοινωνικής κριτικής, που ασκεί- ται μέσα από τις άλλοτε απλές κι άλλοτε παραβολικές εικόνες των διηγημάτων.

ΖΩΗ ΒΑΛΑΣΗ

Ήλιος, ήλιος και βροχή

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Παραμύθια που δεν είναι λαϊ- κά, χαρακτηρίζονται όμως το καθένα με τα γνωρίσματα του τόπου-του: Για τα Δωδεκάνησα, την Ήπειρο, την Εύβοια, την Κρήτη, το Μοριά, αλλά κι απ' τη Μακεδονία, τη Θράκη και τα Ε- φτάνησα. Με καλλιτεχνική επι- μέλεια και ζωγραφίες του Διονύ- ση Βαλάση.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ

Υπόθεση γλωσσαλγίας

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1981

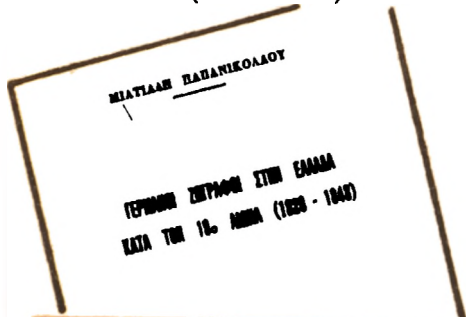
Μια ιδιότυπη προσπάθεια «γραφής», ένα εσκεμμένα «φλύ- αρο κείμενο» που όμως δεν είναι πάντα ο επιδιωκόμενος ελεύθε- ρος συνειρμός. Κάποτε η απρο- σχημάτιστη αποτύπωση ενός αι- σθήματος αποδίδει, κάποτε ό- μως απομένει μετέωρη. Μια από- πειρα, πάντως, θεμιτή.

ΠΕΡΙ ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΝΗΣ, ΛΙΒΕΛΛΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

● Απάντηση στο κείμενο «Υπόδειγμα πανεπιστημιακής αγραμματοσύνης» που δημοσιεύθηκε στο τχ. 200 του ANTI, αποτελεί η επιστολή του Υφηγητή της Ιστορίας της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης κ. Μιλτ. Παπανικολάου, την οποία δημοσιεύουμε.

Στο τχ. 200 του ANTI (5 Μαρτίου 1982, σ. 48-49) δημοσιεύθηκε ένα ανώνυμο κείμενο - λιβέλο*, που συνοδεύονταν από αποσπάσματα — αλλοιωμένα και διαστρεβλωμένα — της διατριβής μου επί υφηγείας «Γερμανοί ζωγράφοι στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα (1826-1843)».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΝΗ

Η εντύπωση που αποκομίζει κανείς από την ανάγνωση του κειμένου, είναι ότι ο ανώνυμος συντάκτης-του κατέχεται, το λιγότερο, από πρωτοφανή κακία και εμπάθεια, τόσο για τη διατριβή-μου, όσο και για μένα προσωπικά. Η ταυτότητα του συντάκτη του κειμένου με αφήνει πραγματικά αδιάφορο, αν και δεν μου είναι δύσκολο να τη μαντέψω. Εκείνο όμως που εντυπωσιάζει, είναι ο τρόπος και το ύφος της «κριτικής», και εκπλήσσει περισσότερο γιατί δημοσιεύτηκε στις στήλες ενός έγκριτου περιοδικού, όπως είναι το ANTI.

Είναι γνωστό πως η παράθεση αποσπασμάτων από μια εργασία και η σκόπιμη αλλοίωσή-τους με σκοπό τη μείωση της ποιότητας ενός έργου, είναι μια μέθοδος που μας θυμίζει άλλες εποχές. Σε μια δημοκρατική κοινωνία κανείς δεν φοβάται το διάλογο, την κριτική και την παράθεση απόψεων επώνυμα. Πραγματικά μου είναι πολύ λυπηρό να ασχολούμαι εδώ με ένα κείμενο, που δεν είναι ούτε βιβλιοκρισία, ούτε δημοσιογραφική παρουσίαση μιας εργασίας, ούτε έκφραση αντίθετων απόψεων, αλλά ένας λιβέλος με άφθονο υβρεολόγιο, που υποτίθεται πως προήλθε από την ανάγνωση της εργασίας-μου. Ο συντάκτης-του δεν επιτίθεται μόνο εναντίον-μου, αλλά και εκφράζεται μειωτικά για τον καθη-

γητή - εισηγητή της διατριβής-μου, τους καθηγητές της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, που ομόφωνα την ενέκριναν, για όλους τους Πανεπιστημιακούς της χώρας και ακόμα κατακρίνει το περιοδικό ΖΥΓΟΣ, που τόλμησε να επαινέσει την εργασία-μου.

Πριν προβώ στις σχετικές παρατηρήσεις, προκαλώ τον ανώνυμο συντάκτη να ασχοληθεί ξανά με την εργασία-μου, αλλά με διαφορετικό τρόπο και σε άλλο επίπεδο* και φυσικά επώνυμα.

Τα αποσπάσματα που παραθέτει ο συντάκτης του δημοσιεύματος είναι περίπου 43, σύμφωνα με δική-μου αρίθμηση των σημείων. Από αυτά τα 11 (αρ. 5, 6, 7, 8, 9, 12, 15, 16, 21, 28 και 29) ανήκουν σε συγγραφείς έγκυρων επιστημονικών βιβλίων (σύμφωνα με τις παραπομπές), που σκόπιμα αποσιωπούνται. Τα αποσπάσματα αυτά είναι τα εκτενέστερα και

καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος από αυτά που δημοσιεύτηκαν.

Τέσσερα από τα αποσπάσματα (αρ. 10, 11, 29 και 30), που δεν «αρέσουν» στο συντάκτη, είναι τίτλοι έργων, που σύμφωνα με συνήθεια των ιστορικών, παρατίθενται έτσι όπως είναι στους καταλόγους των μουσείων και των συλλογών (λ.χ. «Είσοδος της Ακρόπολης των Αθηνών» — αρ. 11, «Το θυσιαροφυλάκειο του Αγαμέμνονα» — αρ. 10 κτλ.).

Ο ανώνυμος συντάκτης που επέλεξε τα αποσπάσματα, φρόντισε να αλλάξει και λέξεις από το αρχικό κείμενο — το δικό-μου (όπως «οργάνωση των όγκων» αντί «οργάνωση του χώρου» — αρ. 17, «τοπογραφικός» αντί «τοπιογραφικός» — αρ. 24 κ.ά.) με σκοπό τη νοηματική αλλοίωση, να προβάλλει φανερά τυπογραφικά λάθη («αν-ποι» αντί «άνθρωποι» — αρ. 12) και να αγνοήσει εσκεμμένα το ειδικό βάρος που έχουν οι λέξεις σε εισαγωγικά. Ακόμα προσπάθησε να αλλοιώσει το νόημα των αποσπασμάτων απομονώνοντας προτάσεις από τον κορμό μιας παραγράφου, και από το σύνολο προτάσεων με τη γνωστή μέθοδο των αποσιωπητικών. Το μίσος που έδειξε ο άγνωστος «κριτικός» για το βιβλίο-μου είναι πρωτοφανές.

Δεν θέλω να συνεχίσω παραπέρα. Ούτε θέλω να προτείνω στον άγνωστο συντάκτη να ενημερωθεί για τη σημασία των όρων «μνημειακότητα», «οργανικό Όλο», «φόρμα» κτλ., ούτε να μά-

θει να διαβάσει ένα κείμενο τέχνης με βάση την εικόνα που το συνοδεύει. Ο στόχος-του, τόσο σε μένα και στους ειδικούς, όσο και στους απλούς αναγνώστες, είναι φανερός. Επιδιώκει με τον ασυνήθιστο αυτό τρόπο να δυσφημήσει τους πάντες και τα πάντα, υπηρετώντας προφανώς ύποπτα συμφέροντα. Η «εισαγωγή» που συνοδεύει τα αποσπάσματα είναι πραγματικά ένα μνημείο υβρεολογίας και υπόδειγμα λιβελογραφίας. Για μια ακόμη φορά λυπούμαι για το κατάντημα των «άγνωστων» αντιπάλων-μου.

* Υποθέτω πως ο «επώνυμος» σκιτσογράφος δεν είναι και ο συντάκτης του κειμένου.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία Μιλτιάδης Παπανικολάου Υφηγητής Πανεπιστημίου Σ.Σ. Τα «ύποπτα συμφέροντα» που εξυπηρετεί το ANTI, είναι προφανώς η διάθεσή-μας να αναδειχθούμε σε διδάκτορες και επί υφηγείας μάλιστα, διακηρύσσοντας το δικαίωμά-μας στην άγνοια. Γι' αυτό το λόγο, μάλιστα, αποτολήσαμε τον προαναφερθέντα «λιβέλο» με σκοπό να αδικήσουμε έναν επίδοξο νέο επιστήμονα και να του αποσπάσουμε τη ζηλευτή θέση-του.

Συγχρόνως, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι θα θέλαμε πολύ να πραγματοποιήσουμε μία συνολική κριτική στο έργο του κ. Μ. Π. αλλά τη δυνατότητα αυτή μας τη στέρησε ο ίδιος. Το βιβλίο-του, στη β' έκδοση, όταν ο ίδιος φροντίσει για τις διορθώσεις, θα μπορούσε να τύχει μιας κριτικής. Στην κατάσταση, πάντως, που μας παραδόθηκε, το μόνο που μπορούσαμε να κάνουμε, είναι να ασκήσουμε το νόμιμο δικαίωμά-μας στην αποδοκιμασία. Αν καταφέραμε πράγματι να αναδειχθούμε σε «λιβελογράφους» ακόμη καλύτερα. Το είδος άλλωστε σπανίζει.

● Για το ίδιο θέμα γράφει η αναγνώστριά-μας Μάρθα Χριστοφύλου εκθέτοντας ταυτόχρονα τις απόψεις-της για την κριτική. Να τι γράφει, μεταξύ άλλων:

Η παρουσίαση θλιβερών αποσπασμάτων μιας διατριβής σ' ένα δισέλιδο με ειδική εικονογράφηση είναι μια επιπόλαιη πρόκληση για δημόσιο χλευασμό χωρίς καμιά κριτική σοβαρότητα. Δεν ξέρω, ούτε μ' ενδιαφέρει για ποιο λόγο διαλέχτηκε αυτή η συγκεκριμένη διατριβή και μόνο αυτή. Μια ματιά στα κείμενα που δημοσιεύονται κάθε μέρα σε κάθε είδους έντυπα θα ήταν αρκετή για να συγκεντρωθούν άφθονα δείγματα κακοποίησης της γλώσσας. Και ο τρόπος που γράφονται και εγκρίνονται οι διατρι-

βές δεν μπορεί να είναι τόσο διαφορετικός από τον τρόπο που γράφονται και «εγκρίνονται» όλα τα άλλα. Ένα τόσο σοβαρό πρόβλημα δεν είναι σωστό να αντιμετωπίζεται με ανθολογία μαργαριταριών για να «γελάσουμε μέχρι δακρύων». Το αλλοπρισαλο ήθος που κυβερνάει την ελληνική ζωή σ' όλους τους τομείς είναι αποτέλεσμα μιας πνευματικής στειρότητας που έχει εν μέρει τη ρίζα-της στην αδυναμία της έκφρασης. Ο μέσος νεοέλληνας δεν έχει γλώσσα να εκφραστεί και αυτό είναι μια τραγική αναπηρία, ικανή να εξουδετερώσει κάθε ευαισθησία. Το διαπιστώνουμε καθημερινά σε λιγότερο περισσότερο «μορφωμένους» ανθρώπους, στον Τύπο, στα γήπεδα, στα σχολεία. Το βαθύτερο πρόβλημα παρακάμπτεται, κι ένας μικρός αριθμός πανεπιστημιακών εμφανίζονται ως αιρετές τας αμαρτίας της νεοελληνικής ασχετοσύνης. Αλλά η δική τους τεράστια ευθύνη δεν μειώνει το μέγεθος της ευθύνης ενός σοβαρού περιοδικού που φέρνει πρόβλημα στη δημοσιότητα. Είναι απογοητευτικό, ενώ γιορτιζονται τα 200 τεύχη του «Αντί» να προδίδεται ο τίτλος και η ιδιολογία του περιοδικού από ένα δημοσίευμα που, στην ουσία-του είναι «υπέρ» μιας θλιβερής συνθέσεως: το γιουχάισμα να πέρνει τη θέση της κριτικής.

Μάρθα Χριστοφύλου

● Αλλά η πανεπιστημιακή αγραμματοσύνη έχει προϊστορία — που όπως γνωρίζετε αναπαράγεται. Ο φίλος Κώστας Μαγκιώσης με αφορμή το δημοσίευσμά-μας (τχ. 200, σελ. 48) θυμήθηκε τον — αξιόχαστο και για πολλά άλλα επίσης — Ηλία Κυριακόπουλο:

Αγαπητό «ANTI»,

Διαβάζοντας το «Υπόδειγμα πανεπιστημιακής αγραμματοσύνης» (τχ. 200) θυμήθηκα τα χρόνια των σπουδών-μου στη νομική σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στις αρχές της δεκαετίας του 1930. Τότε, ανάμεσα σε προσωπικότητες διεθνούς προβολής, όπως ο Ελευθερόπουλος, ο Σπυρόπουλος, ο Βιζουκίδης κτλ. μας ήρθε σαν έκτακτος καθηγητής της Γενικής και Ειδικής Πολιτειολογίας και της Διπλωματικής Ιστορίας, ο Ηλίας Κυριακόπουλος. Δεν αργήσαμε να καταλάβουμε ότι κάθε μια από τις παραδόσεις-του ήταν κι ένα θησαυρός γραμματικών μαργαριταριών. Με το κέφι που διακρινει τα νιάτα, δεν αφήσαμε την ευκαιρία να χαθεί και μοντάροντας τις προτάσεις με τα μαργαριτάρια, σχημάτισαμε το παρακάτω «κομπολόι»:

Ο ουγγρικός πρεσβευτής... προβάλας... την νεκροκτόνον αξιοξίωσιν (από τη φράση-του: η νεκροκτόνος αυτή διάταξις!)... τό

σον παρά τοις Σέρβοις, όσον και παρά τοις Βουλγάροις τε και Ελληνοίς... κατά τα βορεινοτιοδυτικά παράλια... έλαβε την απαντητικήν απάντησιν... τούτο θα πράξη η μεθ' ημών (αντί: μεθ' ημάς) γενναί.

Το κομπολόι αυτό με την πάροδο του χρόνου και τη συνέχιση των παραδόσεων του κ. Καθηγητή συμπληρώθηκε, έτσι ώστε σύντομα έγινε ένα μεγάλο περιδέραιο προς τέρψιν φοιτητών και καθηγητών. Όσο για τον κ. Καθηγητή, ανταμείφθηκε πλουσιόπαροχα για την «ευδόκιμη» γραμματική-του επίδοσης: Η μεταξική δικτατορία τον έκανε τακτικό καθηγητή του συνταγματικού δικαίου και στην παπαδοπούλική έγινε Υπουργός της Δικαιοσύνης.

Φιλικά
Κώστας Μαγκιώσης

● Η εικαστική ομάδα «ΣΥΝ», στο έντυπο που εκδίδει, έχει επισημάνει πολλές ανάλογες περιπτώσεις, δημοσιεύοντας «αναλύσεις» από επώνυμους «κριτικούς τέχνης», που κυριαρχούν στο χώρο των εικαστικών τεχνών. Αλλά ες αφήσουμε τους ίδιους να μας τα πουν:

Αγαπητό Αντί,

Με ικανοποίηση διαβάσαμε στο τεύχος 200 της 5.3.82 του περιοδικού-σας, το άρθρο με το τίτλο «Υπόδειγμα Πανεπιστημιακής Αγραμματοσύνης», που αναφέρεται στην ανεκδιήγητη εργασία, του πρώην επιμελητή και τώρα υφηγητή κ. Μιλτιάδη Παπανικολάου(...)

Αναφέρατε σωστά ότι εισηγητής της εργασίας του κ. Παπανικολάου ήταν ο Χ. Χρήστου. Το «ΣΥΝ» δεν εκπλήσσεται καθόλου από το ποιόν της εργασίας. Οι εργασίες του κ. Χρήστου καθόλου δεν απέχουν απ' αυτήν του κ. Παπανικολάου, ο οποίος είναι απλός ακολουθητής και φυσικά προστατευόμενος. Άρα το πρόβλημα βρίσκεται στο κεφάλι και όχι στην ουρά. Και στο κεφάλι υπάρχουν και άλλοι συνυπεύθυνοι που πρόθυμα ψήφισαν μια τέτοια εργασία...

Ανάλογα κείμενα με βαθιά τα γνωρίσματα της άγνοιας, της ανευθυνολογίας, της αγραμματοσύνης, και του επαρχιωτισμού θα βρει κανείς άφθονα στους καταλόγους της Εθνικής-μας Πινακοθήκης γραμμένα από τον ίδιο τον Διευθυντή-της κ. Δ. Παπαστάσιο, τον κ. Χ. Χρήστου, τον κ. Εφαέλλο την κ. Νέλλη Μισιρλή και άλλους, καθώς και στα φυλλάδια, διαφόρων γκαλερί, για ζωγράφους που συχνά διατυμπανίζουν την προσοδευτικότητά-τους, ή τη «λαϊκότητά-τους».

Το πρόβλημα είναι πολύ μεγάλο και σύνθετο και δυστυχώς ο χώρος δεν επιτρέπει την ανάπτυξη-του.

Φιλικά
Χρίστος Βουγιουκλής

● Όπως γίνεται φανερό η περίπτωση του Μ. Παπανικολάου δεν είναι η μοναδική. Θα συμπληρώναμε ότι δεν πάσχουν μόνο τα εικαστικά θέματα από επίδοξες κριτικές αναλύσεις, αλλά το ζήτημα αφορά στην άσκηση κριτικής σε όλες τις μορφές τέχνης. Ίσως να είναι κι αυτός ένας λόγος που ενισχύει τη διάθεση αποδοκιμασίας προς τους «ειδικούς» αυτής της κατηγορίας.

ΤΟ ΚΑΨΟΝΙ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

● Η κατάσταση διαβίωσης των στρατευμένων δεν φαίνεται να άλλαξε καθόλου' όσοι περίμεναν μια αλλαγή σ' αυτόν τον τομέα απογοητεύτηκαν. Όσα καταγγέλονται στο γράμμα που ακολουθεί δεν αποτελούν πρωτοτυπία για το στρατόπεδο της Κορίνθου. Αλλά ες δούμε τι συγκεκριμένα συμβαίνει εκεί:

Είμαστε έξι από τους 2.300 περίπου συναδέλφους της 82 Α ΕΣΣΟ στο 6ο Σ.Π. της Κορίνθου. Η σειρά-μας είναι η πρώτη μέσα στο 1982, είναι η ΕΣΣΟ που όπως όλοι περιμέναμε θα είχε αισθητές επιρροές (προς το καλύτερο) από την πολιτική της Αλλαγής. Μέσα όμως σ' αυτές τις είκοσι μέρες η γενική εντύπωση όλων-μας είναι πως στις ένοπλες δυνάμεις εξακολουθούν να υπάρχουν οι ίδιες συνθήκες μ' αυτές πριν τις 18 Οκτώβρη του 1981.

Ας ξεκινήσουμε από την αρχή. Οι πρώτες μέρες στη ζωή του στρατόπεδου ήταν πλήγμα στο φρόνημα όλων-μας. Οι φωνές, οι απειλές, οι μειώσεις ήταν αρκετές για να προκαλέσουν το «σπάσιμο» αρκετών συναδέλφων.

Η αντιδημοκρατική πρόκληση της συμπλήρωσης του «βιογραφικού σημειώματος» ξεσήκωσε τις διαμαρτυρίες όλων-μας και μόνο μετά τις παρατηρήσεις συναδέλφων ο υπεύθυνος αξιωματικός μίλησε για προαιρετική συμπλήρωση. Πρέπει να στιγματιστεί και η αντιμετώπιση που έτυχαν όσοι από μας δεν συμπλήρωσαν το «βιογραφικό»: απειληθήκαμε από αξιωματικό του δεύτερου γραφείου πως «δεν θα περάσουμε καλά στο στρατό». Οι συνθήκες και το περιεχόμενο της εκπαίδευσής μας δημιουργούν πολλά ερωτηματικά όταν τη μέρα που η θερμοκρασία ήταν κάτω από το μηδέν καθίσαμε σχεδόν ακίνητοι μέσα στον παγωμένο αέρα από τις 8.30 έως τις 13.30 χωρίς να «διδασκούμε» τίποτα άλλο έξω από το πόσο οδυνηρό είναι το κρύο. Όσο για το περιεχόμενο αξίζει να σημειωθεί το σύνθημα μίσους που υποχρεώθηκε να φωνάξει ολόκληρη διμοιρία σε ώρα εκπαίδευσης μέσα στο χώρο του

Προς τους φίλους συνδρομητές

Επειδή πολλοί συνδρομητές του περιοδικού-μας καθυστερούν την ανανέωση της συνδρομής-τους τους παρακαλούμε να τακτοποιηθούν ταμειακά εμβάζοντας το ισόποσο της αξίας-της.

ΤΟ «ΑΝΤΙ»

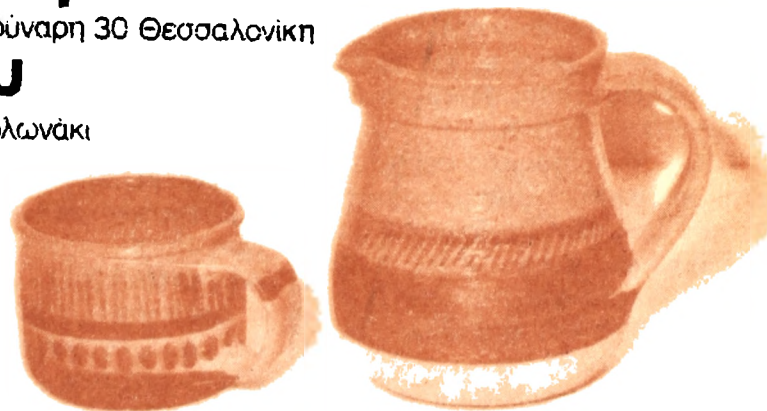
ΚΕΡΑΜΙΚΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΣΤΑΧΥ

Ξάνθοι 7 Κολωνάκι

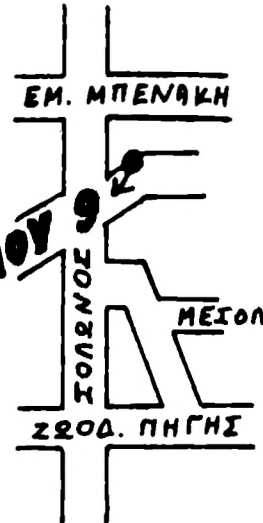
η ΚΟΜΜΟΥΝΑ

• ΒΙΒΛΙΑ

• ΑΦΙΣΕΣ

• ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ και ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ

ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗΣ-ΛΕΝΙΝΙΣΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗΣ

ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ του ΚΚΕ

Κείμενα 1928

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΕΥΤΟΠΙΑ**

Νικηταρά 8-10, Α' όροφος,
ΑΘΗΝΑ, τηλ. 36.38.696

στρατοπέδου: «δεύτερη διμοιρία σημαίνει πειθαρχία, να σπάσουμε τα σύνορα να μπούμε στην Τουρκία».

Ο προγραμματισμός είναι σχεδόν ανύπαρκτος και χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι μετά από πρωινή αναφορά αναγκάστηκαν όλοι οι άνδρες του λόχου να «αναλάβουν» και να «αποθέσουν» τα κράνη και τις εξαρτήσεις προκειμένου να ακολουθήσει εκπαίδευση.

Ένα ζωτικό θέμα που απασχολεί το συντριπτικό σύνολο των συναδέλφων-μας είναι η ποιότητα του φαγητού που συνήθως είναι κάτω του ανεκτού ορίου, τόσο ώστε και ο ίδιος ο διοικητής του στρατοπέδου αναγκάστηκε να τιμωρήσει μερικούς σαν υπεύθυνους — χωρίς φυσικά να αλλάξει τίποτα.

Ανύπαρκτη επίσης είναι η περιθαλψη όταν και σε περιπτώσεις οξείας τραγχειοβρογχίτιδας δίνονται μόνο ασπιρίνες κι όταν σε περιπτώσεις τραυματισμών δεν υπάρχουν επίδεσμοι.

Τέλος, ο περιφημος σεβασμός στην προσωπική-μας ακεραιότητα που διακήρυξε ο διοικητής αποδειχνεται ανύπαρκτος κάθε μέρα και ώρα από τις συχνά χυδαίες βρισιές και προσβολές των υπαξιωματικών.

Γνώμη-μας και γνώμη των περισσότερων συναδέλφων εδώ, είναι πως όλα αυτά πρέπει και μπορούν να αλλάξουν χωρίς να θίξουν το αξίωμαχο των ενόπλων δυνάμεων.

Γι' αυτό απευθυνόμαστε σ' όλους τους προοδευτικούς φορείς και κάνουμε έκκληση στην κυβέρνηση για καλύτερες συνθήκες ζωής και διαβίωσης στα κέντρα εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων και στις Ένοπλες Δυνάμεις γενικότερα.

Έξι Νεοσύλλεκτοι

ΚΙ ΑΛΛΕΣ ΦΩΝΕΣ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΚΕ

● Για το καθεστώς που επικρατεί στο «Ριζοσπάστη», μας γράφει ο δημοσιογράφος Μπάμπης Γεωργούλας, συνηγορώντας στα γραφόμενα στο βιβλίο του Τ. Δήμου «Ένα γαρύφαλλο που δεν τ' αφήνουν ν' ανθίσει»:

Ο Μπάμπης Γεωργούλας — συνεργάτης σήμερα της «Αυγής» και της «Εξόρμησης» — υπήρξε από τους πρώτους συντάκτες της «Νέας Ελλάδας» και αμέσως μετά του «Ριζοσπάστη», μόλις νομιμοποιήθηκε το ΚΚΕ. Απολύθηκε από το «Ριζοσπάστη» για λόγους «ανικανότητας» ενώ η διεύθυνση της εφημερίδας κοινοποίησε έγγραφο στην ΕΣΣΕΑ ότι «έφυγε με δική-του πρωτοβουλία».

Υπήρξε επιμελητής στην έκδοση της Σοβιετικής Εγκυκλοπαιδείας και μετά την απόλυσή-του από το «Ριζοσπάστη» συνεργάστηκε με το Πρακτορείο ειδήσεων NOVOSTI.

Παραθέτουμε όλο το γράμμα-του:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Διάβασα το βιβλίο του συναδέλφου Τάσου Δήμου, Ένα γαρύφαλλο που δεν τ' αφήνουν ν' ανθίσει και θα μου επιτρέψεις να προσθέσω και τη δική-μου μαρτυρία για ορισμένα πράγματα που συμβαίνουν πίσω από τη βαριά κουρτίνα του «παρακομματικού μηχανισμού» (Π.Μ.) του ΚΚΕ και του «Ριζοσπάστη» από τον οποίο απολύθηκα για λόγους «ανικανότητας».

Πρώτα απ' όλα πρέπει να αναφέρω την περίπτωση δύο συντρόφων και συντακτών του «Ριζοσπάστη», που πέθαναν στα χρόνια της μεταπολίτευσης και που για το θάνατό-τους δεν είναι άμοιρος ευθυνών ο «Π.Μ.» του δη-

μοσιογραφικού οργάνου του ΚΚΕ. Ο ένας μάλιστα από τους δύο συντρόφους δημοσιογράφους υπήρξε και αρχισυντάκτης του προπολεμικού «Ρ».

Είναι βαθιά χαραγμένη στη μνήμη-μου η όψη και η οργή του μακαρίτη συντρόφου Ορφέα Οικονομίδη, όταν είδε το συρτάρι-του παραβιασμένο και τα προσωπικά-του αντικείμενα αναποδογυρισμένα και σκορπισμένα. Κατάλαβε ότι ο σίφοντας που είχε περάσει ήταν το αόρατο χέρι του παρακομματικού οργάνου. Γι' αυτό, πρόφερε τις βαριές λέξεις που δεν θά 'θελε να βγουν απ' τα χείλη-του: «Αυτοί δεν είναι άνθρωποι, είναι εγκληματίες».

Εδώ θα προσθέσω ότι είναι πολλές οι περιπτώσεις συντακτών του «Ριζοσπάστη» που ανοίγονται τα προσωπικά-τους γράμματα και παρακολουθείται η ζωή-τους. Είναι οι δημοσιογράφοι που ελέγχονται από τον «Π.Μ.». Υπήρξαν ακόμα εκφοβισμοί και απειλές εναντίον συντακτών, που έφυγαν από τον «Ρ» και πήγαν στην «Αυγή» ή στην «Εξόρμηση», επειδή τόλμησαν να ρίξουν λευκή ψήφο σε πρόταση του γραφείου ή επειδή έκαναν παρέα με μέλος της ΚΟΒ που είχε πέσει σε δυσμένεια.

Οι παρακομματικοί έφτασαν μέχρι τα σπίτια κομμουνιστών για να συμπληρώσουν από κοντά το δελτίο πληροφοριών. Δεν έλειψαν οι απόπειρες δωροδοκίας: «Πάρε το ποσό που θέλεις και υπογράψε ότι παραιτείσαι».

Ο Τάσος Δήμου έσυρε με θάρρος το παραπέτασμα, αλλά μόλις μια κλεφτή ματιά μπορεί να ρίξει ο αναγνώστης-του στο βάθος της σκηνής. Για να δεις όλη την εικόνα πρέπει να πέσει με πάταγο το ριντώ.

Απευθύνομαι σε κάθε απλό σύντροφο, μέλος του ΚΚΕ και τον ρωτώ:

● Ζήτησες ποτέ να γίνει έλεγχος στα οικονομικά του Ριζοσπάστη;

● Ζήτησες ποτέ να μάθεις για από το '75 και μετά υπάρχουν μέτεροι στις μισθολογικές καταστάσεις; (Όσοι το καταγγείλουν αυτό βρήκαμε κλειστές τις πόρτες και της εφημερίδας και το Κόμματος).

Το ΚΚΕ είναι κόμμα του λαού οικονομικά στηρίζεται στις συνδρομές των μελών και φίλων-και κάθε μέλος πρέπει να ξέρει τι οι προμηθευτές διαμερισμάτων διευθυντίζονται του «Ριζοσπάστη» προτείνονται ταυτόχρονα και σαν εργολάβοι έργων σε δμούς με κομμουνιστές δημάχους.

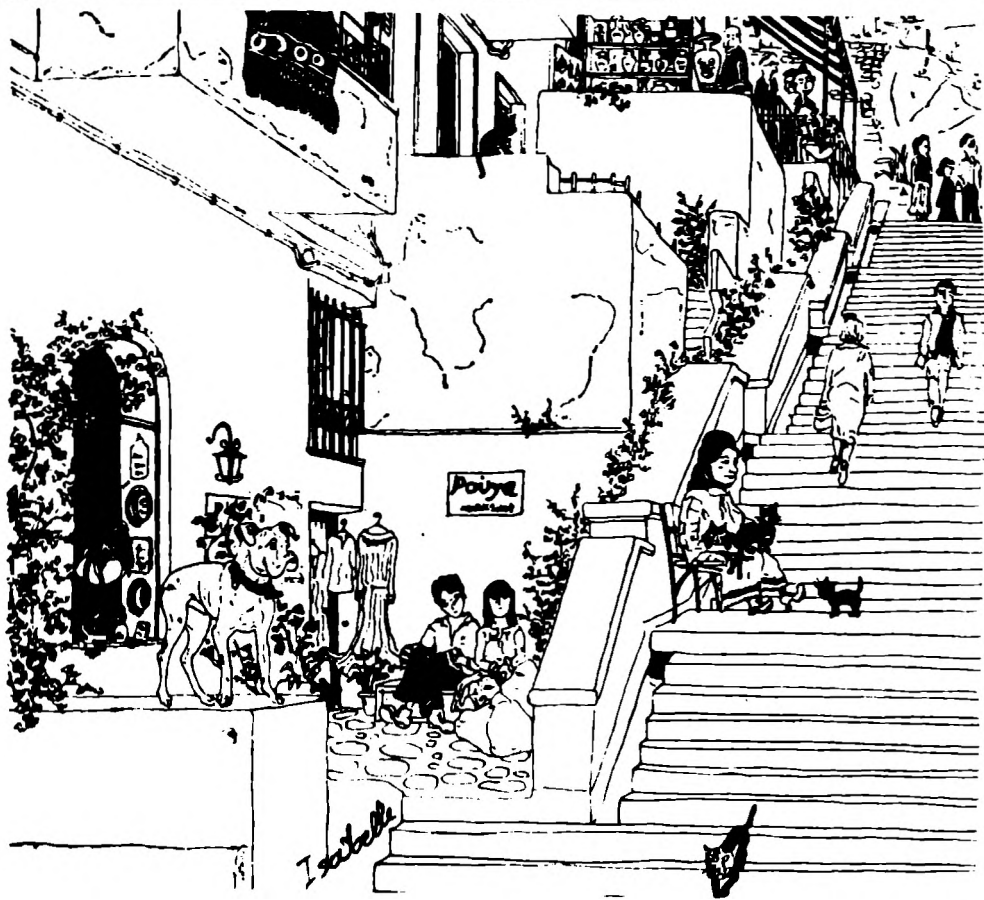
Ας σταθεί μια μέρα ο απλός σύντροφος, ο οικοδόμος της λευσίνας, η Κνίτισσα του Αγίου λεώ, στην είσοδο του «Ριζοσπάστη» να δει τις «Αλφα Ρομέο» και τις «Τζάγκουαρ». Ας ζητήσει να μάθει πού πηγαίνουν και για ποιούς κινούνται τα αυτοκίνητα της εφημερίδας.

Γιατί άραγε έφυγε το ένα τρίτο των συντακτών του «Ριζοσπάστη» τα τελευταία χρόνια;

Την κραυγή του Τάσου Δήμου την είχαν καταλάβει και στην πράξη πολλοί σύντροφοι, αλλά ποτέ δεν βρήκαν το κουράγιο να φτάσουν ως την ανοιχτή διαμαρτυρία, που είναι ζωτική ανάγκη για την ύπαρξη του ΚΚΕ.

Αν, λοιπόν, τολμάς ανώνυμο σύντροφε, πήγαινε στην Κεντρική Επιτροπή και ζήτη το φάκελο με τις ενυπόγραφες καταγγελίες δεκάδων συντρόφων συντακτών που απολύθηκαν ή αναγκάστηκαν να φύγουν. Όλοι πρέπει να τολμήσουμε, γιατί κανένα μας δε θέλει να γυρίσει το Κόμμα πίσω στην εποχή που χάνονταν οι Καραγιώργηδες και οι Πλομπιδηδες. Και δεν θα γυρίσει.

Μπάμπης Γεωργούλας

Στην παραπάνω γειτονιά
σ' αυτήν εδώ τη «ΡΟΥΓΑ»
ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ

ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ κοσμήματα,
κεραμικά, φυσικά γυαλιά, ταμπλώ,
καδρέπτες και ρούχα σε πολύ
καλές τιμές.

Πλουτάρχου 43
(Σκαλακιά Τελεφερίκ Λυκαβηττού)

ΤΗΛ. 7235 827

ΑΝΤΙ — ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑ — ΤΟΥΡΚΙΑ

● Διαμαρτυρόμενος για τη στάση του ΑΝΤΙ στα γεγονότα της Πολωνίας, το Δεκέμβρη του 1981, ο αναγνώστης-μας Α. Βοχαΐτης από την Κορινθία είχε σταματήσει να το αγοράζει. Με την επιστολή-του, που δημοσιεύουμε σήμερα, μας πληροφορεί ότι θα συνεχίσει να το διαβάζει, παρ' όλο που διαφωνεί για τη στάση-μας στα Πολωνικά γιατί βρίσκει, ότι ο Ρίζοσπάστης «δεν γράφει λέξη» για πολλά πράγματα.

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Πριν από δύο βδομάδες έστειλα ένα γράμμα στον «Ρίζο», για να εκφράσω την κατάπληξη και αγανάκτησή-μου, για την αχαρκτηριστή και κυνική στάση του Βούλγαρου Προέδρου Τ. Ζίβκωφ, να καλέσει σ' επίσημη επίσκεψη — δεν του 'φταναν οι διπλωματικές και εμπορικές σχέσεις — στη χώρα-του τον δήμιο δικτάτορα, και «χασάπη» κατά τον «Ρίζο» τύραννο του τουρκικού λαού! Τη στιγμή που καθημερινά συλλαμβάνει, φυλακίζει, βασανίζει και σκοτώνει εκατοντάδες και χιλιάδες τουρκούς πατριώτες και κύρια κομμουνιστές συντρόφους του σ. Ζίβκωφ! Με προσκλήσεις και τραπεζώματα στους τύραννους θα βοηθήσει τους διωκόμενους συντρόφους-του ή με διαμαρτυρίες, κυρώσεις και συγκεντρώσεις - πορείες όπως γίνονται σ' όλες τις χώρες και τη δική-μας; Και το αποκορύφωμα, μετά τη Βουλγαρία γράφουν οι εφημερίδες, ο χασάπης Εβρέν θα επισκεφθεί προσεχώς και τις άλλες «κομμουνιστικές» χώρες: Ρουμανία και Γιουγκοσλαβία!!! Ωραιοις προλεταριακός διεθνισμός, οι απλοί άνθρωποι αγωνιστές να σκοτώνονται, να βασανίζονται και οι «συντρόφοι» Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Γιουγκοσλάβοι να τα λένε τρώγοντας και πίνοντας με τον Εβρέν!!!

Αφήνουμε τα δισεκατομμύρια

δολάρια που έχει φάει ο Εβρέν και γενικά οι Τούρκοι πασάδες από τη Μόσχα, με τη χαζή και ηλίθια ελπίδα να αλλάξουν πολιτική, ποιοι οι Τούρκοι!!! Για όλα αυτά ο «Ρίζος» δεν έγραψε λέξη. Δεν είχα την αφέλεια βέβαια να περιμένω δημοσίευση του γράμματός-μου από το «Ρίζο» — παρ' όλο που είμαι τακτικός αναγνώστης-του και ψηφοφόρος του ΚΚΕ. Αλλά να μην απαντήσει ούτε με δύο γραμμές στην αλληλογραφία-του για την αλλοπρόσκληση των «μεγάλων» κομμουνιστών ηγετών και «τη γραμμή»-τους κτλ. Δηλαδή ότι δεν συμφέρει στην κάστα που διοικεί, πάει στο καλάθι των αχρήστων, γι' αυτό το κομμουνιστικό κίνημα στη χώρα-μας με την αιώνια «λήθη» και τις φαγωμάρες δεν μπορεί να «ξεκολλήσει» πάνω από το 12%.

Κι εδώ θυμήθηκα το «ΑΝΤΙ» που δυο μήνες πριν δημοσίευσε γράμμα-μου στο διάλογο, με αυστηρότατη κριτική-μου για τη θέση-του στα πολωνικά γεγονότα, και μάλιστα έγραφα ότι θα σταματήσω να το αγοράζω. Αλλά το «ΑΝΤΙ» το δημοσίευσε όπως πάντα και επίσης κι άλλα πολλά επικριτικά γράμματα αναγνωστών, γιατί είναι πραγματικά ένα ανεξάρτητο κι αντικειμενικό περιοδικό της πλατιάς Αριστεράς κι όλων των ανένταχτων αριστερών, κομμουνιστών κτλ. στους οποίους θ' ανήκω κι εγώ από δω και πέρα. Σιχάθηκα πια τα επίσημα κατεστημένα δογματικά και μη, μέχρις ότου γίνει ένα ενιαίο μεγάλο και ισχυρό, χωρίς προκαταλήψεις και ταμπού κόμμα της Κομμουνιστικής Αριστεράς.

Παίρνω το «ΑΝΤΙ» από το πρώτο τεύχος της μεταπολίτευσης, και λυπήθηκα που δυο μήνες το σταμάτησα. Αλλά τώρα άρχισα πάλι να το αγοράζω — και μάλιστα δύο τεύχη κάθε φορά — παρ' όλο και πάλι που δεν συμ-

φωνώ με τη θέση-του στα Πολωνικά.

Φιλικά Α. Βοχαΐτης
Κορινθία
20/3/82

ΚΑΤΙ ΑΚΟΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ»

● Ο αναγνώστης-μας Αλ.Χρυσανθακόπουλος μας γράφει από την Πάτρα, για τη σιωπή του «Ρίζοσπάστη» σχετικά με την είδηση της σύναψης νέας εμπορικής συμφωνίας μεταξύ της ΕΣΣΔ και της Τουρκικής Χούντας.

Μεταξύ των άλλων, τονίζει:

Εκτός από αυτά αν αφήσουμε το διεθνισμό που έγινε κουρέλια (με τι κουράγιο οι Κνίτες θα πουν όχι στη θανατική καταδίκη των συνδικαλιστών της Ντισκ) υπάρχει ένα τεράστιο πρόβλημα σχετικά με το σενάριο, που ελπίζουν οι Σοβιετικοί στις σχέσεις Ελλάδας — Τουρκίας δηλ., αναμέτρηση ύστερα από τουρκική επέμβαση στο Αιγαίο, αποχώρηση της Ελλάδας από το ΝΑΤΟ χωρίς προσχήματα και ποντάρισμα σε δύο ταμπλώ.

Παρακάτω σας δίνω το χρονικό της απόκρυψης από το Ρίζοσπάστη κύρια της είδησης και μια επιστολή-μου σε τοπική εφημερίδα της Πάτρας.

Αφού παραθέτει φωτοτυπίες των άλλων ημερήσιων εφημερίδων (με ημερομηνία 19-1-82) που αναφέρονται εκτενώς στο γεγονός, γράφει για τον «Ρίζοσπάστη» αλλά και την «Αυγή»:

Η Αυγή και ο Ρίζοσπάστης κάνουν την πάπια.

Ο Ρίζοσπάστης μάλιστα γράφει στις 21-1-82 «για διεθνιστικό χρέος» στη δεύτερη σελίδα και άλλα υποκριτικά.

Η Αυγή το Σάββατο 23 εγκαταλείπει τη σιωπή και δίχως να έχει προαναγγείλει την είδηση ρωτάει (για το ίδιο θέμα, σ.σ.) τον Ρίζοσπάστη.

Οι πράκτορες του Ρίζοσπάστη στην Αυγή έχοντας το ερώτημα

στο χέρι αυθημερόν απαντούν λέγοντας στα ψιλά και κρυφά το γεγονός και παραπέμπουν στη σελίδα 10 όπου...δεν υπάρχει τίποτα.

Μετά το θέμα έληξε για όλους.

Η Αυγή δεν τολμά να θίξει τη μεγάλη δύναμη (όχι υπερδύναμη), και ο Ρίζοσπάστης βολεύτηκε χωρίς απώλειες.

Αλέξανδρος Χρυσανθακόπουλος

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

● Ο αναγνώστης-μας Δημήτρης Βενετσάνος θίγει στην επιστολή-του, προβλήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης και μ' αφορμή τις επικείμενες δημοτικές εκλογές το ζήτημα του εκλογικού νόμου.

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Από Μάρτη καλοκαίρι κι από Αύγουστο χειμώνας. Η παροιμία μας θυμίζει πως το φθινόπωρο του '82 με τις δημοτικές εκλογές δεν είναι και τόσο μακριά. Όπως δεν είναι μακρινά τα ζητήματα που αυτές ανοίγουν.

Ποιός είναι ο καινούριος εκλογικός νόμος; Καμιά απάντηση από τις παρεμβάσεις των «αρμοδίων» στο συνέδριο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο Ηράκλειο, κι ας μην είναι από τα θέματα (ποιο είναι άλλωστε) που ανοίγουν κάποιο βράδυ στη Βουλή για να κλείσουν λίγη ώρα αργότερα με προκαθορισμένες αγορεύσεις.

Απλή αναλογική ή «με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά»; Άμεση ή έμμεση εκλογή; Το παιχνίδι σίγουρα μαγειρεύεται, (η πλειοψηφία του '81 έχει ανάγκη εντυπωσιακής επιβεβαίωσης και οι δη-

—ένα ιδιοφυές παιδικό βιβλίο— (για μεγάλους)

ΤΑ ΔΙΟΔΙΑ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

Το τρελό παιχνίδι της λογικής και των ακραίων συνεπειών της στη χώρα όπου οι λέξεις φυτρώνουν σε φυτείες και οι αριθμοί βγαίνουν απ' τα ορυχεία, στη χώρα της αφαιρετικής σούπας όπου οι άνθρωποι τρώνε μόνον όταν είναι χορτάτοι και ο δρ. Κακόφωνος Παραφωνιάδης θεραπεύει πάσα έλλειψη θορύβου...

Μέρη περίεργα (και οικεία) σαν το Νησι των Βιαστικών Συμπερασμάτων και τα Όρη της Άγνοιας που κατοικούνται απ' τους τρομερούς δαίμονες της Αναβολής, της Συνηθισμένης Δικαιολογίας, του Συμβιβασμού, της Στερνης Γνώσης...

Γραμμένο απ' τον Norton Juster και εικονογραφημένο απο έναν μεγάλο δημιουργό: τον Jules Feiffer.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 17 - ΤΗΛ. 6448510

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΠΙΒΕΒΡΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Στά τεύχη του δημοσιεύονται:

- Αφιέρωματα σε κλασικούς συγγραφείς με τη συνεργασία του Magazine Littéraire
- Κριτική παρουσίαση των 30 σημαντικότερων βιβλίων του μήνα
- Συνεντεύξεις με γνωστούς συγγραφείς
- Βιβλιογραφίες για θέματα επιστήμης και τέχνης
- Σελίδες αφιερωμένες στο παιδικό βιβλίο
- Πορτραίτα εκδοτικών οίκων, βιβλιοπωλείων και βιβλιοθηκών
- Τα best-seller του μήνα
- Άνταποκρίσεις απ' όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό
- Βιβλιογραφικό δελτίο με όλες τις νέες εκδόσεις
- Κριτικογραφία του ημερήσιου και περιοδικού τύπου
- Άρθρα, σχόλια, χρονογράφημα

ύπεύθυνο - αδέσμευτο - αντικειμενικό

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

η θεωρία της αργοσχολίας ταξής

THORSTEIN VEBLEN

Κλασικό κι επίκαιρο έργο που μαστιγώνει την κενότητα της καπιταλιστικής φιλοσοφίας και την απανθρωπιά των κάθε λογής εξουσιαστών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ

Αναξαγόρα 1, Αθήνα 112

τηλ.: 52.46.241

μαρχοι της «περιφέρειας» της Αθήνας είναι πρόβλημα προς λύση). Η σχετική φιλολογία των εφημερίδων ήδη αναπτύσσεται. Τα συγκροτήματα καταθέτουν τις αποψούλες-τους. Η αλλαγή τότε θα «μιλήσει» δίνοντας και κάποιες δυνατότητες (ποιές;) συζήτησης;

Ποιά είναι τα κριτήρια επιλογής προσώπων για τα «δημοτικά» ψηφοδέλτια; Νά άλλο πρόβλημα που συχνά ξεχνάμε (ποιός θέλει να θυμάται ευθύνες;) Κι ας μην συζητήσουμε για «προοδευτικούς» δήμαρχους που κατάγγειλαν την απεργία πέρσι, της ΚΕΔ-ΚΕ λόγω των «πολιτικών ελατηρίων που την κινούν». Θά ήταν αβανταδόρικο...

Ας μιλήσουμε για το σουλτανάτο της Αθήνας. Ας θυμηθούμε τον περιφημο νόμο για τις «αφισκοκολήσεις», τον κατάγγειλε το ΠΑΣΟΚ για αντισυνταγματικότητα (εισήγηση του Δήμαρχου της Αθήνας). Ας συζητήσουμε για τη μεταφορά του φωταέριου στην διόλου μολυσμένη περιοχή της Ελευσίνας, συμφωνία του ίδιου του δημάρχου με το Ράλλη την άνοιξη του '81. (Το πρώτο σχέδιο ήταν για μεταφορά στο Αιγάλεω αλλά φαίνεται αντέδρασε σθεναρά ο, επίσης ΠΑΣΟΚ, εκει δήμαρχος κι έψαξαν για «άλλο κόμμα»...). Ας πούμε για τις προσωρινές (χωρίς βέβαια κάποια διαδικασία «μονιμοποιήσεις») Συνοικιακές Επιτροπές που η «μεγάλη Πύλη» διόρισε, (ποιοί; πώς; πού; γιατί; ποιός ξέρει... πάντως όχι οι κάτοικοι των συνοικιών που δεν ρωτήθηκαν).

Δημήτρης Βενετσάνος

Η «ΕΝΩΣΗ»

● Σχετικά με ορισμένες απόψεις για το Κυπριακό πήραμε την ακόλουθη επιστολή του Ζήνωνα Κυριακίδη:

Αγαπητό Αντι,

Στη συζήτηση για το Κυπριακό πρόβλημα που γίνθηκε στο Αντι-φεστιβάλ μία ομάδα, η οποία λόγω της μικρής συμμετοχής από μων στη συζήτηση έδωσε έντονο παρόν, πρόβαλε την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα σαν λύση του προβλήματος και ζήτησε την έναρξη αγώνων για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Επειδή προώθηση τέτοιων απόψεων, ιδιαίτερα μετά από παρερμηνείες που μπορεί να γίνουν στις πρόσφατες ομιλίες του Πρωθυπουργού, φοβούμαι ότι μπορεί να παρασύρει μικρή οπωσδήποτε μερίδα κόσμου στην Ελλάδα μικρότερη δε στην Κύπρο ήθελα να σημειώσω ότι:

Οι Τουρκοκύπριοι που είναι τα 20% του πληθυσμού αντιτίθενται έντονα της ένωσης. Από τους Ελληνοκύπριους μεγάλο ποσοστό αν όχι το μεγαλύτερο εναντιώνεται στην ιδέα της ένωσης. Ας μην ξεχνάμε ότι το ΑΚΕΛ το οποίο εκφράζει το 1/3 των Ελληνοκυπρίων έχει σαφή θέση κατά της ένωσης, αλλά και τα άλλα κόμματα δεν βλέπουν με καλό μάτι τέτοια συνθήματα. Ας μην ξεχνάμε επίσης ότι μεγάλος αριθμός Κυπρίων υποδέχθηκε τον Πρωθυπουργό με κυπριακές σημαίες.

Και αν ακόμη δεν υπήρχανε πιέσεις από πουθενά και γινότανε δημοψήφισμα μεταξύ του συνόλου των Κυπρίων για επιλογή μεταξύ ένωσης ή ανεξαρτησίας, είναι πολύ αμφίβολο αν θα κέρδιζε με ισχυρή μόνο πλειοψηφία η ένωση. Για λήψη όμως τέτοιων αποφάσεων πρέπει να υπάρχει ευρεία συνέναιση, ιδίως όταν μιλάμε για αγώνες με αβέβαιο οπωσδήποτε αποτέλεσμα.

Επίσης πρέπει να έχουμε κατά νουν ότι η εισβολή γίνθηκε μετά το γνωστό πραξικόπημα που γίνθηκε στο όνομα της ένωσης.

Οι τοποθετήσεις της ομάδας αυτής είναι φανερό ότι βοηθούν την υπόθεση της διπλής ένωσης και τη συνέχιση της παρουσίας των αγγλοαμερικάνων στο νησί.

Μια όμως ανεξάρτητη, αποστρατιχοποιημένη Κύπρος θα είναι προς όφελος του λαού-της, προς όφελος της Ειρήνης στην περιοχή και τόπος συμφιλίωσης Ελλήνων και Τούρκων.

Ευχαριστώ
Ζ. Κυριακίδη
8.3.82

Ο ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ «Ο ΔΡΟΜΟΣ»

● Από το περιοδικό Ο ΔΡΟΜΟΣ της Ρόδου, η εκδοτική-του ομάδα αφού μας ευχαριστεί που τους προσκαλέσαμε να συμμετάσχουν στο «Αντι-φεστιβάλ» και ειδικότερα στη συζήτηση για τον εναλλακτικό Τύπο, μας διευκρινίζει ότι οι δυσκολίες με τις συγκοινωνίες εμπόδισε τη συμμετοχή-τους.

Ταυτόχρονα μας στέλνουν περιληπτικά τις απόψεις-τους όπως επιθυμούσαν να τις παρουσιάσουν στη συζήτηση. Το ΑΝΤΙ τους ευχαριστεί θερμά και εύχεται να συνεχισθεί με επιτυχία η προσπάθειά-τους. Παρακάτω δημοσιεύουμε την περίληψη των απόψεων του ΔΡΟΜΟΥ.

Περιορίζουμε το ερώτημα στο τι είδους περιοδικό είμαστε και κυρίως αν αποτελούμε εναλλακτική ή συμπληρωματική λύση στο πρόβλημα του Τύπου στον τόπο-μας. Γιατί — κι αυτό είναι αναμφισβήτητο — η πράξη και όχι οι προθέσεις είναι αυτές που μετράνε. Θέση που υπήρξε από την αρχή οδηγός-μας — κι όταν συνειδητά θέλαμε να μην μοιάσουμε με τους άλλους — με την πρόσθετη διαπίστωση, πως όταν δεν λειτουργεί το κίνητρο του χρηματικού κέρδους, τότε η έκφραση των εκδοτών βαραίνει περισσότερο απ' τις απαιτήσεις των αναγνωστών.

Η αυτοκριτική-μας πρέπει όμως να πάρει υπόψη-της τα στοιχεία εκείνα που διαμόρφωσαν τελικά τη μορφή του περιοδικού-μας. Υπάρχουμε σ' ένα χώρο σηματοδομένο από μια παράδοση «αντιστασιακού» Τύπου, ενάντια στην ξένη κατοχή της Τουρκίας, της Ιταλίας, της Γερμανίας και της Αγγλίας. Μετά την ενσωμάτωση ο τοπικός Τύπος περισσότερο παρακολουθούσε παρά έκφραζε μια πολιτική γραμμή, κυρίως γιατί αυτή είναι η δυνατότητα του επαρχιακού Τύπου, αλλά κι επειδή στα Δωδεκάνησα δεν υπήρχαν ιδιαίτερα στενοί πολιτικοί δεσμοί με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Σήμερα ο τοπικός Τύπος αρκείται σε μιαν ειδησεογραφία, χωρίς τα εχέγγυα αμερόληπτης παρουσίας των γεγονότων. Το μεγάλο κενό στην παρουσίαση κι ανάλυση των γεγονότων, καταστάσεων αλλά και ιδεολογικών τάσεων αποτελούν τις κυριότερες εξωτερικές πιέσεις που σίγουρα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του περιοδικού-μας.

Με την προσθήκη των οικονομικών εκδοτικών δυσκολιών, το περιοδικό-μας διαμορφώνεται από την επίδραση των απαιτήσεων του τόπου και των δικών-μας (χωρίς όμως τις απαιτήσεις χρηματικού κέρδους) προθέσεων.

Μ' αυτές λοιπόν τις προϋποθέσεις και παίρνοντας το περιοδικό-μας σαν παράδειγμα Τύπου που θέλησε να προσφέρει κάτι διαφορετικό (και του οποίου όλες σχεδόν οι δουλειές απ' το Α ως το Ω γίνονται απ' τους εκδότες-του) συμπεραίνουμε πως εναλλακτικός Τύπος της μορφής που αναζητείται στο κέντρο δεν είναι εύκολο να υπάρξει στην επαρχία, γιατί οι αντικειμενικές συνθήκες, όπως περιγράφηκαν, κι όχι μόνο οι προθέσεις των εκδοτών είναι εκείνες που καθορίζουν το περιεχόμενο και τη μορφή-του.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΝΕΝΗ ΡΑΪΪΣ
- Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ» Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 500 δρχ. · Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ: 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη · Μεσογ. χώρες:
Εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
Ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. · Καναδάς · Αν. Ασία:
Εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
Ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία · Ωκεανία:
Εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
Ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 7232.713
● για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΚΑΤΕΔΑΦΙΖΟΜΕΘΑ

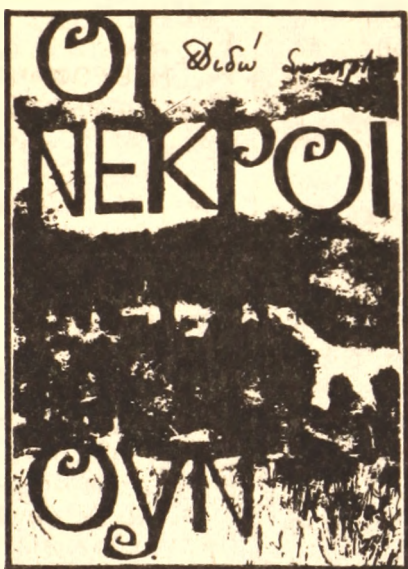
ΚΕΔΡΟΣ

Τα βιβλία της ΔΙΔΩΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ στις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Καί τώρα... μετά τα

- Ματωμένα Χώματα
- Οι νεκροί περιμένουν
- Εντολή

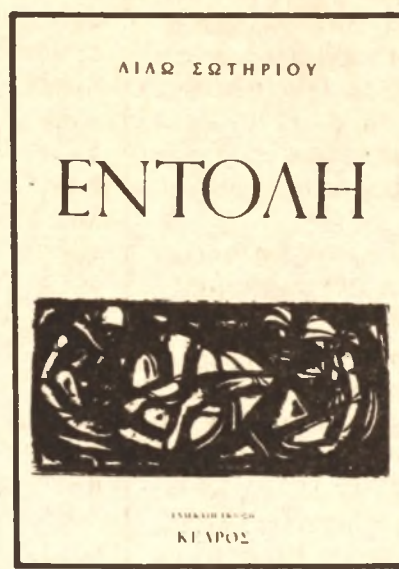
Κυκλοφορεί το ΝΕΟ
μυθιστόρημα της
Διδώς Σωτηρίου
ΚΑΤΕΔΑΦΙΖΟΜΕΘΑ

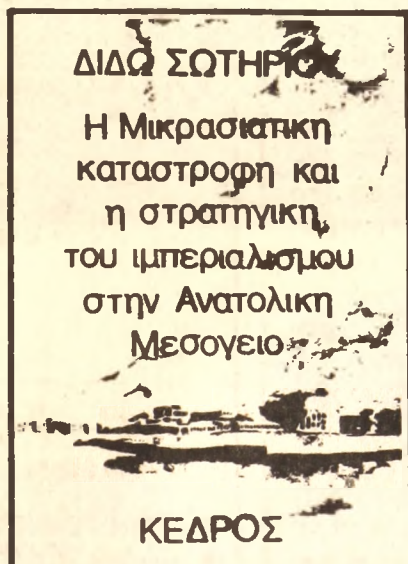
ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
(10η έκδοση)

ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΧΩΜΑΤΑ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
(17η έκδοση)

ΕΝΤΟΛΗ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
(11η έκδοση)

**Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ**
(3η έκδοση)

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
(6η έκδοση)

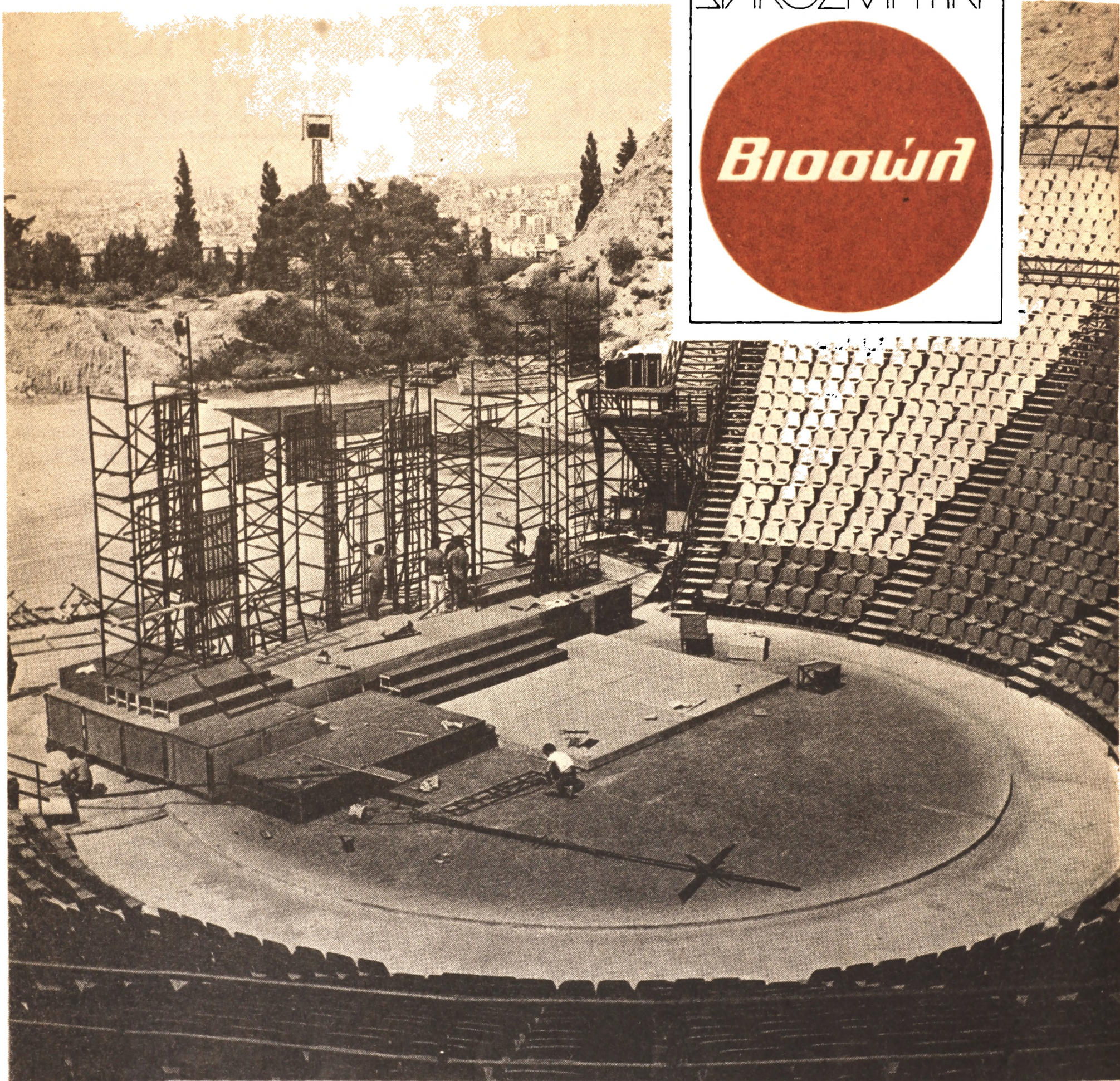

ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
(4η έκδοση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος 'Ακαδημίας) Τηλ. 36.15.783

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ

Πέρα από τη δόμηση, υποστηρίζει την τέχνη και τη διακόσμηση

ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ & ΠΩΛΗΣΗ, ΠΑΡΟΧΗ ΟΔΗΓΙΩΝ, ΣΧΕΔΙΑΣΗ, ΠΡΟΜΕΤΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΟΣΩΛ ΑΒΕ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

ΑΘΗΝΑ: Νίκης 10, Τηλ. 3225737, 3241911 - 4, ΤΕΛΕΞ 5954

